

Studier i kvægproduktionssystemer

Troels Kristensen (red.)

STATENS HUSDYRBRUGSFORSØG

Forskningscenter Foulum, Postboks 39, 8830 Tjele

Tlf.: 89 99 19 00. Fax: 89 99 19 19

Statens Husdyrbrugsforsøg, oprettet 1883, er en institution under Landbrugsministeriet.

Institutionen har til formål at gennemføre forskning og forsøg og opbygge viden af betydning for erhvervsmæssigt husdyrbrug i Danmark og bidrage til en hurtig og sikker formidling af resultater til brugerne.

Der skal i forsknings- og forsøgsarbejdet lægges vægt på ressourceudnyttelse, miljø og dyrevelfærd samt husdyrprodukternes kvalitet og konkurrenceevne.

Institutionen er opdelt i fem forskningsafdelinger, et Centrallaboratorium, en Afdeling for Landbrugsdrift og et Sekretariat. Forskningsafdelingerne omfatter Afd. for Dyrefysiologi og Biokemi samt fire dyreartsorienterede afdelinger: Afd. for Forsøg med Kvæg og Får, Afd. for Forsøg med Svin og Heste, Afd. for Forsøg med Fjerkræ og Kaniner samt Afd. for Forsøg med Pelsdyr.

Abonnement på Statens Husdyrbrugsforsøgs Forskningsrapporter, Beretninger og informationsblad kan tegnes ved direkte henvendelse til Statens Husdyrbrugsforsøg på ovenstående adresse.

NATIONAL INSTITUTE OF ANIMAL SCIENCE

Research Centre Foulum, P.O. Box 39, DK-8830 Tjele

Tel: +45 89 99 19 00. Fax: +45 89 99 19 19

The National Institute of Animal Science was founded in 1883 and is a governmental research institute under the Ministry of Agriculture.

The aim of the institute is to carry out research and accumulate knowledge of importance to Danish animal husbandry and to contribute to an efficient implementation of the results to the producers.

In the research great importance is attached to the utilization of resources, environment and animal welfare and to the quality and competitiveness of the agricultural products.

The National Institute of Animal Science comprises five research departments, a Central laboratory, a department for Farm Management and Services, and a Secretariat. The research departments comprise: Dept. for Animal Physiology and Biochemistry, Dept. for Research in Cattle and Sheep, Dept. for Research in Pigs and Horses, Dept. for Research in Poultry and Rabbits, and Dept. for Research in Fur Animals.

For subscription to reports and other publications please apply directly to the above address.

722

Beretning fra
Statens Husdyrbrugsforsøg

Troels Kristensen (red.)

Studier i kvægproduktionssystemer

Manuskriptet afleveret september 1993

Trykt i Frederiksberg Bogtrykkeri a/s 1993

FORORD

En kvægbedrift består af en række elementer, som tilsammen beskriver produktionssystemet. I bestræbelserne på at udvikle kvægbedriften bedst muligt i overensstemmelse med landmandens og samfundets behov og forventninger er det afgørende, at ændringer i dele af produktionssystemet vurderes ud fra indflydelsen på helheden i bedriften. Inden for afdelingens aktivitetsområde "produktionssystemer" søges dette bl.a. opfyldt ved gennemførelse af forskning baseret på flerårige studier i private kvægbedrifter kombineret med en systemisk forskningsmetode.

Årlige opgørelser og vurderinger af produktionen udgør et væsentligt element i forskningen. I nærværende beretning præsenteres årsopgørelser fra 21 konventionelt drevne forsøgsgårde, som studeres inden for Landbrugsministeriets forskningsprogram "REDUCEREDE OMKOSTNINGER I JORDBRUGET 89-93", samt fra 18 forsøgsgårde, hvor den økologiske driftsform studeres. Sidstnævnte gennemføres med økonomisk støtte fra Jordbrugsdirektoratet i projektet "ØKOLOGISKE JORDBRUGSSYSTEMER". Landsudvalget for Kvæg har bidraget med finansiering af forsøgsteknikernes aflønning og driftsbevillingerne til sikring af registreringerne på forsøgsgårdene under programmet "REDUCEREDE OMKOSTNINGER I JORDBRUGET 89-93".

Indledningsvis gives en kort omtale af samtlige forskningsprojekter ved området produktionssystemer med angivelse af projekternes tidshorizont, mål og projektleder. I de følgende tre kapitler præsenteres for de enkelte forsøgsgårde de tekniske og økonomiske resultater. Resultater af mere generel karakter publiceres i selvstændige forskningsrapporter.

Forskningsaktiviteter, der har kvægbedriften som udgangspunkt, er afhængige af et godt samarbejde med forsøgsværter og forsøgsteknikere samt samarbejdspartnere fra andre forskningsinstitutioner, landbrugets rådgivere og andre med ekspertise inden for området.

Afdelingen vil gerne takke for et godt samarbejde omkring denne opgave i årets løb.

Den løbende registrering af data på forsøgsgårdene er foretaget af forsøgsteknikerne anført i kapitel 1, mens dataadministrationen er foretaget af Jytte Christensen og Orla Nielsen. Beretningen er redigeret af Troels Kristensen og renskrevet af Grethe Hansen og Lene Bech.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	AKTIVITETER VED HELÅRSFORSØG MED KVÆG 1992-93	5
	Erik Steen Kristensen	
1.1	Indledning	5
1.2	Forskningsprojekter	5
1.3	Forsøgsværter og forsøgsteknikere	9
1.4	Helårsforsøgsbrugenes geografiske placering	11
2.	LAVOMKOSTNINGSSYSTEMER I KONVENTIONEL MÆLKEPRODUKTION, ..	12
	TEKNISK-ØKONOMISKE GÅRDRESULTATER 1992-93, Troels Kristensen og Jens Hindhede	
2.1	Indledning	12
2.2	Markens produktion	12
2.3	Køernes foderration og mælkeproduktion	17
2.4	Sundheds- og reproduktionsforhold hos køerne	17
2.5	Opdrættets tilvækst	22
2.6	Kødproduktion	25
2.7	Dækningsbidrag, kapacitetsomkostninger og driftsoverskud	25
2.8	Opgørelsesmetode	27
2.9	Gårdrapporter	29
2.10	Litteratur	29
3.	ØKOLOGISK KVÆGBRUGSDRIFT, TEKNISK-ØKONOMISKE GÅRDRESUL- ...	74
	TATER 1992-93, Niels Halberg, Erik Steen Kristensen og Ib Sillebak Kristensen	
3.1	Indledning	74
3.2	Produktionens forløb i marken	74
3.3	Produktionens forløb i besætningen	75
3.4	Produktionsøkonomi	76
3.5	Teknisk-økonomiske resultater i 16 bedrifter	77
3.6	Litteratur	79
4.	SUNDHED, SYGDOMSBEKÆMPELSE OG REPRODUKTION I ØKOLOGISKE ..	112
	MALKEKVÆGBESÆTNINGER 1992-93, Mette Vaarst og Erik Steen Kristensen	
4.1	Indledning	112
4.2	Dataindsamling og -præsentation	112
4.3	Besættningernes udvikling	112
4.4	Reproduktionsforhold	113
4.5	Forhold omkring kælvning	114
4.6	Yversundhed	115
4.7	Dyrlægebehandlinger	117
4.8	Litteratur	118
4.9	Besætningsrapporter	118

1. AKTIVITETER VED HELÅRSFORSØG MED KVÆG 1992 - 93

Erik Steen Kristensen

1.1 Indledning

Aktiviteterne ved Helårsforsøg med kvæg er organiseret igennem en række forskningsprojekter. Disse er nærmere omtalt i afsnit 1.2. Aktiviteterne har i 1992-93 især haft udgangspunkt i forskningsprogrammet "Reducerede omkostninger i jordbruget" (projekterne nr. 1, 2 og 3) og "Økologiske jordbrugssystemer" (projekterne nr. 4 og 5). Aktiviteter, publikationer m.m. er nærmere beskrevet i årsrapporten fra Statens Husdyrbrugsforsøg og i en statusrapport, som er udarbejdet for hvert projekt. Statusrapporterne kan fås ved henvendelse til projektlederen, som er anført ved de enkelte projekter.

Et særkende ved projekterne er, at de bygger på et samarbejde med private kvægbrugere (forsøgsværter) og/eller modellering af data/iagttagelser med nær tilknytning til praktisk kvægbrug. I afsnit 1.3 er vist forsøgsværternes adresse m.m. for de kvægbrug, der danner grundlaget for nærværende rapport.

1.2 Forskningsprojekter

1. **RO-1: Billiggørelse af foderforsyningen i malkekvægbedriften ved forøget udnyttelse af friske afgrøder, 1989-93 (Troels Kristensen).**
 - a. Måling af produktionsforløb ved afgræsning af lavbundsarealer og kløvergræsmarker hos malkekøer.
 - b. Registrering af kløvermarkernes overvintringsevne og faktorer der påvirker denne.
 - c. Beskrivelse af de enkelte forsøgsbrug og de opnåede teknisk-økonomiske resultater som casestudier.
 - d. Beskrivelse af mælkens fedtsyre- og proteinsammensætning over græsnings sæsonen og identifikation af de faktorer, der udløser betydende ændringer.
2. **RO-2: Udvikling og analyse af lavomkostningssystemer i mælke- og kødproduktionen, 1989-93 (Jens Hindhede).**
 - a. I dybstrøelsesstalde (6 stk.) til malkekøer registreres strøelsesforbrug, gødningsmåttens tilstand (optrædning, tykkelse, temperatur), dyrenes renhed samt arbejdsforbrug, sammen med de løbende registreringer af foderforbrug, produktion og sundhed.
 - b. Foderautomaternes udfodringsstabilitet, driftssikkerhed og arbejdsbehov til ajourføring af tildeling, herunder kalibreringsbehov, registreres.
 - c. Beskrivelse af de enkelte forsøgsbrug og de opnåede teknisk-økonomiske resultater som casestudier.
 - d. Inventaromkostninger og arbejdsforbrug (stalden) kortlægges - også i de øvrige RO-brug samt i økologiske brug.

3. **RO-3: Omkostningsreduktion i mælke- og kødproduktionen gennem sygdomsforebyggelse og -behandling, 1989-93 (Carsten Enevoldsen).**
 - a. Malkningens gennemførelse og malkeanlæggets tilstand er indgående registreret med henblik på at udvikle et redskab til at forudsige virkning af specifikke ændringer af malkerutiner og malkeanlæg på yversundhed og mælkekvantitet.
 - b. Karakteristisk forskellige sundhedsproblemer i helårsforsøgsbesætninger er gennemanalyseret biologisk, teknisk og økonomisk ved hjælp af metoderne udviklet i 1989-92 (f.eks. mastitis, kløvsundhed og BVD-infektion).
 - c. Bidrag til planlægning og gennemførelse af projektet "Forbedret reproduktionseffektivitet i malkekvægbesætningen" ved Statens Veterinære Serumlaboratorium.
4. **ØKO-BASIS: Økologiske jordbrugssystemer, 1988-93 (Erik Steen Kristensen).**
 - a. Beskrivelse af de enkelte forsøgsbrug og de opnåede teknisk-økonomiske resultater.
 - b. Styling af afgrødernes udbytter.
 - c. Beskrivelse og modellering af næringsstofomsætningen på gårdniveau.
 - d. Beskrivelse og modellering af forbruget og udnyttelsen af fossil energi.
 - e. Forskellige faktorerers indflydelse på udnyttelsen af kløvergræs ved afgræsning.
5. **ØKO-SUND: Sygdomsforebyggelse og -behandling i økologiske kvægbesætninger, 1991-93 (Erik Steen Kristensen og Carsten Enevoldsen).**
 - a. Afdækning af sundhedsdynamikken (epidemiologien) i økologiske malkekvægbesætninger gennem undersøgelser vedr.:
 - Yversundhed, herunder klinisk og subklinisk mastitis, samt malkningens gennemførelse.
 - Stofskiftesygdommene ketose og mælkefeber.
 - Endoparasitforekomsten hos 1. og 2. gangsgræssende kvier.
 - Klov- og lemmelidelser.
 - b. Afprøvning af homøopatiske behandlingsstrategier.
6. **Analyse af samspillet mellem sygdomsdisponerende faktorer, sygdom, forebyggelse, behandling og produktion i kvægbesætninger. Et metodestudium, SJVF-projekt 1991-92 (Jan Tind Sørensen).**
 - a. Evaluering af metodealternativer.
 - b. Analyse af samspillet mellem driftslederreaktion og hændelser. BVD-infektioner anvendes som case.
 - c. Sammenligning af simulerede og faktiske sundhedsdata på besætningsniveau.

7. Modellering af driftsfællesskaber med husdyr ved ADAM-H, 1992-94 (Vagn Østergaard).

Første trin i projektet er, med udgangspunkt i oplysninger fra potentielle cases, at estimere følgende væsentlige produktionsmæssige forhold før og efter et evt. samarbejde i et driftsfællesskab:

- a. Udbytter i mark og stald.
 - b. Dækningsbidrag for alle driftsgrene, inkl. de potentielle.
 - c. Husdyrgødningens udnyttelse.
 - d. Indtjening til dækning af kapacitetsomkostninger.
 - e. Arbejdsindsats og -profil.
- 8. Malkekøers velfærd - samspillet mellem produktionssystem, pasning samt produktionsbetingede sygdomme. Undersøgelse vedr. dødsfald og tvungen udsætning af malkekøer, 1992-96 (Carsten Enevoldsen).**
- a. Fastlæggelse af malkekøers sundhedstilstand ved udsætning.
 - b. Afdække mulighederne for forebyggelse af dødsfald og tidlig udsætning med fokus på pasningsmæssige aspekter.
 - c. Estimere den driftsøkonomiske, besætningsvise betydning af reduceret dødelighed og anden tvungen udsætning.
- 9. Malkekøers velfærd - samspillet mellem produktionssystem, pasning samt produktionsbetingede sygdomme. Undersøgelse vedr. muligheden for forebyggelse af kviemastitis, 1992-96 (Carsten Enevoldsen).**
- a. Fastlæggelse af den relative betydning af infektioner i forhold til pasningsmæssige forhold og produktionssystemet for udvikling af kviemastitis.
 - b. Udvikling af strategi til forebyggelse af kviemastitis samt en økonomisk vurdering af disse.
- 10. Opstaldningsformens indflydelse på opdrættets velfærd under produktionsforhold, 1992-94 (Jan Tind Sørensen).**

Formålet er at analysere opstaldningsformens indflydelse på opdrættets velfærd (adfærd, sundhed, reproduktion og produktion) under praktiske produktionsbetingelser, herunder:

- a. Bearbejdning af eksisterende viden.
- b. Epidemiologiske studier i 14 private besætninger.
 - Registrering af sundhed, reproduktion og tilvækst.
 - Tværgående veterinær vurdering af opdrættets sundhedstilstand.
 - Beskrivelse af opstaldningstype og -indretning i de enkelte besætninger.
- c. Eksperimentelle studier af relevante produktionsfaktorer.

11. Bæredygtige strategier i landbruget - analyser på bedriftsniveau, 1993-97 (Jens Peter Hansen).

Formålet er at afklare bæredygtighedsbegrebet og gøre dette operationelt i relation til analyser af den enkelte landbrugsbedrift gennem udvikling af analysemetoder og modeller, som helhedsorienteret kan afbilde og tilgodese både økonomiske, økologiske og immaterielle hensyn, muligheder og barrierer.

12. Udvikling af et etisk regnskab for husdyrbrug, 1993-97 (Jan Tind Sørensen).

Formålet er at udvikle en prototype af et etisk regnskab for svine- og kvægbedrifter, herunder at opstille og evaluere teorier for afvejning af forskellige værdier i forhold til hinanden.

- a. Relevante værdier kortlægges, og deres indbyrdes sammenhæng undersøges.
- b. Teorier for afvejning af forskellige værdier i forhold til hinanden opstilles og evalueres.
- c. En første prototype for et etisk regnskab for henholdsvis et kvægbrug og et svinebrug udformes.
- d. Der afholdes en workshop med deltagelse af alle interesserede parter.
- e. De nødvendige data for regnskabets udformning registreres i en udvalgt gruppe kvæg- og svinebrug.
- f. Regnskabet opstilles, der aflægges årsregnskab, processen i forbindelse med regnskabsaflæggelsen beskrives systematisk, og relevante ændringer bliver foretaget.
- g. Teoretisk bearbejdning og publicering af projektets resultater samt en beskrivelse af det etiske regnskab som et styringsredskab i samspil med andre redskaber vedrørende miljø og økonomi.

13. Udvikling af økologiske mælke- og ægproduktionssystemer, 1993-97 (Jan Tind Sørensen).

- a. At analysere forhold omkring yversundhed og mælkekvalitet med henblik på at udforme mælkeprocedurer og pasningsrutiner.
- b. At bearbejde eksisterende viden vedrørende veterinær homøopatianvendelse med henblik på beskrivelser af behandlingsmetoden.
- c. At systematisere og operationalisere viden indsamlet i bedrifter med en væsentlig produktion af økologiske æg med henblik på at øge produktivitet, sundhed og kvalitet.
- d. At belyse samspillet mellem planteproduktion og hønsehold med udgangspunkt i funktionen af udendørsarealer (hønsegårde).

14. Samspillet mellem landbrugsproduktion, værdier og regler - analyseret på grundlag af økologiske landbrug, 1993-97 (Erik Steen Kristensen).

Formålet er at analysere samspillet mellem økonomiske, miljømæssige og holdningsmæssige aspekter af økologisk landbrugsproduktion inden for rammerne af kravet om et bæredygtigt landbrug, herunder undersøgelser vedr.:

- a. Graden af bæredygtighed og udvikling af et etisk regnskab for økologiske landbrug.
- b. Landmænds ikke-økonomiske værdier.

- c. Ikke-økonomiske værdier hos landmænd i relation til afsætningsled og myndigheder.
- d. Regulering af økologisk jordbrug.

1.3 Forsøgsværter og forsøgsteknikere

Forsøgsværterne og nummer på helårsforsøgsbrugene, der danner grundlaget for nærværende rapport, er vist i det efterfølgende, idet 3. ciffer refererer til årstal for etablering (f.eks. 12-8 og 84-9 betyder etablering i henholdsvis 1988 og 1989).

Afslutningsvis er nævnt forsøgsteknikerne, der varetager registreringerne på forsøgsbrugene.

H-nr. Forsøgsvært, adresse og telefonnummer (primære projekt)

12-8	Jesper og Svend Andersen, Oddenvej 165, 4583 Sjællands Odde. 53 42 60 05 (Økol.)
13-8	Niels Erik Eriksen, Uldstrikkervej 3, 4583 Sjællands Odde. 53 42 64 70 (Økol.)
14-8	Gl. Oremandsgaard, Nebblevej 15, 4720 Præstø. 53 79 60 57 (Økol.)
15-8	Karl Steffen Olsen, Hallenslevvej 22, 4281 Gørlev. 53 55 56 21 (Økol.)
26-7	Rasmus K. Andersen, Kirkeløkke 8, Haundrup, 5750 Ringe. 65 98 20 71 (Økol.)
30-8	Nis Arne Hjort, Haderslevvej 34, Maugstrup, 6500 Vojens. 74 50 63 15 (Økol.)
32-9	Kurt Juel, Vælding Bjergvej 21, 6650 Brørup. 75 38 15 54 (RO-1)
33-8	Henrik Kloppenborg, Havmarksvej 2, Harreby, 6510 Gram. 74 84 55 05 (Økol.)
34-8	Günther Lorenzen, Nybjergvej 2, Jejsing, 6270 Tønder. 74 73 44 69 (Økol.)
38-7	Kjeld Sørensen, Knorborgvej 4, Sdr. Hygum, 6630 Rødding. 74 84 55 84 (RO-1)
41-9	Johannes W. Jakobsen, Hestkærvej 13, Finderup, 6900 Skjern. 97 36 11 98 (RO-2)
42-9	Hans K. Andersen, Agervigvej 44, Agervig, 6800 Varde. 75 26 73 89 (RO-1)
43-9	Vagn Runge Pedersen, Heagervej 32, Nordenskov, 6800 Varde. 75 29 80 28 (RO-2)
46-7	Lyng Moesgaard, Mosegårdsvej 1, 7323 Give. 75 73 17 41 (RO-1)
46-9	Ejvind Andreasen, Kalsmosevej 11, Yding, 8752 Østbirk. 75 78 22 22 (RO-2)
47-7	Ejner Mortensen, Skærlund Skolevej 23, 7330 Brande. 75 34 51 86 (RO-1)
47-9	Chr. Thomsen, Hammervej 2, 7160 Tørring. 75 80 08 23 (RO-2)
48-9	Holger G. Hansen, Pengehøj 1, Pårup, 7441 Bording. 86 86 91 05 (RO-1)
49-9	Søgård Andelsbrug, Blåbjergvej 1, 7280 Sdr. Felding. 97 19 80 48 (Økol.)
50-7	Henning og Molly Hougaard, Sønderupvej 4, Vammen, 8830 Tjele. 86 69 00 16 (Økol.)
51-7	Poul Norsgård Pedersen, Rybjergvej 65, 7870 Roslev. 97 57 63 38 (Økol.)
53-8	Knud Andersen, Krogsagervej 1, Assentoft, 8900 Randers. 86 49 54 15 (Økol.)
54-7	Eskil Romme, Hedegårdvej 10, 9240 Nibe. 98 66 64 76 (Økol.)
55-8	N.U. Yoga Ashrama, Kalvsømadevej 74, Gylling, 8300 Odder. 86 55 17 00 (Økol.)
56-8	Johs. Moltesen, Skovgårdevej 14, Tustrup, 8961 Allingåbro. 86 31 76 66 (Økol.)
58-9	Torstedlund, Svend Aage Niss, Haverslevvej 120, 9520 Skørping. 98 65 43 25 (RO-1)
59-9	Ole og Konrad Larsen, Munkesjørupvej 98, Vildsted, 9670 Løgstør. 98 67 81 74 (RO-2)

- 60-9 Svend Otto Søgård, Skivevej 15, Tastum, 7850 Stoholm. 97 54 52 71 (RO-2)
 68-7 Peder Sønderby, Bredkjærvej 5, Skibbild, 7480 Vildbjerg. 97 13 70 33 (RO-1)
 70-9 Adolf Handrup, Møllevejen 53, 9690 Fjerritslev. 98 21 15 54 (Økol.)
- 71-9 Lars Toftdahl og Jørgen Kjeldsen, Iruplundvej 12, 7755 Bedsted. 97 94 62 52 (Økol.)
 72-9 Reinhardt Lyngs, Oddevej 2, Lyngs, 7790 Hvidbjerg. 97 87 80 01 (RO-1)
 73-9 Jens Krabbe, Sindrupvej 15, 7760 Hurup Thy. 97 95 61 27 (RO-1)
- 74-9 Asger Kappel, Oddevej 150, Klim, 9690 Fjerritslev. 98 22 52 77 (RO-1)
 81-9 Peter Andersen, Haurholmvej 380, Høgsted, 9760 Vrå. 98 98 81 97 (RO-1)
 82-9 Per Østergaard, Åsholmvej 145, Lørslev, 9800 Hjørring. 98 96 33 78 (RO-1)
- 84-9 Mads og Henning Thomsen, Skovgårdvej 87, 9740 Jerslev. 98 83 40 36 (RO-2)
 87-7 Poul Erik Birkbak, Taffelgårdsvej 280, 9380 Vestbjerg. 98 26 51 17 (RO-1)

Forsøgsteknikere

- Henning Bjerre, Skyttehusvejen 28, 7100 Vejle. 75 72 06 36
 Gunnar Grønning, Søndersigvej 22, Hallund, 9700 Brønderslev. 98 83 52 94
 Anders O.S. Jensen, Reventlovsgade 16, 4. tv., 1651 København V. 31 23 01 19 (vikar)
- Orla Nielsen, Højbjerg Byvej 19, 8840 Rødkjærbro. 86 65 93 06
 Kjartan Poulsen, Bahlvej 21, 6855 Ovtrup. 75 26 12 98 (fratrådt 1. oktober 1992)
 Kristine Vigh Riis, Ringkøbingvej 215, 6800 Varde. 75 26 14 95
- Kaj Lund Sørensen, Linåbakken 32 B, Linå, 8600 Silkeborg. 86 84 15 27
 Niels H. Thomsen, Haderslevvej 27, Maugstrup, 6500 Vojens. 74 50 64 10
 Helge Helge, Aarup Byvej 39, 7752 Snedsted. 97 93 40 42

1.4 Helårsforsøgsbrugenes geografiske placering 1992-93.

2. LAVOMKOSTNINGSSYSTEMER I KONVENTIONEL MÆLKEPRODUKTION TEKNISK-ØKONOMISKE GÅRDRESULTATER 1991/92

Troels Kristensen og Jens Hindhede

2.1 Indledning

Udviklingen i produktionsbetingelserne for malkekvægbedriften har betydet, at der i de senere år er blevet større fokus på omkostningerne. Vurdering af omkostningsniveauet, sammensætningen og muligheden for reduktion kræver, at kvægbedriften betragtes som en helhed. Som et led i at opnå dette arbejdes der med forsøg ud fra en systemisk synsvinkel, hvor kvægbedriften opfattes som forsøgsenhed.

Resultaterne for de enkelte gårde præsenteres ved gårdrapporter, der beskriver produktionssystemet og de opnåede biologiske, tekniske og økonomiske resultater i driftsåret. Forsøgsprojekternes overordnede mål er at søge veje til at reducere omkostningerne i kvægbedriften. Derfor gennemføres desuden analyser og vurderinger på tværs af bedrifter og driftsår. Hertil anvendes i væsentligt omfang besætningsmodellen SIMHERD (Sørensen et al., 1992) og bedriftsmodellen ADAM-H (Hansen, 1992). Publicering heraf foretages i selvstændige forskningsrapporter.

Reduktion af omkostningerne er søgt opnået dels via stærkere fokus på frisk græs i foderforsyningen, dels via renovering af kvægstalde, herunder automatisering af udfodringen og dels via sygdomsforebyggelse og -behandling, primært omkring malkning og mastitis. De deltagende gårde har således ikke nødvendigvis som helhed specielt lave produktionsomkostninger, men bidrager med væsentlige informationer til belysning af ét eller flere af de tre nævnte områder.

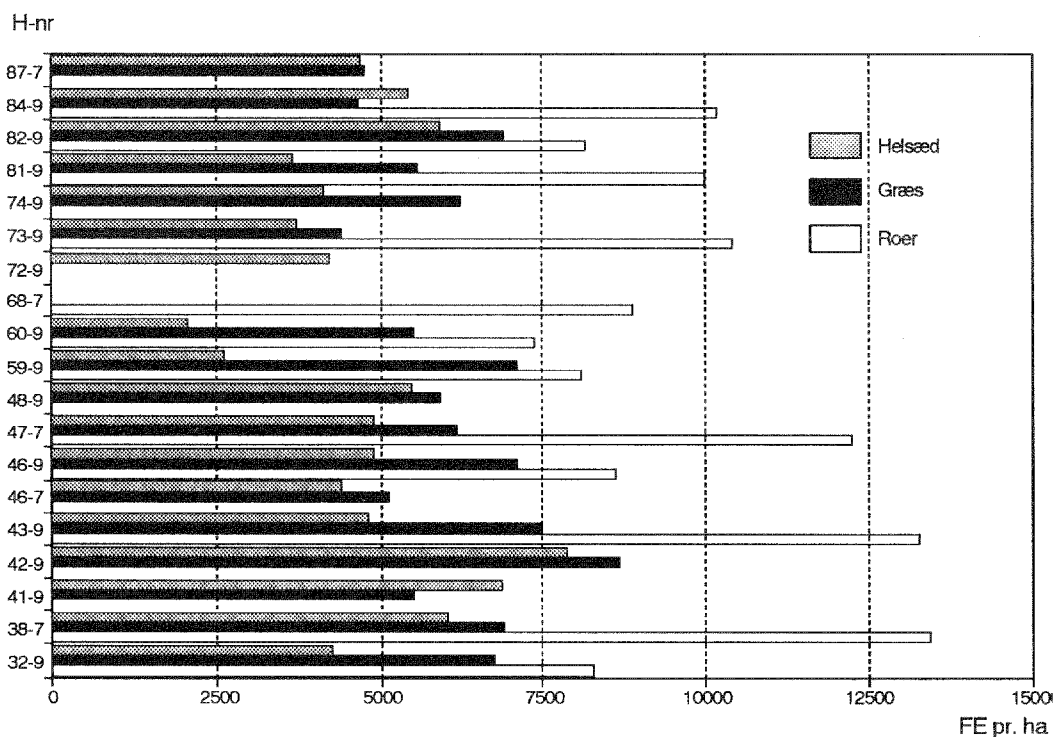
I nærværende kapitel er indledningsvis omtalt nogle væsentlige resultater for driftsåret 1991-92 på tværs af gårdene, mens de enkelte gårde er udførligt beskrevet i de efterfølgende gårdrapporter. Beskrivelse af registreringer og beregningsmetoder vedrørende tekniske og økonomiske resultater er generelt gennemført i afsnit 2.9, idet der også henvises til Østergaard (1990). De tekniske og økonomiske resultater er for perioden 1. november 1991 til 31. oktober 1992. Der er således ikke fuld sammenhæng mellem produktionen i marken og kvægets foderforsyning, når blot ét forsøgsår betragtes.

2.2 Markens produktion

Foderforsyningen var på alle bedrifter, undtagen H-nr. 47-9, baseret på et betydeligt areal med grovfoder, i gennemsnit 0,66 ha pr. ko. Kun på H-nr. 47-9 og 84-9 udgør salgsafgrøder over halvdelen af arealet.

Jordens bonitet og vandingskapacitet er meget afgørende for de opnåede udbytter. Specielt i vækståret 1992 hvor der var et betydeligt vandunderskud. I de enkelte gårdrapporter er disse forhold søgt afklaret. Grovfoderarealet er udvidet med 0,04 ha pr. ko i forhold til foregående år som udtryk for et lavere udbytte pr. ha og en generel bestræbelse på at opretholde den planlagte andel grovfoder i foderrationen ved udvidelse af helsædsarealet.

I figur 2.1 er vist de opnåede udbytter i de tre hovedgrovfoderafgrøder, roer, græs og helsæd. Der var et klart faldende udbytte mellem afgrøderne i nævnte rækkefølge. Kun på 2 bedrifter var helsædsudbyttet højere end udbyttet i græsmarken. Samtidig bemærkes det, at roer dyrkes på 12 af de 20 bedrifter. Det skal bemærkes, at udbyttet i helsæd på en del af bedrifterne er betydeligt under det normale niveau, idet der blev høstet en del arealer med korn uden græsudlæg.

Figur 2.1 Nettoudbytte, FE pr. ha i grovfoderafgrøderne 1992.

Forøget udnyttelse af frisk græs ved afgræsning udgør en af mulighederne for at reducere omkostningerne. Udbyttens niveauet i græs og hølsædsmarken samt den opnåede optagelse af frisk græs hos køer og opdræt samt den heraf afledte produktion er vist i tabel 2.1. I tabellen indgår kun de 14 gårde, hvor der i projekter er speciel fokus på udnyttelsen af frisk græs.

Køernes produktion i sommerhalvåret er angivet ved den opnåede dagsydelse og relativt i forhold til foregående vinter efter korrektion inden for besætning for forskelle i laktationsstadium og -nummer ved de enkelte ydelseskontroller. Markens udbytter er angivet, herunder andelen, der er udnyttet frisk samt mm vand tilført ved kunstvanding. Den tilførte mængde handelsgødningskvælstof er anført, desuden er den plantetilgængelige mængde kvælstof angivet på de bedrifter, hvor der er tilført staldgødning. Mængden af plantetilgængeligt kvælstof er beregnet ud fra besætningens årsproduktion, der er beregnet ud fra foderoptagelse fratrukket et antaget stald- og lagertab af kvælstof på 10%. I den således beregnede mængde husdyrgødning er antaget en udnyttelse af det tilførte kvælstof på 35 procent.

Variationen i græsoptagelse pr. ko mellem gårdene skyldes primært de fysiske muligheder (arrondering, areal pr. ko, sædskifte mv.) og således kun i begrænset omfang biologiske forskelle i græsoptagelsen forårsaget af f.eks. forskelle i græskvaliteten.

Tabel 2.1 Græsoptagelse, animalsk produktion og nettoudbytte i de enkelte græsmarksafgrøder i 1992.

H-nr.	Race årsdyr	Køer		Opdræt		Pr. MPE	
		FE græs pr. årsko (dage)	Dgl. yd. EKM, kg (relativt)	FE græs pr. årsdyr (dage)	Daglig tilv. g	FE græs frisk	FE kons.
Køer afgræsser primært sædskiftearealer							
38-7	Jersey 34,2	1020 (182)	18,6 (110)	501 (120)	448	1571	1182
82-9	Kryds 69,0	745 (147)	18,0 (93)	487 (104)	634	1349	1612
87-7	Kryds 63,0	883 (169)	17,2 (89)	419 (73)	591	1315	2116
32-9	SDM 58,9	1313 (182)	22,2 (103)	695 (140)	591	2015	1226
42-9	SDM 37,0	1671 (190)	23,8 -	754 (141)	698	3051	2347
47-7	SDM 61,2	1384 (180)	20,6 (103)	561 (118)	500	1934	969
48-9	SDM 49,3	1512 (188)	22,2 (102)	731 (130)	700	2305	756
58-9	SDM 277,7	790 (192)	17,4 (99)	-	-	-	-
73-9	SDM 46,6	1068 (197)	193 (99)	545 (137)	486	1726	742
74-9	DRK 64,0	1183 (169)	19,8 (95)	813 (143)	683	2337	2683
Køer afgræsser primært marginaljord							
68-7	Jer 54,8	1277 (193)	16,8 (101)	485 (114)	422	1704	138
72-9	SDM 47,5	1274 (198)	23,3 (106)	616 (120)	537	1890	880
Staldfodring med frisk græs							
46-7	RDM 106,4	656	16,5 (87)	511 (31)	479	1116	1057
81-9	SDM 58,6	550	21,0 (97)	552 (89)	644	992	2364

* Pr. foderdag i perioden maj-oktober; idet relativ ydelse udtrykker ydelsen i forhold til den foregående vinterperiode (=100) korrigeret til samme laktationsstadium og -nummer.

** Pr. græsdag

Tabel 2.1 fortsat

Sædskiftegræs			Helsæd (dæksæd)			Efterafgrøde/udlæg			Vedvarende græs		
ha à FE		kg N	ha à FE		kg N	ha à FE		kg N	ha à FE		kg N
(% frisk)		(V)			(V)	(% frisk)		(V)	(% frisk)		(V)
0,20	6930	193+11	0,17	5182	71+45	0,11	861	21	0,13	3299	48
(76)		(225)			(170)	(100)		(30)	(100)		(0)
0,15	6918	125+0	0,35	5228	77+50	0,14	1163	34	0,07	2990	103
(100)		(280)			(60)	(100)		(0)	(68)		(0)
0,18	4753	132+0	0,40	4281	14+69	0,32	508	53+18	-		
(92)		(0)			(0)	(100)		(0)			
0,36	6764	134+0	0,30	2773	0+70	0,14	1395	39	-		
(74)		(120)			(100)	(100)		(25)			
0,26	8704	221+38	0,25	5218	40+68	0,25	2672	64	0,12	4950	207+14
(85)		(26)			(25)	(100)			(100)		
0,28	6210	253+24	0,20	3804	112+0	0,20	1109	60	0,15	4342	106
(64)		(150)			(90)	(100)		(30)	(89)		(120)
0,34	5911	116+20	0,23	3630	70+66	0,09	1769	32			
(84)		(150)			(55)	(100)		(0)			
0,15	7832	178+0				0,12	1211	52			
(59)		(0)				(100)		(0)			
0,29	4438	207+0	0,12	3735	87+129				0,24	3459	37
(66)		(0)							(100)		(0)
0,75	6234	177+33	0,39	2840	77+45	0,39	1295	14+17	-		
(47)		(0)			(0)	(46)		(0)			
									0,29	5917	138+12
									(89)		(0)
			0,47	2843	111+45	0,64	1384	74	0,72	1527	48
					(0)	(100)		(0)	(96)		(0)
0,23	5193	272+13	0,24	3425	63+69	0,24	1007	60			
(65)											
0,20	5584	162+3	0,49	3216	58+41	0,49	447	36+9	-		
(80)		(0)			(0)	(100)		(0)			

*** Ha angivet pr. MPE; FE pr. ha; kg N pr. ha i handelsgødning + kg udnyttelig N i husdyrgødning;
V = mm vanding.

På 10 bedrifter afgræsser køerne primært sædskiftearealer. H-nr. 42-9 anvender rotationsgræsning, mens de øvrige bedrifter anvender reguleret storfod. På H-nr. 82-9 blev afgræsning anvendt igen efter en periode med staldfodring i sommerhalvåret. Udbyttet i græsmarken var på H-nr. 87-7 og 73-9 stærkt reduceret af tørken, og specielt med en meget uens vækstprofil over sæsonen. På H-nr. 87-7 betød det, samtidig med et reduceret græsareal, en betydelig nedgang i græsoptagelsen og lav relativ ydelse i sommerhalvåret. På H-nr. 42-9 og 48-9 blev der opnået en betydelig græsoptagelse svarende til over 8 FE pr. ko dagligt i gennemsnit af en lang afgræsningsperiode på 189 dage.

Samtidig var der på begge bedrifter en høj græsoptagelse hos opdrættet, hvilket bevirkede en høj andel frisk græs pr. MPE. På H-nr. 74-9, hvor hele grovfoderforsyningen er baseret på frisk græs og helsæd, var der over 5.000 FE pr. MPE fra disse afgrøder.

Høj andel græs udnyttet frisk og et lavt gødningsniveau er betydende faktorer for at reducere omkostningen. På f.eks. H-nr. 82-9 blev hele udbyttet udnyttet via afgræsning, og der blev kun anvendt 125 kg N pr. ha. Gødningstildeling på dette niveau sikrer en høj kløverandel og dermed en mere ensartet vækstprofil over sæsonen, hvilket er nødvendigt for ved et højt græsoptagelsesniveau at kunne udnytte hele afgrøden via afgræsning. På alle gårdene anvendes efterafgrøde/udlæg udelukkende til afgræsning. Vedvarende græs bidrager på flere af gårdene til opdrættets foderforsyning med billige foderenheder.

På H-nr. 68-7 er der udelukkende afgræsset på vedvarende engarealer, mens forsyningen med frisk græs på H-nr. 72-9 er dels fra vedvarende strandeng, dels fra et betydeligt areal med Ital. rajgræs som efterafgrøde. På begge gårde er der opnået en høj græsoptagelse og relativ mælkeproduktion. På H-nr. 72-9 var græsoptagelsen dog periodevis reduceret pga. nedsat græsproduktion på de tørre strandenge.

Frisk græs på stald blev anvendt på H-nr. 46-7 og 81-9, dog var køerne på H-nr. 81-9 på græs i en kort periode efter høst af helsæd. Græsmarkens udbytte, såvel det der blev opfodret frisk på stald som det afgræssede, er beregnet indirekte ud fra 87 pct. foderudnyttelse som i de øvrige besætninger.

I tabel 2.2 er hovedresultaterne fra de 6 besætninger (H-nr. 32-9, 42-9, 47-7, 48-9, 73-9 og 74-9) af tunge racer, som i de 4 vækstår 1989 - 1992 har afgræsset sædskiftearealer.

Den gennemsnitlige græsoptagelse pr. årsko var næsten ens i de fire år, hvilket også var tilfældet med ydelsen, såvel den faktiske som den relative. Udbyttet i FE pr. ha var lavere i 1992 end de foregående år. Den primære årsag hertil var de tørre vækstbetingelser. Der kan således ikke umiddelbart drages nogen sammenhænge mellem den viste indsats og de opnåede udbytter.

Tabel 2.2 Hovedresultater vedr. afgræsning på sædskifte kløvergræsarealer i sommerhalvårene 1989 - 1992.

	1992 gns. (min.-maks.)	1991 gns.	1990 gns.	1989 gns.
FE frisk græs pr. årsko	1355 (1068 - 1671)	1303	1360	1292
Græsdage	184 (169 - 197)	184	187	192
FE frisk græs pr. MPE	2228 (1726)	2184	2313	2235
Kg EKM	21,3 (19,3 - 23,8)	20,9	21,0	20,4
Rel. mælkeydelse (Vinter = 100)	100 (95 - 103)	101	97	103
Netto FE pr. ha	6377 (4438 - 8705)	6957	7640	7574
- heraf % frisk	70 (47 - 85)	73	70	69
Kg N (handelsgødning pr. ha)	184 (116 - 253)	180	211	252

2.3 Køernes foderration og mælkeproduktion

Foderindsatsen pr. årsko er vist i tabel 2.3. Den tildelte mængde staldfoder er opgjort ved stikprøvevejninger, mens mængden af frisk græs er beregnet indirekte ud fra 87% foderudnyttelse i sommerhalvåret. Rationens sammensætning varierer væsentligt mellem bedrifterne. Korn og biprodukter anvendes i betydeligt omfang. I halvdelen af besætningerne anvendes mindst 1.000 FE roer, og i 6 besætninger er roer udeladt. Halm udgør en væsentlig del af foderrationen på H-nr. 47-9. På årsbasis udgør græs over 1.000 FE pr. årsko på 10 af bedrifterne, mens ensilage udgør over 1.500 FE pr. årsko på 5 af bedrifterne og over 2.000 FE på H-nr. 42-9 og 74-9. Græsmarksfoder, frisk og konserveret, udgør således over halvdelen af foderbehovet på disse 2 bedrifter. Generelt er der et højt niveau af hjemmeavlet grovfoder.

Køernes mælkeydelse, der er opgjort ud fra kontrolforeningsdata og udtrykt ved kg energikorrigeret mælk (EKM), er vist i tabel 2.4. Årsydelsen er som gennemsnit steget 123 kg pr. årsko med en fremgang i 13 ud af de 21 besætninger. Ydelsesstigningen er på flere gårde resultatet af en stigning i basisandelen på 7,3 procent for kvoteåret 1992-93. Der er dog stadig på en række gårde en relativ lav mejerileverance forårsaget af anvendelse af væsentlige mængder sødmælk til kalvene (kvoteoverskridelse, høje celletal).

Laktationsydelsen er udtrykt ved dagsydelsen 24 u.e.k. beregnet for henholdsvis 1. kalvs og ældre køer samt for besætningen standardiseret til 40 pct. 1. kalvs og 60 pct. ældre køer. Ydelsen beregnet på denne måde er et godt udtryk for de enkelte køers ydelsesniveau i besætningen, idet det ikke er påvirket af udskiftnings- og reproduktionsforhold, som det er tilfældet med årsydelsen. Det er velkendt, at der over året er et udsving i køernes ydelse afhængig af årstid. Som det ses af tabel 2.4 er den relative ydelse således 4-5 procentenheder lavere i august-januar end i det foregående halvår. På enkelte bedrifter, f.eks. H-nr. 46-7, 46-9 og 60-9, er der betydelige fald i den relative ydelse i efteråret.

2.4 Sundheds- og reproduktionsforhold hos køerne

I forsøgsbesætningerne er der registreret en række forhold af betydning for vurdering af sundheds- og reproduktionsforholdene. Jakobsen & Enevoldsen (1992) har for foregående forsøgsår givet en detaljeret beskrivelse af, hvorledes disse oplysninger kan anvendes, såvel generelt som for de enkelte besætninger. I nærværende forsøgsår (november 1991 til oktober 1992) er især registreringer vedrørende yversundhed reduceret, hvorfor emnet begrænses til oversigtstabeller og bemærkninger i gårdrapporterne, hvis særlige forhold er gældende.

Tabel 2.3 Foderrationens sammensætning, FE pr. årsko fra november 1991 til oktober 1992.

Gård H-nr.	Race	Tilskuds- foder	Korn og biprod.	Roer	Græs	Ensilage	Halm	I alt
32-9	SDM	1297	784	1366	1313	1113	52	5926
41-9	RDM	1115	1064	-	1376	1418	78	5073
42-9	SDM	1465	424	-	1671	2096	216	5872
43-9	SDM	1384	412	1559	853	1553	43	5804
46-7	RDM	1728	1537	283	656	1035	37	5276
46-9	SDM	2500	-	1449	630	1089	180	5849
47-7	SDM	1280	314	1293	1384	803	130	5203
47-9	SDM	1374	2624	-	14	565	1008	5584
48-9	SDM	1616	541	1194	1512	752	103	5717
58-9	SDM	1425	447	1463	790	1144	226	5496
59-9	DRK	1405	152	1641	920	862	167	5147
72-9	SDM	1398	1818	-	1274	858	367	5709
73-9	SDM	1737	1031	1273	1007	654	183	5885
74-9	DRK	1253	1265	-	1183	2042	62	5805
81-9	SDM	1622	648	935	550	1863	26	5644
84-9	SDM	2897	327	1146	274	1420	316	6381
82-9	KRY	1426	361	1053	745	1153	81	4819
87-7	KRY	1445	1276	-	883	1552	24	5180
38-7	JER	1373	354	1255	1020	998	15	5015
60-9	JER	1282	794	967	779	949	39	4809
68-7	JER	1341	908	766	1277	125	166	4583

Tabel 2.4 Mælkeproduktion i perioden november 1991 til oktober 1992. Kontrolforeningsopgørelse af EKM beregnet pr. årsko og ved den korrigerede dagsydelse, 24 u.e.k.

Gård	Race	Kontrol årsydelse kg EKM	Leveret til mejeri %	Dagsydelse 24 u.e.k., kg EKM						
				1. kalvs	Øvrige	Ydelsesniv. over sæsonen (året=100)				
						* Året	nov.- jan.	febr.- apr.	maj- juli	aug.- okt.
H-nr.										
32-9	SDM	8115	90	23,7	26,0	25,1	98	101	103	99
41-9	RDM	5773	98	14,6	17,8	16,5	101	107	102	91
42-9	SDM	7046	95	19,7	22,6	21,4	-	-	-	-
43-9	SDM	7475	95	21,4	24,5	23,2	97	102	105	96
46-7	RDM	6126	92	18,2	20,0	19,3	105	106	103	87
46-9	SDM	7377	92	20,3	23,2	22,0	100	102	109	89
47-7	SDM	6881	95	19,7	22,5	21,4	90	105	107	98
47-9	SDM	7100	95	19,1	21,9	20,7	99	103	103	96
48-9	SDM	7779	97	21,6	24,4	23,2	93	103	103	101
58-9	SDM	6468	95	18,9	20,8	20,0	96	104	101	99
59-9	DRK	5439	95	14,4	17,2	16,1	98	104	106	92
72-9	SDM	7373	92	20,0	23,8	22,3	96	94	103	106
73-9	SDM	7679	88	23,0	22,6	22,7	97	105	100	98
74-9	DRK	7197	92	19,9	22,8	21,6	103	101	95	102
81-9	SDM	7504	93	21,8	23,0	22,5	96	103	102	99
84-9	SDM	8000	94	22,2	24,2	23,3	99	98	97	105
82-9	KRY	6473	93	18,8	19,6	19,3	103	103	96	97
87-7	KRY	7000	97	19,5	22,3	21,2	103	108	99	91
38-7	JER	6919	95	18,8	23,1	21,4	95	98	101	106
60-9	JER	6130	94	16,8	18,7	17,9	109	102	104	86
68-7	JER	6248	87	16,5	19,4	18,2	96	103	108	93
Gns.							98	102	102	97

* Gns. 24 u.e.k. ved 40% 1. kalv + 60% ældre.

Tabel 2.5 Mælkekvalitet og yversundhed udtrykt ved celletal og behandlingsindsats mod yverbetændelse.

Gård		Celletalsfraktiler, pct.			Mastitis, dyrlægebeh., pct.	
		Tankprøver		Ydelseskontrol, 50	Af laktationer	Af alle behandlinger
H-nr.	Race	50	(10-90)			
32-9	SDM	360	(260-560)	433	32	51
41-9	RDM	395	(270-590)	380	11	23
42-9	SDM	200	(90-360)	198	41	49
43-9	SDM	190	(125-340)	257	43	69
46-7	RDM	385	(270-365)	415	28	63
46-9	SDM	320	(230-440)	380	16	43
47-7	SDM	290	(210-400)	354	31	41
47-9	SDM	190	(160-240)	217	16	11
48-9	SDM	370	(240-420)	456	18	35
58-9	SDM	320	(230-420)	401	23	70
59-9	DRK	360	(270-450)	399	15	64
72-9	SDM	270	(160-420)	343	12	28
73-9	SDM	575	(370-790)	745	37	84
74-9	DRK	145	(110-210)	- ¹⁾	19	34
81-9	SDM	290	(215-380)	302	25	41
84-9	SDM	180	(120-270)	252	40	65
82-9	KRY	320	(230-430)	416	- ²⁾	-
87-7	KRY	330	(210-450)	330	9	48
38-7	JER	350	(180-600)	385	45	52
60-9	JER	250	(170-340)	271	17	39
68-7	JER	330	(230-590)	488	43	69

¹⁾ Registrering af enkeltdyrcelletal påbegyndt i løbet af året.

²⁾ Registrering af dyrlægebehandlinger ikke foretaget.

Tabel 2.6 Reproduktionsresultaterne i perioden november 1991 til oktober 1992.

Gård H-nr	1. inseminering, d.e.k.		Insemine- rings- rate, %	Drægtigheds- chance, %	Kælvnings- interval, dage	1. laktation andel af klv. %
	*Start	*Slut				
32-9	45	142	29	47	368	33
41-9	34	97	62	- ¹⁾	345	30
42-9	68	104	54	60	371	41
43-9	56	133	48	- ¹⁾	384	36
46-7	29	206	31	24	362	42
46-9	31	165	41	41	370	33
47-7						
47-9	36	115	52	35	368	33
48-9	55	173	28	40	392	40
58-9	39	113	51	48	355	30
59-9	30	110	47	- ¹⁾	347	43
72-9	40	118	21	52	371	29
73-9	48	187	41	31	364	45
74-9	40	104	44	- ¹⁾	353	33
81-9	46	134	45	29	378	38
84-9	50	101	32	41	363	32
82-9	31	97	54	41	344	41
87-7	41	104	45	35	346	36
38-7	45	153	58	48	386	40
60-9	40	98	67	- ¹⁾	340	39
68-7	44	134	45	41	361	26

* Start og slut er beregnet som 10 og 90 pct. fraktilen.

¹⁾ Der foretages ikke systematisk drægtighedskontrol.

Mælkekvalliteten og yversundheden er i tabel 2.5 udtrykt ved celletalsfraktilen (50 pct.) for såvel tankprøver som ydelseskontrollen samt andelen af laktationer, dyrlægebehandlet mod yverlidelser. Tankcelletallet kan være lavt i forhold til yversundheden i besætningen, fordi mælk fra enkelte køer med erkendte, høje celletal tilbageholdes (tabel 2.4). Med disse forbehold viser 50% fraktilen således det generelle mastitisniveau i besætningerne, mens forskellen mellem 10 og 90% fraktilerne illustrerer yversundhedens stabilitet over året. Meget lave og stabile tankcelletal opnås på H-nr. 47-9, 74-9 og 84-9, mens det på H-nr. 73-9 er meget højt. På enkelte gårde har der periodevis været forhøjede celletal, f.eks. H-nr. 32-9, 41-9, 68-7 og 38-7.

Omfanget af dyrlægebehandlede laktationer mod mastitis samt disse behandlings andel af samtlige dyrlægebehandlinger indikerer yverlidelsens betydning i forhold til det samlede sundhedsniveau i besætningen, såfremt der inden for besætning kan antages at være det samme behandlingsniveau for alle sygdomme. For yderligere vurdering af oplysninger vedr. dyrlægebehandlinger henvises til Jakobsen & Enevoldsen (1992), specielt i relation til den generelle anvendelse.

Reproduktionsresultaterne er i tabel 2.6 beskrevet ved insemineringsrate og drægtighedschance samt kælvningsinterval, hvor sidstnævnte primært afspejler resultatet af foregående års reproduktionsforhold. Jakobsen & Enevoldsen (1992) beskriver nærmere valget og beregningen af disse resultatparametre. Det tilstræbte tidspunkt for start på ikælvning er angivet ved 10% fraktilen (d.e.k., hvor 10% af køerne er insemineret 1. gang), mens 90% fraktilen angiver driftslederens tålmodighed med hensyn til ikælvning. Insemineringsraten udtrykker sandsynligheden for, at en ko i brunst insemineres. På gårde som H-nr. 41-9, 42-9, 47-9, 58-9, 82-9, 38-7 og 60-9 er der således en god brunstobservation, idet over halvdelen af brunstige køer insemineres. Drægtighedschancen udtrykker andelen af insemineringer, der resulterer i drægtighed. Ved besætninger, som ikke systematisk udfører drægtighedskontrol, er beregning ikke mulig. Specielt H-nr. 42-9 og 72-9 har en høj drægtighedschance, mens chancen på f.eks. H-nr. 46-7 og 81-9 er betydeligt lavere. Endelig er angivet det opnåede kælvningsinterval for kælvninger i perioden samt til vurdering heraf andel 1. laktations kælvninger. Kælvningsinterval på under et år er opnået i 11 besætninger og på H-nr. 68-7 samtidig med kun 26 procent 1. laktations kælvninger. På enkelte gårde kan indkøb af kælvkøer være årsag til umiddelbart gunstige resultater, f.eks. H-nr. 41-9.

2.5 Opdrættets tilvækst

I tabel 2.5 er tilvæksten opgjort dels som gennemsnit for alle dyr i hele perioden, dels i stald- og afgræsningsperioden. På H-nr. 42-9 er målsætningen at producere store, kurante kælvkvier med en kælvningsalder på ca. 36 måneder, således at kvierne "passer ind" i den koncentrerede sæsonkælvning. Derfor er der en lav daglig tilvækst, specielt i vinterhalvåret, hvor der fodres med en tungt fordøjelig foderration efter ædelyst. På alle øvrige gårde er målsætningen at producere kælvkvier med en daglig tilvækst i hele opdrætsperioden på ca. 350 g for Jersey og ca. 650 g for de øvrige racer, hvilket var grundlaget for de anvendte foderplaner.

Trods dette ses der en meget betydelig variation i den daglige tilvækst inden for gård, såvel mellem stald- og afgræsningsperioden som mellem de enkelte aldersgrupper. Den årlige tilvækst er på f.eks. H-nr. 41-9, 59-9 og 73-9 væsentligt under det planlagte og betyder, at kælvningsvægten vil falde betydeligt i det kommende år, såfremt kælvningsalderen ikke øges. Tilvæksten i aldersintervallerne 4-9 og/eller 10-15 mdr. er i flere besætninger betydeligt over det planlagte og på et niveau, hvor det må antages at have reducerende effekt på ydelsespotentialt (især H-nr. 32-9, 46-7, 46-9, 72-9, 74-9, 84-9 og 60-9).

Det skal bemærkes, at tilvækst i periode "stald" også omfatter stalddage i sommerhalvåret, samt at ikke alle dyr indgår i aldersgrupperne for vinterhalvåret, hvorfor resultaterne fra de enkelte perioder og året kan være væsentligt afvigende (eks. H-nr. 46-7, 59-9, 81-9, 60-9 og 68-7).

Tabel 2.7 Opdrættets tilvækst i stald- og afgræsningsperioden samt forskellige aldersintervaller, 1991-92.

Gård	Race	Daglig tilvækst, g/dag						Kælvning	
		Periode			Aldersinterval, mdr.*			Alder mdr.	Vægt før, kg
		Året	Stald	Afgræs.	4-9	10-15	16-21		
32-9	SDM	692	755	591	772	834	681	27	600
41-9	RDM	560	615	463	614	552	674	26	522
42-9	SDM	501	334	696	-	-	-	35	593
43-9	SDM	611	698	444	565	630	777	28	603
46-7	RDM	606	618	479	885	701	639	26	555
46-9	SDM	653	710	573	850	585	728	27	558
47-7	SDM	600	648	500	686	636	463	26	570
47-9	SDM	610	652	408	795	781	490	25	543
48-9	SDM	641	609	700	737	596	517	26	547
59-9	DRK	575	575	574	659	646	642	27	563
72-9	SDM	735	831	537	875	839	671	29	579
73-9	SDM	579	635	486	710	636	521	28	609
74-9	DRK	681	680	683	809	479	475	28	627
81-9	SDM	602	589	644	689	672	638	29	579
84-9	SDM	703	687	727	630	818	758	25	583
82-9	KRY	554	523	629	537	546	431	25	454
87-7	KRY	493	469	591	434	372	438	27	490
38-7	JER	482	500	448	493	475	557	25	398
60-9	JER	471	530	385	603	572	602	26	391
68-7	JER	492	524	422	488	515	431	25	369

* tilvækst i vinterperioden, hvor alder ved sidste vejning i perioden er anvendt til gruppering.

Tabel 2.8 Tekniske og økonomiske resultater fra kødproduktion baseret på malkekøer og opdræt, november 1991 til oktober 1992.

Gård		Tilvækstværdi, kr. pr.		Tilvækst, kg pr. årsenhed		Opdr. pr. årsko, stk.	Afgange, kg pr. MPE		
H-nr.	Race	MPE	Kg EKM	Køer	Opdræt		Slagtet	Død	*Avl
32-9	SDM	3016	0,37	26	253	1,0	228	1	41
41-9	RDM	2797	0,48	28	204	1,1	280	1	÷104
42-9	SDM	3321	0,47	21	183	1,6	285	18	19
43-9	SDM	3223	0,43	69	223	1,1	219	0	32
46-7	RDM	1324	0,22	50	221	0,9	343	16	÷132
46-9	SDM	3292	0,45	48	238	1,3	258	26	0
47-7	SDM	2555	0,37	47	219	1,0	260	0	÷8
47-9	SDM	2202	0,31	45	222	1,1	241	48	5
48-9	SDM	3117	0,40	35	234	1,1	193	1	27
59-9	DRK	2478	0,46	41	210	1,1	314	29	÷65
72-9	SDM	3462	0,47	19	268	1,0	98	18	60
73-9	SDM	2210	0,29	26	211	1,2	283	12	30
74-9	DRK	4412	0,61	54	249	1,4	352	0	0
81-9	SDM	1673	0,22	16	220	0,8	275	31	÷80
84-9	SDM	3331	0,42	55	256	1,0	261	2	10
82-9	KRY	2048	0,32	3	202	1,2	194	12	÷41
87-7	KRY	2369	0,34	30	180	1,0	188	1	0
38-7	JER	2495	0,36	45	176	1,1	115	9	68
60-9	JER	2045	0,33	34	172	1,1	103	0	69
68-7	JER	1304	0,21	9	180	0,9	123	6	0

* Salg - køb.

2.6 Kødproduktion

Kødproduktionens økonomiske værdi udgør typisk 15-20% af besætningens samlede indtægter. Der er dog en betydelig variation, som for de tekniske resultater skyldes faktorer som f.eks. reproduktion, udskiftningspolitik, dødsfald og sundhed i øvrigt, hvilket sammen med stykomsætningen delvis fremgår af gårdrapporterne. I tabel 2.8 er vist såvel tilvækstværdi som tilvæksten hos køer og opdræt samt netto ekstern omsætning i kg.

Mellem besætninger med tunge racer var der en variation i tilvækst fra 1.324 til 4.412 kr. pr. MPE, og udtrykt i forhold til mælkeydelsen ses en variation fra 0,22 til 0,61 kr./kg EKM. Slagtekaliteten af de afgangende dyr fremgår ikke direkte, men kan vurderes ud fra de afgangende køers vægt i forhold til besætningens gennemsnitlige vægt. Disse oplysninger findes i gårdrapporterne. På nogle af gårdene er udsætningsstidspunktet mere bestemt af kvotetilpasning og indsættelse af kælvkvier end en optimal slagtekalitet af udsætterkøerne.

Indkøb af levedyr er foretaget i betydende omfang på H-nr. 46-7 i forbindelse med besætningsudvidelse, mens indkøbene på de øvrige brug typisk er forårsaget af manglende opdræt pga. reproduktions- og sundhedsproblemer. Derfor skal tilvækstværdien vurderes i forhold til den samlede produktion, hvilket gårdrapporterne kan bidrage til.

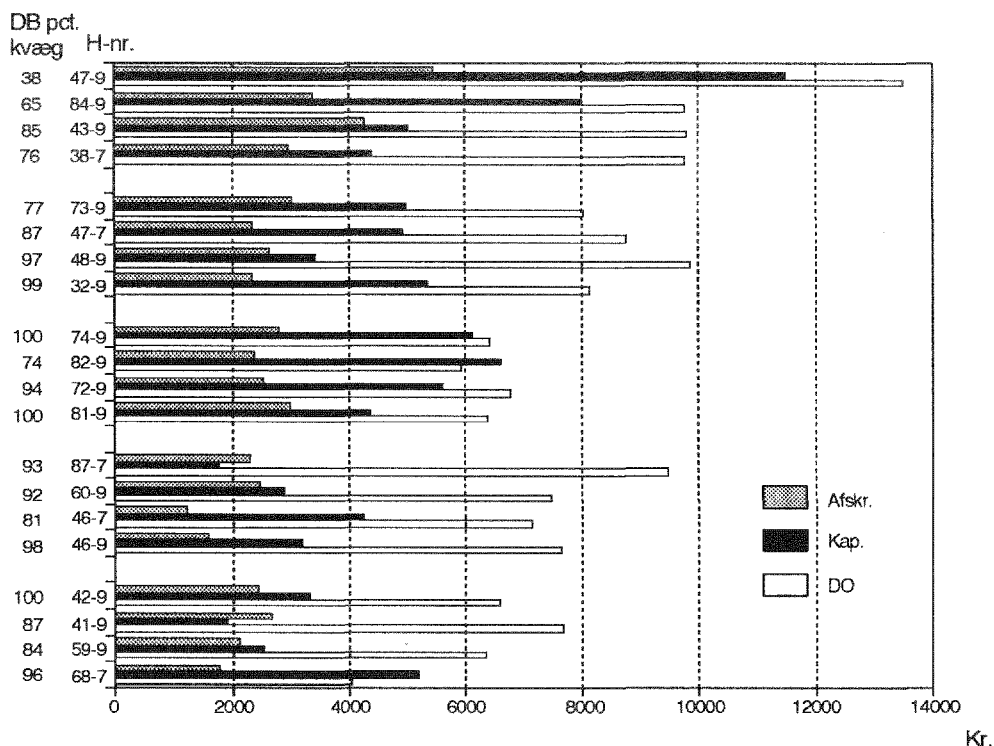
2.7 Dækningsbidrag, kapacitetsomkostninger og driftsoverskud

Sammenligning af køernes dækningsbidrag mellem bedrifter skal foretages med stor varsomhed, idet der er væsentlige forskelle i værdien af beslaglagte ressourcer, f.eks. værdien af grovfoderarealet og anvendelsen af maskinstation kontra egne maskiner. I gårdrapporterne er DB beregnet såvel pr. MPE som pr. kg EKM. Ved et givet DB pr. MPE kan der være en betydelig variation i DB pr. kg EKM. Dette skyldes forskelle i indtægternes sammensætning, f.eks. mælk - kød og udgifterne, f.eks. foderudnyttelse og foderpriser. Erkendelse af disse forhold er afgørende for at kunne udnytte de givne produktionsbetingelser på den enkelte bedrift optimalt.

Tabel 2.9 Oversigt over de økonomiske resultater for mark og stald under ét, november 1991 til oktober 1992.

	Pr. MPE			Pr. EKM		
	Gns.	Min.	Maks	Gns.	Min.	Maks
Dækningsbidrag	14022	10985	19079	2,02	1,69	2,55
Kapacitetsomk., i alt	3974	1778	6141	0,57	0,25	0,85
heraf - løn	1131	63	3432	0,16	0,01	0,47
- inventar	1064	590	2059	0,15	0,08	0,30
- energi	496	206	811	0,07	0,03	0,10
Afskrivninger, i alt	2521	1595	4271	0,36	0,22	0,57
heraf - inventar	1521	1140	2813	0,22	0,16	0,38
Driftsoverskud	7453	4033	9838	1,08	0,65	1,35

Tilsvarende er vurdering af kapacitetsomkostningerne afgørende i bestræbelserne på at optimere indtjeningen, idet der ofte er et samspil mellem stykomkostninger og kapacitetsomkostningerne. Et relevant resultatmål er derfor driftsoverskuddet, der angiver bedriftens indtjening til aflønning af den investerede kapital og ejerens arbejdsindsats. Beskrivelsen af produktionssystemet i gårdrapporterne kan anvendes til vurdering af det nødvendige driftsoverskud til at fastholde og eventuelt udvide den nuværende drift. En oversigt over de økonomiske hovedresultater er vist i tabel 2.9. Gennemsnit og variation er for mark og stald under ét udtrykt pr. MPE og pr. kg EKM, hvorfor kun bedrifter med over 85% af ejendommens dækningsbidrag fra køer og ungtyre er medtaget. Herved reduceres materialet til 13 ejendomme. Som gennemsnit for bedrifterne bliver ca. halvdelen af det indtjente dækningsbidrag anvendt til kapacitetsomkostninger og afskrivninger.

Figur 2.2 Kapacitets- og afskrivningsomkostninger samt driftsoverskud for hele bedriften beregnet pr. MPE. Gårdene er sorteret efter stigende DB pr. MPE fra H-nr. 68-7 til 47-9.

I figur 2.2 er ejendommenes kapacitetsomkostninger, afskrivninger og driftsoverskud udtrykt pr. MPE illustreret i relation til DB pr. MPE, idet gårdene er sorteret efter stigende DB fra H-nr. 68-7 til 47-9. Da hele bedriften indgår i beregningerne, er andelen af DB fra kvægdriften angivet som supplerende oplysning, specielt H-nr. 41-9, 87-7 og 48-9 har et højt relativt driftsoverskud på grund af lave kapacitetsomkostninger.

2.8 Opgørelsesmetode

De tekniske resultater er baseret på de løbende registreringer vedrørende produktionens omfang og forløb. I samarbejde med forsøgsbrugenes lokale økonomirådgivere er der udarbejdet et produktionsregnskab, som danner grundlaget for de økonomiske resultater. I forbindelse med præsentationen i denne sammenhæng er de anvendte principper for såvel den tekniske som økonomiske opgørelse lavet ensartet mellem forsøgsbrugene. I det følgende uddybes disse principper.

Markopgørelsen omfatter høståret 1992, hvor de enkelte afgrøder er angivet særskilt, såfremt det har været muligt at opgøre såvel indsatsen som udbyttet specifikt. Under salgsafgrøder er anført alle afgrøder, der er et normalt marked for, også selv om udbyttet måtte være opfodret på bedriften. I enkelte tilfælde er en mindre del af et areal med korn til modenhed udnyttet til helsæd. Ved beregning af arealets udbytte i kerne er kerneudbyttet fastsat til 75% af ensilageudbyttet (FE).

Indsatsen af gødning er beskrevet ved kg N fra handelsgødning og ton husdyrgødning, uanset type. Stykomkostningerne er fordelt på grundlag af den registrerede indsats i de enkelte afgrøder, og de samlede omkostninger er fastlagt ud fra periodens økonomiske omsætning og statusforskydning. Udgifterne til kemikalier og maskinstation (ekskl. udbringning af husdyrgødning) er anført, idet disse udviser en væsentlig variation mellem de enkelte gårde. Bedriftens husdyrgødning er værdisat til 0,10 kr. pr. omsat FE fratrullet eventuelle maskinstationsomkostninger til udbringning, der forudsættes betalt af kvæget. Omkostningen er påført afgrøderne i forhold til fordelingen af den udbragte mængde husdyrgødning. Naturgødning i forhold til de afgræssede FE er påført som udgift til græsmarken inden fordelingen.

Det angivne udbytte er nettoudbytte opgjort ved salg og/eller opfodring på bedriften i perioden fra 1. maj 1992 til 30. april 1993. Udbyttet af afgræssede FE er beregnet indirekte (hos køerne er forudsat en fodereffektivitet på 87%). Opdrættets græsoptagelse ved en given vægt og tilvækst er beregnet på samme måde som tidligere ved Helårsforsøg med kvæg, dvs. ca. 30% højere FE's behov til samme tilvækst end ved fodring med en afbalanceret foderration til opdræt på stald.

Såfremt en afgrøde har bidraget med flere væsentlig forskellige udbyttypen, er dette anført (f.eks. roer 95 + 12 som udtryk for 95 a.e. i rod og 12 a.e. i top). Halmudbytte udtrykker den mængde, der er bjærget og indgår i det økonomiske udbytte med 0,26 kr. pr. kg eller faktiske salgspris. For salgsafgrøderne er dækningsbidraget beregnet ved anvendelse af de faktiske nettosalgspriser og interne priser (se tabel 2.10) for anvendelse i bedriften eller lagerbeholdning. For grovfoderafgrøderne er beregnet stykomkostninger pr. FE produceret.

Årets udgifter til udlæg af græs og eventuelt gødning til udlægget i efteråret er medregnet under sædskiftegræsmarkens stykomkostninger, og udbyttet af udlægget indgår i græsmarksudbyttet.

Den animalske produktion er opdelt i 3 driftsgrene: Malkekøer, opdræt og ungtyre. Ungtyre er medtaget, såfremt denne produktion har været kurant, dvs. over 75% af de fødte tyrekalve er solgt til slagtning. Omsætningen vedrørende tyrene er dog altid udeladt hos køer og opdræt.

Omsætningen af dyr er angivet ved ind- og afgang, stk. og gennemsnitsvægt. Kalvenes vægt er beregnet ud fra indberettet fødselsstørrelse (LEC). For krydsninger er vægten beregnet ved forholdsmæssig andel af de to kategorier. 1. kalvs køerne er vejede umiddelbart efter kælvning, og denne vægt er angivet under malkekøerne, som indgangsvægt, mens afgangsvægten fra opdrættet er vægten før kælvning, som typisk er 72 kg og 41 kg større for tunge racer henholdsvis Jersey.

Foderindsatsen er angivet som FE totalt og opdelt i nogle få hovedgrupper. Tilskudsfoder er alle protein- og/eller fedtrige fodermidler, mens korn, melasse og andre proteinfattige, koncentrerede handelsfodermidler er samlet under korn og melasse. Mælk omfatter såvel sødmælk som indkøbt foder-mælk og erstatning.

Roer omfatter roden, mens topudbyttet er anført under ensilage + hø. Såfremt der er opfodret roetop frisk, er dette anført under frisk græs. Prisen på det hjemmeavlede grovfoder (ekskl. halm) er stykomkostningerne pr. FE beregnet for høståret på de enkelte gårde. Omkostningen til halm er den interne pris for hjemmeavlet, mens de faktiske omkostninger til indkøb, bjærgning mv. påføres evt. indkøbt halm. Registrerede omkostninger til NH₃-behandling tillægges halmudgiften.

Det tekniske udbytte er angivet ved kontrolforeningsydelse i kg energikorrigeret mælk (EKM), fedt- og proteinprocent. Tilvæksten er beregnet ud fra af- og indgående kg samt statusforskydning i kg og udtrykt pr. årsdyr. Udnyttelsen af foderet til køerne er angivet ved fodereffektiviteten i vinterhalvåret. For opdræt og ungtyre er udnyttelsen udtrykt ved foderforbrug pr. kg tilvækst i staldperioden.

Det økonomiske udbytte er beregnet pr. MPE (1 ko + tilhørende opdræt) og pr. produceret ungtyr. Indtægten fra mælk omfatter den løbende nettobetaling fra mejeriet, efterbetaling for mejeriåret 1991-92 samt værdien af internt anvendt mælk. Modtaget kvotesuspensionstilskud, fratrullet evt. betalt strafafgift, er anført under "andet". Tilvækstværdien er beregnet ud fra den faktiske omsætning samt værdien af besætningsforskydningen beregnet ud fra forskydning i både antal dyr og kg samt priserne i tabel 2.10.

Tabel 2.10 Prisforudsætninger ved intern omsætning.

Sødmælk	Gns. afregningspriser*	
Halm	0,26 kr./kg	
Husdyrgødning	0,10 kr./omsat FE	
Byg	1,21 kr./kg	
Hvede	1,22 kr./kg	
Ærter	2,05 kr./kg	
Raps	1,20 kr./kg	
	<u>Tunge racer**</u>	<u>Jersey</u>
Spædkalve, kr. pr. stk.	1090	130
Besætningsforskydning		
- stykværdi, kr.	1207	546
- kg-værdi, kr. (køer/opdræt)	8,76/9,61	6,53/9,72

* Værdi ved over 40 FE mælk pr. kalv er reduceret til 1,75 kr./FE.

** For DRK +25%.

Omkostningerne til dyrlægearbejde er ekskl. ægtransplantation, der er medtaget under avlsomkostninger, som desuden omfatter udgifter til kvægavlsforening og ydelseskontrol. Dyrlægeomkostningers fordeling mellem køer og tyre er baseret på et skøn. Såfremt der er opnået en merpris ved salg af tyre til avl, er denne fratrullet tyrenes indtægt og modregnet i køernes udgift til avl. Opnået kødproduktionstilskud er anført under "andet" hos tyrene.

Det opnåede økonomiske resultat for kvægholdet er udtrykt ved dækningsbidraget pr. MPE henholdsvis produceret ungtyr og pr. kg EKM.

Ejendommens totaløkonomi er i kortfattet form vist ved det totale dækningsbidrag. Driftsoverskuddet til dækning af finansiering og ejeraflønning fremkommer ved at fratrække kapacitetsomkostningerne og afskrivningerne. Kapacitetsomkostningerne er anført i alt og heraf løn, inventar vedligeholdelse og energi. Herudover udgør bygningsvedligeholdelse, diverse udgifter vedrørende rådgivning, skat og forsikringer betydende poster. Afskrivningerne i alt er anført og heraf inventar. Oplysningerne er uddrag af de udarbejdede produktionsregnskaber, hvorfor der kan være en mindre afvigelse mellem de summerede dækningsbidrag fra tabellen vedr. de teknisk-økonomiske driftsgrenresultater og det angivne dækningsbidrag i oversigten vedr. totaløkonomi. Årsagen hertil er indtjening uden for kvæghold og salgsafgrøder.

2.9 Gårdrapporter

I det følgende er gårdrapporterne angivet i H-nr. rækkefølge. Formålet med gårdrapporterne er at give et indtryk af de enkelte forsøgsbrug. I kommentarerne til produktionens forløb er de væsentligste aspekter søgt fremhævet, men der kan inden for den enkelte gård og ved sammenligninger mellem gårde udledes betydelige mængder af information. Information, der kan anvendes ved rådgivning af landmænd, som står over for forskellige ændringer i produktionen.

For gårde med besætninger af tunge racer er der i tabel 2.11 anført 50, 10 og 90% fraktiler for en del af de variabler, der indgår i gårdrapporterne. Fraktilerne illustrerer variationerne i materialet og er et bedre udtryk end gennemsnit og spredning, når variabelen ikke er normalfordelt. Til eksempel illustrerer 50% fraktilen for "ha i alt pr. ko", at 50% af gårdene har mindre end 1,02 ha, 10% mindre end 0,66 ha og 90% mindre end 2,77 ha. Der er ikke lavet særskilt tabel for de lette racer, idet der kun er 5 gårde.

Ved vurdering af resultaterne kan der være betydningsfulde supplerende informationer i gårdrapporterne fra de foregående år (Hermansen & Kristensen, 1990; Kristensen et al., 1991; Kristensen & Hindhede, 1992; Jakobsen & Enevoldsen, 1992).

2.10 Litteratur

Hansen, J.P. 1992. ADAM-H, et beslutningsstøttesystem til fastlæggelse af optimal foderforsyning og arealanvendelse i kvægbedriften. 718. Ber. fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. 168 pp.

Hermansen, J.E. & Kristensen, T. 1990. Konventionel kvægbrugsdrift med vægt på frisk græs i foderforsyningen. 681. Ber. fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. Kapitel 2, 29-72.

Jakobsen, P. & Enevoldsen, E. 1992. Reproduktion og sundhed i konventionelle malkekvægbesætninger - besætningsanalyse og indsatsområder. 714. Ber. fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. Kapitel 5, 105-137.

Kristensen, T. & Hindhede, J. 1992. Lavomkostningssystemer i konventionel mælkeproduktion, teknisk-økonomiske resultater 1990-91. 714. Ber. fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. Kapitel 4, 45-104.

Kristensen, T., Hermansen, J.E. & Hindhede, J. 1991. Konventionelle kvægbrugssystemer, teknisk-økonomiske resultater 1989-90. 699. Ber. fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. Kapitel 4, 35-89.

Sørensen, J.T., Kristensen, E.S. & Thyssen, I. 1992. A Stochastic model simulating the dairy herd on PC. Agricultural Systems 39. 177-200.

Østergaard, V. 1990. Studier i kvægproduktionssystemer. 681. Ber. fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. Kapitel 1, 17-28.

Tabel 2.11 Oversigt vedrørende gårdrapporter for 15 konventionelle brug, driftsåret november 1991 til oktober 1992, tunge racer.

	Fraktiler		
	50%	10%	90%
MARK			
Ha i alt pr. ko	1,02	0,66	2,77
- grovfoder pr. ko	0,66	0,23	1,14
Udbytte, a.e. pr. ha (antal brug)			
- roer, rod og top (8)	88	72	110
- helsæd, dæksæd (13)	35	28	54
- sædskiftegræs (13)	59	47	75
STALD			
Årskøer, stk.	59	39	97
Opdræt pr. årsko, stk.	1,1	0,9	1,4
Foderration, FE pr. årstyr			
Køer, i alt	5717	5147	5926
- heraf grovfoder	3349	2012	3984
Opdræt, i alt	1646	1481	1663
- heraf grovfoder	1155	792	1336
Ungtyre, i alt (8 brug)	2034	1572	4021
Produktion			
Mælkeydelse, kg EKM pr. ko	7373	5773	8000
Tilvækst			
- Køer, kg pr. årsko	35	19	55
- Opdræt, kg pr. årsofdræt	222	204	256
- Tyre, kg pr. produceret ungtyr (8 brug)	401	354	432
Foderudnyttelse			
Køer, udn. pct. vinter	87	80	92
Opdræt, FE pr. kg tilv. staldperioden	6,14	5,54	8,44
Ungtyre, FE pr. kg tilvækst (8 brug)			
ØKONOMI, kr. pr. MPE hhv. kg EKM			
Mælkeindtægt	17465 / 2,415	14430 / 2,34	19007 / 2,50
Kødindtægt	3067 / 0,425	2202 / 0,29	3462 / 0,48
Foderindkøb	3744 / 0,585	3271 / 0,43	5396 / 0,73
Grovfoder (stykombkostinger)	2540 / 0,365	1875 / 0,24	3096 / 0,45
DB, køer og ofdræt	13020 / 1,77	10656 / 1,60	15179 / 2,02
DB, ungtyre (8 brug)	1282 / 0,10	310 / 0,10	1792 / 0,17
DB, bedriften	15771 / 2,03	14935 / 1,94	21128 / 2,64

- Jord** 54 ha velarronderet sandmuldet jord, hvoraf hovedparten kan vandes.
- Bygninger og lager** Bindestald med 60 koplads ombygget 1976. Automatisk udfodring af roer og kraftfoder ved hægebane. Opdræt på spalter, småkalve i separat "ladestald". Plansilo til hovedparten af ensilagen. Gyllekapacitet 2.000 m³.
- Maskinstation** Ensilering og roehøst.
- Besætning** SDM, sommerfodring med afgræsning i storfold, stor vægt på roer i vinterfodringen. Mælkekvote: 418.339 kg, 4,21% fedt (6.987 kg/koplads).
- Arbejdskraft** Bruger + medhjælper.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
929	314	72	90	42	137	90
						478

PRODUKTIONEN, FORLØB

Afgrødevalget er som de foregående år domineret af kløvergræs, helsæd og roer. Udbyttet i grovfoderafgrøderne er som gennemsnit faldet med ca. 1.000 FE pr. ha. Det lave udbytte i roemarken skyldes en dårlig etablering efterfulgt af udbredte rodbrand angreb, hvilket resulterede i under 50.000 planter pr. ha ved bedømmelse i juli måned. Ved de samme totale omkostninger som tidligere år bliver prisen pr. FE således relativt høj. Helsæden består af to arealer med vårbyg. Halvdelen, med kløverudlæg, blev vandet optimalt, men det øvrige areal var betydeligt skadet af tørke, vurderet til 15 procent udbyttetab. Udbyttet i dæksæden skal desuden vurderes ud fra en produktionsstrategi, hvor etablering af kløverudlægget prioriteres højt. Dette søges opnået ved udsåning med dobbelt rækkeafstand, 100 kg udsæd pr. ha, ingen kemisk ukrudtsbekæmpelse og behersket kvælstoftildeling, 86 kg N pr. ha i gylle. Udlægsmarken blev tildelt 40 kg N pr. ha umiddelbart efter høst af dæksæden. Udbyttet i efteråret ved afgræsning blev 1400 FE pr. ha og ved bedømmelse i oktober var der 40 volumenprocent kløver. Græsarealet består af 1. og 2. års kløvergræs, hvor 74 procent af udbyttet blev udnyttet frisk via afgræsning. I gennemsnit er arealet tildelt 134 kg N pr. ha, men de "rene" afgræsningsmarker er kun tildelt 102 kg N. Den totale mængde af grovfoder pr. MPE, ca. 5.000 FE, er på højde med de foregående år. Det har bevirket, at der trods indkøb af 20.000 FE helsæd kun er høstet 6,1 ha byg til modenhed.

Mælkeydelsen pr. MPE er steget, 6 procent, primært fordi 1. kalvs køernes ydelse er steget. Kælvekvierne var særdeles kurante med en vægt før kælvning på 600 kg. Den høje ydelse til trods er der opnået en høj foderudnyttelse ved en foderration med ca. lige dele tilskudsfoder, roer og ensilage/halm. Hyppig udfodring og et relativt lavt foderniveau i starten af laktationen kan være årsagen til den gode foderudnyttelse.

Økonomisk opnås en særdeles fin aflønning pr. MPE på over 15.000 kr. ved et beslaglagt grovfoderareal på 0,8 ha. Tyrenes bidrag er lavt, driftsgrenen består dog af såvel egentlige slagtedyre som tyre solgt som spæde. Dette medfører et relativt højt forbrug af "dyre" foderenheder. Den høje tildeling af mælk er foretaget i forbindelse med tilpasning til mælkekvoten. Nedgangen i bedriftens samlede dækningsbidrag på 150.000 kr. i forhold til foregående år er forårsaget af lavere mælkepris, færre køer og en lavere mælkeleverance (22.000 kg) samt en nedgang i markens bidrag pga. tørken.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Fodersukkerroer	8.9	0	120	1242	309	78+ 5
Kløvergræs	21.3	134	0	345	68	0.37
Hels(byg+kl.udl.)	17.4	19	62	166	690	30+ 7
Salgsafgrøder						0.68
Vårbyg	6.1	63	26	185	0	27+ 9
					2185	
I alt salgsafgrøder	6.1 ha	DB:	13328 kr.;	grovfoder	47.6 ha	

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	58.9	59.3	22.6
Statusvægt, beg. og slut	590 592	278 275	159 237
Statusforskydning, stk. og kg	-2 -1040	5 1233	-1 1076

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Levendefødte kalve overført	0	0	31	41	37	44
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	22	522	22	600(27)	0	0
Indkøbte dyr	0		0		0	
Solgt til levebrug	1	654	3	595	19	53
slagtning	23	583	0		19	403
døde	0		1	40	0	

Foderindsats, FE i alt	5926	1656	2034
- Tilskudsfoder	1297	194	638
- Korn, biprodukter	784	228	1056
- Mælk m.m.		79	181
- Roer og rodfrugter	1366	171	68
- Friske græs- og kornafgrøder	1313	695	
- Ensilage, hø og cobs	1113	112	53
- Halm	52	177	39

Udbytte			
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	8115/4.33/3.34		
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	26	253	360(1010)
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	92	5.7	5.7

Økonomisk omsætning, kr.	1 MPE inkl. 1.01 stk. opdræt	
Indtægter		
- Mælk (90% leveret)	19007	
- Tilvækst	3016	3225
- Husdyrgødning	664	178
- Kvotesusp. - superafgift	37	270
Stykomkostninger		
- Indkøbt foder	3591	3191
- Grovfoder	2286	103
- Strøelse	40	25
- Dyrlæge	610	44
- Avl og diverse	771	0
Dækningsbidrag:		
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	15426	310
- kr. pr. kg EKM	1.90	0.01

H-nr. 38-7 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	32 ha velarronderet sandmuldet jord (JB 3), hvoraf hovedparten kan vandes + 5 ha vedvarende eng.
Bygninger og lager	Bindestald med 44 koplads. Plansilo til hovedparten af ensilagen. Gyllekapacitet 750 m ³ .
Maskinstation	Roesåning og ensilering.
Besætning	Jersey. Sommerfodring med afgræsning i storfold. Vinterfodring med roer og ensilage. Mælkekvote: 196.239 kg, 6,11% fedt (4.460 kg/koplads).
Arbejdskraft	Bruger.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger				Afskrivninger		Drifts- overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar	
586	151	7	59	33	101	61	334

PRODUKTIONEN, FORLØB

De tidligere års høje udbytniveau i alle afgrøderne er fastholdt, trods tørken, ved intensiv vanding; i gennemsnit er sædskiftearealet tildelt 150 mm pr. ha i vækstsæsonen. I alle afgrøder var etablering og plantepleje vellykket. Græsmarken blev primært udnyttet til afgræsning, 76 procent af udbyttet. I såvel 1. som 2. års markerne var der under 25 volumenprocent kløver ved sæsonstart, hvilket forklarer den høje kvælstoftildeling. Produktionsstrategien for helsød er ændret mod større fokus på et godt udlæg. Dette er lykkedes til fulde med fuld jorrdækning af lige dele græs og kløver vurderet som volumenprocent i efteråret. Prisen var et lavere udbytte, men færre omkostninger betød lidt lavere pris pr. FE. Der var kun etableret udlæg i 2/3 af helsødsarealet.

I salgsafgrøderne er der et højt udbytte med lave omkostninger og høje salgspriser (brød-rug og maltbyg) således, at der opnås høje dækningsbidrag.

Der er i perioden solgt 6 dyr til avl, hvilket sammen med særdeles kurante udsætterdyr giver en høj tilvækstværdi. Besætningens ydelsesniveau og foderforsyning er næsten uændret i forhold til foregående år med et højt niveau af roefoder i vinterhalvåret. I sommerperioden blev græsoptagelsen som planlagt; fuld afgræsning, først efter 1. slæt. Som foregående år var der meget svingende tankcelletal; andelen af laktationer behandlet for yverlidelser er uændret (45%) og udgør halvdelen af samtlige behandlinger. Omfanget af behandlinger for stofskiftelidelser er derimod faldet.

Dækningsbidrag pr. MPE er faldet ca. 500 kr. trods den højere tilvækstværdi. Mælkeprisen er faldet, hvilket sammen med den lidt lavere ydelse betyder en nedgang på 850 kr. På omkostningssiden er udgiften til foder faldet og udgør kun 0,68 kr./kg EKM ved et beslaglagt areal på 0,6 ha pr. MPE. Totalt er DB pr. kg EKM fastholdt. Den lavere totale leverance er således en væsentlig årsag til, at bedriftens samlede dækningsbidrag er faldet. Omkostninger til inventar er faldet, mens energi er steget (vanding). Driftsoverskuddet udgør således stadig over halvdelen af det indtjente dækningsbidrag.

MARK	Areal	Gædn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Fodersukkerroer	3.7	143	108	1092	481	121+13
Kløvergræs	6.8	193	9	0	558	69
Hels.(byg+kl.udl.)	5.7	92	36	378	829	52+ 6
Vedvarende græs	4.5	48	0	0	0	33
Salgsafgrøder						
Vårbyg	8.8	88	32	296	152	54+19
Rug	7.0	148	40	589	0	79+65
I alt salgsafgrøder	15.8 ha	DB:	114244 kr.;			grovfoder 20.7 ha

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	34.2	37.5	
Statusvægt, beg. og slut	393 408	191 190	
Statusforskydning, stk. og kg	3 1776	-2 -433	
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg
Levendefødte kalve overført	0 0	17 25	19 27
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	15 354	15 398(25)	
Indkøbte dyr	0 0		
Solgt til levebrug	2 415	4 372	
slagtning	9 435	0	
døde	1 320	0	
Foderindsats, FE i alt	5015	1211	
- Tilskudsfoder	1373	197	
- Korn, biprodukter	354	52	
- Mælk m.m.		19	
- Roer og rodfrugter	1255	199	
- Friske græs- og kornafgrøder	1020	501	
- Ensilage, hø og cobs	998	167	
- Halm	15	75	
Udbytte			
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6919/6.48/4.27		
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	45	176	
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	87	6.1	

Økonomisk omsætning, kr.	<u>1 MPE inkl. 1.10 stk. opdræt</u>
Indtægter	
- Mælk (95% leveret)	16673
- Tilvækst	2495
- Husdyrgødning	364
- Kvotesusp. - superafgift	168
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	3215
- Grovfoder	1592
- Strøelse	65
- Dyrlæge	928
- Avl og diverse	902
Dækningsbidrag:	
- kr. pr. årssdyr og prod. ungtyre	12998
- kr. pr. kg EKM	1.88

II-nr. 41-9 PRODUKTIONSSYSTEM

- Jord** 59,7 ha velarronderet sandmuld, heraf 2,1 ha vedvarende græs. 2/3 af arealet kan vandes.
- Bygninger og lager** Dybstrøelsesstald (renoveret bindestald) til 61 køer. 2 kraftfoderautomater og foderbord med alene nakkebom til ad lib. foder. Ungdyr i spaltebokse og småkalve på dybstrøelse i bokse dels i separat stald og dels i bokse. 500 m³ plansilo og gylleopbevaring 900 m³.
- Maskinstation** Kornhøst, halmpresning, ensilering og udbringning af staldgødning.
- Besætning** RDM. Stor vægt på ensilage i vinterfodringen og store mængder græs om sommeren i reguleret storfold. Mælkekvote: 389.243 kg, 4,38% fedt (6.381 kg/koplads).
- Arbejdskraft** Brugeren.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts- overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
747	116	13	36	23	164	91
						467

PRODUKTIONEN, FORLØB

Betydelig udbyttenedgang i forhold til sommeren 1990 som følge af tørke. På trods af at grovfoder-afgrøderne er prioriteret højest med vanding, er disse også belastet som følge af manglende kapacitet. Kornudbytterne er reduceret 20-40 pct., og da arealet med salgsafgrøder er 3,8 ha mindre end forrige år, falder DB her fra med ca. 30.000 kr. Kløvergræsmarken gødsket moderat (21% kløver). Ærterne mangelfuld blomstring og kun 3.587 FE pr. ha, men 2.906 FE fra følgende slæt stimuleret ved rigelig gødskning. Det høje udbytte fra udlæg i byghelsæden inkluderer ca. 600 FE pr. ha fra en kornmark med udlæg høstet til modenhed.

Besætningen er ved at være selvrekruiterende, hvilket er opnået ved løbende indkøb, men især reduceret dødelighed som følge af færre gamle, svage køer og bedre miljø omkring kalvene (strøelse).

Der er satset på en stor græsoptagelse. I vinterperioden er anvendt ca. 2 FE græs-/roepiller pr. ko daglig og stort ensilagefoder, men ærteensilagen var af varierende kvalitet.

For mange små kælvekvier (lav tilvækst i græsperioden), der ikke kommer regelmæssigt til kraftfoder-automaterne og dermed opnår meget lave ydelser. Udskiftningen er reduceret fra 69 til 48 pct. som følge af en bedre sundhed i besætningen, hvor celletallet dog stadig er højt i staldperioden - især præget af gengangere fra foregående år, som burde være udsat. Der er opnået fine reproduktionsresultater.

Med den fortsat lave ydelse er mælkeindtægterne lave, men tilvækstværdien er af ovennævnte årsager øget med 1.166 kr. pr. MPE i forhold til foregående år, hvoraf halvdelen beslægtedes af stigende foderomkostninger pga. de lavere grovfoderudbytter. Herved stiger bedriftens totale DB trods nedgang fra salgsafgrøderne, og da kapacitetsomkostningerne er reduceret, øges det samlede driftsoverskud med 65.000 kr. til 467.000 kr.

En bedre udnyttelse af mælkekvoten i dette lavomkostningssystem kan give grundlag for en god aflønning, men det forudsætter en mere kurant besætning.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Kløvergræs	15.0	205	25	280	115	55
Hels.(ært m. udl.)	8.2	205	110	0	0	36+29
Hels.(byg+udl.)	6.9	70	70	492	535	36+37
Vedvarende græs	2.1	89	0	0	0	46
Salgsafgrøder						
Vårbyg	8.4	84	27	386	783	35+ 7
Vinterbyg	3.9	148	31	349	979	34+19
Vinterraps	4.4	110	45	645	1051	28
Vinterhvede	10.8	138	11	309	1118	41+32
I alt salgsafgrøder	27.5 ha	DB:	76649 kr.;			grovfoder 32.2 ha
STALD			Malkekøer	Opdræt		Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret			61.0	64.6		
Statusvægt, beg. og slut			561	549	206	237
Statusforskydning, stk. og kg			-4	-2928	22	6854
					-8	-412
Omsætning af dyr:			stk.	a kg	stk.	a kg
Levendefødte kalve overført			0	0	38	39
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)			22	444	22	522(26)
Indkøbte dyr			5	595	11	432
Solgt til levebrug			1	350	4	266
slagtning			30	569	0	0
døde			0	0	1	50
						1
Foderindsats, FE i alt			5073		1497	
- Tilskudsfoder			1115		93	
- Korn, biprodukter			1064		305	
- Mælk m.m.			21		23	
- Roer og rodfrugter						
- Friske græs- og kornafgrøder			1376		521	
- Ensilage, hø og cobs			1418		475	
- Halm			78		80	
Udbytte						
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %			5773/3.95/3.41			
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)			28		204	
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)			83		6.6	
Økonomisk omsætning, kr.			1 MPE inkl.	1.06	stk. opdræt	
Indtægter						
- Mælk (98% leveret)				14430		
- Tilvækst				2797		
- Husdyrgødning				158		
- Kvotesusp. - superafgift				188		
Stykomkostninger						
- Indkøbt foder				3446		
- Grovfoder				1969		
- Strøelse				545		
- Dyrlæge				272		
- Avl og diverse				685		
Dækningsbidrag:						
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre				10656		
- kr. pr. kg EKM				1.85		

H-nr. 42-9 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	18,5 ha velarronderet sandmuldet jord (JB 3-4), der kan vandes samt 4,4 ha vedv. eng.
Bygninger og lager	Bindestald til 44 køer. Dybstrøelse til opdræt over 1 år, øvrige opbundet. Ensilage i plansilo 760 m ³ . Gyllekapacitet 500 m ³ .
Maskinstation	Ensilering og gylleudbringning.
Besætning	SDM med koncentreret forårskælvninger. Afgræsning i skiftefold; vinterfodring baseret på helsædsensilage. Mælkekvote: 243.006 kg, 4,14% fedt (5.523 kg/koplads).
Arbejdskraft	Bruger.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts- overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
471	123	14	38	16	90	56
						258

PRODUKTIONEN, FORLØB

Grovfoder dyrkes på hele arealet og udgør 3/4 af besætningens foderforsyning. Som tidligere år er der et højt udbyttensniveau i alle afgrøder, ca. 8.000 FE pr. ha. Kun udbyttet på det vedvarende areal er lavere pga. manglende vandingskapacitet. I kløvergræsarealet er inkluderet 1,7 ha forårsudlagt Ital. rajgræs, som blev udnyttet til afgræsning, mens det øvrige areal var en veletableret, 1. års kløvergræs med 25 volumenprocent kløver. Efterafgrøden efter helsæd består af lige dele Ital. rajgræs og kløvergræsudlæg. Ud fra antallet af græsdage blev udbytte i rajgræs beregnet til 3.700 FE pr. ha mod 1.300 FE i udlægget.

Den specielle produktionsstrategi med koncentrerede kælvninger i maj/juni og opdræt med kælvningsalder på ca. 3 år har muliggjort, at 2/3 af foderrationen består af frisk græs. I indeværende år indgår 9,3 stude født i foråret 1991 i driftsgrenen opdræt. I vinterhalvåret tilstræbes en lav tilvækst hos opdrættet, der blev fodret med NH₃-behandlet halm efter ædelyst, 68 procent af FE, suppleret med ensilage og tilskudsfoder til de mindste (ca. 1/2 år) og de sidste 1-2 måneder før kælvning. Denne fodringsstrategi betyder et højt foderforbrug, 8,1 FE pr. kg tilvækst i vinterhalvåret. Det er derfor afgørende, at sommerfoderet er billigt, samtidig med at omkostninger til opstaldning i vinterperioden er lave, hvilket er opnået via nybygget stald planlagt ud fra ovennævnte foderforsyning.

Dækningsbidraget pr. MPE var faldet til 12.740 kr. mod 13.840 foregående år. Indtægten er faldet pga. lavere mælkepris (0,07 kr./kg), mens især omkostninger til foderindkøb og dyrlæge er steget betydeligt. Behandlingsomfanget hos såvel køer som opdræt har været højt. De væsentligste områder har været yverlidelse hos køerne og diarre hos kalvene.

Gårdens samlede dækningsbidrag er over de sidste tre år faldet markant fra 641.000 til i indeværende år 471.000 kr. Foderfremskaffelsen er steget ca. 1.000 kr. pr. MPE på grund af større forbrug, lavere udbytter og øget areal tilplantet med juletræer. Samtidig er tilvækstværdien reduceret markant, primært pga. et meget højt udgangsniveau, 5.000 kr. pr. MPE, opnået ved et betydeligt salg af kælvdyr. Dette kombineret med et generelt fald i mælkeprisen er de primære årsager. Bedriftens kapacitetsomkostninger har i alle årene været lave, hvorfor det lave DB afspejles i driftsoverskuddet, der er faldet fra 431.000 til 258.000 kr.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Kløvergræs	9.1	221	27	173	381	87
Hels.(byg+kl.udl.)	9.3	104	52	647	648	52+27
Vedvarende græs	4.4	207	11	0	0	49
I alt salgsafgrøder (juletræer)	DB: 14.000 kr.;			grovfoder 22.8 ha		

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	37.0	57.5 + 9.3	stude
Statusvægt, beg. og slut	596	587	349 293
Statusforskydning, stk. og kg	1	261	2 -2524

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Levende fødte kalve overført	0	0	24	44	16	43
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	18	515	18	593(35)		
Indkøbte dyr	0		1	591		
Solgt til levebrug	0		2	650		
slagtning	16	584	2	599		
døde	1	450	1	200		

Foderindsats, FE i alt	5872	1481
- Tilskudsfoder	1465	148
- Korn, biprodukter	424	3
- Mælk m.m.		24
- Roer og rodfrugter		
- Friske græs- og kornafgrøder	1671	754
- Ensilage, hø og cobs	2096	137
- Halm	216	415

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7046/4.15/3.29	
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	21	183
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	72	19

Økonomisk omsætning, kr. 1 MPE inkl. 1.83 stk. opdræt + stude

Indtægter	
- Mælk (95% leveret)	17363
- Tilvækst	3321
- Husdyrgødning	455
- Kvotesusp. - superafgift	193
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	4143
- Grovfoder	3068
- Strøelse	211
- Dyrlæge	910
- Avl og diverse	660

Dækningsbidrag:

- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	12340
- kr. pr. kg EKM	1.75

- Jord** 49,4 ha af varierende kvalitet inkl. 4,6 ha vedvarende eng. Velarronderet, men gennemskåret af trafikeret vej, begrænser afgræsningsmuligheden for køer. Ca. 40 ha kan vandes.
- Bygninger og lager** Ristestald til 51 køer. Automatisk udfodring af kraftfoder og roer med hængebane. Separat kalvestald og øvrige ungdyr på spalter, hvor hængebanen passerer. Plansilo til al ensilage. Gylleopbevaringskapacitet: 6 mdr.
- Maskinstation** Mejetærskning, presning, ensilering. Roesåning og -optagning. Vogn lejet til udbringning af staldgødning.
- Besætning** SDM. Reguleret storfod. Stort roe- og ensilagefoder i vinterperioden. Mælkekvote: 270.957 kg, 4,26% fedt (5.313 kg/koplads).
- Arbejdskraft** 1,5 bruger.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger				Afskrivninger		Driftsoverskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar	
746	196	46	58	24	167	110	383

PRODUKTIONEN, FORLØB

Markudbytterne har som følge af tørken generelt været under det planlagte, og de hårdest ramte kornafgrøder (20-40 pct. udbyttereduktion) er høstet som helsæd. Dette resulterer i acceptable resultater i vårbyggen og lave udbytter i helsædsmarkerne. På trods af knap 50.000 roeplanter pr. ha (rodbrand) og problemer med ukrudt (kemikalier 3.322 kr. pr. ha) er der opnået 13.200 FE pr. ha. I kløvergræsmarken er 51 pct. af udbyttet afgræsset mod 89 pct. på vedvarende græsmarker, hvilket giver anledning til moderate stykomkostninger.

Foregående års kvoteoverskridelse er undgået ved uændret ydelse pr. årsko, medens antallet af årskøer er reduceret fra 44,2 til 39,1 og anvendelse af mælk til ungdyrene er reduceret. Bortset fra 3 dødfødte kalve ingen døde dyr i besætningen. Kviernes kælvningstvægt meget høj, 603 kg, hvilket er en følge af for stærk fodring forrige år, idet foderniveauet nu er modereret og kviernes tilvækstforløb hensigtsmæssigt.

Forsat reproduktionsproblemer, således er de første 10 pct. af køerne først insemineret 56 dage efter kælvning. Problemer med yversundheden, 43 pct. af køerne dyrlægebehandlet. Tankcelletallet tilfredsstillende.

Kvotetilpasningen har resulteret i, at indtægtsniveauet pr. MPE er øget ca. 1.100 kr., og da stykomkostningerne er holdt i ave, øges DB pr. MPE med 992 kr. til 15.179 kr., svarende til 2,03 kr. pr. kg EKM. En effektiv slagtekalveproduktion bidrager med yderligere 0,13 kr. pr. kg EKM. Det samlede DB for bedriften er faldet 46.000 kr. i forhold til forrige år, primært fordi arealet med salgsafgrøder er reduceret med 8,8 ha i forhold til forrige år. Da kapacitetsomkostninger og afskrivninger under ét er uændret, reduceres driftsoverskuddet med 47.000 kr.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Fodersukkerroer	5.5	135	108	3322	2381	110+22
Hels.(byg+udl.)	10.4	72	30	240	834	48+ 0
Kløvergræs	10.5	198	5	38	750	75
Vedvarende græs	4.6	181		87	393	61
Salgsafgrøder						
Vårbyg	11.0	94	31	318	956	51+21
Ærter (+ udl.)	3.3	0	0	1091	1293	46+14
Lucerne (tørring)	4.1	56	25	0	0	68

I alt salgsafgrøder 18.4 ha DB: 86818 kr.; grovfoder 31.0 ha

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	39.1	44.6	23.1
Statusvægt, beg. og slut	581 612	287 281	226 197
Statusforskydning, stk. og kg	0 1348	5 1182	8 991

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Levendefødte kalve overført	0	0	22	42	19	41
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	16	525	16	603(28)	0	0
Indkøbte dyr	0		0		16	156
Solgt til levebrug	2	600	1	46	4	46
slagtning	14	611	0		23	447
døde	0		0		0	

Foderindsats, FE i alt	5804	1498	1979
- Tilskudsfoder	1384	105	301
- Korn, biprodukter	412	101	1126
- Mælk m.m.		28	45
- Roer og rodfrugter	1559	270	261
- Friske græs- og kornafgrøder	853	671	
- Ensilage, hø og cobs	1553	265	187
- Halm	43	56	58

Udbytte			
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7475/4.26/3.39		
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	69	223	354 (1008)
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	88	5.1	5.6

Økonomisk omsætning, kr. 1 MPE inkl. 1.14 stk. opdræt

Indtægter		
- Mælk (95% leveret)	18645	
- Tilvækst	3223	3871
- Husdyrgødning	599	198
- Kvotesusp. - superafgift	217	575
Stykomkostninger		
- Indkøbt foder	3546	2549
- Grovfoder	2608	298
- Strøelse	26	19
- Dyrlæge	749	87
- Avl og diverse	576	10

Dækningsbidrag:

- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	15179	1681
- kr. pr. kg EKM	2.03	0.13

H-nr. 46-7 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	80 ha sandjord (JB 1-2), hvoraf ca. 60 ha kan vandes, og hvoraf 14 ha ikke ligger i tilknytning til ejendommen.
Bygninger og lager	Løsdriftstald med 90 liggepladser og ikke velegnet til gruppedeling, ungdyr på spalter, småkalve i separat kalvestald, ensilage opbevares overvejende i markstakke.
Maskinstation	Kornhøst, halmbjærgning, finsnitning.
Besætning	RDM. Afgræsning suppleret med frisk græs på stald i sommerperioden, ensilage og kartoffelpulp i grundration om vinteren. Mælkekvote: 592.073 kg, 4,27% fedt (6.579 kg/koplad). Gyllekapacitet: 1.000 m ³ .
Arbejdskraft	Bruger + fodermester.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger				Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar	
1257	419	212	82	57	131	67	707

PRODUKTIONEN, FORLØB

Udbyttet i alle afgrøderne er præget af tørke. Vårrapsen var helt uvandet og kapaciteten var mangelfuld til tilstrækkelig vanding på det øvrige areal. Sædskiftegræsset, bestående af 1. og 2. års marker med varierende kløverandel, er udnyttet med 35 pct. til ensilage og hø, mens det øvrige udbytte er udnyttet frisk via staldfodring og afgræsning. Hølsæden består af vårbyg med enten kløvergræsudlæg eller efterafgrøde. Den anførte mængde husdyrgødning er tilført i løbet af vinteren og foråret, hvilket forklarer det umiddelbart høje N-niveau. Generelt betyder manglende lagerkapacitet en lav udnyttelse af husdyrgødningen.

Besætningsomsætningen er præget af foregående års udvidelse af ko-antallet. Dette har bevirket et lavt antal kælvkvier og behov for relativ høj udskiftning (62 pct.), hvilket dog også er et resultat af betydelige problemer med para-TB samt periodevis mangelfuld brunstobservation. Desuden var det nødvendigt at udsætte 5 køer med kronisk lungeormsinfektion. Besætningen var i 1992 for første gang i en længere årrække på græs, hvilket medførte, at køerne blev kraftigt angrebet af lungeorm i august/september med et betydeligt ydelsesfald som resultat.

Foderationen består af betydelige mængder kartoffelpulp, der har erstattet roerne, i gennemsnit 4 FE pr. ko dagligt, hvilket sammen med ensilage af hølsæd antages at være en forklarende årsag til den lave foderudnyttelse og samtidig en relativ høj tilvækst, 50 kg pr. årsko. Tilvæksten er dog også påvirket positivt af den høje andel 1. kalvs køer. I indeværende driftsår er produktionen af ungtyre ophørt for at få tilstrækkelig plads til opdræt efter besætningsudvidelsen. Mælkeproduktionen er på samme niveau som foregående år; en stigning i løbet af vinteren og forsommeren blev afløst af et kraftigt fald i eftersommeren pga. de omtalte problemer med lungeorm.

Tilvækstværdien er belastet af den høje udskiftning baseret på indkøb af 27 kælvdyr og salg af en del ukurante slagtekøer, samt at der kun er 0,50 stk. opdræt pr. MPE.

På omkostningssiden er foderudgifterne faldet 13 pct., primært pga. lavere pris på det indkøbte foder (kartoffelpulp). I alt opnås der det samme lave dækningsbidrag som foregående år, men med muligheden for forbedring via bedre tekniske resultater. Kapacitetsomkostningerne er lave, under 4.000 kr. pr. ko, og det opnåede driftsoverskud er betydeligt over de foregående år.

Teknisk-økonomiske hovedresultater nov. 1991 - okt. 1992.
H-nr. 46-7

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Helsød (byg+udl.)	25.2	123	61	400	794	34+10
Sædskiftegræs	24.3	272	24	0	986	51
Salgsafgrøder						
Byg	4.1	57	54	290	668	37+13
Vårraps	14.4	82	25	242	632	16
Kartofler	14.8	65	62	1114	780	234
I alt salgsafgrøder	33.3 ha	DB:	175823 kr.;	grovfoder	49.5 ha	

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	106.4	95.6	
Statusvægt, beg. og slut	525 542	288 271	
Statusforskydning, stk. og kg	-2 590	7 256	
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg
Levendefødte kalve overført	0 0	50 43	57 44
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	46 477	46 555(26)	
Indkøbte dyr	19 535	8 481	
Solgt til levebrug	0 0	0 0	
slagtning	63 561	2 592	
døde	3 498	3 60	
Foderindsats, FE i alt	5276	1862	
- Tilskudsfoder	1728	326	
- Korn, biprodukter	1537	784	
- Mælk m.m.		35	
- Roer og rodfrugter	283	12	
- Friske græs- og kornafgrøder	656	511	
- Ensilage, hø og cobs	1035	24	
- Halm	37	170	

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6126/4.20/3.56	
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	50	221
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	81	8.4

Økonomisk omsætning, kr.	1 MPE inkl. 0.90 stk. opdræt
Indtægter	
- Mælk (92% leveret)	14742
- Tilvækst	1324
- Husdyrgødning	605
- Kvotesusp. - superafgift	164
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	3719
- Grovfoder	1818
- Strøelse	29
- Dyrlæge	469
- Avl og diverse	636
Dækningsbidrag:	
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	10164
- kr. pr. kg EKM	1.66

- Jord** 63 ha velarronderet grov sandblandet lerjord, heraf 7,0 ha vedvarende græs og 15,7 ha skov/eng.
- Bygninger og lager** Dybstrøelsesstald (renoveret, isoleret fodersengestald) til 70 køer. Kraftfoder og roer tildeles via automat og ensilage på foderbord (3 køer pr. ædeplads). Opdræt i bindestald - betonspalter. Separat kalvestald med dybstrøelse. Roelager til 3 måneders forbrug. Ensilage i 300 m³ plansilo + stakke. Halmstrøelse i stak. Gylleopbevaringskapacitet: 796 m³.
- Maskinstation** Ensilering, roesåning- og optagning, halmpresning, udkørsel af staldgødning.
- Besætning** SDM. Reguleret storfold om sommeren. Stort roe- og ensilagefoder i vinterperioden. Mælkekvote: 476.233 kg, 4,14% fedt (6.800 kg/koplads).
- Arbejdskraft** 1,5 bruger.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
897	231	54	84	29	115	83
						551

PRODUKTIONEN, FORLØB

Udnyttelsen af N er lav i denne bedrift, hvor ingen salgsafgrøder kan aftage de store mængder husdyrgødning, samtidig med at der suppleres med store mængder N fra handelsgødning (dog reduceret 10 pct. i forhold til forrige år).

Roemarkens plantebestand 64.000 pr. ha, men rodudbyttet ca. 1.500 FE pr. ha lavere end planlagt som følge af tørke. Kun udnyttet 274 FE top pr. ha. Store stykomkostninger, således ca. 30 øre pr. FE til såvel gødning, kemikalier (specielt problemer med kamille) som maskinstation. Udbyttet i helsædsmarken stærkt belastet af tørken (30 pct. udbyttenedgang) og 25 pct. af planterne befængt med bladlus. Den stærke gødskning af sædskiftegræsset (50 pct. af udbyttet er afgræsset) skyldes fejldosering i april med 257 kg N pr. ha.

I bestræbelserne på en bedre tilpasning til mælkekvoten er besætningen reduceret med 3 årskøer. Mælkeydelsen de første 24 uger efter kælvning er stort set på samme niveau som forrige år, men reduceret udskiftning fra 66 til 42 pct. forklarer ydelsesnedgangen på 3 pct. pr. årsko. Mælkeforbruget til kviekalvene er halveret - men fortsat for stor tilvækst, 850 g daglig hos de mindste (4-9 mdr.). Den relative, korregerede mælkeydelse over året var i maj - juli 109 og i august - oktober 89, hvilket bl.a. forklares med, at der i sensommeren kun var 1-2 FE frisk græs til rådighed pr. ko, hvilket blev suppleret med alene halm og kraftfoder.

Som følge af en bedre kvotetilpasning er mælkeindtægterne pr. MPE steget trods ydelsesnedgang i forhold til forrige år. Samtidig har bl.a. de mindre markudbytter forøget foderomkostningerne med 718 kr. pr. MPE. Strøelsesomkostningerne er høje, 819 kr. pr. MPE (14,6 og 5,7 kg pr. ko daglig i vinter- henholdsvis sommerhalvåret). Kapacitetsomkostningerne udgør kun 26 pct. af det totale DB, og driftsoverskuddet bliver 551.000 kr. Stigningen på 15 pct. i forhold til forrige år forklares primært med en reduktion i lønudgifterne på 36.000 kr. samt at bygningsvedligehold er minimeret til 9.000 kr. mod 61.000 kr. forrige år.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Fodersukkerroer	12.8	94	100	2598	2568	84+ 3
Sædskiftegræs	11.7	329	22	0	738	71
Hels.(byg+udl.)	14.7	177	30	270	807	31+18
Vedvarende græs	8.1	249	0	0	0	57
I alt salgsafgrøder	0.0 ha	DB:		kr.;	grovfoder	47.3 ha

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	72.1	93.2	
Statusvægt, beg. og slut	564 569	264 311	59 54
Statusforskydning, stk. og kg	-4 -1885	8 6592	-2 -128
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg
Levendefødte kalve overført	0 0	41 41	34 42
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	28 480	28 558(27)	0 0
Indkøbte dyr	0	0	0
Solgt til levebrug	0	0	35 54
slagtning	30 584	2 551	0
døde	2 648	3 183	1 50

Foderindsats, FE i alt	5849	1649
- Tilskudsfoder	2500	354
- Korn, biprodukter		
- Mælk m.m.		52
- Roer og rodfrugter	1449	271
- Friske græs- og kornafgrøder	630	710
- Ensilage, hø og cobs	1089	73
- Halm	180	189

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7377/4.38/3.35	
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	48	238
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	83	5.5

Økonomisk omsætning, kr.	<u>1 MPE inkl. 1.29 stk. opdræt</u>
Indtægter	
- Mælk (92% leveret)	18736
- Tilvækst	3292
- Husdyrgødning	444
- Kvotesusp. - superafgift	242
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	4631
- Grovfoder	3621
- Strøelse	819
- Dyrlæge	473
- Avl og diverse	928
Dækningsbidrag:	
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	12242
- kr. pr. kg EKM	1.66

H-nr. 47-7 PRODUKTIONSSYSTEM

- Jord** 56 ha velarronderet sandjord (JB 1), hvoraf hovedparten kan vandes samt 7 ha vedvarende græs.
- Bygninger og lager** Bindestald med 60 koplader, opdræt på spalter. Silohus 1.000 m³. Gyllekapacitet 1.500 m³.
- Maskinstation** Roeoptagning, finsnitning, kornhøst og kartoffeloptagning.
- Besætning** SDM. Storfoldsgræsning om sommeren. Vinterfodring med roer og ensilage. Mælkekvote: 410.189 kg, 4,19% fedt (6.830 kg/koplads).
- Arbejdskraft** Bruger + medhjælper.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
980	301	69	126	43	143	81
						536

PRODUKTIONEN, FORLØB

Grovfoderarealet, der udgør 0,8 ha pr. MPE, gav udbytter i alle afgrøderne på niveau med foregående år. Der var vandingskapacitet til hele arealet undtagen byg og delvist helsæden. Omkostningerne til roeafgrøden var i lighed med foregående år høje, primært pga. det høje niveau af husdyrgødning, udkørt forår og i løbet af vækstsæsonen. Trods disse gunstige udbringningstidspunkter blev der suppleret med en betydelig mængde handelsgødning. Reduktion i omkostninger til gødning synes således at være mulig.

Kartoffelarealet bidrager væsentligt til salgsafgrødernes indtjening, med DB på 11.219 kr./ha. Der beslaglægges dog også væsentlige kapacitetsomkostninger (arbejde, maskiner og vand), hvor specielt arbejde og vanding konkurrerer med de øvrige driftsgrene og afgrøder.

Gødningsniveauet til kløvergræsmarken er øget i forhold til foregående år. Andelen af kløver varierede fra 18 til 38 volumenprocent i foråret, men steg på alle arealer i løbet af sæsonen. Andelen af frisk udnyttet er steget til 64 procent; primært pga. en god græsudnyttelse i midt- og eftersommeren. Således optog kørne over 10 FE græs dagligt helt frem til midten af september måned.

Antal kælvninger og stk. opdræt pr. årsko er lavt forårsaget af flere år med svigtende reproduktionsresultater (ins. rate på 28 procent). Opdrættets tilvækst har i perioden været for lav, 600 g dagligt, hvilket gør det vanskelig at opretholde den planlagte alder og vægt ved kælvning.

Dækningsbidraget pr. MPE er fastholdt på et pænt niveau trods den lavere mælkeindtægt. Udgiften til foderfremskaffelse er faldet og udgør i indeværende år 0,78 kr./kg EKM. Totalt opnås der et højere dækningsbidrag og et pænt driftsoverskud på 55 procent af dækningsbidraget.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha		Stykomkost.		Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl.	Husdyr	Kemik.	Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.		
Fodersukkerroer	9.9	186	90	1454	1537	106+17		0.51
Kløvergræs	17.1	253	15	0	749	62		0.51
Hels.(byg+udl.)	12.1	171		299	740	38+11		0.60
Vedvarende græs	9.3	106		0	0	43		0.28
Salgsafgrøder								
Byg	5.1	114	25	212	1038	29+ 3	1873	
Kartofler	9.0	169	59	1188	3718	391	11219	
I alt salgsafgrøder	14.1 ha	DB:	110523 kr.;			grovfoder	48.4 ha	

STALD	Malkekøer		Opdræt		Ungtyre	
Årsenheder og ungtire produceret	61.2		60.2			
Statusvægt, beg. og slut	552	559	312	286		
Statusforskydning, stk. og kg	1	980	1	-1224		

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Levendefødte kalve overført	0	0	28	41	33	45
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	26	492	26	570(26)		
Indkøbte dyr	0		1	515		
Solgt til levebrug	0		0			
slagtning	25	587	2	630		
døde	0		0			

Foderindsats, FE i alt	5203	1587
- Tilskudsfoder	1280	233
- Korn, biprodukter	314	145
- Mælk m.m.		19
- Roer og rodfrugter	1293	281
- Friske græs- og kornafgrøder	1384	561
- Ensilage, hø og cobs	803	169
- Halm	130	179

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6881/4.13/3.22	
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	47	219
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	94	6.1

Økonomisk omsætning, kr. 1 MPE inkl. 0.98 stk. opdræt

Indtægter	
- Mælk (95% leveret)	17155
- Tilvækst	2555
- Husdyrgødning	588
- Kvotesusp. - superafgift	196
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	2717
- Grovfoder	2629
- Strøelse	34
- Dyrlæge	520
- Avl og diverse	684

Dækningsbidrag:	
- kr. pr. årssdyr og prod. ungtire	13910
- kr. pr. kg EKM	2.02

- Jord** 205,1 ha velarronderet jord af varierende kvalitet og inkl. 13,7 ha vedvarende græs. Vandingskapacitet til halvdelen af arealet.
- Bygninger og lager** Ristestald til 70 køer. Stationært anlæg til automatisk udfodring af kraftfoder. Ungdyr i spaltebokse og småkalve i dybstrøelsesbokse i kostalden. Ammekvæg i overdækket plansilo. Stor lagerkapacitet til handelsfodermidler i kombination med blandingsanlæg. Gødningsopbevaringskapacitet ca. 8 mdr.
- Maskinstation** Halmpresning, kartoffellægning og -optagning, skårlægning.
- Besætning** SDM. Køerne på stald hele året. 10-12 kg CBG-blanding (36 pct. C250/100, 32 pct. byg, 32 pct. grønpiller) tildeles i 5 portioner over døgnet med automaten, og herudover tildeles ca. 2,7 FE NH₃ behandlet halm ad libitum hvorpå hældes melasse (3 portioner à ca. 1,5 FE pr. ko). Opdræt på græs. Slagtesvinproduktion ca. 1.700. Ammekvægsproduktion med 15 moderdyr. Mælkekvote: 444.245 kg, 3,99% fedt (6.346 kg/koplads).
- Arbejdskraft** 2/3 bruger + fodermester + 1 mand i marken.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger				Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar	
2189	825	411	165	66	392	248	972

PRODUKTIONEN, FORLØB

Den "jordløse" mælkeproduktion er forsøgsprojektets centrale del, og der er ikke registreret data til vurdering af de mange salgsafgrøder, det skal dog bemærkes, at i forhold til forrige år er arealet reduceret 16,8 ha, DB med 153.000 kr. og at halmindtægterne for sommeren 1992 var 73.516 kr. (283 t) med stykomkostninger på 37.600 kr. (presning).

Ydelseniveauet steget 5 pct. i forhold til forrige år, hvilket især skyldes de unge køer. Udskiftningen er fortsat lav, 38 pct., bl.a. fordi der er relativt få kælvkvier til rådighed. Udskiftningen sker sent i laktationen, de første 75 pct. er først udskiftet ca. 320 dage efter kælvning.

Køernes sundhedstilstand har været udmærket på trods af, at 69 pct. er dyrlægebehandlet, hvilket skal ses i lyset af, at 82 pct. af behandlingerne vedrører reproduktion, 11 pct. yver, 3 pct. lemmer og 4 pct. stofskiftesygdomme. Tankcelletallene var lave, 90 pct. under 240.000. Stor dødelighed blandt kvierne som følge af lungebetændelse samt virusdiarre, hvilket også ramte de store kvier (5 stk. à 340 kg).

Fortsat reproduktionsproblemer hos køerne, der kontrolleres hver 10. dag, og de, der er minimum 4 uger efter kælvning, forundersøges, og påvises gult legeme, brunstbehandles, og der dobbeltinsemineres på 3- og 4. dagen.

Tilvækstværdien er lav og især belastet af døde kvier. Det relativt lave DB pr. MPE er dog tilfredsstillende, idet de beslaglagte ressourcer er meget beskedne i dette "jordløse" mælkeproduktionssystem. Total DB er domineret af salgsafgrøder (38 pct.), mælkeproduktion (39 pct.) og slagtesvin (15 pct.), hvor resten stammer fra ammekvæg, maskinstation og lejeindtægter. Stigningen i driftsoverskuddet på 120.000 kr. i forhold til forrige år - trods væsentlig nedgang i DB fra salgsafgrøderne - er primært opnået ved en betydelig udvidelse af slagtesvineproduktionen (bestående bygninger) og en reduktion i kapacitetsomkostningerne.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Vedvarende græs	13.7	176	0	0	0	50
Salgsafgrøder						0.25
Vårbyg	18.1	85	17	238	29	22+ 2
Vinterbyg	34.0	149	23	461	436	39+28
Ærter (+ udl.)	16.5	0	5	195	129	37+ 8
Kartofler	18.5	80	10	1291	5672	172
Vinterhvede	33.9	177	19	620	273	62+17
Vinterrug	18.1	123	21	351	118	32+17
Vårhvede	19.2	88	44	378	142	42+ 9
Vinterraps	19.1	156	22	524	329	31
Frøgræs	14.0	131	0	46	429	17+66

I alt salgsafgrøder 191.4 ha DB: 834665 kr.; grovfoder 13.7 ha

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	71.8	79.1	17.6
Statusvægt, beg. og slut	558 561	274 293	198 43
Statusforskydning, stk. og kg	-4 -2003	2 2075	-30 -6102
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg
Levendefødte kalve overført	0 0	43 39	31 42
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	25 465	25 543(25)	0 0
Indkøbte dyr	0	2 525	0
Solgt til levebrug	1 595	1 160	29 63
slagtning	26 583	5 422	29 411
døde	2 548	12 198	3 50

Foderindsats, FE i alt	5584	1422
- Tilskudsfoder	1374	70
- Korn, biprodukter	2624	536
- Mælk m.m.		24
- Roer og rodfrugter		22
- Friske græs- og kornafgrøder	14	331
- Ensilage, hø og cobs	565	203
- Halm	1008	236

Udbytte

- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7100/4.18/3.36	
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	45	222

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	83	5.6
Økonomisk omsætning, kr.	1 MPE inkl. 1.10	stk. opdræt

Indtægter	
- Mælk (95% leveret)	17388
- Tilvækst	2202
- Husdyrgødning	582
- Kvotesusp. - superafgift	194
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	6707
- Grovfoder	1407
- Strøelse	49
- Dyrlæge	354
- Avl og diverse	588

Dækningsbidrag:

- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	11261
- kr. pr. kg EKM	1.59

H-nr. 48-9 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	53 ha sandmuldet jord, velarronderet, 70 procent kan vandes.
Bygninger og lager	Bindestald med 46 koplader. Opdræt og ungtyre i separat bindestald. Betonplads 400 m ² til ensilage. Gyllekapacitet 1.200 m ³ .
Maskinstation	Ensilering og kornhøst.
Besætning	SDM, storfoldsgræsning om sommeren, stor vægt på roer, hø og halm i vinterfodringen sammen med små mængder ensilage. Mælkekvote: 350.671 kg, 4,22% fedt (7623 kg/koplads).
Arbejdskraft	Bruger.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts- overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
783	169	28	45	40	129	75
						485

PRODUKTIONENS FORLØB

Bedriftens vandingskapacitet var begrænsende for udbytteneiveauet. Efter første vandingsrunde, hvor alle afgrøder, undtagen 4,1 ha byg, blev vandet, blev byg med udlæg til modenhed og helsæd samt græsset prioriteret højest. Udbyttet i helsæd består således af 1/3 hvede og 2/3 vårbyg med udlæg - moderat tørskadet. Det angivne udbytte i efterafgrøde er inklusive 4,1 ha uvandet vårbyg med rajgræs, hvor dæksæden blev afgræsset. Udbyttet var meget begrænset pga. tørke. Kløvergræsset bestod af et til treårige arealer med 40-45 volumenprocent kløver. Arealerne var midt sommer præget af tørke, hvilket antages at være forklaringen på nedgangen i udbyttet. Ved samme indsatsniveau og benyttelse har udbyttet de foregående år været 7.000-8.000 FE pr. ha. Det lave udbytte betyder, at stykomkostningerne bliver væsentligt højere end tidligere år. Alle salgsafgrøder er kraftigt præget af tørken med halvering af udbyttet i forhold til foregående år. I alt bliver dækningsbidraget fra salgsafgrøder meget begrænset.

Foderforsyningen er ændret i forhold til tidligere år, idet helsæd af hvede og vårbyg erstatter roer i vinterfodringen. Derfor er der betydelig forskel mellem det producerede grovfoder og de angivne foderrationer. De opfodrede roer er værdisat lig foregående års stykomkostninger, 0,65 kr./FE.

Køernes tilvækst er høj, primært pga. relativt små kælvkvier, som kun har haft en gennemsnitlig daglig tilvækst på godt 600 g i opvækstperioden. I indeværende periode var tilvæksten i staldperioden 609 g mod 700 i græsningsperioden. Besætningen har opretholdt et højt ydelsesniveau ved en god effektivitet. I sommerperioden, hvor der satses på en intensiv afgræsning med over 1.500 FE pr. ko, er det lykkedes at opretholde ydelsen ved en god græsstyring, herunder hurtig regulering i staldfodertildelingen.

Køernes dækningsbidrag er faldet med 500 kr., primært pga. højere foderomkostninger. Ved en lidt højere ydelse bliver DB pr. kg EKM således 5 procent lavere. Ungtyrene bidrager pænt til indtjeningen med et dækningsbidrag på over 1.300 kr. pr. produceret kalv. Køerne konkurrerer dog kraftigt med tyrene om den begrænsede staldkapacitet, hvorfor reduktion i omfanget af ungtyreproduktion kan blive nødvendig for at udnytte bedriftens høje mælkekvote. Ved endnu lavere kapacitetsomkostninger end foregående år er det lykkedes at fastholde driftsoverskuddet trods en nedgang i DB fra salgsafgrøderne på 50.000 kr. Kapacitetsomkostningerne udgør kun 22 procent af det totale dækningsbidrag.

Teknisk-økonomiske hovedresultater nov. 1991 - okt. 1992.
H-nr. 48-9

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Kløvergræs	16.7	116	9	0	623	59
Hels. (hv/by+udl.)	15.2	141	42	156	644	27+14
Salgsafgrøder						
Vårbyg m. kl.udl.	9.2	80	34	187	657	25+ 2
Erter	6.7	0		160	621	16
Vinterhvede	3.4	127	40	488	1018	34+20
I alt salgsafgrøder	19.3 ha	DB:	15196 kr.;			grovfoder 31.9 ha

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	49.3	53.3	24.3
Statusvægt, beg. og slut	572 564	296 293	181 238
Statusforskydning, stk. og kg	5 2419	2 458	-3 701
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg
Levendefødte kalve overført	0 0	28 43	20 43
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	21 469	21 547(26)	0 0
Indkøbte dyr	0	0	0
Solgt til levebrug	0	3 438	0
slagtning	16 573	1 373	22 418
døde	0	1 50	1 65
Foderindsats, FE i alt	5717	1646	1929
- Tilskudsfoder	1616	273	818
- Korn, biprodukter	541	241	803
- Mælk m.m.		18	40
- Roer og rodfrugter	1194	104	162
- Friske græs- og kornafgrøder	1512	731	
- Ensilage, hø og cobs	752	4	9
- Halm	103	274	97
Udbytte			
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7779/4.08/3.24		
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	35	234	374 (997)
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	89	6.9	5.2

Økonomisk omsætning, kr.	<u>1 MPE inkl. 1.08 stk. opdræt</u>
Indtægter	
- Mælk (97% leveret)	18600
- Tilvækst	3117
- Husdyrgødning	381
- Kvotesusp. - superafgift	209
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	3344
- Grovfoder	3096
- Strøelse	75
- Dyrlæge	364
- Avl og diverse	686
Dækningsbidrag:	
- kr. pr. årssdyr og prod. ungtyre	14742
- kr. pr. kg EKM	1.90
	1332
	0.08

H-nr. 58-9 PRODUKTIONSSYSTEM

Bygninger	Dybstrøelsesstald til ca. 280 køer; 2 køer pr. ædeplads, foderautomater til tilskudsfoder.
Besætning	SDM-køer. Opdeling i 3 hold. Afgræsning i reguleret storfold, højtydende køer om dagen, lavtydende om natten. Ensilage og roer som fuldfoder. Mælkekvote: 1.813.932 kg, 3,89% fedt (6.478 kg/koplads).
Arbejdskraft	Fodermester + 2 medhjælpere.
Andet	Besætningen er en del af Nørlund og Torstedlund landbrug. Registreringer af Helårsforsøg med kvæg foretages udelukkende i driftsgrenen malkekøer og de tilhørende afgræsningsarealer.

PRODUKTIONEN, FORLØB

Foderforsyningen i sommerperioden blev tilrettelagt ud fra tidligere års resultater, som har vist afgræsningens økonomiske fordele, men også begrænsninger pga. den store besætning. Det er således vanskeligt at praktisere afgræsning hele døgnet, såfremt der ikke skal medgå uforholdsmæssig meget tid til håndtering i forbindelse med malkning. Det blev tilstræbt at få en høj græsoptagelse ved afgræsning i et halvdøgn kombineret med et grundfoder på stald. Ud fra tidligere erfaringer blev grundfoderet udfodret restriktivt, således at køerne var "sultne" ved udbinding. Dette kombineret med mellemliggende slæt betød, at græsstyringen var fin i hele sæsonen. Optagelsen af frisk græs blev lavere end planlagt, primært pga. meget uens vækst over sæsonen. Tildeling af over 100 kg N pr. ha inden midten af maj betød en meget høj vækst maj/juni, 100 FE pr. ha pr. dag. I den efterfølgende periode faldt tilvæksten markant til 35-45 FE pr. ha. Disse store forskelle betød, at kun 59 procent af udbyttet er udnyttet frisk. I efteråret afgræssede køerne efterafgrøde efter frøgræs og helsæd suppleret med et mindre areal med fodermarvkål, udbyttet herfra er ikke opgjort særskilt, men indgår i efterafgrøde.

I perioden er besætningen øget, og køernes egentilvækst har været høj. Der er en betydelig tilvækstsværdi, dels pga. særdeles kurante slagtekøer, 626 kg, dels ved salg af 21 køer til levebrug til en merpris på ca. 1.500 kr. pr. stk.

Dækningsbidraget pr. ko og pr. kg EKM er steget, dels pga. den højere tilvækstsværdi, dels lavere omkostninger til strøelse. Dette skyldes anvendelse af savsmuld/spåner i stedet for indkøbt halm. Det er dog væsentligt at bemærke, at der for grovfoderet, undtaget frisk græs, er anvendt standardpriser.

Teknisk-økonomiske hovedresultater nov. 1991 - okt. 1992.
H-nr. 58-9

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Kløvergræs	42.0	178	0	67	400	78
Efterafgrøde	32.0	52	8	41	0	12
I alt salgsafgrøder	ha	DB:	kr.;	grovfoder	74.0 ha	

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	277.7	Ingen registreringer	
Statusvægt, beg. og slut	566	585	
Statusforskydning, stk. og kg	16	14936	

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Levendefødte kalve overført	0	0				
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	99	501				
Indkøbte dyr	0					
Solgt til levebrug	21	580				
slagtning	60	626				
døde	1	400				

Foderindsats, FE i alt 5496

- Tilskudsfoder	1425
- Korn, biprodukter	447
- Mælk m.m.	
- Roer og rodfrugter	1463
- Friske græs- og kornafgrøder	790
- Ensilage, hø og cobs	1144
- Halm	226

Udbytte

- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6468/4.10/3.28
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	56

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.) 84

Økonomisk omsætning, kr.
1 MPE inkl. 0.00 stk. opdræt

Indtægter	
- Mælk (95% leveret)	16291
- Tilvækst	1320
- Husdyrgødning	550
- Kvotesusp. - superafgift	191
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	2529
- Grovfoder	1571
- Strøelse	469
- Dyrlæge	1200
- Avl og diverse }	

Dækningsbidrag:

- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	12583
- kr. pr. kg EKM	1.95

Bemærk: Standardpriser, ensilage 0,45 kr./FE, roer 0,37 kr./FE, NH₃-halm 1,30 kr./FE samt dyrlæge, avl 1200 kr./årsko.

Jord	86,3 ha, heraf 14,0 ha vedvarende græs. 45 ha velarronderet sandmuld og kold lavbunds-jord/eng omkring gården samt 41,3 ha sandmuld op til 7 km borte.
Bygninger og lager	Dybstrølesstald til 80 køer. Automatisk udfodring af kraftfoder og roer (inkl. rapsning). 3 køer pr. ædeplads ved foderbord. Goldkøer i bindestald. Ungdyr i spaltebokse og riste-stald. Separat kalvestald, fællesboks med dybstrøelse og mælkeautomat. Roehus til 3 måneders forbrug og ensilage i markstak. Foderhalm under tag og snittet strøhalm trans-porteres med blæser direkte til måtten. Opbevaringskapacitet, staldgødning ca. 6 mdr.
Maskinstation	Mejetærskning. Halmpresning (75%). Roesåning.
Besætning	DRK. Reguleret storfold om sommeren og stort roe- og ensilagefoder i vinterperioden. Mælkekvote: 488.919 kg, 3,98% fedt (6.111 kg/koplads).
Arbejdskraft	2 brugere.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
1064	245	12	80	49	206	110
						613

PRODUKTIONEN, FORLØB

Salgsafgrøderne vinterhvede og -rug er købt på roden i efteråret 1991. Grovfoderudbytte mindrer end planlagt, hvilket resulterede i, at nogle mislykkede bygmarker med udlæg på den mest tørkefølsomme jord blev høstet som helsæd eller afgræsset og eftersået. Resultatet blev særdeles små udbytter og store styk-omkostninger, selv om 65 pct. blev afgræsset. Af det beslaglagte grovfoderareal har 42 pct. (vedvarende græs / mislykket kornafgrøde) en lav alternativ værdi.

Med henblik på at udnytte mælkekvoten er besætningen udvidet fra 88,7 til 96,5 MPE og mange lavtydende køer udskiftet, bl.a. ved indkøb af 33 kælvedyr, der var tunge - men ofte uden kendt avlsværdi. Ydelses-niveauet dog forsat meget lavt, især for køer i 1. laktation (14,4 kg EKM pr. ko daglig 24 uger efter kælving) hvoraf 70 pct. er udskiftet. Den stærke sortering, også blandt de ældre, ukurante køer, har resulteret i en ydelsesstigning på 12 pct. pr. MPE.

Køernes sundhed har generelt været god, men de ekstremt få dyrlægebehandlinger (23 pct. af køerne) skal dog ses i lyset af en betydelig vægring mod antibiotikabehandling i forbindelse med mastitis, der ofte har været et problem umiddelbart efter kælving. Yversundheden er således ikke tilfredsstillende. Tankcelletal-lene er særdeles høje, kun 25 pct. ligger under 300.000 og 10 pct. er højere end 450.000 på trods af, at en betydelig del af mælken fra køer med høje celletal tilbageholdes til kalvene.

Tilvækstværdien er lav som følge af den store udskiftning (71%), selv om der er købt billigt ind. Herudover er dødeligheden stor ved kvierne (luftvejsinfektioner og diarre), der samtidig har haft en lav tilvækst.

Foderomkostningerne pr. MPE er kun steget svagt, selv om foderniveauet er øget. DB pr. MPE bliver lavt, især i betragtning af systemets forholdsvis høje kapacitetsomkostninger, der dog er reduceret i driftsåret, således at driftsoverskuddet bliver 613.000 kr. eller en nedgang på 44.000 kr. i forhold til forrige år, hvor salgsafgrødernes DB var ca. 52.000 kr. højere. En forudsætning for en tilfredsstillende aflønning i dette system er en besætning med et højere ydelsespotentiale, hvilket også er under udvikling.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Fodersukkerroer	15.3	96	80	2202	308	72+ 9
Hels(byg m. udl.)	12.3	83	20	198	0	4+ 8
Hels(byg m. eftafg)	3.3	157	0	210	0	64+ 4
Grønrug m. rajg.	5.0	131	14	0	0	19+10
Sædskiftegræs	12.0	178	23	0	0	71
Vedvarende græs	14.0	98	3	0	0	55
Salgsafgrøder						
Ærter	17.4	0	8	431	914	29+ 3
Vinterhvede	3.3	108	24	754	939	68+ 0
Vinterrug	3.0	88	23	584	917	57+ 0

I alt salgsafgrøder 23.7 ha DB: 79948 kr.; grovfoder 61.9 ha

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	96.5	101.5	15.3
Statusvægt, beg. og slut	576 581	304 272	268 142
Statusforskydning, stk. og kg	2 1564	-4 -4524	-3 -3593
Omsætning af dyr:	<u>stk.</u> <u>a kg</u>	<u>stk.</u> <u>a kg</u>	<u>stk.</u> <u>a kg</u>
Levendefødte kalve overført	0 0	65 44	60 45
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	55 485	55 563(27)	0 0
Indkøbte dyr	15 573	18 591	0
Solgt til levebrug	17 480	15 322	32 71
slagting	50 568	4 330	21 438
døde	1 570	13 169	10 86

Foderindsats, FE i alt	5147	1525
- Tilskudsfoder	1405	372
- Korn, biprodukter	152	279
- Mælk m.m.		36
- Roer og rodfrugter	1641	201
- Friske græs- og kornafgrøder	920	383
- Ensilage, hø og cobs	862	21
- Halm	167	233

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	5439/4.08/3.38	
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	35	210

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	80	6.7
Økonomisk omsætning, kr.	1 MPE inkl. 1.05 stk. opdræt	

Indtægter	
- Mælk (95% leveret)	12961
- Tilvækst	2478
- Husdyrgødning	669
- Kvotesusp. - superafgift	159
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	3271
- Grovfoder	2471
- Strøelse	607
- Dyrlæge	217
- Avl og diverse	465

Dækningsbidrag:

- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	9236
- kr. pr. kg EKM	1.70

- Jord** 78,1 ha rimeligt arronderet jord af varierende kvalitet inkl. 10,8 ha vedvarende græs. Afgræsning mulig på 2/3 af arealet.
- Bygninger og lager** Dybstrøelsesstald, med spalter ved foderbordet, til 58 køer. Opført efteråret 1990. Kraftfoderautomat og foderbord med fanggitter. Separat kalvestald, ungdyr og goldkøer i gammel bindestald. Roehus til 3 måneders forbrug. Ensilage i markstak. Gylleopbevaring, køer: 116 m³.
- Maskinstation** Mejetærskning, halmpresning, ensilering, roesåmaskine, udbringning af staldgødning.
- Besætning** Jersey. Reguleret storfold om sommeren og stort roe- og ensilagefoder i vinterhalvåret. Mælkekvote: 273.660 kg, 5,73% fedt (4.718 kg/koplads).
- Arbejdskraft** 1,5 bruger.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger				Afskrivninger		Drifts- overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar	
877	198	23	75	25	169	89	510

PRODUKTIONEN, FORLØB

Salgsafgrøderne er reduceret med 9,1 ha i forhold til forrige år, men DB er faldet 104.000 kr., hvilket skyldes tørken, især for afgrøden byg med rajgræs, der var placeret på den dårligste jord.

Pæn plantebestand i roemarken (63.000 pr. ha), men tørken årsag til manglende udbytte (ca. 30 pct.), hvor udlæg i helsæden (byg/rajgræs/ærter), der var meget åben (330 aks pr. m²), mislykkedes helt pga. tørken. I sædskiftegræsmarken blev 51 pct. af FE afgræsset, men udbyttet 20 pct. under planlagt (tørke).

Der er anvendt stort roefoder i dette system, hvor der ved anvendelse af betydelige mængder strøhalm, 9,2 og 2,0 kg pr. ko daglig i vinter- henholdsvis sommerperioden, er opnået en tør og stabil dybstrøelsesmåtte. Sundhedsniveauet har været højt, af køerne er kun 32 pct. dyrlægebehandlet. Heraf 39 pct. vedr. yversygdomme og 22 pct. vedr. klovsygdomme (kortvarig periode med klovbrandbylder). Tankcelletallene var lave, 90 pct. under 340.000. Den fortsat lave dødelighed blandt hundyrene og særdeles gode reproduktionsresultater ved køerne har dannet grundlag for salg af 11 avlsdyr og dermed en høj udskiftningsprocent, 43. Der er imidlertid modregnet væsentlige omkostninger til ægtransplantation, hvorved tilvækstværdien under et bliver moderat. Denne er dog også belastet af en for lav tilvækst (385 g daglig) hos førstegangsgræssende kvier udbundet på inficerede græsmarker uden parasitbehandling.

En generel ydelsesstigning samt forøget udskiftning og besætningsstørrelse øgede mælkeproduktionen med ca. 39 ton EKM i forhold til forrige år. Dette resulterede dog også i et uhensigtsmæssigt stort mælkeforbrug til kalvene for at undgå strafgift.

Ved udvidelse af grovfoderarealet og reducerede priser på tilskudsfoder er stykomkostningerne pr. MPE stort set uændrede i forhold til forrige år, hvorved de øgede mælkeindtægter resulterer i en stigning i DB pr. MPE på 1.082 kr. til 11.891 kr. eller 1,94 kr. pr. kg EKM. Det manglende DB fra salgsafgrøderne udlignes herved, og da kapacitetsomkostningerne samtidig er holdt i ave, opnås et næsten uændret og tilfredsstillende driftsoverskud på 510.000 kr.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha		Stykomkost.		Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl.	Husdyr	Kemik.	Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.		
Fodersukkerroer	7.0	205	46	1785	93	74+ 9		0.52
Hels(byg/raj/ært)	11.3	81	33	356	521	21		1.48
Kløvergræs	18.0	213	11	0	694	55		0.39
Vedvarende græs	10.8	178	0	0	43	32		0.39
Salgsafgrøder								
Vårbyg m. rajgræs	12.2	108	28	360	631	20+12	393	
Vårbyg m. udlæg	4.7	84	26	700	678	36+16	2264	
Vinterhvede	3.9	136	55	469	848	48+30	2794	
Vinterrug	10.2	176	47	228	1384	37+45	2036	
I alt salgsafgrøder	31.0 ha	DB:	47099 kr.;	grovfoder		47.1 ha		
STALD		Malkekøer		Opdræt		Ungtyre		
Årsenheder og ungtyre produceret		68.1		74.1		15.2		
Statusvægt, beg. og slut		403	410	189	193	102	99	
Statusforskydning, stk. og kg		5	2517	0	242	8	742	
Omsætning af dyr:		stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg	
Levendefødte kalve overført		0	0	34	24	44	26	
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)		32	347	32	391(26)	0	0	
Indkøbte dyr		0		0		0		
Solgt til levebrug		9	435	2	400	21	79	
slagtning		18	389	0		10	346	
døde		0		0		5	28	
Foderindsats, FE i alt		4809		1188				
- Tilskudsfoeder		1282		184				
- Korn, biprodukter		794		215				
- Mælk m.m.				46				
- Roer og rodfrugter		967		33				
- Friske græs- og kornafgrøder		779		490				
- Ensilage, hø og cobs		949		58				
- Halm		39		163				
Udbytte								
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %		6130/6.08/4.10						
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)		34		172				
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)		80		5.6				
Økonomisk omsætning, kr.		1 MPE inkl. 1.09 stk. opdræt						
Indtægter								
- Mælk (94% leveret)		15741						
- Tilvækst		2045						
- Husdyrgødning		336						
- Kvotesusp. - superafgift		125						
Stykomkostninger								
- Indkøbt foder		3210						
- Grovfoder		1782						
- Strøelse		592						
- Dyrlæge		260						
- Avl og diverse		512						
Dækningsbidrag:								
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre		11891						
- kr. pr. kg EKM		1.94						

Jord 47,8 ha sandmuldet jord, heraf 15,8 ha fugtig eng, der udnyttes som vedvarende græsareal.

Bygninger og lager Bindestald med 57 koplader, ungdyr på spalter og småkalve i separat kalvestald. Kornopbevaringslager. Gyllekapacitet 300 m³.

Maskinstation

Besætning Jersey, sribegræsning eng sommer, roer, hø og hjemmeavlet korn vinter. Indkøb af Jersey og krydsningstyrekalve til opfedning. Mælkekvote: 225.460 kg, 6,00% fedt (3.955 kg/koplads).

Arbejdskraft Bruger + fodermester.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
625	284	150	49	23	97	75
						244

PRODUKTIONENS FORLØB

Udbytteneiveauet på den sandmuldede, uvandede agerjord er stærkt præget af tørken. I de forårssåede afgrøder var der på store dele af arealet næsten intet udbytte. I bestræbelserne på at fremme buskningen og væksten generelt blev der i maj måned tildelt ekstra kvælstof. Den vedvarende tørke betød, at denne indsat var virkningsløs, men én af forklaringerne på det lave dækningsbidrag. Foderroerne gav et pænt udbytte, tørken taget i betragtning. Omkostningerne til ukrudtsbekæmpelse er særdeles høje pga. 5 gange bekæmpelse. Dette blev nødvendigt dels pga. meget uens fremspiring af ukrudtet, dels fordi tilsætning af oliemiddel blev udeladt i det varme vejr trods lave kemikaliedoseringer.

Den stabiliserende faktor i foderforsyningen er det store vedvarende areal, hvor udbyttet er på højde med de foregående år. Arealet bidrager således med 1/3 af den totale foderforsyning til køer + opdræt. Ved intensiv afgræsning kombineret med høslæt er 89 procent udnyttet frisk. Kun i en kortere periode midtsommer var væksten påvirket af tørke. I alt blev andelen af frisk græs i foderrationen lidt lavere, dog stadig på et højt niveau, en væsentlig årsag var det lave udbytte i efterafgrøden.

Ved såvel opdræt som ungtyre er omsætningen præget af et forholdsvis stort antal døde dyr, svarende til 5 henholdsvis 7 procent af de afgåede kg. Dødsfaldene hos ungtyrene skyldes for 4 stk. nyresten, sandsynligvis forårsaget af en høj tildeling af fosfor og magnesium i forhold til calcium. Omfanget af tyreproduktionen er lavere end tidligere år, idet indkøbet af tyre blev stoppet i løbet af vinteren, hvilket forklarer den store statusforskydning.

Dækningsbidraget fra køerne er steget lidt, primært pga. en lidt højere mælkeleverance og et positivt bidrag fra kvotesuspension - superafgift. Det bemærkes, at ungtyrenes totale dækningsbidrag er steget trods det lavere antal producerede. Den betydelige forbedring i dækningsbidraget pr. enhed skyldes reduceret dødelighed og lavere dyrlægeomkostninger. Bedriftens samlede økonomi viser et faldende driftsoverskud over de seneste tre år fra 440.000 til 244.000 i indeværende år, primært pga. lavere dækningsbidrag.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha Handl. Husdyr	Stykomkost. Kemik. Maskin	Udbytte pr. ha	DB/ha kr.	Styko. kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Fodersukkerroer	5.7	137	52	2667	0	75+14
Vedvarende græs	15.7	138	6	0	0	59
Efterafgrøde	8.5	7	0	0	0	8
Salgsafgrøder						
Vårbyg	13.9	110	27	212	79	17+ 8
Havre	6.1	141	30	58	89	10+ 5
Rug	6.6	139	23	133	0	22+34
I alt salgsafgrøder	26.6 ha	DB:	22669 kr.;	grovfoder	21.4 ha	

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	54.8	48.4	40.1
Statusvægt, beg. og slut	406 398	186 223	214 252
Statusforskydning, stk. og kg	-1 -792	6 3020	-16 -1745
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg
Levendefødte kalve overført	0 0	28 28	30 29
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	15 325	15 369(25)	0 0
Indkøbte dyr	0 0	0 0	6 28
Solgt til levebrug	0 0	0 0	2 58
slagtning	16 384	2 301	41 396
døde	0 0	5 65	9 128
Foderindsats, FE i alt	4583	1053	2634
- Tilskudsfoder	1341	205	318
- Korn, biprodukter	908	156	1863
- Mælk m.m.		65	91
- Roer og rodfrugter	766	46	256
- Friske græs- og kornafgrøder	1277	485	
- Ensilage, hø og cobs	125	15	20
- Halm	166	81	86
Udbytte			
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6248/5.96/3.97		
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	9	180	367 (772)
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	87	5.0	7.2

Økonomisk omsætning, kr. 1 MPE inkl. 0.88 stk. opdræt

Indtægter		
- Mælk (87% leveret)	14537	
- Tilvækst	1304	3604
- Husdyrgødning	522	263
- Kvotesusp. - superafgift	120	188
Stykomkostninger		
- Indkøbt foder	3473	2742
- Grovfoder	1422	284
- Strøelse	14	15
- Dyrlæge	655	13
- Avl og diverse	644	27
Dækningsbidrag:		
- kr. pr. årssdyr og prod. ungtyre	10275	974
- kr. pr. kg EKM	1.64	0.11

H-nr. 72-9 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	73,2 ha, heraf 33,2 ha strandeng. Ager JB 4-6, eng JB 1-2.
Bygninger og lager	Bindestald til 56 køer, ungdyr på spalter, opført 1976. Ensilage på betonplads 130 m ² + markstakke. Gyllekapacitet 1.200 m ³ .
Maskinstation	Ensilerings og gyllekørsel.
Besætning	SDM. Ensilage, NH ₃ -halm og melasse om vinteren. Afgræsning dag og nat på strandeng, i storfold sommer og på efterafgrøde i efteråret. Mælkekvote: 308.195, 4,03% fedt (5.503 kg/koplads).
Arbejdskraft	Bruger + medhjælper.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
709	266	163	36	20	121	65
						322

PRODUKTIONEN, FORLØB

Den samlede grovfoderproduktion er opretholdt ved en væsentlig forøgelse af helsædsarealet fra 9,5 ha til 22,2 ha. Dette var nødvendigt, idet udbyttet såvel på det vedvarende areal som på sædskiftearealet blev 30 til 50 procent lavere end foregående år. Den angivne helsædsafgrøde består af to arealer med henholdsvis ært og ren byg. Dyrkning af de to afgrøder i renbestand blev foretrukket for at opnå en bedre styring af produktionen. Begge afgrøder blev godt etablerede med 100 procent jorrdækning i slutningen af juni. En mangelfuld kernefyldning og bælgsgætning (88 bælg/m²) pga. tørken var således årsagen til det lave udnytte. I helsædsarealet samt 8 ha høstet til modenhed var der udlæg af Ital. rajgræs, som blev udnyttet ved afgræsning i storfold fra starten af august indtil 15. november. Udbyttet udgør godt 800 FE pr. ko og bidrager således væsentligt til forsyningen med frisk græs. Omkostninger til efterafgrøden er lave ved sammenligning med andre alternativer (helsæd - sædskiftegræs), idet afgrøden ikke belastes med tabt alternativt værdi. Det vedvarende areal er meget tørkefølsomt, hvilket gav en meget uens vækstprofil over sæsonen. I maj var køernes optagelse således 11-12 FE mod kun 2-3 FE i juli måned. Da arealet udelukkende kan udnyttes til afgræsning, stiller sådanne udsving store krav til hensigtsmæssigt suppleringsfoder. I perioder blev der anvendt op til 12 FE ligeligt fordelt på C-blanding, byg og melasse, hvilket betød et væsentligt fald i mælkens fedtindhold. Det tilstræbes derfor fremover at have et mindre lager af helsædsensilage til anvendelse i perioder med ekstrem græsmangel.

Der er igen i år lav udskiftning, 26 procent, besætningen består således af mange ældre køer, 48 procent 3. laktation eller ældre. Trods dette forhold er der kun anvendt dyrlægebehandling til 28 procent af laktationerne. Opdrættet har haft en meget høj tilvækst i staldperioden, således næsten 800 g dagligt ved en foderration baseret på NH₃-halm efter ædelyst suppleret med koncentreret foder. Den høje tilvækst resulterer i tunge kælvkvier, men må formodes at have nedsættende effekt på ydelseskapa-citeten.

Kvægets dækningsbidrag pr. enhed er næsten uændret i forhold til foregående år. Den øgede tilvækstværdi (trods 2 døde køer) er opnået ved salg af 5 stk. opdræt til levebrug, opvejer de højere omkostninger til indkøb af foder. Markens samlede dækningsbidrag er faldet betydeligt, således at bedriftens dækningsbidrag er faldet med 100.000 kr. En stadig fastholdelse af lave kapacitetsomkostninger (38 procent af DB) betyder, at driftsoverskuddet "kun" falder 75.000 kr.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Hels.(byg+ært)	22.2	111	40	262	614	28
Vedvarende græs	34.2	48				15
Efterafgrøde	30.2	74				13
Salgsafgrøder						
Vårbyg	10.3	100	45	305	0	33+ 6
Vårraps	6.6	133	80	469	318	24
I alt salgsafgrøder	16.9 ha	DB:	46164 kr.;	grovfoder	54.4 ha	

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	47.5	47.5	28.6
Statusvægt, beg. og slut	583 586	312 297	293 253
Statusforskydning, stk. og kg	7 4260	5 850	-5 -2563
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg
Levendefødte kalve overført	0 0	28 40	29 44
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	16 501	16 579(29)	0 0
Indkøbte dyr	0 0	0 0	0 0
Solgt til levebrug	0 0	5 574	0 0
slagtning	7 541	2 430	34 475
døde	2 425	0 0	0 0
Foderindsats, FE i alt	5709	1663	2141
- Tilskudsfoder	1398	152	264
- Korn, biprodukter	1812	596	1584
- Mælk m.m.		54	119
- Roer og rodfrugter			
- Friske græs- og kornafgrøder	1274	616	
- Ensilage, hø og cobs	858	22	14
- Halm	367	224	159
Udbytte			
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7373/4.08/3.23		
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	19	268	431 (1106)
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	89	5.8	5.0

Økonomisk omsætning, kr. 1 MPE inkl. 1.00 stk. opdræt

Indtægter		
- Mælk (92% leveret)	17453	
- Tilvækst	3462	4345
- Husdyrgødning	499	145
- Kvotesusp. - superafgift	135	301
Stykomkostninger		
- Indkøbt foder	5396	3317
- Grovfoder	1906	134
- Strøelse	18	38
- Dyrlæge	387	20
- Avl og diverse	651	0
Dækningsbidrag:		
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	13191	1282
- kr. pr. kg EKM	1.79	0.10

H-nr. 73-9 PRODUKTIONSSYSTEM

- Jord** 71 ha, heraf 11 ha eng og andet vedvarende areal. Agermarken JB 6-7.
- Bygninger og lager** Bindestald til 48 køer opført 1974. Ungdyr på spalter i ældre bygninger, separat kalvestald. Ensilage i markstakke, roer 1.000 m³. Gyllekapacitet 1.500 m³.
- Maskinstation** Halmpresning.
- Besætning** SDM. Afgræsning i reguleret storfold. Vinterfodring baseret på roer, NH₃-halm og ensilage. Mælkekvote: 304.789 kg, 4,23% fedt (6.350 kg/ koplads).
- Arbejdskraft** Brugere.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger				Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar	
748	232	32	80	46	141	103	375

PRODUKTIONEN, FORLØB

Jordarealet er øget lidt ved tilforpagtning således, at der er 11 ha vedvarende eng, som afgræsses af såvel køer som opdræt og 60 ha agerjord (hovedparten velbeliggende omkring bygningerne). Udbyttelniveauet er præget af tørken med reduktion fra 20-50 procent, højest i vårbyg og græs. I markbruget er der generelt lave omkostninger på dækningsbidragsniveau, bl.a. fordi der er en høj grad af egen mekanisering. Der kunne dog hentes yderligere besparelse ved en mere hensigtsmæssig fordeling af husdyrgødning, f.eks. er 1/3 af husdyrgødningen til roeafgrøder tilført i efteråret forud for pløjning. Generelt er der dog, som de foregående år, opnået fine tekniske og økonomiske resultater.

Kvægholdets dækningsbidrag er faldet drastisk med næsten 5.000 kr. pr. MPE til 11.748 kr. i indeværende år. Mælkeindtægten er faldet med ca. 10%, primært pga. en lavere afregning. I løbet af året har der været væsentlige problemer med celletal, således er 50 procent fraktilen i tankcelletallet 575.000, hvilket har betydet fradrag i betydeligt omfang. Tilvækstværdien er faldet med 43 procent forårsaget af lavere kg pris af ellers kurante udsætterkøer, lavere tilvækst og færre indsatte dyr, såvel som antal kg. Nedgangen i besætningsantallet skyldes bl.a. dårlige reproduktionsresultater. Der er solgt 4 store ikke drægtige kvier til slagtning og kun født 0,88 kalv pr. årsko. I perioden har reproduktionsstyring stadig været mangelfuld med start på ikælvning 58 d.e.k. og en insemineringsrate på 41. Andelen af indkøbt foder er steget, hvilket sammen med det lavere udbytte i grovfoderafgrøderne betyder, at omkostningerne til foderfremskaffelse er steget med 1.500 kr. pr. MPE. Endelig har såvel dyrlæge som diverse udgifter være svagt stigende.

Totalt er dækningsbidraget faldet fra 1.047.000 til 748.000 trods den mindre forøgelse af arealet. Bedriften er følsom over for dette, idet der er store kapacitets- og afskrivningsomkostninger, således f.eks. 183.000 kr. i indeværende år til inventar. Et driftsoverskud på 375.000 må betegnes som utilfredsstillende. Ved en stærkere styring af kvægbedriften - yversundhed - reproduktion - er det dog muligt at øge driftsoverskuddet igen.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Fodersukkerroer	6.9	94	88	1221	0	87+16
Kløvergræs	13.4	199	0	0	0	44
Hels. (majs, byg)	5.4	93	67	157	0	38
Vedvarende græs	11.0	37	0	0	0	35
Salgsafgrøder						
Vårbyg	15.6	95	38	78	85	34+ 5
Vinterhvede	18.3	203	0	357	589	78+39
I alt salgsafgrøder	33.9 ha	DB:	200585 kr.;			grovfoder 36.7 ha

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	46.6	56.3	
Statusvægt, beg. og slut	584	580	312 307
Statusforskydning, stk. og kg	-1 -775	-5 -1824	
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg
Levendefødte kalve overført	0 0	21 40	14 41
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	18 531	18 609 (28)	
Indkøbte dyr	0	0	
Solgt til levebrug	0	3 473	
slagtning	18 614	4 536	
døde	1 500	1 51	
Foderindsats, FE i alt	5885	1614	
- Tilskudsfoder	1737	225	
- Korn, biprodukter	1031	333	
- Mælk m.m.		74	
- Roer og rodfrugter	1273	309	
- Friske græs- og kornafgrøder	1007	544	
- Ensilage, hø og cobs	654	28	
- Halm	183	100	
Udbytte			
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7679/4.00/3.31		
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	26	211	
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	85	8.3	

Økonomisk omsætning, kr.	<u>1 MPE inkl. 1.21 stk. opdræt</u>
Indtægter	
- Mælk (88% leveret)	16116
- Tilvækst	2210
- Husdyrgødning	783
- Kvotesusp. - superafgift	205
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	4472
- Grovfoder	1875
- Strøelse	52
- Dyrlæge	466
- Avl og diverse	701
Dækningsbidrag:	
- kr. pr. wrsdyr og prod. ungtyre	11748
- kr. pr. kg EKM	1.53

Jord 73,1 ha velarronderet, hævet fjordbund. Variabelt sædskifte med hovedvægt på 2-3 årige kløvergræsmarker.

Bygninger og lager Bindestald 60 køer opført 1973. Ungdyr i ældre bygninger, bundne og på spalter. Småkalve i ladebygning. Ensilage 980 m³ i 2 plansiloer samt 300 m² på betonplads. Gyllekapaцитet 1.500 m³.

Maskinstation Ensilering og høst.

Besætning DRK. Afgræsning i reguleret storfold om sommeren. Ensilage og roemelasse om vinteren. Mælkekvote 443.976 kg, 3,80% fedt (7.400 kg/koplads).

Arbejdskraft Bruger + fodermester.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
984	393	154	83	28	179	110
						412

PRODUKTIONEN, FORLØB

Hele arealet blev udnyttet til grovfoder med et udbytte på 5.500 FE pr. ha svarende til over 6.000 FE pr. MPE, mens der i perioden er udnyttet ca. 5.000 FE pr. MPE. Der er således sket en lageropbygning i en periode, hvor dette umiddelbart var uønsket. Årsagen hertil er, at ved høsttidspunktet for helsæd var årets hidtidige produktion af græsensilage ca. 50.000 FE lavere end planlagt, hvorfor hele kornarealet blev ensileret. I sensommeren og efteråret var græsvæksten betydeligt over forventet, således at græsarealernes årsudbytte blev som foregående år. Græsarealet bestod af 1. til 3. årige kløvergræs med en begrænset volumenprocent (10-25) kløver, men i øvrigt særdeles veletablerede. Den angivne mængde husdyrgødning er tildelt til slætarealerne med ca. 25 ton pr. ha pr. gang. De "rene" afgræsningsarealer blev tildelt ca. 150 kg N i handelsgødning. Stykomkostningerne er på niveau med tidligere år og viser kløvergræssets stærke konkurrenceevne på denne bedrift. Helsædens høje omkostninger såvel pr. FE som pr. ha skyldes dels det lave udbytte i dæksæden, dels omkostninger til etablering af efterafgrøde umiddelbart efter høst. Det udsåede Ital. rajgræs gav et lavt udbytte og store omkostninger.

Som foregående år er der et stort antal ungdyr pr. årsko. Der er således indsat 1,36 kalv pr. årsko. Dette høje niveau er kun muligt ved god reproduktionsstyring (første ins. 40 d.e.k. og insemineringsrate på 44), samt en tidlig udsætning; 50 procent var således udsat før 125 d.e.k. Kælvekvierne var særdeles kurante med en vægt før kælvning på 627 kg, samtidig var udsætterkøerne trods den relativt lave vægt generelt i god slagtestand. Køerne havde en høj tilvækst, 54 kg pr. årsko. Ungtyrenes tilvækst er steget med 100 g daglig til 1.190.

Dækningsbidraget pr. MPE er højt, specielt pga. den ekstremt høje tilvækstværdi. Over de sidste tre år er DB pr. MPE faldet med 9 procent, mens DB pr. EKM er faldet 15 procent pga. en stigende ydelse. Den økonomiske fordel heraf under kvotebegrænsning kan således diskuteres, specielt på denne bedrift, hvor basisomsætningen (foder-kød) er lav. Vigende totalt DB og let stigende kapacitetsomkostninger betyder, at driftsoverskuddet er faldet fra 679.000 til 412.000 over de sidste tre år.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha		Stykomkost.		Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl.	Husdyr	Kemik.	Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.		
Kløvergræs	48.3	177	31	6	1106	62		0.51
Hels.(byg+kl.udl)	24.8	91	58	486	1256	28+13		1.10
I alt salgsafgrøder	ha	DB:		kr.;		grovfoder	73.1 ha	

STALD	Malkekøer		Opdræt		Ungtyre	
Årsenheder og ungtire produceret	64.0		91.1		42.8	
Statusvægt, beg. og slut	632	657	293	323	247	187
Statusforskydning, stk. og kg	-4	-937	3	3719	-1	-2802

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Levendefødte kalve overført	0	0	37	40	50	43
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	29	549	29	627(28)	0	0
Indkøbte dyr	0		0		0	
Solgt til levebrug	0		0		1	66
slagtning	33	615	5	446	49	474
døde	0		0		1	125

Foderindsats, FE i alt	5805	1660	2112
-------------------------------	------	------	------

- Tilskudsfoder	1253	146	714
- Korn, biprodukter	1265	139	1161
- Mælk m.m.		39	111
- Roer og rodfrugter			
- Friske græs- og kornafgrøder	1183	813	
- Ensilage, hø og cobs	2042	458	35
- Halm	62	65	91

Udbytte			
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7197/3.99/3.28		
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	54	249	431 (1190)
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	86	6.1	4.9

Økonomisk omsætning, kr. 1 MPE inkl. 1.42 stk. opdræt

Indtægter		
- Mælk (92% leveret)	17477	
- Tilvækst	4412	5051
- Husdyrgødning	659	196
- Kvotesusp. - superafgift	203	403
Stykomkostninger		
- Indkøbt foder	4155	3632
- Grovfoder	3083	117
- Strøelse	101	4
- Dyrlæge	689	105
- Avl og diverse	545	0

Dækningsbidrag:		
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtire	14178	1792
- kr. pr. kg EKM	1.97	0.17

H-nr. 81-9 PRODUKTIONSSYSTEM

- Jord** 47,3 ha, heraf 14 ha eng der delvist indgår i sædskiftet. Varierende jordtype og relativ dårlig arrondering.
- Bygninger og lager** Bindestald ombygget 1973 og 1987 med 60 pladser. Ungdyr på spalter, småkalve i separat stald. Lagerbygning til ensilage 700 m³, roer 300 m³. Gyllekapacitet 1.850 m³.
- Maskinstation** Roesåning og -optagning, ensilering samt høst.
- Besætning** SDM. Sommerfodring med frisk græs og afgræsning i storfold. Vinterfodring med ensilage og roer. Mælk kvote: 400.160 kg, 4,05% fedt (6.669 kg/koplads). Indkøb af kalve (RDM) til opfødning.
- Arbejdskraft** Bruger + yngre medhjælp.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
806	256	76	37	31	175	98
						375

PRODUKTIONEN, FORLØB

På den lette jord uden mulighed for vanding er årets markudbytter præget af tørken. Helsædsudbyttet er ca. halveret, mens roerne pga. den længere vækstsæson klarede sig betydeligt bedre. Græsset dyrkes på lavere liggende arealer med bedre vandkapacitet; 80 procent af udbyttet er udnyttet frisk med staldfodring og afgræsning. Det meste af arealet er omlagt inden for de seneste år med kløvergræs. Andelen af kløver var dog under 10 volumenprocent som gennemsnit. Helsædsafgrøden bestod af hvede, byg samt byg/ært. I 17,6 ha var der græsudlæg/efterafrøde, som gav et lavt udbytte. Dyrkningsomkostningerne blev således høje pr. FE.

I perioden er 10 procent af de afgæede kg hos køer og opdræt selvdøde af forskellige årsager. I de foregående år blev der født få kviekalve, samtidig har kælvealderen være stigende, hvilket betød, at det var nødvendigt at indkøbe 8 kælvedyr i perioden. Trods den øgede alder ved kælving har kælvekvierne uændret vægt, fordi tilvæksten var under det ønskelige i såvel stald- som afgræsningsperioden. Ungtyreproduktionen er først fuldt indkørt i indeværende år. Produktionen baseres på egne kalve plus indkøb af RDM kalve fra én besætning. Der er opnået en høj teknisk effektivitet med næsten 1.200 g daglig tilvækst trods produktionsudvidelsen. Dyrene er opstaldet i fællesbokse à 6 dyr, hvor der fodres efter ædelyst fra automat med indkøbt fuldfoder. I forhold til foregående vinter er køernes foderudnyttelse steget markant fra 82 til 90 ved i øvrigt næsten uændret foderration mv. Ydelsesniveauet har de seneste tre år været stabilt og med et, specielt i vinterhalvåret, bemærkelsesværdigt højt fedtindhold.

Dækningsbidraget pr. MPE er steget 350 kr. pga. lavere omkostninger til foderforsyning. Det skyldes forholdsvis høje dyrkningsomkostninger foregående år samt den bedre foderudnyttelse i indeværende periode. Ungtyrene bidrager pænt til indtjeningen med et DB på 1.158 kr. pr produceret kalv. Niveauet skal vurderes ud fra, at produktionen er under indkøring. Det ses, at anvendelse af dybstrøelse betyder omkostninger på 301 kr. pr. kalv svarende til, at der anvendes ca. 3 kg strøelse dagligt.

Det samlede økonomiske resultat er næsten som foregående år med kapacitetsomkostninger på kun 32 procent af dækningsbidraget. Driftsoverskuddet udgør således næsten halvdelen af dækningsbidraget trods de store afskrivninger forårsaget af betydelige investeringer i bygninger og maskiner de seneste år.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha		Stykomkost.		Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl.	Husdyr	Kemik.	Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.		
Fodersukkerroer	9.5	57	85	1867	781	88+12		0.51
Kløvergræs	11.6	162	3	0	373	56		0.33
Hels.(byg/ært/hv)	28.5	94	56	348	532	32+ 4		0.85
I alt salgsafgrøder	ha	DB:		kr.;		grovfoder	49.6 ha	

STALD	Malkekøer		Opdræt		Ungtyre	
Årsenheder og ungtyre produceret	58.6		46.8		38.4	
Statusvægt, beg. og slut	575	565	342	263	203	178
Statusforskydning, stk. og kg	0	-586	6	-2116	18	2524

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Levendefødte kalve overført	0	0	31	41	29	44
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	25	501	25	579 (29)	0	0
Indkøbte dyr	5	544	3	653	23	52
Solgt til levebrug	0		0		0	
slagtning	27	558	2	526	34	429
døde	3	563	1	104	0	

Foderindsats, FE i alt	5644	1650	1681
- Tilskudsfoder	1622	215	1068
- Korn, biprodukter	648	35	512
- Mælk m.m.		28	62
- Roer og rodfrugter	935	47	
- Friske græs- og kornafgrøder	550	552	
- Ensilage, hø og cobs	1863	626	35
- Halm	26	147	4

Udbytte			
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7504/4.35/3.38		
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	16	220	381 (1196)
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	90	8.0	4.4

Økonomisk omsætning, kr.	<u>1 MPE inkl. 0.80 stk. opdræt</u>	
Indtægter		
- Mælk (93% leveret)	17967	
- Tilvækst	1673	4090
- Husdyrgødning	687	166
- Kvotesusp. - superafgift	199	316
Stykomkostninger		
- Indkøbt foder	3547	3087
- Grovfoder	2865	16
- Strøelse	59	301
- Dyrlæge	324	10
- Avl og diverse	739	0
Dækningsbidrag:		
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	12992	1158
- kr. pr. kg EKM	1.73	0.10

Jord	73,5 ha. Rimelig arrondering - vandingsanlæg. JB 2-4.
Bygninger og lager	Sengebåsestald opført 1979 med 68 pladser. Ungdyr i ældre bygninger. Ensilage i i markstakke og betonplads (400 m ²). Gyllekapacitet 1.000 m ³ .
Maskinstation	Kartoffellægning og -høst, ensilering, kornhøst og roeoptykning.
Besætning	Jersey. Begyndt indkrydsning med RDM (1990). Sommerfodring med afgræsning i reguleret storfold. Vinterfodring med ensilage og roer. Mælkekvote: 353.281 kg, 6,25% fedt (5.195 kg/koplad).
Arbejdskraft	Bruger + 1 medhjælp.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts- overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
1032	457	116	130	51	165	93
						410

PRODUKTIONEN, FORLØB

Markdriften drives intensivt med et stort grovfoderareal og med kartofler som den væsentligste salgsafgrøde. Kartoffelarealet udgør således 1/4 af det totale areal, hvilket af sædskiftemæssige hensyn kun er muligt ved skiftende tilforpagtninger. Kartoffelarealet bestod af ca. 20% læggekartofler, som optages og sorteres på bedriften, og 80% stivelseskartofler. Det opnåede udbytte er særdeles fint, således at der opnås et dækningsbidrag på 228.000 fra kartoffelarealet til dækning af bl.a. en betydelig arbejdsindsats. Ærteafgrøden er uvandet, hvilket forklarer det lave udbytte. Udbyttet i roeafgrøden er betydeligt under tidligere år pga. dårlig fremspiring og sandflugt i maj, således at der kun var 58.000 planter pr. ha i august. Disse forhold betød ligeledes en dårlig jorddækning, som i det tørre forår gav vanskelige betingelser for ukrudtbekæmpelse og dermed høje kemikalieomkostninger. Husdyrgødningen er udbragt med 50 ton før såning og 30 ton pr. ha i begyndelsen af juli. Kløvergræsset var 2. års græs med volumen procent kløver midtsommer på 55-65. De meget lave omkostninger skyldes, at hele udbyttet er udnyttet frisk, således har der kun været udgifter til gødning. Arealet blev tilført 40 kg N pr. ha tre gange suppleret med ca. 100 kg K. Ved intensiv vanding (280 mm) var der en god vækst hele sæsonen, således fra 65 faldende til 40 FE pr. ha dagligt i perioden fra maj til midten af september. Den relativt ensartede vækst gav et godt grundlag for en vellykket afgræsning i reguleret storfold, uden afpudsning var der således en buskgræsandel på under 20 procent i hele perioden.

Helsædsarealet bestod af ært, byg med kløverudlæg og hvede, hvor kun bygarealet blev vandet optimalt. Udbyttet i efterafgrøde er fra 7,3 ha med kløverudlæg, der efter høst blev tilført 37 kg N pr. ha og ved afgræsning i efteråret gav et udbytte på 1.650 FE pr. ha med en kløverandel på 42 volumenprocent, vurderet i november. I alt er der produceret 4.000 FE grovfoder pr. MPE til i gennemsnit 0,51 kr. pr. FE mod foregående år 0,42 kr. pr. FE. Ydelsen pr. MPE 6 pct. lavere end forrige år, hvilket sandsynligvis skyldes den intensive afgræsning.

Dækningsbidraget pr. MPE er faldet 500 kr., væsentligst pga. lavere mælkeindtægt og de lidt højere omkostninger til grovfoder, modsat er dyrlægeomkostningerne faldet markant. I alt opnås samme aflønning pr. kg EKM pga. den lidt lavere ydelse.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Fodersukkerroer	6.9	85	80	2845	1162	71+10
Kløvergræs	10.6	125		0	10	69
Hels. (hv/byg/ært)	24.1	91	43	297	1237	52+ 5
Vedvarende græs	4.5	103		0	363	30
Salgsafgrøder						
Ærter	6.9	0	39	314	978	29+ 3
Kartofler	18.0	147	13	1911	3137	436
Vinterhvede	2.5	97	65	383	1083	80+28
I alt salgsafgrøder	27.4 ha	DB:	269434 kr.;			grovfoder 46.1 ha

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	69.0	85.4	
Statusvægt, beg. og slut	424	436	219 235
Statusforskydning, stk. og kg	4	2525	7 2859

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Levendefødte kalve overført	0	0	46	35	44	35
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	40	397	40	454 (25)	0	0
Indkøbte dyr	0		5	577		
Solgt til levebrug	0		1	38		
slagtning	34	373	3	232		
døde	2	425	0			

Foderindsats, FE i alt	4819	1485
- Tilskudsfoder	1426	112
- Korn, biprodukter	361	112
- Mælk m.m.		31
- Roer og rodfrugter	1053	273
- Friske græs- og kornafgrøder	745	487
- Ensilage, hø og cobs	1153	370
- Halm	81	99

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6473/5.77/3.93	
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	3	202
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	86	7.8

Økonomisk omsætning, kr. 1 MPE inkl. 1.24 stk. opdræt

Indtægter	
- Mælk (93% leveret)	15434
- Tilvækst	2048
- Husdyrgødning	528
- Kvotesusp. - superafgift	256
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	3300
- Grovfoder	2744
- Strøelse	118
- Dyrlæge	226
- Avl og diverse	833

Dækningsbidrag:	
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre	11045
- kr. pr. kg EKM	1.71

H-nr. 84-9 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	142,5 ha velarronderet jord af varierende kvalitet. Der lægges stor vægt på salgsafgrøder. Den tørkefølsomme jord omkring gården begrænser køernes afgræsningsmuligheder, da der ikke vandes.
Bygninger og lager	Billig dybstrøelsesstald til 54 køer. Kraftfoder i malkestald. Fanggitter. Separat kalvestald. Drægtige kvier på dybstrøelse, resten opbundne. Roelager til 1-2 måneders forbrug, ensilage i stakke. Al halm under tag. Snittet strøhalm transporteres med blæser direkte til måtten. Staldgødning 12 måneders opbevaringskapacitet.
Maskinstation	Skårlægning af raps samt såning og optagning af roer.
Besætning	SDM. Storfoldsafgræsning i beskedent omfang, suppleres med ensilage i sommerperioden. Stort roe- og ensilagefoder i vinterperioden. Mælkekvote: 347.449 kg, 4,37% fedt (6.434 kg/koplad).
Arbejdskraft	2 brugere + fodermester.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger				Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar	
1088	411	145	77	34	175	100	502

PRODUKTIONEN, FORLØB

Mælkeproduktionen er forsøgsprojektets centrale del, og en vurdering af de mange salgsafgrøder begrænses i denne forbindelse til de anførte data, som klart afslører alvorlige tørkeskader og dermed en nedgang i DB på 287.000 kr. (2.322 kr. pr. ha) i forhold til forrige år.

Fin plantebestand i roemarken (82.000 pr. ha) og lave kemikalieomkostninger. Massivt angreb af virusgulsot, 70%, men høje udbytter tørken taget i betragtning og relativt lave stykomkostninger. God plantebestand i grønbyggen (661 aks/m²), men tørke og delvis angreb af bladlus resulterede i lave udbytter. Høje gødningsomkostninger som følge af betydelig anvendelse af staldgødning. Lave omkostninger i kløvergræsmarken, hvoraf 38 pct. blev afgræsset, men et lavt udbyttelniveau som følge af tørken. Ukurante marginaljorde er lejet til afgræsning (33.001 FE à 0,28 kr.).

Køernes afgræsningsmark bidrog kun med 274 FE pr. årsko, men rationen blev løbende stabiliseret med ensilage/tilskudsfoder/halm. Ydelsesniveauet pr. årsko steg 8 pct. i forhold til forrige år, bl.a. som følge af en bedre yversundhed. Ca. 40 pct. af køerne behandlet for yversygdomme, hvilket er inkl. systematisk goldbehandling, men dog også problemer med str. uberis. Tankcelletallene lave, 90 pct. under 270.000.

Sen start på inseminering, kun 10 pct. insemineret 50 dage efter kælvning. En del køer havde cyster i æggestokkene.

Tilvæksten var stor for såvel køer som ungdyr, men dødeligheden høj hos ungdyr som følge af luftvejslidelser og diarree på trods af konsekvent og systematisk behandling, således er 63 pct. af kalvene dyrlægebehandlet.

Høje mælkeindtægter, men strafgift for kvoteoverskridelse samt en høj tilvækstværdi. Store dyrlægeomkostninger. Betydelige omkostninger til strøelse i dette system, hvor måtten altid er optimal (10,4 og 4,2 kg halm pr. ko daglig i vinter- henholdsvis sommerhalvåret). DB fra kvæget stort set uændret i forhold til forrige år, men det samlede driftsoverskud domineret af det dårlige år for salgsafgrøderne selv om kapacitetsomkostningerne er holdt i ave.

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Fodersukkerroer	7.4	144	40	1683	2536	92+10
Grønbyg (m. udl.)	7.0	234	44	139	19	54+ 0
Kløvergræs	8.5	163	0	0	0	47
Salgsafgrøder						
Vårbyg	39.8	95	10	329	199	20
Erter	21.7			337	0	28
Vinterhvede	42.0	163		440	0	45+34
Vinterrug	10.1	150		312	0	29+20
Vårhaps	6.0	98	40	293	110	9+ 6
Rajgræsfrø	8.0	127		200	543	0+34
I alt salgsafgrøder	119.6 ha	DB:	383020 kr.;	grovfoder	22.9 ha	
STALD		Malkekøer	Opdræt	Ungtyre		
Årsenheder og ungtyre produceret		51.5	52.7	29.0		
Statusvægt, beg. og slut		601 632	262 282	242 239		
Statusforskydning, stk. og kg		-3 -201	4 2219	-7 -1786		
Omsætning af dyr:		stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg		
Levendefødte kalve overført		0 0	28 42	28 42		
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)		18 505	18 583(25)	0 0		
Indkøbte dyr		0 0	0 0	0 0		
Solgt til levebrug		1 516	0 0	0 0		
slagtning		20 579	4 470	32 474		
døde		0 0	2 45	3 103		
Foderindsats, FE i alt		6248	1663	2176		
- Tilskudsfoder		2764	236	1453		
- Korn, biprodukter		327	207	584		
- Mælk m.m.			28	46		
- Roer og rodfrugter		1146	130			
- Friske græs- og kornafgrøder		274	725			
- Ensilage, hø og cobs		1420	21			
- Halm		316	316	94		
Udbytte						
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %		8000/4.13/3.16				
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)		55	256	432 (1023)		
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)		89	5.5	5.0		
Økonomisk omsætning, kr.		1 MPE inkl. 1.02 stk. opdræt				
Indtægter						
- Mælk (94% leveret)		19229				
- Tilvækst		3331		4435		
- Husdyrgødning		309		81		
- Kvotesusp. - superafgift		-91		322		
Stykomkostninger						
- Indkøbt foder		5109		3424		
- Grovfoder		2257		111		
- Strøelse		810		25		
- Dyrlæge		984		103		
- Avl og diverse		570		34		
Dækningsbidrag:						
- kr. pr. årsdyr og prod. ungtyre		13048		1141		
- kr. pr. kg EKM		1.63		0.08		

H-nr. 87-7 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	40,1 ha, velarrondet. JB 11.
Bygninger og lager	Ældre bindestald, 60 pladser, ungdyr på spalter. Ensilage i markstakke. Gyllekapacitet 1.000 m ³ .
Maskinstation	Leje til ensilering og høst.
Besætning	JER x RDM x SDM krydsninger. Køer hovedsagelig 1. generation. Afgræsning i reguleret storfold om sommeren. Ensilage om vinteren. Mælkekvote 293.134 kg, 6,15% fedt (4.886 kg/koplads).
Arbejdskraft	Bruger.

ØKONOMI, 1000 KR.

Dækningsbidrag	Kapacitetsomkostninger			Afskrivninger		Drifts-overskud
	I alt	Løn	Heraf Inventar	Energi	I alt	Heraf inventar
855	112	4	39	13	146	87
						597

PRODUKTIONEN, FORLØB

I samarbejde med anden avler er der påbegyndt produktion af Vildmose spisekartofler; der er ingen tekniske data registreret, men DB er beregnet. Arealet med græs er reduceret væsentlig som et led i tilpasning af markdriften til at indeholde kartofler. Græsarealet var 2. års kløvergræs med kun 92 procent jorddækning i foråret pga. udvintring. Midt sommer var afgrøden fuldt jorddækkende med 30 volumenprocent kløver. Afgrøden blev afgræsset i reguleret storfold med 92 procent af udbyttet udnyttet frisk. De begrænsede muligheder for arealudvidelse ved tørken i midtsommeren betød, at mængden af frisk græs faldt fra 1300 FE pr. årsko til 883 i dette år. Græsarealets udbytte blev væsentligt reduceret, men pga. den høje andel udnyttet frisk blev omkostningerne pr. FE lavere end sidste år. Helsæden var vårbyg med udlæg af kløvergræs eller Ital. rajgræs og 5 ha uden efterafgrøde. Dæksæden blev udelukkende gødet med gylle udbragt januar og april. Afgrøden var i forsommeren særdeles tæt med fuld jorddækning, og i begyndelsen af juli blev der registreret over 1.000 aks pr. m². Tørken betød dog en meget mangelfuld kernefyldning og heraf følgende lave udbytter. De gennemsnitlige omkostninger til grovfoderdyrkning blev 0,60 kr./FE mod 0,46 sidste år.

Besætningen består nu næsten udelukkende af krydsningsdyr med en gennemsnitsvægt på ca. 500 kg. Der er født 1,2 kalv pr. årsko, og der har i perioden været fine reproduktionsresultater, således var f.eks. 90 procent af køerne påbegyndt insemineret 105 d.e.k. De foregående år har der af forskellige årsager været for mange selvdøde dyr, hvilket er undgået i indenværende periode. Mælkeproduktionen målt i kg EKM er steget til 7.000 kg, samtidig er mælkens fedtindhold faldet pga. indkrydsning med tunge racer. Ved mælkekvote med basis fedtprocent på 6,15 giver det mulighed for en øget mælkeindtægt, såfremt fedtreguleringen er gældende, men en risiko for overskridelse af kvoten, såfremt der ingen fedtregulering bliver på bedriftsniveau. Foderrationen består af en større andel indkøbt foder, roepiller og melasse, end sidste år.

Dækningsbidraget pr. ko er næsten uændret, men pr. EKM er det faldet med 5%. Tilvækstværdien er øget til et normalt niveau, mens foderomkostningerne er steget til 0,93 kr./kg EKM. I lighed med de foregående år er der særdeles lave dyrlægeomkostninger, således er der kun behandlet 17 procent af de påbegyndte laktationer, heraf udgør yverlidelser halvdelen. Totalt er bedriftens DB øget til 855.000 samtidig med, at kapacitetsomkostningerne er faldet og nu kun udgør 13 procent af dækningsbidraget. Driftsoverskuddet udgør således 9.500 kr. pr. MPE, heraf kun 776 kr. fra salgsafgrøder.

Teknisk-økonomiske hovedresultater nov. 1991 - okt. 1992.
H-nr. 87-7

MARK	Areal	Gødn. pr. ha	Stykomkost.	Udbytte	DB/ha	Styko.
		Handl. Husdyr	Kemik. Maskin	pr. ha	kr.	kr./FE
Grovfoder	ha	kg N	tons	kr./ha	kr./ha	a.e.
Kløvergræs	11.9	133	0	28	48	0.30
Hels.(byg+Ital.)	25.2	56	69	145 1586	43+ 4	0.75

Salgsafgrøder

Kartofler 3.0

I alt salgsafgrøder 3.0 ha DB: 48918 kr.; grovfoder 37.1 ha

STALD	Malkekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder og ungtyre produceret	63.0	64.7	
Statusvægt, beg. og slut	486 495	249 206	
Statusforskydning, stk. og kg	3 2046	6 -1338	
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg	stk. a kg
Levendefødte kalve overført	0 0	36 35	40 35
Kælvedyr overført (mdr. v. klv.)	28 412	28 490(27)	
Indkøbte dyr	0	0	
Solgt til levebrug	0	0	
slagtning	25 456	1 457	
døde	0	1 55	
Foderindsats, FE i alt	5180	1563	

- Tilskudsfoder	1445	302
- Korn, biprodukter	1276	143
- Mælk m.m.		41
- Roer og rodfrugter		6
- Friske græs- og kornafgrøder	883	419
- Ensilage, hø og cobs	1552	548
- Halm	24	104

Udbytte

- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7000/4.89/3.53	
- Tilvækst, kg pr. dyr (g pr. dag)	30	180

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	88	7.6
--	----	-----

Økonomisk omsætning, kr. 1 MPE inkl. 1.03 stk. opdræt

Indtægter	
- Mælk (97% leveret)	17026
- Tilvækst	2369
- Husdyrgødning	264
- Kvotesusp. - superafgift	233
Stykomkostninger	
- Indkøbt foder	4343
- Grovfoder	2159
- Strøelse	26
- Dyrlæge	143
- Avl og diverse	567

Dækningsbidrag:

- kr. pr. wrsdyr og prod. ungtyre	12654
- kr. pr. kg EKM	1.81

3. ØKOLOGISK KVÆGBRUGSDRIFT, TEKNISK-ØKONOMISKE GÅRDRESULTATER 1992-93

Niels Halberg, Erik Steen Kristensen & Ib Sillebak Kristensen

3.1 Indledning

En væsentlig forudsætning for at kunne vurdere produktionen i økologiske kvægbrug er et grundigt kendskab til produktionsbetingelserne og produktionens forløb i de enkelte bedrifter. Dette søges tilvejebragt i form af gårdrapporter, som indeholder en beskrivelse af produktionssystemet og af produktionens forløb samt teknisk-økonomiske nøgletal i det pågældende driftsår. Resultaterne fra de fire forrige driftsår fremgår af Kristensen & Henneberg (1989), Kristensen et al. (1990), Kristensen & Kristensen (1991) samt Kristensen et al. (1992). På tilsvarende måde er der udarbejdet gårdrapporter for driftsåret maj 1992 til april 1993. Disse præsenteres i det følgende.

Forud for de enkelte gårdrapporter præsenteres i afsnit 3.2 - 3.4 nogle nøgletal vedrørende produktionen i henholdsvis marken og besætningen samt gårdenes økonomi.

Resultaterne diskuteres og præsenteres i lighed med sidste år ud fra en produktions-økonomisk synsvinkel. Produktionens forløb er søgt vurderet ud fra den enkelte gårds fysiske rammer, herunder den økologiske driftsform, jordtype, staldsystem m.m. I henhold hertil er der lagt stor vægt på at drage reference til sidste års resultater.

3.2 Produktionens forløb i marken

Af tabel 3.1 fremgår nettoudbyttet pr. gård for forskellige afgrøder.

Næsten alle afgrøder blev i 1992 påvirket af den lange tørkeperiode fra medio maj til omkring den 10. juli. Den længste tørkeperiode, der er registreret i Danmark i over 120 år. For en mere detaljeret beskrivelse af vejrforhold og vækstvilkår henvises til Pedersen (1992).

Udbyttet i vintersæd (hvede og rug) er i forhold til sidste år i gennemsnit uændret, trods tørken i maj-juli. Dette skal ses i lyset af, at hveden næsten kun dyrkes på bedrifterne med god lerjord, mens rugen overvejende dyrkes på uvandet sandjord, hvor vandmangel også var udbyttebegrænsende sidste år. Derimod var der et stort fald i udbyttet i vårsæd og helsæd (henholdsvis 39 og 33%). Især tre gårde har haft meget lave udbytter, væsentligst på grund af tørken. Dette er uddybet i gårdrapporterne. Det bør bemærkes, at der blev høstet lave helsædsudbytter på to gårde, hvor der ikke blev høstet helsæd året før (H-nr. 51-7 og 53-8).

Gennemsnitsudbyttet i kartofler blev næsten uændret i forhold til sidste år. Det dækker dog over store forskelle: På to gårde med vandingsmulighed blev udbytterne forøget henholdsvis 77 og 38% (H-nr. 51-7 og 53-8), mens der var tørkeskader hos andre.

Det gennemsnitlige udbytte af kløvergræs og lucerne blev 300 FE/ha mindre end sidste års niveau. På fem gårde (H-nr. 12-8, 15-8, 33-8, 54-7 og 55-8) faldt udbyttet mere end 5% (6-30%), især som følge af tørke og dårlig bælglplantbestand. På to gårde (H-nr. 26-7 og 13-8) steg udbyttet henholdsvis 8 og 25%. Udbyttet i roer faldt i gennemsnit 2.500 FE/ha, hvilket især skyldes tørken i kombination med kraftige virusgulsot-angreb i eftersommeren samt, hos nogle, lavt plantetal pga. dårlig etablering (49-9) og rodbrand (51-7). Der blev desuden sået sent på fire gårde; på de to som følge af omsåning (53-8 og 71-9).

Tabel 3.1 Nettoudbytte på økologiske brug i vækståret 1992, hkg eller a.e. pr. ha.

H-nr.	Vintersæd	Vårsæd	Kartofler	Roer inkl. top	Helsæd inkl. efterafg.	Sædsifte Kløvergræs + lucerne	Ved- varende græs
12-8	57	40	110	86	-	57	-
13-8	77	40	122	103	45	71	14
14-8	52	19	-	94	14	-	-
15-8	37	10	-	88	30	49	11
26-7	47	25	-	-	38	57	11
30-8	51	23	-	-	33	47	-
33-8	51	32	-	-	23	61	41
34-8	52	-	127	-	46	60	28
49-9	17	-	142	82	22	47	34
50-7	-	38	-	-	25	-	-
51-7	-	22	241	63	5	71	28
53-8	46	34	260	78	32	51	22
54-7	27	28	132	-	22	45	23
55-8	51	18	-	-	-	45	-
70-9	-	21	-	110	30	45	21
71-9	-	33	-	62	29	56	23
Gns.	47	27	162	85	28	54	23
Min.	17	10	110	62	5	45	11
Maks.	77	40	260	110	46	71	41

Forventninger om lavere udbytter i græsmarkerne henholdsvis roerne i kombination med tørkeramte vårsædsmarker gjorde, at helsædsarealet blev større end planlagt på 7 gårde. Dette medførte naturligvis, at arealet med korn høstet til modenhed blev mindre end året før, hvilket igen er en vigtig forklaring af den højere indkøbsprocent (se senere).

3.3 Produktionens forløb i besætningen

Malkekøernes foderforbrug opdelt i hovedgrupper af fodermidler og den tilhørende produktion er vist i tabel 3.2.

Det gennemsnitlige foderforbrug var 5.075 FE/årsko, hvilket er på niveau med sidste år. Fordelingen mellem korn + kraftfoder og grovfoder var næsten uændret i gennemsnit af bedrifterne. Fire brug (H-nr. 13-8, 53-8, 55-8 og 71-9) har dog øget mængden af "ensilage, hø og frisk græs" væsentligt, bl.a. på grund af en meget god kvalitet af 1. slæt, brug af staldfodring under tørken og god græsvækst i eftersommeren.

Tabel 3.2 Malkekøers foderforbrug og produktion på økologiske brug 1992/93.

H-nr.	Gns. vægt kg	Foderforbrug, FE/årsko						Foder eff. vint, %	Prod. pr. årsko	
		I alt	Græsmarksfoder		Roer/- kart.	Korn og lign.	Til- skuds- foder		EKM kg	Tilv. kg
			Ens+hø +frisk	Grøn- piller						
<i>Tunge racer</i>										
12-8	583	5339	3030	-	545	1467	297	84	6418	36
13-8	504	5550	2955	349	717	444	1085	81	6628	67
33-8	571	5632	3201	242	-	1643	546	85	7328	29
34-8	581	5296	3149	372	99	915	761	95	7125	35
53-8	543	5512	3173	-	741	709	820	80	7107	0
54-7	499	4861	2819	-	373	907	762	92	6213	42
70-9	665	5904	2866	245	787	1026	980	91	7526	63
71-9	584	5776	3565	287	461	918	545	83	7497	19
<i>Lette racer</i>										
14-8	380	4341	2634	-	452	931	324	85	5677	2
15-8	384	4665	2582	-	574	1002	507	94	6795	17
26-7	358	4279	2737	-	-	1066	476	91	5856	11
49-9	377	4367	2244	136	380	988	619	90	6066	15
51-7	403	4353	2202	-	522	923	706	92	5571	39
55-8	414	5226	3265	-	-	1189	772	88	7524	24

Mælkeydelsen målt via kontrolforening var i gennemsnit 6.666 kg EKM/ko, hvilket var på niveau med året før. Dette gennemsnit dækker imidlertid over en stigning på henholdsvis 7, 11 og 12% på tre bedrifter (H-nr. 13-8, 15-8 og 55-8), og et fald på 1-8% på seks bedrifter. For en nærmere forklaring på disse udsving henvises til de enkelte gårdrapporter samt - som et supplement - til besætningsrapporterne vedr. sundhed og reproduktion i kapitel 4.

Der har således ikke været tale om, at de generelt lavere mælkepriser og høstudbytter samt højere kornpriser (se næste afsnit) har tilskyndet til et lavere foderniveau. Der er dog seks bedrifter, som har øget grovfoderandelen på bekostning af korn og kraftfoder.

På grund af udsigten til mangel på økologisk foder gav plantedirektoratet mulighed for at økologiske husdyrproducenter kunne søge dispensation til at undtage bestemte dyregrupper fra de økologiske avlsregler i op til et år. Dette ville dog samtidig medføre, at produkter fra de pågældende dyr ikke ville kunne sælges som økologiske før efter en ny omlægningsperiode (henholdsvis 1 måned for mælk og 1 år for kød). På 5 af de her beskrevne kvægbred brug benyttede man sig af ordningen og valgte at fodre kvieopdrættet med konventionelt foder i vinterperioden. Dette er anført ud for "Besætning" i de pågældende gårdrapporter.

3.4 Produktionsøkonomi

Af tabel 3.3 ses priser på de vigtigste salgsvare. Den interne foderpris på eget korn opfodret i besætningen er anslået ud fra gennemsnitlige handelspriser opgivet hos foderstoffirmaet Carl Rasmussen, da der ikke har været nogen notering på økologisk korn i vinteren 1992-93. Prisen på eget korn opfodret i besætningen

blev sat 20 øre højere pr. FE end året før. Opfodrede biprodukter fra egne salgsafgrøder, der kan erstatte korn (kartofler, klid eller lignende), er sat til samme interne pris pr. FE som korn.

Bidraget pr. ha salgsafgrøde faldt i gennemsnit 1.200 kr. i forhold til sidste år, hvilket skyldtes en kombination af især lavere udbytter i korn og dårlige afsætningsforhold for kartofler. Det gennemsnitlige bidrag pr. ha salgsafgrøde blev således 8.300 kr., men da der samtidig på næsten alle bedrifter blev færre ha med salgsafgrøder, fordi meget korn blev høstet til helsæd, faldt det gennemsnitlige bidrag fra hele salgsafgrødearealet med 82.000 kr. pr. bedrift. Tabet, som blev meget forskelligt fra gård til gård, er beskrevet i detaljer under hver enkelt gårdrapport.

Den gennemsnitlige mælkepris blev 3,07 kr./kg EKM (2,45 - 3,54), hvilket var 17 øre lavere end året før. Syv bedrifter oplevede et fald i mælkeprisen på mellem 15 og 46 øre/kg EKM, mens resten fik 0-9 øre mindre end året før.

Med hensyn til ændring i mælkeindtægten var gårdvariationen ligeledes stor: Fra en stigning på 2.500 kr./årsko til et fald på 4.300 kr./årsko, med et gennemsnitligt fald på 770 kr. (4%). Foderomkostningerne steg på stort set alle malkekvægbedrifterne med i gennemsnit 8%. Andelen af indkøbt foder (økologisk + ikke-økologisk) var i gennemsnit 23% mod 19% året før. Det er især økologisk korn, som er indkøbt ekstra, da kun fem bedrifter - som nævnt - har fodret opdrættet med konventionelt foder på dispensation.

Bidraget pr. årsko blev i gennemsnit 15.800 kr. (11.700 - 19.400), hvilket var 900 kr. lavere end året før. Samtidigt blev det beslaglagte sædskifteareal til grovfoder øget 0,13 ha/ko til i gennemsnit 0,77 ha/ko. Dette er som nævnt én af årsagerne til det lavere bidrag fra salgsafgrøderne.

Tabel 3.3 Interne priser samt opnåede priser på vigtige produkter på økologiske brug 1992-93.

	Intern foderpris kr./kg	Opnået pris, ab driftsgren ¹⁾ , kr./kg	
		Min.	Maks.
Kartofler	0,40	0,84	4,38
Korn	1,90	1,90	3,00
Mælk	1,90	2,45	3,54

Note 1: Prisen ab driftsgren er i næsten alle tilfælde en kombination af en handelspris på en del af den høstede mængde samt intern pris på resten (=opfodret i besætningen). De viste tal er således de højeste og laveste vejede gennemsnitspriser inden for en driftsgren på de enkelte gårde og er sammenlignelige med de tilsvarende tal i sidste års beretning (Kristensen et al., 1992).

3.5 Teknisk-økonomiske resultater i 16 bedrifter

I nærværende afsnit er for hver gård beskrevet produktionssystemet og produktionens forløb, samt vist en tabeloversigt over teknisk-økonomiske nøgletal. De tekniske resultater er baseret på regelmæssige registreringer gennem forsøgsåret. Resultaterne er opstillet efter samme principper som sidste år (Kristensen et al., 1992).

Husdyrgødning og halm er værdifulde ressourcer, som er vanskelige at værdifastsætte, da plantenæringsstofferne i økologisk drift ikke har nogen generel handelsværdi. Desuden sætter de økologiske

avlsregler snævre grænser for muligheden for at indkøbe næringsstoffer til bedriften. Husdyrgødning og halm er desuden typisk en intern ressource. Derfor påvirker værdien ikke gårdens samlede resultat, men kun fordelingen af resultatet på de enkelte driftsgrene. Som følge heraf er der i såvel de enkelte afgrøder som i besætningen valgt at se bort fra værdien af husdyrgødning og halm. Omkostninger forbundet med håndteringen af husdyrgødningen og halm indgår således i kapacitetsomkostningerne.

Omkostningen til indkøbt husdyrgødning samt evt. maskinstationsomkostning til fordeling af denne er fordelt ens pr. ha salgsafgrøde. Indkøbt halm indgår som en omkostning i besætningen.

Omkostninger medtaget ved beregning af prisen pr. FE grovfoder er, foruden de viste maskinstationsomkostninger, variable omkostninger til udsæd, gas og evt. plastik. Brug af egne maskiner indgår i kapacitetsomkostningerne.

Ved besætningens foderforsyning er anført, om foderet er indkøbt eller hjemmeavlet. Det indkøbte foder kan være af økologisk oprindelse eller konventionelt dansk produceret. Det beslaglagte areal for det hjemmeavlede foder er beregnet som: FE pr. årsko med tilhørende opdræt divideret med FE/ha. Eventuelle lagerforskydninger i foderlagrene gør, at der ikke nødvendigvis er 100% sammenhæng mellem det beregnede arealkrav til foder og det aktuelt dyrkede det pågældende år. Det bør iagttages, at bidraget pr. årsko med opdræt også skal aflønne det beslaglagte grovfoderareal, hvorimod det beslaglagte salgsafgrødeareal "afregnes" i marken, og besætningen betaler salgsprisen (typisk 1,70 kr./ FE).

I kornsalgsafgrøderne kan der i enkelte tilfælde være høstet en mindre del til helsædsensilage, f.eks. 1-2 omgange. Dette areal er vanskeligt at opmåle og der er derfor foretaget en omregning til korn høstet til modenhed (hkg) efter formelen: $0,75 \times \text{helsædsudbyttet (a.e.)}$. I de tilfælde, hvor der på et salgsafgrødeareal er udnyttet rajgræs som efterafgrøde, er disse FE godskrevet salgsafgrøden med 2/3 af den interne pris på korn. Udgifter til udlæg af kløvergræs/lucerne indgår i prisen pr. FE græsmarksfoder, hvorfor evt. efterafgrøde i udlægsmarkerne ikke godskrives dæksædens bidrag. Græsoptagelsen fra kvier i græsleje kan betragtes enten som indkøbt foder eller som græs fra et areal, der er tilforpagtet gården. Det er så vidt muligt tilstræbt at betragte græsleje som en del af gårdens areal.

De økonomiske resultater er hentet fra et driftsregnskab udarbejdet i samarbejde med gårdens økonomikonsulent. I forhold til det traditionelle driftsregnskab kan der være enkelte afvigelser med hensyn til gårdens samlede bidrag og kapacitetsomkostningerne. For eksempel udgør prisen på udsæd af korn, bælgsæd og frø en meget lille del af dyrkningsomkostningerne, hvorfor der er taget udgangspunkt i gennemsnitspriser for året. Maskinstationsomkostninger vedrørende halm og husdyrgødning indgår som tidligere nævnt i kapacitetsomkostningerne. Også omkostningerne til energi indgår i kapacitetsomkostningerne. Diverse indtægter, f.eks. tilskud til omlægning til økologisk drift, bliver betragtet som anden indtjening og indgår derfor ikke i gårdens samlede bidrag. Ammeko- og handyrpræmierne er inkluderet under besætningens bidrag.

På fire gårde har det ikke været muligt at fastlægge kapacitetsomkostningerne, hvorfor der ikke er beregnet driftsoverskud.

3.6 Litteratur

- Kristensen, E. Steen, Halberg, N. & Kristensen, I. Sillebak 1992. Økologisk kvægbrugsdrift, teknisk-økonomiske gårdresultater 1991-92. 714. Beretning fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. 138-175.
- Kristensen, E. Steen & Henneberg, U. 1989. Projekt "Økologiske jordbrugssystemer" - teknisk-økonomiske resultater 1988-89. 661. Beretning fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. 146-164.
- Kristensen, E. Steen, Henneberg, U. & Jensen, M. 1990. Økologisk kvægbrugsdrift, teknisk-økonomiske resultater 1989-90. 681. Beretning fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. 73-144.
- Kristensen, E. Steen & Kristensen, I. Sillebak. 1991. Økologisk kvægbrugsdrift, teknisk-økonomiske resultater 1990-91. 699. Beretning fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. 90-129.
- Pedersen, C.Å. 1992. Forsøgsarbejde og vækstvilkår. Oversigt over Landsforsøgene. 5-16.

H-nr. 12-8 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	Areal 81,4 ha. Økologisk dyrkning blev påbegyndt i 1967. Biodynamisk fra 1976-77, udvidet i 1981 og 1988-90. Sædskiftet er baseret på 2-årige lucernemarker - vinterhvede-roer/grønsager - byg+ært/havre. JB-nr. 6(75%) 7(25%). (Jordprøver december 1988). Rt 7,0, Pt 2,4 (56% under 2,5), Kt 13,4 (0% under 4,0), Mgt 9,9 (0% under 4,0), Cut 3,0 (11% under 2,0).
Bygninger og lager	Løsdriftstald til 60 køer og 50 kvier bygget i 1988. Dybstrøelse 400 m ² , gylle 1425 m ³ .
Maskiner	Der lejes til finsnitning og roeoptagning.
Besætning	RDM + SDM. Ensilage, hø, grønpiller + roer om vinteren. Ensilage + frisk lucerne om sommeren. Mælkekvote 339.000 kg, 4,56% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion fra 1/1 1988.
Arbejde	2 brugere og 2-4 medhjælpere.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Bidraget fra kartofler + grønsager er steget 76.000 kr. samtidig med, at arealet er øget med 1,6 ha.

Udbyttet i hvedemarkerne blev i gennemsnit 12 hkg/ha mindre end det høje udbytte året før, men variationen var stor: 19-69 hkg/ha som følge af forskellig jordtype, forfrugt og gødningstildeling. Én mark blev meget tørkeskadet, mens en anden med forfrugt havre udviste kraftig gødningsmangel på grund af utilstrækkelig og for sen tildeling af gylle (11 t/ha d. 12/4 + 17 t/ha d. 19/5).

Udbytte i roer blev væsentligt lavere end tidligere år pga. en uheldig kombination af sen såning (6/5), lus og tørke i juli samt virusgulsot, som begrænsede væksten i eftersommeren.

Lucernearealet (reelt lucerne i blanding med rødkløver (25%) og græs (30%)) er udvidet, men har ydet mindre pr. ha end tidligere år, fordi 2. slæt blev meget tørkehæmmet. Græs og rødkløver, som udgjorde ca. 2/3 af bladvolumen i foråret blev tilsyneladende mere tørkehæmmet end lucernen. Prisen pr. FE græsmarksfoder blev næsten fordoblet, primært fordi ensilagen blev konserveret med silowrapmetoden. Dette forøgede grovfoderudgifterne med 800 kr./ko. Foderudgifterne pr. ko steg i alt 2.000 kr., heraf skyldes de 500 kr./ko lidt højere foderforbrug samt højere priser på korn og kraftfoder.

Besætningens størrelse blev øget med 6 årskøer, især gennem tilkøb af kælvkvier, da der blev solgt en del (små) kvier tidligere - angiveligt pga. pladsmangel. Dette kan være en del af forklaringen på, at mælkeydelsen faldt 250 kg EKM/ko trods et i perioder meget højt foderniveau. Dette medførte et fald i mælkeindtægten på 1.000 kr./ko.

Bidraget pr. ko blev således godt 3.000 kr. mindre end året før. På trods af det øgede koantal, faldt det samlede bidrag fra besætningen 85.000 kr. Dette blev opvejet af et øget bidrag fra salgsafgrøder, men pga. højere kapacitetsomkostninger (110.000 mere til vedligehold) faldt gårdens driftsoverskud med 154.000 kr.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 12-8

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
Salgsafgrøder				<u>hkq</u>	<u>kr./kq</u>	
Grønsager	1,6	39	0	-		97.746
Kartofler	2,4	30	0	110	4,38	45.900
Vinterhvede	12,5	42	0	57	1,93	10.292
Havre	12,6	20	0	41	1,97	7.443
Byg/ært + udl.	9,4	18	0	39 (+4)	1,90	6.533
Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Roer	4,2	55	783	77 +9	0,18	
Lucerne	35,5	5		58		
Kløvergræs	3,2	6	2135	47	0,44	

Indkøb pr. ha: 3,7 t halm

I alt salgsafgrøder 38,5 ha Bidrag: 550.398 kr.; grovfoder 42,9 ha

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	67,5	77,2
Statusvægt (Beg./slut)	585/581	300/281
Omsætning af dyr:	<u>stk.</u> <u>a kq</u>	<u>stk.</u> <u>a kq</u>
Overførte kviekalve (tyrekalve)	- -	45 39 (35)
Overført (mdr. v. klv.)	37 490	37 568 (27)
Indkøbte dyr	2 535	8 463
Solgt - levebrug	0 -	14 245
- slagtning	24 377	2 460
- døde	0 -	2 43
Foderindsats, FE		Foderforsyning
- Tilskudsfoder	297	4% indk.
- Korn, biprodukter	1467	7% indk.+0,28 ha
- Mælk m.m.	-	-
- Grønpiller	-	30
- Roer (inkl. top)	545	2
- Frisk græs	525	44
- Ensilage, hø	2505	1012
- Halm	-	71
I alt	5339	1498
		11% indk.+1,08ha

Udbytte

 - Mælk, kontrolf., EKM/F %/P % 6418/4,37/3,52
 - Tilvækst, kg pr. dyr 36 235
 Fodereff., vinter (FE/kg tilv.) 84 (6,4)

Indtægter, kr. pr. årsko + 1,14 stk. opdræt + 0,80 ha sædsk.

 - Mælk, mejeri (92%, 3,51 kr./EKM) 20576
 - Mælk, husholdn., kalve (7%) + EF-susp. 1739 +112
 - Tilvækst 3414

Omkostninger

 - Foder (heraf grovfoder) 7511 (2017)
 - Avl, dyrlæge m.m. 724

Bidrag 17606

 Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr. 1738 +92
 Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr. 1240 (269)
 Driftsoverskud hele gården, 1000 kr. 590

Jord	105 ha, heraf 102 ha sædskifte, ingen vanding. Biodynamisk dyrkning blev påbegyndt i 1951. Gården blev udvidet med 18 ha i 1979 og med 44 ha i 1987. Sædskiftet er bygget op om byg/vinterhvede med udlæg - 2 års kløvergræs/lucerne - vinterhvede - kartofler/roer. JB-nr. 6(30%) 7(60%) 8(10%). (Jordprøver december 1988). Rt 7,1, Pt 3,1 (26% under 2,5), Kt 20,1 (1% under 7,0), Mgt 14,2 (0% under 4,0), Cut 3,7 (11% under 0,2).
Bygninger og lager	Nyere løsdriftstald til 100 køer, ungdyr i ældre stalde. Kartoffelhus 500 m ² . Dybstrøelse 900 m ² . Gylle 400+200 m ³ i tank og under spalter. Ensilage lagres i markstakke.
Maskiner	Der lejes til ensilering.
Besætning	Oprindelig Jersey, nu overvejende RDM og Brunkvæg. Ensilage + roer om vinteren. Afgræsning og staldfodring med frisk græs + ensilage om sommeren. Mælkekvote 532.243 kg/år, 5,94% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/1 1988.
Arbejde	1 1/4 bruger og 2 medhjælpere.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Udbyttet i kartofler blev væsentligt lavere end i de foregående år, især på grund af tørke. Da der samtidig kun blev solgt 28% af avlen, mens resten måtte opfodres (dels pga. markedsforhold, dels pga. knopormeangreb i enkelte partier), blev bidraget pr. ha kun 1/3 af sidste års bidrag.

Udbyttet i vinterhvede var højt for andet år i træk og afspejler den gode placering i sædskiftet efter kløvergræs/lucerne. Havren var flere steder meget tørkeskadet, og luseangreb har også reduceret udbyttet.

Et stort areal med hvede blev høstet, som planlagt, til helsæd for første gang på bedriften og med pænt udbytte. En bygmark mislykkedes på grund af for tidlig såning og skorpedannelse og gav kun 1.500 FE/ha. I både byg og havre blev udlæg forsøgt etableret primo maj, ca. 1 måned efter kornsåning, for at der kunne ukrudtsharves. Etableringen mislykkedes pga. udtørring.

Udbyttet i kløvergræs og lucerne er steget henholdsvis 3.500 og 1.400 FE/ha. Dette kan overvejende forklares ved en - beregnet - større optagelse af frisk græs pr. ko (+567 FE/ko) som følge af en højere mælkeydelse i sommerhalvåret (+2,5 kg EKM/ko/dag). Udbyttet af frisk græs (overvejende staldfodring) beregnes ud fra køernes foderbehov til mælkeproduktion, tilvækst og vedligehold fratrukket mængden af stalfoder.

Både køer og opdræt har haft en bedre tilvækst end tidligere år, hvilket især skyldes den stigende indkrydsning af tung race. Opdrættets foderforbrug er steget 450 FE i forhold til sidste år, ligeligt fordelt mellem græs og tilskudsfoder. Den meget høje tilvækst i kombination med en højere pris på udsatte køer (+40 kg/ko, +1 kr./kg) har givet en stigning i tilvækstsværdi på 1.250 kr./ko.

Trods lidt større mælkesvind, et fald i mælkeprisen på 15 øre/kg EKM og en lille stigning i foderomkostningerne steg bidraget pr. ko 1.300 kr. i forhold til året før som følge af stigningen i mælkeydelse og tilvækstsværdi.

Det højere bidrag fra besætningen (115.000) kunne imidlertid ikke opveje faldet i bidraget fra salgsafgrøder på 356.000 kr., men da kapacitetsomkostningerne var lavere og andre indtægter steg med 70.000 kr., faldt overskuddet kun med godt 100.000 kr.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 13-8

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
				<u>hkq</u>	<u>kr./kg</u>	
Salgsafgrøder						
Kartofler	8,0	30	0	122	1,24	8104
Vinterhvede	9,4	27	766	77	2,08	14422
Havre	8,5	30	0	40	1,91	7026
Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Fodersukkerroer	8,2	35	0	92 +11	0,19	
Hels.(vinterhv)	10,9	40	712	64	0,14	
Hels.(byg+udl)	7,1	21		15 +0		
Lucerne	24,0	5		68		
Kløvergræs	25,9	11		74		
Vedv. græs	3,0	0		14		

Indkøb pr. ha: 4,6 t halm

I alt salgsafgrøder 25,9 ha Bidrag: 260.126 kr.; grovfoder 79,1 ha

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	119,5	128,2
Statusvægt (Beg./slut)	486/522	213/285

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	63	39 (64)
Overført (mdr. v. klv.)	36	415	36	493 (25)
Indkøbte dyr	0	-	5	517
Solgt - levebrug	7	500	2	440
- slagtning	41	520	0	-
- døde	0	-	10	308

Foderindsats, FE			Foderforsyning
- Tilskudsfoder	1085	183	18% indk.
- Korn, biprodukter	444	88	0,09 ha
- Mælk m.m.	-	52	-
- Grønpiller	349	20	5% indk.
- Kartofler	146	-	0,05 ha
- Roer inkl. top	571	-	0,06 ha
- Frisk græs	1267	384	0,64 ha (heraf
- Ensilage, hø	1688	869	0,03 ha vedv.)
I alt	5550	1596	23% indk.+0,84ha

Udbytte	
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6628/4,59/3,65
- Tilvækst, kg pr. dyr	67 245
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	81 (6,1)
Indtægter, kr. pr. årsko + 1,07 stk. opdræt + 0,67 ha sædsk.	
- Mælk, mejeri (92%, 3,51 kr./EKM)	21569
- Mælk, husholdn., kalve (4%) + EF-susp.	949 +94
- Tilvækst	2997

Omkostninger	
- Foder (heraf grovfoder)	5879 (781)
- Avl, dyrlæge m.m.	850
Bidrag	18880

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr.	2517 +133
Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr.	1563 (528)
Driftsoverskud hele gården, 1000 kr.	1087

Jord	Areal 117,3 ha, heraf 93,2 ha sædskifte. Ingen vanding. God arrondering. Biodynamisk dyrkning fra 1978. Gården er siden 1986 blevet drevet af 2 bestyrere, der lægger stor vægt på at betragte gården som én organisme. Sædskifte: havre med udlæg - kløvergræs/lucerne i 3 år - vinterhvede - roer/rug - byg + ært. JB-nr. 4(15%), 5(10%), 6(75%).(Jordprøver december 1988). Rt 6,6, Pt 2,7 (69% under 2,5), Kt 10,2 (25% under 7,0), Mgt 9,1 (15% under 4,9), Cut 2,0 (69% under 2,0).
Bygninger og lager	Dybstrølesstald til 80 køer og ungdyrstald med 8 bokse. Gylle 950 m ³ , dybstrøelse 700 m ² .
Maskiner	Der lejes til mejetærskning og presning.
Besætning	Jersey. Ensilage + hø + roer om vinteren. Afgræsning om sommeren. Mælkekvote 340.000 kg, 5,8% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/1 1988.
Arbejde	Siden 1/1-93 1 bestyrer og 2-3 medhjælpere.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Hveden (efter kløvergræs/lucerne) gav henholdsvis 16 og 6 hkg/ha mere end de to foregående år trods sen såning (16/10) i delvis knoldet såbed og tydelig kvælstofmangel på halvdelen af arealet medio maj. Grønsværen blev brudt ved opharvning ca. 4 uger før såning i lighed med tidligere år. Udbyttestigningen i kombination med højere priser næsten fordoblede bidraget i hveden, hvilket dog kun delvist kompenserede for det lave udbytte i havre og en nedgang i salgsafgrødearealet på 14 ha.

Udbyttet i havre blev halveret i forhold til sidste år. Dette skyldes dels tørkeskade, dels strukturskade pga. for tidlig såning (11/4) på 5,5 ha og dels afgrødeskade som følge af en kraftig strigling mod korsblomstret ukrudt, 6,9 ha.

Der blev høstet 13 ha mere til helsæd end året før, nemlig byg-ærter på den letteste jord. Afgrøden - især ærterne - blev stærkt skadet, først af for kraftige ukrudtsharvninger i løs jord, siden af tørke.

Udlæg af kløvergræs udsået i havre primo maj, dvs. 3-4 uger efter såning og efter en ukrudtsstrigling, blev veletablerede.

Udbyttet af både kløvergræs og lucerne blev begrænset af tørke. De lavere liggende græsarealer, som ikke led af vandmangel, blev underbelagt for at strække afgræsningsmuligheden under tørken. Dette resulterede i arealer med for groft græs til høj græsoptagelse.

Lucernemarkerne er blandingsafgrøder med lucerne, rødkløver og timothe + rajgræs. I 3. års marken var lucernebestanden tynd (41%), hvorfor udbyttet her blev begrænset meget af sommertørken, og marken blev pløjet i september.

Mælkeindtægten pr. ko var 1.000 kr. mindre end året før, primært på grund af en lavere mælkepris (+17 øre/kg EKM). Foderomkostningerne steg 1.000 kr./ko, hvilket især skyldes et højere forbrug af korn og kraftfoder svarende til 1 FE/ko pr. dag mere i vinterperioden.

Bidraget fra hele besætningen faldt 176.000 kr., hvilket sammen med et fald i bidrag fra salgsafgrøder på 48.000 kr. medførte, at gårdens bidrag var 224.000 kr. lavere end året før.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 14-8

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
Salgsafgrøder				<u>hkg</u>	<u>kr./kg</u>	
Vinterhvede	11,2	38	850	60	2,48	12980
Rug	5,4	17	850	34	2,11	6424
Havre + kl.udl.	16,6	31	500	19	2,08	3050

Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Roer (12% kálroer)	4,9	56	0	83 +11	0,13	
Hels (byg/ært+raj)	14,2	0	0	14 +0		
Lucerne	21,9	0	0	58	} 0,06	
Kl.græs (56% vedv)	43,1	0	0	36		

Indkøb pr. ha: 1,4 t halm

I alt salgsafgrøder 33,2 ha Bidrag: 238.716 kr.; grovfoder 84,1 ha

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	89,0	73,4
Statusvægt (Beg./slut)	386/374	205/183

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	46	29 (59)
Overført (mdr. v. klv.)	34	347	34	402 (25)
Solgt - levebrug	0	-	8	219
- slagtning	34	376	0	-
- døde	3	397	3	60

Foderindsats, FE			Foderforsyning
- Tilskudsfoder	324	50	7% indk.
- Korn, biprodukter	931	253	1% indk.+0,33 ha
- Mælk m.m.	-	44	-
- Roer (inkl. top)	452	71	0,05 ha
- Frisk græs	1450	472	} 0,87 ha (heraf
- Ensilage, hø	1184	498	
- Halm	-	48	0,26 ha vedv.)
I alt	4341	1436	8% indk.+1,25 ha

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	5677/5,91/4,00	
- Tilvækst, kg pr. dyr	2	174

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.) 85 (9,4)

Indtagter, kr. pr. årsko + 0,82 stk. opdræt + 0,66 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (93%, 3,54 kr./EKM)	18725
- Mælk, husholdn., kalve (3%) + EF-susp.	848 +86
- Tilvækst	1022

Omkostninger		
- Foder (heraf grovfoder)	4044	(661)
- Avl, dyrlæge m.m.	683	
Bidrag	15954	

Bidrag hele gården, 1000 kr. 1659

Jord	Areal 51,0 ha, heraf 40,0 ha sædskifte. Ingen vanding. Biodynamisk dyrkning fra 1951. Sædskifte: byg+ært med udlæg - lucerne i 2 år - vinterhvede - havre med udlæg - kløvergræs i 2 år - roer/grønsager - vårhvede. JB-nr. 6(55%) 7(45%). (Jordprøver december 1988). Rt 6,8, Pt 1,0 (93% under 2,5), Kt 9,3 (6% under 7,0), Mgt 7,4 (0% under 4,0), Cut 2,8 (0% under 2,0).
Bygninger og lager	Bindestald til 32 køer, ungdyr på dybstrøelse. Ajle 290 m ³ . Ensilage i plansilo 354 m ³ .
Maskiner	Der lejes til ensilering og presning.
Besætning	Jersey. Ensilage + hø + roer om vinteren. Rotationsgræsning med fronthegn om sommeren. Mælkekvote 135.000 kg, 6,19% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/1 1988.
Arbejde	2 brugere og 1-2 medhjælpere.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Vinterhveden var for andet år i træk domineret af ukrudt - især kornvalmuer - sandsynligvis på grund af dårlig etablering i knoldet såbed i kombination med den milde vinter.

Vårhveden blev sået tidligt med høj udsædsmængde, men buskningen var ringe, og afgrøden klarede ikke konkurrencen med korsblomstret ukrudt (36% agersennep d. 8/7). Der blev kun striglet én gang af frygt for (stor) afgrødeskade.

Havren gav meget lavt udbytte efter ringe buskning og kraftigt ukrudtstryk (30% korsblomstret). Den tidlige såning i kold, våd jord med lavt fosfortal kan være en del af forklaringen. Af hensyn til udlægget var udsædsmængden lav, og der blev ikke ukrudtsharvet.

Udlæg i såvel byg til helsæd som havre blev sået samtidigt med dæksæd og gav henholdsvis 2.200 og 2.400 FE/ha i efterslæt.

Roerne gav mindre end de tre tidligere år, primært på grund af tørke og virusgulsot. Både roebestanden og ukrudtskontrollen var god. Udbyttet i kløvergræs blev 2-3.000 FE/ha lavere end de foregående år, især fordi to af 1. årsmarkerne på kold jord ikke kompenserede for sommertørken ved ekstra vækst i eftersommeren.

Mælkeydelsen pr. ko steg 700 kg EKM, mens foderforbruget kun steg godt 100 FE/årsko. Fodereffektiviteten blev derfor 10 %-point højere end året før. Tilvækstværdien steg 400 kr./ko, hvilket især skyldes højere gennemsnitlig afregningspris for solgte køer (+50 øre/kg, +33 kg/ko) og spædkalve (+27 kr./stk.) samt bedre egentilvækst hos køerne.

Den samlede virkning af den højere mælkeydelse og tilvækstværdi, højere foderudgifter (+400 kr./årsko) samt et fald i mælkeprisen (+5 øre/kg EKM) blev en stigning i bidraget pr. årsko på 2.400 kr.

Dette kunne imidlertid ikke helt opveje faldet i bidrag fra salgsafgrøder på 134.000 kr., hvorfor gårdens samlede bidrag faldt med ca. 50.000 kr. Dette blev delvist kompenseret ved lavere kapacitetsomkostninger, så faldet i driftsoverskud blev 15.000 kr.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 15-8

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
------	-------------	-----------------------	---------------------	-------------------	----------------------	------------------

Salgsafgrøder

				hkq	kr./kg	
Vinterhvede	3,3	43	0	37	3,00	7036
Vårhvede	3,2	17	0	14		
Havre + kl.udl.	4,6	8	0	8 (+18)		

Grovfoder

				a.e.	kr./FE	
Roer (15% kálroer)	2,4	29	864	81 +7	0,28	
Hølsød (byg+udl.)	3,8	15	774	19 +22	0,29	
Hølsød (ært)	2,1	11		11		
Lucerne	9,8	6		53		
Kløvergræs	10,8	17		45		
Vedv. græs	11,0	0		11		
Indkøb pr. ha: 0,6 t halm						

I alt salgsafgrøder 11,1 ha Bidrag: 51.590 kr.; grovfoder 39,9 ha

Besætning	Malkekøer	Opdræt
-----------	-----------	--------

Årsenheder	34,6	33,4
Statusvægt (Beg./slut)	388/380	222/177

Omsætning af dyr:

	stk.	a kg	stk.	a kg	
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	26	35	(16)
Overført (mdr. v. klv.)	15	346	15	404	(25)
Solgt - levebrug	0	-	1	35	
- slagtning	13	409	0	-	
- døde	0	-	2	78	

Foderindsats, FE

			Foderforsyning
- Tilskudsfoder	507	7	9% indk.
- Korn + roepiller	1002	121 +90	10% indk.+0,32ha
- Mælk m.m.	-	88	
- Grønpiller	-	16	
- Roer (inkl. top)	574	26	0,07 ha
- Frisk græs	843	385	0,97 ha (heraf
- Ensilage, hø	1739	654	0,28 ha vedv.)
- Halm	-	16	-
I alt	4665	1403	19% indk.+1,36ha

Udbytte

- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6795/6,04/3,95
- Tilvækst, kg pr. dyr	17 160

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.) 94 (8,5)

Indtægter, kr. pr. årsko + 0,96 stk. opdræt + 0,76 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (90%, 3,50 kr./EKM)	21505
- Mælk, husholdn., kalve (8%) + EF-susp.	1919 +88
- Tilvækst	1462

Omkostninger

- Foder (heraf grovfoder)	6164 (1508)
- Avl, dyrlæge m.m.	836

Bidrag 17974

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr.	674 +14
Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr.	276 (92)
Driftsoverskud hele gården, 1000 kr.	412

H-nr. 26-7 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	Areal 100,6 ha, heraf 99,3 ha sædskifte. 20 ha mere end 1991. Kløvergræsareal øget knap 40%. Økologisk dyrkning siden 1986. Grovfodersædskiftet er baseret på byg+ært med udlæg - kløvergræs/lucerne (2 år) - havre/vinterhvede - korn. JB-nr. 5(7%) 6(88%) 7(5%). (Jordprøver efteråret 1987). Rt 7,0, Pt 4,6 (13% under 2,5), Kt 11,0 (0% under 7,0), Mgt 8,2 (0% under 4,0), Cut 3,5 (0% under 2,0).
Bygninger og lager	Løsdriftstald med dybstrøelse; under udvidelse. Gylletank på 1100 m ³ .
Maskiner	Der lejes til mejetærskning og konservering af græs/helsæd.
Besætning	Jersey, kalve er krydsninger med RDM. Om vinteren fodres med ensilage og hø, om sommeren benyttes rotationsgræsning. Mælkekvote 350.000 kg, 6,20% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/1 1988. Besætningen er under udvidelse.
Arbejde	Bruger + 1½ medarbejder.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Udbyttet i hveden var som den eneste kornafgrøde på niveau med året før. Både i byg og havre var udbytterne lave, bl.a. på grund af tørreskader og uens etablering som følge af dårligt såbed på nogle marker. Derimod var ukrudt tilsyneladende ikke alvorligt udbyttebegrænsende, idet den gennemsnitlige jorddækning pr. mark varierede fra 4 til 10%. Et stykke vårhvede, sået sent på vandlidende jord (gl. eng), gav intet udbytte.

Udlægget blev sået umiddelbart (4-6 dage) efter kornet og blev godt etableret. I havremarken blev det dog meget tørreskadet.

Udbyttet i lucerne var lavt - bl.a. i forhold til kløvergræs - primært pga. dårlig plantebestand (52% lucerne), hvilket kan forklares med hård nedbidning efteråret 1991.

For andet år i træk blev det meste ensilage presset i bigballer og omviklet med plastic, hvilket bl.a. begrundes med relativt store afstande mellem slætgræsmarker og stald samt reduceret ensileringssvind og nem udfodring gennem vinteren. Konserveringsomkostningerne var høje, 0,73 kr./FE, hvilket dog var 6 øre/FE lavere end året før.

På grund af tilkøb af kvote har besætningen været under udvidelse gennem hele året og det gennemsnitlige koantal var 75 mod 60 året før.

Mælkeydelsen pr. ko var 250 kg EKM mindre end året før, hvilket bl.a. kan forklares af et lidt lavere foderniveau (± 200 FE/ko). På grund af reduceret svind forblev mejerileverancen pr. ko den samme.

Et fald i mælkeprisen på 6 øre/kg EKM blev opvejet af lavere foderomkostninger (± 550 kr./ko) således, at bidraget pr. ko forblev næsten uændret. Med 15 køer mere steg besætningens samlede bidrag derfor med 209.000 kr. i forhold til året før.

Bidraget fra salgsafgrøder faldt godt 25.000 kr. trods en stigning i høstarealet på knap 8 ha.

Gårdens samlede bidrag (inkl. bidrag fra salg af grovfoder 34.882 kr.) steg 219.000 kr.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 26-7

Mark	Areal ha	Husdyrgødning ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
				hkq	kr./kg	
Salgsafgrøder						
Vinterhvede	7,4	49	1021	49	1,91	4476
Vinterhvede/vik.	5,1	105		43		
Vårbyg+udl.	20,3	32		28 (+8)		
Havre+udl.	9,1	0		27		
Vårhvede+udl.	3,6	0		0		
Grovfoder				a.e.	kr./FE	
Hels. (Byg/ært+u)	8,7	0	1824	30 + 8	0,41	
Lucerne	7,0	18	1218	44		
Kløvergræs	38,1	25	1596	59		
Vedv. græs	1,3	0	0	11		
Indkøb pr. ha: 0,5 t halm + 8,6 t biogasgylle						
I alt salgsafgrøder	45,5 ha	Bidrag: 203.640 kr.;		grovfoder		55,1 ha

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	74,8	75,0
Statusvægt (Beg./slut)	366/350	159/165

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	44	32 (49)
Overført (mdr. ved kælvning)	38	319	38	365 (26)
Indkøbte dyr	1	428	3	370
Solgt - levebrug	0	-	0	-
- slagtning	12	415	1	403
- døde	8	355	5	63

Foderindsats, FE		Foderforsyning
- Tilskudsfoder	476	69
- Korn, biprodukter	1066	129
- Mælk m.m.	-	37
- Frisk græs	1357	616
- Ensilage, hø	1376	322
- Halm	4	49
I alt	4279	1222
		16% indk.+0,92ha

Udbytte	
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	5856/6,01/4,15
- Tilvækst, kg pr. dyr	11
	173

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	91	(7,0)
---------------------------------	----	-------

Indtægter, kr. pr. årsko + 1,00 stk. opdræt + 0,63 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (95%, 3,15 kr./EKM)	17493
- Mælk, husholdn., kalve (3%) + EF-susp.	546 +72
- Tilvækst	1422

Omkostninger	
- Foder (heraf grovfoder)	5124 (1600)
- Avl, dyrlæge m.m.	546
Bidrag	13863

Bidrag hele gården, 1000 kr.	1276
------------------------------	------

H-nr. 30-8 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	Areal 60,2 ha. Arealet udvidet med 15,4 ha i januar 1990. Ingen vanding. Økologisk dyrkning påbegyndt 1987. Sædskiftet er baseret på: byg + ært - kløvergræs (2 år) - vinterhvede - korn/ærter. JB-nr. 6(40%) 7(60%). (Jordprøver december 1988). Rt 6,5, Pt 2,8 (32% under 2,5), Kt 15,0 (6% under 7,0), Mgt 6,2 (17% under 4,0), Cut 1,7 (100% under 2,0).
Bygninger og lager	Spaltegulvstald med gødningsmåtte. Udendørs plansilo.
Maskiner	Leje til ensilering og høst.
Besætning	Kødkvæg, blandede racer, indkrydsning med Angus. Indkøb af SDM-slagtekalve. Konventionel slagtekalveproduktion afviklet i løbet af forsommeren 1991. Ammekvæget og studene fodres med ensilage, hø og halm om vinteren, afgræsning i reguleret storfod om sommeren.
Arbejde	Bruger på deltid.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Trods tidlig såning i pæn dybde og god ukrudtskontrol blev udbyttet i ærter næsten halveret i forhold til året før på grund af tørke og ærtelus.

Udbyttet i hvede var 10 hkg/ha højere end året før, og da afregningsprisen var 30 kr./kg højere, steg bidraget pr. ha med ca. 3.500 kr. I modsætning hertil faldt udbyttet i havre 29 hkg/ha trods samme sædskifteplacering og gødsning. Luseangreb og tørkeskade er de mest sandsynlige forklaringer, men der var også en del hvidaks efter (sene) fritflueangreb (sådato 10/4).

Udlæg blev sået samtidigt med byg-ærter i to marker og blev veletableret. Der kunne således ikke ukrudts-harves, og da ærterne trods passende udsædsmængde (40 hhv. 50 pl./m²) blev for svage, blev ukrudts-mængden stor (14 henholdsvis 21% jorrdækning d. 8/7, især kamille).

Vurderet pr. KPE udviser ammekvæget noget forskellige nøgletal i forhold til sidste år. Årsagen hertil er imidlertid først og fremmest, at sammensætningen af 1 KPE er ændret ($\pm 0,8$ stk. opdræt pr. KPE). Den tekniske og økonomiske omsætning inden for gruppen ammekøer, opdræt og ammekalvetyre er således stort set uændret i forhold til sidste år. Det er fortsat en særdeles effektiv oksekødproduktion baseret på en meget høj andel af græsmarksfoder og halm (94%).

Tilvæksten ved studene blev øget med 54 kg/årsstud. Det var især i sommerperioden, at tilvæksten var høj, nemlig i gennemsnit 1150 g/dag/dyr i en gruppe på 18 dyr. Foderforbruget pr. kg tilvækst blev reduceret med 1,2 FE, og bidraget blev øget med 257 kr./årsstud.

Ved ungtyrene blev tilvæksten derimod reduceret med 43 kg pr. dyr i forhold til sidste år. En af årsagerne hertil var formentlig, at proteinforsyningen i foderrationen i en periode var meget lav som følge af manglende kompensation for et lavt proteinindhold i helsædsensilagen. Den lavere tilvækst i kombination med en lavere afregningspris ($\pm 0,85$ kr./kg) resulterede i en væsentlig reduktion af bidraget (± 1.200 kr./dyr). Samtidig hermed var der væsentligt færre dyr (± 17), hvorfor bidraget fra ungtyrene faldt 83.000 kr. i forhold til sidste år. Dette er den væsentligste forklaring på, at gårdens samlede bidrag og driftsoverskud blev reduceret med 80.000 kr. i forhold til sidste år.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 30-8

Mark	Areal ha	Husdyrgødning ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
Salgsafgrøder				<u>hkg</u>	<u>kr./kg</u>	
Ærter	3,1	0	730	19	2,31	2460
Vinterhvede	8,7	28	1052	51	2,01	8212
Havre	6,4	36	587	25	1,90	3215
Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Helsød(hvede)	4,8	28	1195	28 +5 47	0,21	
Helsød(byg/ært+u)	8,4					
Kl.græs(8 ha ved)	28,8					

Indkøb pr. ha: 1,7t halm + 0,9t svinegylle + 1,6t svineajle + 2,9t svinemøg

I alt salgsafgrøder 18,2 ha Bidrag: 99.665 kr.; grovfoder 42,0 ha

Besætning	Ammekvæg (KPE*)	Stude	Ungtyre
Årsenheder	35,7	27,9	35,5
Statusvægt (Beg./slut)	455/454	349/287	262/299

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Levendefødte kalve	44	36	-	-	-	-
Indkøbte kalve	3	45	3	103	26	80
Overført	17	379	32	197	29	260
Solgt - levebrug	2	540	0	-	0	-
- slagtning	8	565	16	555	44	443
- døde	0	-	0	-	0	-
- døde spædkalve	3	35	-	-	-	-

Foderindsats, FE

- Tilskudsfoder	130	74	20
- Korn, biprodukter	110	229	1076
- Mælk m.m.	-	-	4
- Frisk græs	2311	1011	210
- Ensilage, hø	985	534	406
- Halm	334	136	15

I alt 3870 1984 1731

Udbytte

- Tilvækst, kg pr. år	433	241	324
- Foderforbrug, FE/kg tilvækst	8,9	8,2	5,3
- Ha kløvergræs	0,77	0,36	0,14

Indtægter, kr./enhed	Kr./KPE	Kr./årsdyr	Kr./årsdyr
- Tilvækst	5807	2217	3559

Omkostninger

- Foder (heraf grovfoder)	1313 (874)	945 (409)	2290 (183)
- Avl, dyrlæge m.m.	40	91	28
Bidrag	4455	1181	1241

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr. 336 +14
 Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr. 184 (10)
 Driftsoverskud hele gården, 1000 kr. 166

* KPE = 1 ammeko + 0,95 opdræt + 0,48 ammekalvetyre + 0,06 avlstyre

Jord	Areal 76,8 ha, heraf 59,9 ha sædskifte hvoraf 25,9 ha kan vandes. Økologisk dyrkning fra 1987. Sædskiftet er baseret på korn - kløvergræs (2 år) - hvede - hestebønner/korn. JB-nr. 3(85%) 5(15%). (Jordprøver december 1988). Rt 6,0, Pt 2,3 (65% under 2,5), Kt 9,7 (30% under 7,0), Mgt 5,2 (29% under 4,0), Cut 1,2 (100% under 2,0).
Bygninger og lager	Bindestald til 48 køer, opdræt på dybstrøelse. Gylle 1490 m ³ . Ensilage 700 m ³ i 2 uden-dørs plansiloer.
Maskiner	Der lejes til ensilering og kornhøst.
Besætning	SDM. Ensilage og grønpiller om vinteren. Reguleret storfold om sommeren. Mælkekvote 315.154 kg, 4,18% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/5 1989.
Arbejde	1 bruger og 1 medhjælper.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Det gennemsnitlige udbytte i kornafgrøderne faldt 8 hkg/ha til 38 hkg/ha, hvilket primært skyldes, at vårbyggen blev tørreskadet. Havren og hveden blev vandet 3 gange, men især den ene hvedemark (44 hkg) manglede gødning (3. år efter græs + 30 t/ha gylle). En højere kornpris (+22 kr./hkg) bevirkede, at faldet i bidrag pr. ha blev begrænset til 700 kr.

Udlæg sået umiddelbart efter høst af vårbyg til helsæd blev veletableret og gav et godt efterslæt (1.100 FE/ha). Udbyttet i helsæd blev 2.100 FE/ha lavere end sidste år, primært på grund af tørke (afgrødehøjde 42 cm efter skridning).

Hestebønnerne, som var planlagt høstet ved modenhed, blev skadet meget af lus og tørke og blev ensileret tidligt med lavt udbytte.

Udbyttet i kløvergræsmarkerne faldt i gennemsnit 500 FE/ha, fordi kun halvdelen kunne vandes.

Optagelsen af frisk græs pr. ko faldt godt 400 FE, mens forbruget af korn og raps i sommerhalvåret steg 326 FE/ko (ca. 2 FE/dag) i forhold til året før. Forbruget af korn og kraftfoder pr. ko i vinterperioden (1/11 - 30/4) var imidlertid 2 FE/dag lavere end året før, hvorfor den samlede virkning på årets foderforbrug stort set kun bliver en omfordeling mellem frisk græs og ensilage.

Mælkeindtægten faldt 1.000 kr. pr. ko, primært pga. lavere mælkepris (±10 øre/kg EKM). Mælkeydelsen er dog faldet 179 kg EKM pr. ko i forhold til sidste års relativt høje niveau.

Et fald på 800 kr./ko i tilvækstværdi skyldes især en lav tilvækst hos opdrættet, som levede nøjsomt fra indbinding til jul pga. formodet fodermangel. Foderlageret blev undervurderet, indtil analyser viste en meget god kvalitet og tæt pakning med ca. 250 FE/m³. Der blev ikke søgt dispensation til at fodre kvierne konventionelt. Kælvekviernes tilvækst har muligvis været reduceret i perioder, hvor de har gået på dybstrøelse med goldkøer, som "stjæler" foderet.

Faldet i bidragene fra køer og salgsafgrøder på henholdsvis 100.000 og 50.000 kr. samt en stigning i løn-omkostningerne på 64.000 kr. reducerede gårdens driftsoverskud med i alt 185.000 kr. til det laveste siden omlægning til økologisk drift.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 33-8

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
Salgsafgrøder				<u>hkg</u>	<u>kr./kg</u>	
Vinterhvede	8,6	32	779	51	1,90	5637
Havre	4,4	14		46		
Vårbyg	13,7	36		27		
Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Helsød (byg+udl)	6,4	51	842	28 +11	0,24	
Helsød (hestebøn)	5,6	0		16		
Kløvergræs	21,2	23		61		
Vedv. græs	16,9	2		41		

Indkøb pr. ha: 4,2 t svinegylle

I alt salgsafgrøder 26,7 ha Bidrag: 150.508 kr.; grovfoder 50,1 ha

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	49,6	51,6
Statusvægt (Beg./slut)	579/563	330/312

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	23	40 (20)
Overført (mdr. v. klv.)	22	476	22	554 (26)
Solgt - levebrug	0	-	0	-
- slagtning	19	587	2	420
- døde	1	386	1	42

Foderindsats, FE			Foderforsyning
- Tilskudsfoder	546	11	8% indk.
- Korn, biprodukter + roepiller	1559 +84	106 +53	3% indk.+0,43ha
- Mælk m.m.	-	39	-
- Grønpiller	242	45	0,04 ha
- Frisk græs	1041	712	0,95 ha (heraf
- Ensilage, hø	2124	477	0,32 ha vedv.)
- Halm	36	70	-
I alt	5632	1513	11% indk.+1,42ha

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7328/3,96/3,32	
- Tilvækst, kg pr. dyr	29	206

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.) 85 (5,9)

Indtægter, kr. pr. årsko + 1,04 stk. opdræt + 0,67 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (92%, 3,03 kr./EKM)	20573
- Mælk, husholdn., kalve (5%) + EF-susp.	1038 +142
- Tilvækst	2105

Omkostninger	
- Foder (heraf grovfoder)	5880 (1126)
- Avl, dyrlæge m.m.	1210
Bidrag	16768

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr.	983 +40
Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr.	583 (220)
Driftsoverskud hele gården, 1000 kr.	440

Jord	Areal 96,5 ha, heraf 83,8 ha i sædskifte hvoraf 60 ha (JB-nr. 1) kan vandes. Økologisk dyrkning fra 1987. Sædskifte: byg+ærtehelsæd med udlæg - kløvergræs (2 år) - vinterkorn - kartofler. JB-nr. 1(60%) 3(20%) 4(10%) 5(10%). (Jordprøver dec. 88). Rt 6,2, Pt 4,0 (2% under 2,5), Kt 6,8 (66% under 7,0), Mgt 4,9 (44% under 4,0), 2,2 (33% under 2,0).
Bygninger og lager	Nyere løsdriftstald til 88 køer. Kvier og goldkøer på spalter + dybstrøelse. Udendørs plansilo, gyllelager 900 m ³ .
Maskiner	Der er maskinfællesskab om ensilering, der lejes til kartoffeloptagning og mejetærskning.
Besætning	SDM. Ensilage + grønpiller om vinteren, reguleret storfold om sommeren. Mælkekvote 627.403 kg, 3,88% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 15/7 1988.
Arbejde	Bruger, 1 fodermester, 1 fast medhjælp og løs medhjælp.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Bidraget fra kartofler faldt 6.500 kr./ha i forhold til året før på grund af stor frasortering efter lagrings-skader samt lave priser (48% solgt à 1,58 kr./kg).

Udbyttet i hveden blev på niveau med de to foregående år, men på grund af lavere pris (alt kornet blev opfodret) faldt bidraget 1.100 kr./ha. Udbyttet i helsædsmarkerne blev 1.400 FE/ha mindre end sidste år på grund af tørken og manglende vandingskapacitet (gns. tilført 53 mm inden helsædshøst d. 7/7).

Udlæg af kløvergræs sået samtidigt med byg-ærter blev veletableret og gav 1.000 FE/ha mere i efterslæt/afgræsning end året før (vandet 40 mm i juli). Det var bemærkelsesværdigt, at ukrudtsmængden ikke blev ret stor i tre af fire udlægsmarker (henholdsvis 5, 6, 12 og 19% jorddækning d. 24/6) trods 177 ukrudt pr. m² uden ukrudtsfarvning. En forklaring kan være, at såbedstilberedning og såning skete i løbet af kun 2-4 dage, hvorved ukrudtsfrøene fik mindst muligt forspring med hensyn til fremspiring. 1 måned efter såning var der 1-3% jorddækning ukrudt i forhold til 8-15% afgrøde på fire marker.

Rajgræs udsået 1 måned efter byg kunne ikke klare konkurrencen fra dæksæden. Marken blev striglet både før og efter såning af rajgræs, som blev opharvet på grund af ringe vækst, trods tildeling af gylle og vand efter høst af dæksæden til helsæd (8. juli).

Udbyttet i kløvergræsmarkerne var næsten på højde med de to foregående år (± 200 FE/ha) trods beskeden vanding med i alt 138 mm i gennemsnit.

Foderindsats og produktion pr. dyr blev øget lidt i forhold til sidste år. Kalvene fik en ret høj andel af mælken (7%), idet flere køer blev anvendt som ammekøer for de små kalve. Den øgede mælkefodring sammen med øgede priser på korn og kraftfoder gjorde, at foderomkostningerne steg med ca. 1.200 kr. pr. MPE. Mælkeprisen faldt med 9 øre/kg, til gengæld blev tilvækstværdien øget med 350 kr. som følge af øget egentilvækst. Den samlede virkning af de teknisk-økonomiske ændringer var en reduktion af bidraget med 850 kr./MPE i forhold til sidste år. Antallet af dyr blev imidlertid øget med 8,5 MPE således, at besætningens samlede bidrag steg 54.000 kr. Det store fald i bidraget fra korn og kartofler gjorde imidlertid, at gårdens bidrag blev reduceret med 93.000 kr. i forhold til sidste år.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.

H-nr. 34-8

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
Salgsafgrøder				<u>hkg</u>	<u>kr./kg</u>	
Grønsager	1,5	0	0	-	-	-
Kartofler	8,2	46	3511	127	0,95	2418
Vinterhvede	3,2	31	0	52	1,90	8386

Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Hels(ært/byg+u)	20,6	4	339	34 +18	0,12	
Hels(byg,havre+R)	11,1	40		34 + 0		
Kløvergræs	39,2	36		60		
Vedv. græs	12,7	0	0	28		

Indkøb pr. ha: 0,9 t halm

I alt salgsafgrøder 12,9 ha Bidrag: 46.818 kr.; grovfoder 83,6 ha

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	102,4	97,7
Statusvægt (Beg./slut)	574/588	300/296

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	59	38 (59)
Overført (mdr. v. klv.)	48	514	48	592 (27)
Indkøbte dyr	0	-	17	561
Solgt - levebrug	0	-	0	-
- slagtning	44	564	2	294
- døde	3	476	7	44

Foderindsats, FE			Foderforsyning
- Tilskudsfoder	761	40	12% indk.
- Korn, biprodukter	915	213	11% indk.+0,08ha
- Mælk m.m.	-	111	-
- Grønpiller	372	139	7% indk.
- Kartofler	99	31	2% indk.
- Frisk græs	936	714	1% indk.+0,80ha
- Ensilage, hø	2204	216	(heraf 0,12vedv)
- Halm	9	51	-
I alt	5296	1515	33% indk.+0,88ha

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7125/3,97/3,22	
- Tilvækst, kg pr. dyr	35	234

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.) 95 (5,2)

Indtægter, kr. pr. årsko + 0,95 stk. opdræt + 0,68 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (92%, 3,02 kr./EKM)	19790
- Mælk, husholdn., kalve (7%) + EF-susp.	1493 +138
- Tilvækst	2304

Omkostninger	
- Foder (heraf grovfoder)	7060 (776)
- Avl, dyrlæge m.m.	957
Bidrag	15708

Bidrag hele gården, 1000 kr. 1656

Jord	Areal 182,4 ha, heraf 172 ha sædskifte som kan vandes. Sædskifte: byg + ært med udlæg - kløvergræs (2 år) - byg - kartofler/roer/gulerødder. På sort-sandet, humusrig lavbundsjord dyrkes kløvergræs, der omlægges efter behov. JB-nr. 1(90%) 3(5%) 11(5%). 32% lavbunds jord, ca. 8% humus. (Jordprøver februar 1989). Rt 6,0, Pt 4,3 (14% under 2,5), Kt 4,5 (93% under 7,0), Mgt 4,8 (47% under 4,0), Cut 2,3 (40% under 2,0).
Bygninger og lager	Løsdriftstald, sengebåse til 175 køer. Kvier på spalter + dybstrøelse. Ensilage i plansiloer 2500 m ³ . 2300 m ³ gyllelagre.
Maskiner	Der lejes til mejetærskning.
Besætning	Jersey. Ensilage + roer om vinteren. Reguleret storfold om sommeren. Mælkekvote 703.289 kg, 6,56% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/10 1990. Svinebesætning på 52 årssøer og 911 slagtesvin.
Arbejde	7 brugere og 2 medhjælpere.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Nettoudbyttet i gulerødder steg 10 t/ha, hvilket mere end kompenserede for lavere afregningspris (69 kr./ton). Bidraget pr. ha steg således godt 6.000 kr., og med 1,3 ha mere blev det samlede bidrag ca. 75.000 kr. større end året før. I modsætning hertil faldt bidraget fra læggekartofler med 14.500 kr./ha, primært på grund af et prisfald på 71 kr./hkg. Pastinak blev dyrket for første gang på bedriften med udmærket resultat.

I modsætning til tidligere år blev der kun et lille areal med korn til modenhed, da al vårsæd blev høstet til helsæd eller grønpiller. På grund af manglende vandingskapacitet blev stort set alle vårsædsmarker tørkeskadet. Især ærter i blandsæd svigtede, hvilket gjorde nogle marker meget ukrudtsfyldte (henholdsvis 19, 24, 34 og 44% d. 26/6). Enkelte bygmarker - i alt 4 ha - blev ikke vandet og gav kun 4-600 FE/ha.

På sortsandet jord blev byg/vikke og udlæg sået samtidigt, medio maj, hvilket gav plads til en kraftig bestand af pileurter. Brugen af vikke, som udvikles langsomt og derfor konkurrerer svagt over for ukrudt, skal ses i lyset af manglende gødningsressourcer på gården som helhed, det sene såtidspunkt på de våde, humusrige jorde (hvilket udelukker brug af ærter), samt at vikken efter driftsledernes opfattelse udvikler sig godt i juli måned og giver et nødvendigt bidrag til helsædsudbyttet på disse marker.

Fremspiringen af bederoer var dårlig, og en del af arealet blev opharvet og tilsået med byg. Kålroer efter et areal benyttet til frilandsgrise gav pænt udbytte.

Græsudbytte såvel som foderforbrug og produktion pr. årsko og opdræt blev stort set uændret i forhold til sidste år. En lille reduktion i mælkeprisen ($\pm 0,05$ kr./kg) var den væsentligste årsag til, at bidraget blev 300 kr./årsko lavere end sidste år. Lidt flere årssøer (+4,4) gjorde imidlertid, at det samlede bidrag fra mælkekvote var stort set uændret.

Svineholdet bidrog imidlertid kun med 132.000 kr. Det var et fald på 180.000 kr. i forhold til sidste år, hvilket bl.a. skyldtes øgede priser på foder og lidt lavere salgspriser.

Det store fald i bidraget fra korn, kartofler og svineholdet gjorde, at både gårdens samlede bidrag og driftsoverskuddet faldt med 400.000 kr. i forhold til sidste år.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 49-9

Mark	Areal ha	Husdyrgød.n. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
=====						
Salgsafgrøder				<u>hkg</u>	<u>kr./kg</u>	
Kartofler	15,1	33	0	142	1,57	15435
Gulerødder	3,8	60	5437	631	0,87	47041
Pastinak	1,8	39	0	260	0,90	23000
Rug	3,7	25	726	17	1,81	1711
Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Roer (62% kålroer)	5,3	56	0	79 +3	0,15	
Hels. (by/ær/vi+u)	57,1	26	222	16 +6		
W-rajgræs	5,0	0	0	42	} 0,13	
Lucerne(+grise)	7,8	6	0	19		
Kløvergræs	72,4	13	0	50		
Vedvarende græs	10,4	0	0	34		
Indkøb pr. ha: 0,8 t halm + 0,7 t aske						
=====						
I alt salgsafgrøder	24,4 ha	Bidrag:	460.101 kr.;		grovfoder	158,0 ha

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	177,5	203,8
Statusvægt (Beg./slut)	383/370	176/177

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	97	25	(113)
Overført (mdr. ved kælvning)	107	325	107	370	
Solgt - levebrug	9	428	0	-	
- slagtning	95	368	1	332	
- døde	2	350	5	84	
Foderindsats, FE					Foderforsyning
- Tilskuds foder	619		69		12% indk.
- Korn + roepiller	871 +117		183 +2		20% indk.+0,02ha
- Mælk m.m.	-		28		-
- Grønpiller	136		71		1% indk.+0,04ha
- Roer (inkl. top) + kartofler	279 +101		16 +13		1% indk.+0,06ha
- Frisk græs	958		573		0,85 ha (heraf
- Ensilage, hø	1257		198		0,06 ha vedv.)
- Halm	29		30		-
I alt	4367		1183		34% indk.+0,97ha

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6066/5,99/4,12	
- Tilvækst, kg pr. dyr	15	173
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	90	(5,7)
Indtægter, kr. pr. årsko + 1,15 stk. opdræt + 0,89 ha sædsk.		
- Mælk, mejeri (95%, 3,16 kr./EKM)		18188
- Mælk, husholdn., kalve (5%) + EF-susp.		951 +72
- Tilvækst		1209
Omkostninger		
- Foder (heraf grovfoder)		4567 (899)
- Avl, dyrlæge m.m.		542
Bidrag		15311

Bidrag svin i alt	132000
=====	
Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr.	3308 +248
Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr.	2061 (415)
Driftsoverskud hele gården, 1000 kr.	1495
=====	

H-nr. 50-7 PRODUKTIONSSYSTEM

Jord	Areal 60,8 ha, heraf 36,6 ha sædskifte som kan vandes. Økologiske dyrkning siden 1986. Sædskiftet er baseret på: byg+ært med udlæg - kløvergræs (2 år) - vårhvede. Jb-nr. 1(5%) 3(40%) 4(55%). (Jordprøver efteråret 1987). Rt 6,7, Pt 3,9 (10% under 2,5), Kt 8,9 (40% under 7,0), Mgt 2,8 (93% under 4,0), Cut (18% under 2,0).
Bygninger og lager	Ældre dybstrøelsesstalde til ca. 40 avlsdyr med tilhørende ungdyr. Gyllekanaler ved ædeplads - med fanggitter. 450 m ³ gyllelager. Ensilage i markstakke.
Maskiner	Der lejes til udbringning af staldgødning og gylle, ensilering og mejetærskning.
Besætning	Limousine. Der fodres om vinteren med ensilage. Om sommeren afgræsses i to regulerede storfolde. Der var dispensation til at fodre opdrættet med konventionelt foder.
Arbejde	Bruger.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Udbyttet i vårsæd til modenhed var højere end sidste år trods tørken, hvilket bl.a. kan tilskrives bedre gødningsforsyning pga. indkøb af svinegylle samt vanding. Prisen for udbringning af svinegylle fra naboejendom 2 km væk med slæbeslangevogn har dog været meget høj (ca. 22 kr./ton), hvilket er årsagen til en fordobling af maskinstationsudgifterne pr. ha.

Bidraget i vårhveden steg 1.400 kr./ha som følge af højere priser (+47 kr./hkg). I alt steg bidraget fra salgsafgrøder 29.000 kr.

Trods god fremspiring af 120 kg ærter + 100 kg byg pr. ha, sået d. 11/4 og vandet 3 x 30 mm, blev udbyttet lavt. På grund af nødmodning af ærterne og meget ukrudt (34% ultimo juni) blev der høstet tidligt (8/7). En årsag til det dominerende ukrudt kan - foruden relativ beskeden gødsning og forfrugtsvirkning - være, at såbedstilberedningen skete 17 dage før såning, hvorved ukrudtet kan have fået et forspring. Fremspiringen af ukrudt skete tilsyneladende meget hurtigt efter såning (der var således 14% ukrudt, 8% ærter, 21% korn 5 uger efter såning).

Udlæg blev sået 10 dage efter dæksæd (byg-ært), men uden ukrudtsharvning imellem og blev veletableret med høj kløverandel.

Græsudbyttet er steget 400 FE/ha, hvilket kan skyldes en kombination af flere forhold: God kløverbestand på 1. års-markerne, vanding af en del af græsarealet, brug af svinegylle samt evt. bedre udnyttelse af vedvarende græs i den tørre sommer.

Foderforbruget blev øget med 600 FE/KPE i forhold til sidste år, især som følge af øget mængde frisk græs og halm samt flere tyrekalve opfedet på grovfoder. Tilvæksten, især egentilvæksten hos ammekøerne og opdrættet blev imidlertid også øget, således at foderforbruget pr. kg tilvækst blev reduceret med 1,4 FE. Den øgede tilvækst og fortsat særdeles gunstige afregningspriser (via direkte salg til detailforretning) gjorde, at værdien af kødsalget blev forbedret med næsten 1.800 kr./KPE. Salget af tyresæd, der før hen var en væsentlig indtægtskilde, var i år imidlertid ubetydelig, således at den samlede indtægt kun blev øget med 200 kr. pr. KPE. Bidraget blev øget med ca. 500 kr., bl.a. som følge af en væsentlig reduktion af avlsomkostningerne.

Det øgede bidrag fra såvel afgrøder som besætning resulterede i, at driftsoverskuddet blev øget med næsten 70.000 kr. i forhold til sidste år, idet kapacitetsomkostningerne var uændrede.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 50-7

Mark	Areal ha	Husdyrgødning ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
Salgsafgrøder				<u>hkg</u>	<u>kr./kg</u>	
Vårbyg	2,2	54	1688	45	1,90	6212
Vårhvede+Ital.	10,5	52	1688	37	2,35	6349

Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Hels.(ært/byg+ud)	7,7	22	1316	16 +9	0,85	
Kløvergræs	16,2	3	216	30	0,25	
Vedvarende græs	24,2					

Indkøb pr. ha: 1,1 t halm + 5,8 t svinegylle

I alt salgsafgrøder 12,7 ha Bidrag: 80.331 kr.; grovfoder 48,1 ha

Besætning	Ammekøer	Opdræt	Ungtyre
Årsenheder	38,6	24,5	34,8
Statusvægt (Beg./slut)	572/620	316/298	312/284

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg	stk.	a kg
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	16	40	20	42
Overført	7	511	7	579	-	-
Indkøbte dyr	4	461	7	332	9	424
Solgt - levebrug	3	793	3	413	39	370
- slagtning	13	593	9	409	28	568
- døde	0	-	1	37	1	70

Tilvækst, kg pr. dyr 85 267 330

Foderindsats, FE	I alt	Pr. KPE*	Foderforsyning
- Tilskudsforbrug	26058	675	13% indk.
- Korn, biprodukter	14783	383	0,10 ha
- Ærteskalpiller	2968	77	2% indk.
- Frisk græs	92904	2407	1,25 ha (heraf 0,63 ha vedv.)
- Ensilage, hø	47834	1239	
- Halm	11126	288	

I alt 195673 5069 15% indk.+1,35ha

Foderforbrug pr. kg tilvækst, FE 9,3

Indtægter, kr. pr. KPE + 0,62 ha sædsk.

- Tilvækst m.m. 11938

Omkostninger

- Foder (heraf grovfoder) 3243 (1192)

- Avl, dyrlæge m.m. 843

Bidrag 7852

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr. 383 +20

Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr. 196 (0)

Driftsoverskud hele gården, 1000 kr. 207

* 1 KPE = 1,00 ammekøer + 0,64 opdræt + 0,90 tyr + 0,02 avlstyr

H-nr. 51-7 PRODUKTIONSSYSTEM

- Jord** 29,1 ha, heraf 21,1 ha sædskifte hvoraf 12,0 ha kan vandes. Økologisk dyrkning påbegyndt i 1984. Sædskiftet baseret på byg med udlæg - kløvergræs (2 år) - korn/kartofler/roer - korn.
JB-nr. 6(55%) 4(10%) 11(35%). (Jordprøver efteråret 1987). Rt 7,1, Pt 4,0 (10% under 2,5), Kt 15,4 (0% under 7,0), Mgt 7,3 (0% under 4,0), Cut 2,1 (0% under 2,0).
- Bygninger og lager** Sengebåse i ældre bindestald til 28 malkekøer - ny malkestald - og 14 opdræt + dybstrøelse til 32 opdræt. Husdyrgødning: fast møg 225 m³, gylle 700 m³. Ensilage i markstakke. Høtørringsanlæg.
- Maskiner** Der lejes til mejetærskning, skårlægning, ensilering, lægning og optagning af kartofler samt gødningskørsel.
- Besætning** Jersey med indkrydsning af tung race (DRK/RDM). Hø + ensilage + roer om vinteren. Rotationsgræsning med fronthegn fra maj til november. Mælkekvote 153.055 kg, 6,12% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/10 1988. Dispensation til at fodre opdræt med konventionelt foder.
- Arbejde** 1,5 brugere og 1 medhjælper.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Kartoflerne blev sat 11. maj efter, at forårsvæksten i græsforfrugten var udnyttet til afgræsning. Nettoudbyttet blev 75% højere end sidste år, men pga. afsætningsproblemer blev kun 28% solgt til 2,50 kr./kg, mens resten måtte opfodres. Bidraget steg derfor ikke.

Udbyttet i vårhvede, havre og byg blev henholdsvis 11, 12 og 19 hkg/ha lavere end året før. Alt vårkorn blev sået primo maj lige efter græspløjning og blev tørkeskadet med svag buskning til følge. Nedpløjning af græs så kort før såning kan have immobiliseret kvælstof fra husdyrgødning, men der blev ikke konstateret synlig N-mangel. Vårhveden kunne som den eneste kornafgrøde opretholde uændret dækningsbidrag ved at give et pænt udbytte og en god salgspris for ca. 1/3 af høsten (4 kr./kg).

Udlæg blev sået i byg på lerjorden d. 4/6 efter to ukrudtsharvninger i maj. Der blev siden hen vandet med 60 og 70 mm hhv. d. 6/6 og 25/6, hvorfor etableringen lykkedes godt. Udbyttet i roer blev halveret i forhold til året før pga. sen såning (5/5), lavt plantetal efter rodbrandangreb, tørke og virusgulsot (24.000 pl./ha, 95% med virus d. 11/8).

Mælkeydelsen pr. ko, er faldet 500 kg EKM. Mejerileverancen og hjemmeforbruget var imidlertid stort set uændret, mens svindet faldt fra ca. 7% til under 1%.

Et fald i mælkeprisen på 42 øre/kg EKM medførte et fald i mælkeindtægt på 2200 kr/ko, som kun blev delvist opvejet af en stigning i tilvækstværdi på 1.600 kr./ko. Tilvækst pr. årsopdræt steg 52 kg, hvilket bl.a. kan tilskrives en mere koncentreret fodring, da roepiller har indgået i vinterfoderet på dispensation. Antallet af opdrætskvier er øget - bl.a. på grund af en god reproduktion i besætningen (over 1,2 fødte kalve pr. årsko i de tre sidste regnskabsår).

Dækningsbidraget pr. ko faldt ca. 1.000 kr. samtidig med, at det beslaglagte grovfoderareal steg med 0,1 ha/ko. Et øget antal årskøer gjorde dog, at det samlede bidrag kun faldt med 6.000 i forhold til året før. Andre indtægter faldt med 29.000 kr., men da kapacitetsomkostningerne reduceredes tilsvarende - pga. især sparede lønomkostninger - blev driftsoverskuddet uændret. Det bør dog iagttages, at gårdens samlede areal er forøget med 8 ha.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 51-7

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
				<u>hkg</u>	<u>kr./kg</u>	
Salgsafgrøder						
Kartofler	0,7	18	3413	241 (+10)	1,07	22728
Vårhvede + ital.	1,4	29	1907	43 (+12)	2,50	9738
Havre	3,3	21	727	12 (+2)	1,90	1439
Vårbyg +u/ital.	3,2	33	1472	24 (+14)	1,90	3031
Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Roer(10% kålroer)	2,4	62	3598	57 +6	0,38	
Helsød (rug)	2,1	0	1095	5	}	0,12
Kløvergræs	8,0	0	91	71		
Vedv. græs	8,0	9	305	28		
Indkøb pr. ha: 0,7 t halm						
I alt salgsafgrøder 8,6 ha Bidrag: 43.990 kr.; grovfoder 20,5 ha						

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	30,7	38,1
Statusvægt (Beg./slut)	397/408	168/235
Omsætning af dyr:	<u>stk.</u> <u>a kg</u>	<u>stk.</u> <u>a kg</u>
Overførte kviekalve (tyrekalve)	- -	21 28 (14)
Overført (mdr. v. klv.)	8 312	8 378 (28)
Solgt - levebrug	1 530	2 38
- slagtning	9 404	0 -
- døde	0 -	1 28
Foderindsats, FE		Foderforsyning
- Tilskudsfoder	706	131 15% indk.
- Korn + roepiller	923 +0	89 +308 18% + 0,18 ha
- Mælk m.m.	-	37 -
- Roer (inkl. top) + kartofler	482 +40	10 0,08 ha
- Frisk græs	1570	373 } 1% indk.+0,59 ha
- Ensilage + hø	604	36 } (heraf 0,26ha v)
- Halm	<u>28</u>	<u>136</u> -
I alt	4353	1120 34% indk.+0,85ha

Udbytte

- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	5571/5,63/3,95
- Tilvækst, kg pr. dyr	39 187

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	92 (5,3)
---------------------------------	----------

Indtægter, kr. pr. årsko + 1,24 stk. opdræt + 0,41 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (93%, 2,61 kr./EKM)	13611
- Mælk, husholdn., kalve (7%) + EF-susp.	951
- Tilvækst	3031

Omkostninger

- Foder (heraf grovfoder)	5000 (678)
- Avl, dyrlæge m.m.	<u>840</u>

Bidrag 11753

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr.	406 +12
Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr.	212 (36)
Driftsoverskud hele gården, 1000 kr.	206

- Jord** Areal 66,5 ha, heraf 55,1 ha sædskifte. Ingen vanding, bortset fra kartoffelarealet. Økologisk dyrkning siden 1987. Sædskiftet er baseret på byg/hvede/rug med udlæg - kløvergræs (2 år) - korn/ært/roer. JB-nr. 3(20%) 4(30%) 6(40%) 11(10%). (Jordprøver dec. 88) Rt 6,3, Pt 3,0 (38% under 2,5), Kt 8,6 (54% under 7,0), Mgt 4,8 (54% under 4,0), Cut 1,7 (38% under 2,0).
- Bygninger og lager** Bindestald til 47 køer.
Fast gødning (6 mdr.) og 420 m³ ajle. Ensilage i markstakke.
- Maskiner** Maskinstation: Ensilering.
- Besætning** RDM. Om vinteren fodres med græs- og helsædsensilage og roer, om sommeren benyttes rotationsgræsning indtil 1. slæt, herefter reguleret storfold. Mælkekvote 289.000 kr., 3,98% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion fra 1/10 1989.
- Arbejde** 1,5 bruger og 1-2 medhjælpere.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Udbyttet i kartoflerne var 70 hkg/ha højere end året før, men pga. afsætningsvanskeligheder og lave priser (68% solgt à 1,02 kr./kg) blev store mængder kartofler opfodret. Dækningsbidraget pr. ha blev derfor ca. 14.000 kr. lavere.

I både hvede og byg høstet ved modenhed samt i byg og havre til helsæd blev udbyttet begrænset af tørke.

Udlæg isæt medio maj i både hvede, byg og havre blev ikke godt etableret. Der blev sået nyt udlæg i august/september, hvilket resulterede i en god kløverbestand men desværre også meget ukrudt, som var dominerende (42%) også i foråret 1993.

Roerne blev sået om relativt sent (21/5), men 2. hold spirede hurtigt frem. Trods en god ukrudtskontrol blev udbyttet 4.600 FE/ha lavere end sidste år, hvilket især skyldes tørke i juli og virusgulsot i eftersommeren.

Udbyttet i kløvergræs var på niveau med tidligere år. For at kompensere for udbyttetabet i roerne blev der høstet et stort kornareal til helsæd. Dette i kombination med lave udbytter gjorde, at det samlede bidrag fra salgsafgrøder blev halveret.

Mælkeindtægten pr. ko faldt ca. 1.800 kr. på grund af en kombination af lavere mælkeleverance (± 300 kg/ko) og lavere pris (± 10 øre/kg EKM). Tilvækstværdien blev ca. 900 kr./ko lavere end det høje niveau på 3.300 kr. sidste år. Faldet i tilvækstværdi skyldes især stor udskiftning (57%) i besætningen, lavere tilvækst (± 43 kg/ko) samt en lavere afregningspris pr. kg for de solgte køer. De mange kvier, der blev sat ind i vinterens løb, betød, at den gennemsnitlige vægt pr. ko var 47 kg lavere ved årets slutning end ved begyndelsen. Foderudgifter mv. var uændrede i forhold til sidste år, således at det samlede bidrag blev 2.600 kr./ko lavere.

I alt faldt gårdens bidrag med 233.000 kr., og da kapacitetsomkostningerne kun var 25.000 kr. lavere end året før, faldt driftsoverskuddet med 210.000 kr. til niveauet i årene 89/90 og 90/91.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 53-8

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
				hkq	kr./kg	
Salgsafgrøder						
Kartofler	2,7	52	0	260	0,84	18707
Vinterhvede	4,5	43	0	46	1,90	8093
Vårbyg+luc.	7,1	26	0	34	1,90	5734
Grovfoder				a.e.	kr./FE	
Fodersukkerroer	4,0	62	0	61 +17	0,23	
Hels.(havre,byg+u)	5,1	18	1221	35 +0		
Hels.(rug/vikke+u)	3,0	24	1732	16 +4		
Hels.(ært+u)	5,0	0	763	32 +3	0,31	
Kløvergræs	23,7	2	570	51		
Vedv. græs	11,4	0	0	22		
Indkøb pr. ha: 0,8 t halm						
I alt salgsafgrøder 14,3 ha Bidrag: 127.638 kr.; grovfoder 52,2 ha						

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	43,3	52,9
Statusvægt (Beg./slut)	566/519	297/270
Omsætning af dyr:	stk. a kg	stk. a kg
Overførte kviekalve (tyrekalve)	- -	30 42 (27)
Overført (mdr. v. klv.)	28 456	28 534 (27)
Solgt - levebrug	1 630	12 241
- slagtning	18 510	0 -
- døde	2 571	0 -
Foderindsats, FE		Foderforsyning
- Tilskudsfoder	820	196
- Korn + roepiller	707 +2	164 +359
- Mælk m.m.	-	27
- Kartofler	69	-
- Roer (inkl. top)	741	22
- Frisk græs	1401	610
- Ensilage, hø	1748	91
- Halm	24	132
I alt	5512	1601
		14% indk.
		6% indk.+0,23ha
		0,01 ha
		0,10 ha
		1,06 ha (heraf
		0,25 ha vedv.)
		-
		20% indk.+1,40ha

Udbytte

- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7107/4,32/3,47
- Tilvækst, kg pr. dyr	0 232
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	80 (6,9)

Indtægter, kr. pr. årsko + 1,22 stk. opdræt + 0,91 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (95%, 3,05 kr./EKM)	20499
- Mælk, husholdn., kalve (3%) + EF-susp.	750 +150
- Tilvækst	2447

Omkostninger

- Foder (heraf grovfoder)	5760 (1461)
- Avl, dyrlæge m.m.	786

Bidrag 17300

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr.	877 +16
Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr.	528 (190)
Driftsoverskud hele gården, 1000 kr.	365

Jord	Areal 95,0 ha, heraf 75,2 ha sædskifte hvoraf 61,0 kan vandes. Økologisk dyrkning påbegyndt i 1982. Sædskiftet er baseret på rug med udlæg - kløvergræs (2-3 år) - vårkorn/vinterhvede - kartofler/porrer. JB-nr. 1(25%) 2(45%) 4(5%) 11(25%). (Jordprøver 1987) Rt 6,3, Pt 3,4 (12% under 2,5) Kt 6,3 (63% under 7,0), Mgt 4,0 (58% under 4,0), Cut 1,0 (89% under 2,0).
Bygninger og lager	Dybstrøelse med spalter, foderbord til 60 køer og 50 kvier. Ensilage 760 m ³ overdækket plansilo.
Maskiner	Maskinstation anvendes til mejetærskning, ensilering og spredning af fast gødning.
Besætning	Blandet. Om vinteren fodres med kløvergræsenilage, om sommeren benyttes rotationsgræsning 10-15 folde fra maj. Mælkekvote 298.281 kg, 4,52% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/10 1987. Dispensation til at fodre opdræt med konventionelt foder.
Arbejde	1 bruger, 1 medhjælper fast, 1-2 løse medhjælpere til pakning af porrer og til kartoffel-sortering.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Bidraget fra porrer faldt 35.000 kr./ha, da der totalt blev afsat mindre end året før og fra et større areal.

Bidraget fra kartoflerne faldt 8.000 kr./ha, især pga. dårligere afsætning (54% solgt à 2,68 kr./kg mod 74% solgt à 3,35 kr./kg året før). Fremover avles kun kartofler til tidlig levering.

Udbytte og bidrag i uvandet rug var på niveau med året før. Kløvergræsudlæg isået forår havde vanskeligt ved at klare konkurrencen om vand og blev dårligt etableret.

Alle vårsåede korn(-ært) afgrøder blev meget tørskadede i maj-juni, da vandingskapaciteten var utilstrækkelig til at holde trit med fordampningen efter en lidt sen start på vanding.

Ugødet havre efter kløvergræs havde meget dårlig buskning og blev vandet for sent (15/6). Byg-ærtemarkerne blev sået tidligt og havde god fremspiring af ærter, men på grund af tørken gav de lave udbytter, enten ved afgræsning eller til helsæd.

Udlæg i vårsæd blev sået primo maj (3-4 uger efter dæksæd) og spirede sent, men blev veletableret i løbet af efteråret.

Udbyttet af kløvergræs blev reduceret pga. tørke og lav kløverprocent (17%) i førsteårs markerne (udlagt i rug året før). Optagelsen af frisk græs pr. ko blev derfor reduceret med godt 1/3 i forhold til året før.

Prisen pr. FE græsmarksfoder steg 8 øre, hvilket er årsagen til halvdelen af en stigning i foderomkostningerne pr. ko med 700 kr.

Et fald i mælkeprisen på 21 øre/kg EKM medførte et fald i mælkeindtægten på 1.200 kr./ko, som kun delvist kunne opvejes af øget tilvækstværdi på 500 kr./ko. Foruden en bedre pris på udsætterkøer (+ 52 øre/kg, + 13 kg/ko) skyldes stigningen i tilvækstværdi, færre døde køer samt en god egentilvækst hos køerne. Efter endt udsanering af stafylokokinficerede køer er koantallet desuden øget ved eget tillæg.

Den samlede virkning af faldet i bidrag fra kartofler og porrer, et mindre kornareal samt 1.350 kr. mindre i bidrag pr. ko var et fald i gårbidraget på godt 200.000 kr.

Bl.a. på grund af mindre lønomkostninger blev faldet i driftsoverskud begrænset til 80.000 kr.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 54-7

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
------	-------------	-----------------------	---------------------	-------------------	----------------------	------------------

Salgsafgrøder

				hkq	kr./kg	
Porrer	3,8	62	497	-	-	85207
Kartofler	10,9	44	242	132	1,63	19015
Rug + kl.udl.	4,1	36	607	27 (+1)	1,90	3610
Havre + ital.	6,4	0	607	28 (+2)	1,90	3526

Grovfoder

				a.e.	kr./FE	
Helsød(hv/vik+u)	3,6	17	482	7	0,34	
Hels(byg/ært+ita)	24,0	30		16 +8		
Kløvergræs	22,4	29		45		
Vedv. græs	19,8	0		23		

Indk. pr. ha: 0,7 t halm + 4,8 t svinegylle + 10,3 t biogasgylle + 0,7 t halmaske

I alt salgsafgrøder 25,2 ha Bidrag: 568.421 kr.; grovfoder 69,8 ha

Besætning
Malkekøer
Opdræt

Årsenheder	54,6	62,0
Statusvægt (Beg./slut)	499/498	221/269

Omsætning af dyr:

	stk.	a kg	stk.	a kg	
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	28	42	(33)
Overført (mdr. v. klv.)	20	389	20	467	(26)
Solgt - levebrug	0	-	2	35	
- slagtning	10	513	0	-	
- døde	1	553	1	125	

Foderindsats, FE

			Foderforsyning
- Tilskudsfoeder	762	223	16% indk.
- Korn, biprodukter	907	97	11% indk.+0,11ha
- Mælk m.m.	-	40	-
- Kartofler	373	8	4% indk.+0,04ha
- Frisk græs	1038	687	1,29 ha (heraf
- Ensilage, hø	1773	221	0,36 ha vedv.)
- Halm	8	75	-

I alt 4861 1351 31% indk.+1,44ha

Udbytte

- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	6213/4,23/3,49
- Tilvækst, kg pr. dyr	42 203

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.) 92 (5,5)

Indtægter, kr. pr. årsko + 1,14 stk. opdræt + 0,93 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (93%, 2,52 kr./EKM)	14608
- Mælk, husholdn., kalve (4%) + EF-susp.	614+122
- Tilvækst	2981

Omkostninger

- Foder (heraf grovfoder)	6122(2182)
- Avl, dyrlæge m.m.	1094

Bidrag 11109

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr.	1176+286
Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr.	979(269)
Driftsoverskud hele gården, 1000 kr.	483

Jord	Areal 24,5 ha, heraf 24,5 ha sædskifte. Ingen vanding. Biodynamisk dyrkning blev påbegyndt i 1980. Sædskiftet er baseret på: byg + ært med udlæg - kløvergræs/lucerne (2 år) - vinterhvede/rug. JB-nr. 3(30%) 6(50%) 7(20%). (Jordprøver december 1988). Rt 7,4, Pt 1,7 (89% under 2,5), Kt 12,3 (5% under 7,0), Mgt 6,2 (0% under 4,0), Cut 2,7 (0% under 2,0).
Bygninger og lager	Nyere bindestald til 24 køer, ungdyr på dybstrøelse i lade. Ajle 150-200 m ³ . Ensilage i 2 plansiloer a 185 m ³ .
Maskiner	Der lejes til ensilering.
Besætning	Jersey. Om vinteren fodres med kløvergræsensilage, helsædsensilage og hø. Om sommeren afgræsning i reguleret storfold. Mælkekvote 100.379 kg, 6,32% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/1 1988. Dispensation til at fodre opdræt med konventionelt foder.
Arbejde	2 mand i stalden og 1 mand i marken.
Særlige forhold	Landbruget er en del af en institution, der også omfatter andre virksomheder. Det er derfor ikke muligt at beregne et egentligt driftsoverskud for landbruget.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Udbyttet i rug blev 25-30 procent højere end i de tre foregående år, sandsynligvis pga. god etablering (rotorharve - såning) og lidt højere gødningsniveau. Til gengæld blev det opgivet at så udlæg i den tætte afgrøde. 87 procent af rugen blev solgt til 2,90 kr./kg, hvorfor bidraget pr. ha blev væsentligt højere end i hveden. Bidraget pr. ha fra vinterhveden faldt ca. 5.000 kr. pga. mindre udbytte og lavere gennemsnitspris (kun 15% solgt til 2,60 kr./kg). Vårhveden blev sået efter sen ompløjning (8/4) af lucerneforfrugten. Buskningen blev svag og udbyttet lavt.

På byg-ærte markerne blev ærteveksten ringe trods en høj ærteandel i udsæden (75 kg byg + 140 kg ært pr. ha). En lav sådybde kan have gjort ærterne meget tørkefølsomme. Byggen kunne ikke kompensere for den manglende ærtevekst, hvorfor markerne blev ukrudtsfyldte (19% d. 3/7) og udbyttet lavt.

I det relativt lave udbytte pr. ha græsmarksfoder indgår 1,1 ha byg-ært frisk opfodret. På kløvergræsmarkerne var tørken og en relativ lav afgræsningsintensitet udbyttebegrænsende, hvorimod kløverbestanden var god. Samtidig var græsoptagelsen pr. ko høj - over 1.600 FE frisk græs.

Mælkeydelsen steg 850 kg EKM/ko til det meget høje niveau på 7.500 kg/årsko (Jersey), bl.a. på grund af en højere udskiftning og et højere foderniveau både sommer og vinter. Græsmarksfoderets andel af det samlede foderforbrug var 62% ligesom sidste år.

De øgede foderomkostninger samt et fald i mælkeprisen på 20 øre og fald i tilvækstværdien på 627 kr./ko reducerede stigningen i bidraget pr. ko til 676 kr. Dette kunne ikke kompensere for en nedgang på 3,5 årskøer, hvorfor det samlede bidrag for besætningen faldt med 52.000 kr. Bidraget for hele gården faldt 65.000 kr.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 55-8

Mark	Areal ha	Husdyrgød. n. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
Salgsafgrøder				<u>hkq</u>	<u>kr./kg</u>	
Vinterhvede	2,8	46	954	54	2,01	9031
Rug	2,4	42	1798	47	2,77	10976
Vårhvede+kl.u.	1,5	25	375	26	2,01	4126
Byg/ært+kl.u.	1,5	30	375	10	1,90	711
Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Kløvergræs	16,3	11	480	45	0,16	

Indkøb pr. ha: 0,8 t halm + 5,3 t kvæggylle

I alt salgsafgrøder 8,2 ha Bidrag: 58.884 kr.; grovfoder 16,3 ha

Besætning	Malkekøer	Opdræt
Årsenheder	19,4	18,1
Statusvægt (Beg./slut)	408/419	193/255

Omsætning af dyr:	stk.	a kg	stk.	a kg
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	4	23 (11)
Overført (mdr. ved kælvning)	7	369	7	413 (26)
Solgt - levebrug	1	503	0	-
- slagtning	12	399	0	-
- døde	0	-	1	110

Foderindsats, FE			Foderforsyning
- Tilskudsfoder	772	98	13% indk.
- Korn, biprodukter	1189	231	14% indk.+0,13ha
- Mælk m.m.		29	-
- Frisk græs	1619	534	} 0,89 ha
- Ensilage, hø	1636	286	
- Halm	10	147	
I alt	5226	1325	27% indk.+1,02ha

Udbytte		
- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7524/6,28/4,25	
- Tilvækst, kg pr. dyr	24	176

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.) 88 (7,1)

Indtægter, kr. pr. årsko + 0,94 stk. opdræt + 0,89 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (86%, 3,40 kr./EKM)	21959
- Mælk, husholdn., kalve (11%) + EF-susp.	2739 +113
- Tilvækst	1292

Omkostninger	
- Foder (heraf grovfoder)	5705 (875)
- Avl, dyrlæge m.m.	969
Bidrag	19429

Bidrag hele gården, 1000 kr. 437

Jord	Areal 39,6 ha, heraf 34,6 ha sædskifte. Ingen vanding. Økologisk dyrkning blev påbegyndt i 1988, siden 1983 har sprøjtning og kunstgødning dog stort set ikke været anvendt. Sædskiftet er baseret på 2-4 årige kløvergræsmarker - roer/vårkorn - vårkorn+ærter med udlæg. JB-nr. 2(90%) 11(10%). (Jordprøver februar 1989). Rt 6,5, Pt 4,4, (7% under 2,5), Kt 7,7 (47% under 7,0), Mgt 6,5 (0% under 4,0), Cut 2,6 (0% under 2,0).
Bygninger og lager	Bindestald til 41 køer + opdræt. Top- og helsædsensilage i udendørs plansilo, resterende ensilage lagres i markstakke. 325 m ³ ny ajlebeholder + 220 m ³ gammel lager.
Maskiner	Der lejes til gødningsudkørsel (3/4), roeoptykning (1/2), halmpresning (3/4) samt ensilering.
Besætning	DRK. Græs- og helsædsensilage + roer om vinteren. Rotationsgræsning om sommeren. Mælkekvote 315.000 kg, 4,04% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/10 1989. Der var dispensation til at fodre opdrættet med konventionelt foder.
Arbejde	Bruger og "løs" medhjælp.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Udbyttet i byg og især havre blev væsentligt lavere end sidste år på grund af tørken. Havren, som gav under 1/3 af udbyttet de to foregående år, hvor forfrugten var kløvergræs, var i år placeret efter ærter på tørkefølsom jord. Ukrudt - bl.a. hanekro og melder - blev godt kontrolleret af en enkelt ukrudtsharvning før såning af udlæg (3% d. 2/7). Kløvergræsudlæg blev sået henholdsvis 2,16 og 20 dage efter dæksæden på de tre udlægsmarker. Efter god fremspiring i alle tre marker blev kløvergræsudlægget tørkeskadet og forsvandt på det meste af arealet. Omsåning primo august efter høst af helsæd lykkedes godt.

Roedudbytte blev 3.100 FE/ha højere end året før og det højeste i fire år trods sommertørke og udbredt virusgulsot fra sidste halvdel af august (64% planter med virussympotomer 26/8). I modsætning til tidligere år er roerne sået direkte efter kløvergræs, hvor der ellers har været en kornafgrøde imellem.

På trods af udbyttenedgangen i specielt helsædsudbyttet pr. ha blev mængden af græsmarksfoder ved malkekøerne i forhold til sidste år øget med ca. 350 FE/ko til i alt 2.815 FE. Dette var muligt som følge af en ændret prioritering mellem køer og opdræt. Det var især indkøbte roepiller og andet koncentreret foder, der erstattede nedgangen på knap 600 FE græsmarksfoder pr. årsopdræt.

Det samlede foderniveau ved malkekøerne blev øget med ca. 250 FE/ko. Såvel mælkeydelsen som egentilvæksten steg med henholdsvis 250 kg og 17 kg pr. årsko. Et fald i mælkeprisen på 0,27 kr./kg, og øgede omkostninger til indkøbt foder (andelen af indkøbt foder steg med 9% til i alt 38% i år) gjorde dog, at bidraget pr. ko faldt med ca. 550 kr. pr MPE i forhold til sidste år.

Bidraget for hele gården faldt med 63.000 kr. i forhold til sidste år. Kapacitetsomkostningerne blev imidlertid også reduceret således, at driftsoverskuddet kun var 20.000 kr. lavere end sidste år.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 70-9

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
Salgsafgrøder				<u>hkq</u>	<u>kr./kg</u>	
Vårbyg+kl.udl.	2,9	30	0	26 (+7)	1,90	4246
Havre+kl.udl.	2,9	9	0	16 (+3)	1,90	2505
Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Fodersukkerroer	2,6	57	1995	95 +15	0,29	} 0,26
Hel.(byg/ært+kl.u)	8,9	40	411	17 +13		
Kløvergræs	17,3	31	490	45		
Vedv. græs	5,0	0	0	21		
Indkøb pr. ha: 1,2 t halm						
I alt salgsafgrøder		5,8 ha	Bidrag:	19.709 kr.;	grovfoder	33,8 ha

Besætning	Malkekøer		Opdræt	
Årsenheder	35,3		37,3	
Statusvægt (Beg./slut)	643/686		275/344	
Omsætning af dyr:	<u>stk.</u>	<u>a kg</u>	<u>stk.</u>	<u>a kg</u>
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	18	44 (21)
Overført (mdr. ved kælvning)	11	502	11	580 (26)
Solgt - levebrug	0	-	0	-
- slagtning	11	609	0	-
- døde	1	350	1	55
Foderindsats, FE				Foderforsyning
- Tilskudsfoeder	980		326	18% indk.
- Korn + roepiller	1026 +0		54 +403	11% indk.+0,12ha
- Mælk m.m.	-		31	-
- Grønpiller	245		13	3% indk.
- Roer (inkl. top)	787		4	0,07 ha
- Frisk græs	1515		539	} 0,93 ha (heraf
- Ensilage, hø	1300		34	
- Halm	51		137	0,15 ha vedv.)
I alt	5904		1541	38% indk.+1,12ha

Udbytte

- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P %	7526/4,05/3,42
- Tilvækst, kg pr. dyr	63 267
Fodereff., vinter (FE/kg tilv.)	91 (5,0)

Indtægter, kr. pr. årsko + 1,06 stk. opdræt + 0,85 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (94%, 2,58 kr./EKM)	18178
- Mælk, husholdn., kalve (3%) + EF-susp.	751 +109
- Tilvækst	4598

Omkostninger

- Foder (heraf grovfoder)	7045 (2052)
- Avl, dyrlæge m.m.	757

Bidrag 15834

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr.	577 +1
Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr.	236 (6)
Driftsoverskud hele gården, 1000 kr.	342

Jord	58,7 ha, heraf 54,0 ha sædskifte. En del af arealet er ret uensartet, stenet og dermed mindre egnet til korn dyrkning. Ingen vanding. Økologisk dyrkning påbegyndt i 1987. Sædskiftet er baseret på 2-årige kløvergræs-/lucernemarker - havre/roer - vårbyg+ært/byg med italiensk rajgræs eller udlæg. JB-nr. 3(15%) 4(55%) 6(30%). (Jordprøver februar 1986). Rt 6,2, Pt 3,4 (19% under 2,5), Kt 11,2 (0% under 7,0), Mgt 5,2 (14% under 4,0) Cut 1,7 (71% under 2,0).
Bygninger og lager	Bindestald til 50 malkekøer, delvis adgang til dybstrøelsesareal med ædepladser. Ajle 400 m ³ , ensilage 500 m ³ indendørs.
Maskiner	Der lejes til gødningskørsel, finsnitning, presning og roeoptagning.
Besætning	SDM. Kløvergræs- og helsædsensilage + roer om vinteren. Afgræsning dag og nat i reguleret storfold om sommeren. Mælkekvote 363.000 kg, 4,36% fedt. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/10 1988.
Arbejde	2 brugere + "løs" hjælp.

PRODUKTIONENS FORLØB 1992/93

Alle kornmarker - byg såvel som byg-ært - blev tørkeskadede og gav lave udbytter. Især ærterne klarede sig dårligt, delvis pga. relativ sen såning (primo maj) delvis pga. luseangreb. Efterafgrøde af Ital. rajgræs gav et pænt udbytte (1.500 FE/ha, overvejende afgræsset). Etablering af kløvergræsudlæg mislykkedes i første omgang på to marker pga. henholdsvis udtørring (af sandjord) og dårlig fremspiring i for knoldet såbed (ler). Sidstnævnte blev dog eftersået i september med godt resultat (26% kløver 8/12), muligvis fordi en del af de oprindeligt såede frø spirede efter høst.

På grund af tørken, som satte græsset i stå efter 1. slæt og lave udbytter i kornmarkerne, samt sent omsåede roer blev det nødvendigt at høste et større areal til helsæd. Herved blev kun en enkelt mark høstet til modenhed med beskedent udbytte, og bidraget fra salgsafgrøder blev ca. 100.000 kr. mindre end det høje niveau sidste år.

Begge bederoemarker måtte omsås på grund af kraftige angreb af rodbrand. På den ene mark blev kålroer (sået 30/5) etableret godt, men udbyttet blev dog beskedent, mens resten af roearealet blev omsået med byg-ært (4/6), som blev staldfodret i august (ca. 2.600 FE/ha).

Kløvergræsmarkerne gav et 1. slæt af høj kvalitet og kompenserede for tørkeperioden ved god vækst i august/september, hvorfor udbyttet pr. ha blev på niveau med de foregående år. Optagelsen af frisk græs (inkl. staldfodring) pr. ko blev meget høj - over 700 FE højere end året før - og bl.a. derfor blev prisen pr. FE græsmarksfoder ikke højere end sidste år.

Mælkeydelsen pr. ko faldt ca. 350 kg, hvilket kan forklares med en relativt lav udskiftningsprocent og lidt lavere sommerydelse pga. skift mellem staldfodring/afgræsning. Sammen med et drastisk fald i mælkeprisen på 46 øre/kg EKM formindskede dette mælkeindtægten med godt 3.500 kr./ko.

Tilvækstværdien øgedes med 1.000 kr./ko, især som følge af salg af avlskvier og bedre priser på udsætterkøer.

I alt blev bidraget fra besætningen 115.000 kr. mindre end året før. Den samlede virkning af faldet i bidrag fra både salgsafgrøder og besætning samt lavere kapacitetsomkostninger - bl.a. 60.000 kr. mindre i lønomkostninger - blev et fald i driftsoverskuddet på 115.000 kr. til det næstlaveste siden omlægning til økologisk drift.

Teknisk-økonomiske hovedresultater 1992-93.
H-nr. 71-9

Mark	Areal ha	Husdyrgødn. ton/ha	Maskinst. kr./ha	Udbytte pr. ha	Salgspr/ omkostn.	Bidrag kr./ha
				<u>hkg</u>	<u>kr./kg</u>	
Salgsafgrøder						
Vårbyg + kl.udl.	3,5	43	726	33	1,90	4967
Grovfoder				<u>a.e.</u>	<u>kr./FE</u>	
Kålroer	3,1	68	1472	61 +1	0,37	
Hels.(havre+Ital)	3,3	37	0	15 +5		
Hels.(byg+Ital.)	9,6	50	901	25 +15		
Hels.(byg+udl)	2,6	32	0	13 +3		
Hels.(byg/ært+It)	3,6	57	274	24 +3		0,20
Hels.(byg/ært+udl)	2,2	32	0	12 +5		
Kl.græs/lucerne	26,1	25	574	56		
Vedv. græs	4,7	0	0	23		

Indkøb pr. ha: 1,9 t halm + 5,5 t svinegyfle

I alt salgsafgrøder 3,5 ha Bidrag: 17.385 kr.; grovfoder 55,2 ha

Besætning	Malkekøer		Opdræt	
Årsenheder	52,3		53,0	
Statusvægt (Beg./slut)	575/593		242/311	
Omsætning af dyr:	<u>stk.</u>	<u>a kg</u>	<u>stk.</u>	<u>a kg</u>
Overførte kviekalve (tyrekalve)	-	-	24	43 (28)
Overført (mdr. v. klv.)	13	492	13	570 (25)
Solgt - levebrug	0	-	4	478
- slagtning	16	549	1	298
- døde	1	600	0	-
Foderindsats, FE				<u>Foderforsyning</u>
- Tilskudsfoder	545		194	10% indk.
- Korn + roepiller	918 +0		57 +436	13% indk.+0,15ha
- Mælk m.m.	-		39	-
- Grønpiller	287		26	4% indk.
- Roer (inkl. top) + kartofler	361 +100		34 +0	1% indk.+0,06ha
- Frisk græs	1890		648	1,02 ha (heraf
- Ensilage, hø	1662		34	vedv. 0,09 ha)
- Halm	13		114	-
I alt	5776		1582	28% indk.+1,23ha

Udbytte

- Mælk, kontrolf., EKM/F %/P % 7497/4,15/3,34

- Tilvækst, kg pr. dyr 19 261

Fodereff., vinter (FE/kg tilv.) 83 (5,0)

Indtægter, kr. pr. årsko + 1,01 stk. opdræt + 0,99 ha sædsk.

- Mælk, mejeri (95%, 2,45 kr./EKM) 17320

- Mælk, husholdn., kalve (3%) + EF-susp. 674 +146

- Tilvækst 3311

Omkostninger

- Foder (heraf grovfoder) 6123 (1158)

- Avl, dyrlæge m.m. 1108

Bidrag 14220

Bidrag hele gården + andre indtægter, 1000 kr. 761 +1

Kapacitetsomkostninger (heraf lønomkostninger), 1000 kr. 404 (42)

Driftsoverskud hele gården, 1000 kr. 358

4. SUNDHED, SYGDOMSBEKÆMPELSE OG REPRODUKTION I ØKOLOGISKE MALKEKVÆGBESÆTNINGER 1992-93

Mette Vaarst og Erik Steen Kristensen

4.1 Indledning

Et kendskab til sundhedsdynamikken inden for den enkelte besætning, herunder produktionsbetingelserne, er et centralt grundlag for en samlet vurdering af en driftsforms indflydelse på såvel det enkelte dyrs sundhed som besætningens samlede sundhedstilstand. Inden for den økologiske driftsform er det af speciel interesse at vide, hvilken indflydelse de økologiske regler og produktionsforhold kan have dels på samspillet mellem dyr, driftsleder, den samlede besætning og eventuelle, tilstedeværende patogener, og dels på udviklingen inden for den enkelte besætning.

I dette kapitel beskrives, i lighed med de to foregående års besætningsrapporter (Vaarst et al., 1992 & 1993), staldsystem, besætning, reproduktion, kælvningsforløb, yver- og kløvsundhed og væsentlige sygdomskomplekser samt indsatsen til sygdomsbekæmpelse for hver enkelt af de 14 helårsforsøgsbesætninger med økologisk malkekvægdrift. Vægten bliver lagt på hovedlinier i udviklingen inden for driftsåret 1992-93, og i særlige tilfælde i forhold til foregående driftsår. Besætningsrapporterne må betragtes som det absolut bærende element i kapitlet, idet forhold vedr. sundhedstilstanden og tiltag for at forbedre denne er belyst indgående for hver enkelt besætning. Før gårdrapporterne præsenteres indledningsvis resultater på tværs af besætningerne vedrørende disses udvikling, reproduktionsforhold, forhold omkring kælvning, yversundhed og dyrlægebehandlinger. De store, individuelle variationer mellem besætningerne fremhæves således også.

I forlængelse heraf er formålet med dette kapitel således: 1) at beskrive sundhedsdynamikken og udviklingen inden for hver enkelt besætning, samt 2) at indkredse mulige årsager til sygdom inden for hver enkelt besætning.

4.2 Dataindsamling og -præsentation

Projektet er blevet gennemført på 14 økologisk drevne malkekvægbrug. Besætningernes teknisk-økonomiske resultater 1992-93 fremgår af kapitel 3 i nærværende beretning. En beskrivelse af den generelle dataindsamling fremgår af Vaarst et al. (1991).

Der er i løbet af perioden maj 1992 til april 1993 foretaget 3 besætningsbesøg af dyrlæge Mette Vaarst, hvor udviklingen i sygdoms- og sundhedsforhold samt forløbet af de iværksatte registreringer blev diskuteret. Sammen med forsøgsteknikernes registreringer og heraf afledte opgørelser for driftsåret danner disse besætningsbesøg baggrund for kapitlet.

Beskrivelse af de anvendte variabler samt beregningsmetoden, der anvendes ved præsentationen af resultaterne, fremgår af Vaarst et al. (1991) samt Jakobsen og Enevoldsen (1992). Det er ved vurdering af resultaterne vigtigt at bemærke de enkelte besætningers størrelse, da ganske få dyr udgør en betragtelig andel af en mindre besætning, når resultaterne fremlægges som procent- eller fraktilberegninger.

4.3 Besætningernes udvikling

En oversigt over besætningernes aldersmæssige fordeling og udsætningsparametre er vist i tabel 4.1. I størstedelen af besætningerne af let race har der gennem flere år været anvendt indkrydsning med tungere racer for at forbedre dyrenes mælke- og kødproduktionsegenskaber, krydsningsfrodigheden i relation til

kalvenes sundhed samt en generel forbedring af dyrenes konstitution. En del besætninger er udvidet i driftsåret (H-nr. 12-8, 26-7, 34-8) eller fortsat under udvikling med hensyn til indkrydsning, evt. med henblik på et decideret raceskift (H-nr. 13-8, 26-7, 14-8, 15-8), hvor andre efter flere års stadig udvikling har opnået stabilitet (f.eks. H-nr. 53-8).

Gennemgående udgør andelen af ældre køer (fra 3. laktation og opefter) mellem en fjerdedel og en tredjedel af besætningens samlede størrelse. Andelen af ældre køer er faldet i forhold til sidste driftsår, hvilket bl.a. kan tilskrives en kombination af mange kælvkvier og en kritisk udsætningspolitik.

Udsætningsårsager er væsentligst sygdoms- eller mælke kvalitetsmæssige problemer, især stafylokokyverbædelse, høje celletal i mælken, klov- og lemmelidelser samt reproduktionsvanskeligheder. En enkelt besætning (H-nr. 55-8) har en udsætningsprocent på over 100 hos 1. kalvskøerne, hvilket skyldes en indskrænkning af besætningen.

Tabel 4.1 Oversigt over besætningens aldersmæssige fordeling, udtrykt ved andelen af køer i 3. laktation og opefter, samt udsætninger i løbet af driftsåret.

H-nr.	Ant. års-køer	% køer $\geq$ 3. laktation	1. laktationskøer udsat			2. + senere laktation udsat		
			%	25% uds. dage	75% uds. dage	%	25% uds. dage	75% uds. dage
12-8	67	21	29	55	201	40	96	281
13-8	119	19	31	93	186	45	132	249
14-8	88	35	26	97	302	51	77	199
15-8	34	30	16	261	279	49	66	277
26-7	77	38	11	264	336	34	60	315
33-8	49	28	25	138	577	51	219	547
34-8	102	30	54	94	237	41	150	330
49-9	177	21	29	117	316	89	154	272
51-7	31	23	23	218	321	40	96	312
53-8	43	27	35	45	210	57	66	343
54-7	55	20	13	266	560	26	65	163
55-8	19	47	111	38	345	54	136	284
70-9	35	22	36	22	172	43	129	212
71-9	52	29	27	95	146	35	93	334

4.4 Reproduktionsforhold

De enkelte gårdes reproduktionsparametre er vist i tabel 4.2. Der er fortsat en udbredt anvendelse af tyr i besætningerne. Kun i få besætninger (H-nr. 14-8, 26-7) anvendes hovedsageligt tyr til køer, og i de resterende anvendes tyr i kombination med inseminering. Anvendelse af tyr foregår således enten i afgrænsede perioder af året eller i forbindelse med problemkøer.

Tabel 4.2 De enkelte gårdes reproduktionsforhold.

H-nr.	Anvendelse af tyr	Alder ved 1. klv., mdr. 50% frakt. (variat) ¹⁾	Dage eft. klv. 1. insemin. 50% frakt. (variat) ¹⁾	Insemin.-rate, %	Drægtighedschance, %	Klv. interval, antal dage 50% frakt. (variat) ¹⁾
12-8	Nej	26,0 (7,7)	57 (99)	51	59	355 (86)
13-8	Ungdyr	24,1 (3,9)	51 (38)	74	57	347 (78)
14-8	Ungdyr + køer	25,4 (4,9)	- -	-	-	338 (67)
15-8	Ungdyr + køer	25,0 (4,9)	- -	-	-	334 (83)
26-7	Ungdyr + køer	25,9 (6,0)	- -	-	-	342 (83)
33-8	Nej	26,0 (4,9)	61 (67)	30	49	371 (128)
34-8	Ungdyr	27,1 (5,5)	49 (44)	60	37	353 (127)
49-9	Nej	25,4 (5,8)	61 (71)	48	55	357 (103)
51-7	Ungdyr	28,3 (7,2)	46 (44)	36	-	344 (93)
53-8	Ungdyr + køer	27,3 (4,7)	- -	-	-	351 (86)
54-7	Ungdyr + køer	26,1 (6,1)	48 (119)	-	-	350 (187)
55-8	Ungdyr	24,0 (15,0)	92 (92)	25	54	397 (86)
70-9	Nej	25,5 (4,9)	73 (44)	51	-	372 (81)
71-9	Nej	25,1 (2,3)	52 (45)	59	37	375 (111)

¹⁾ (Variat.) angiver afstanden mellem 10% og 90% fraktilerne.

For gårde, der anvender tyr til køer, er kun beregnet alder ved 1. kælvning samt kælvningsintervallet. For gårde, hvis systematiske drægtighedskontrol ikke er ført helt op til driftsårets afslutning, er drægtighedschancen undladt.

4.5 Forhold omkring kælvning

Som det fremgår af tabel 4.3, er andelen af dødfødte kalve, især blandt førstekalvskøer af tung race, høj. Influencerende faktorer vurderes i høj grad at være individuelle for den enkelte besætning og beskrives derfor væsentligst gennem gårdrapporter.

I Jerseybesætninger er der gennemgående en meget lav andel kælvninger med assistance. Erfaringsmæssigt er der ingen problemer med kælvningerne i disse besætninger, hvorfor driftslederne også angiver at være til stede ved kælvningerne i et forholdsvis ringe omfang (lav overvågningsgrad). Andelen af fødselshjælp tenderer mod et fald i forhold til sidste driftsår, i nogle besætninger endog markant (H-nr. 26-7, 33-8, 70-9).

En høj andel af fødselshjælp indikerer som regel en særdeles høj overvågningsgrad (f.eks. H-nr. 33-8, 53-8, 71-9), hvor andre driftsledere med en meget lav andel af fødselshjælp angiver overvågningsgraden som højere end den faktiske andel af ydet assistance under kælvning (f.eks. H-nr. 15-8), idet det bevidst tilstræbes at lade koen kælte uden hjælp i videst muligt omfang. Flere driftsledere, som yder megen fødselshjælp, angiver at lægge meget vægt på, at kælvningerne i størst mulig udstrækning skal foregå i den enkelte ko's eget tempo (f.eks. H-nr. 53-8, 70-9).

Tabel 4.3 Fødselshjælp og dødfødsler for 1. kalvs og ældre køer, kalvedødelighed samt tilbageholdt efterbyrd, pct. af kælvninger.

H-nr.	Fødselshjælp, % (antal fødsler)		% dødfødte kalve (døde < 1 døgn e.klv.)		Dyrlægebe- handl. til bageholdte efterbyrder	Dødelig- hed, % kalve 1-30 dg
	1. kalvs køer	≥ 2. kalvs køer	1. kalvs køer	≥ 2. kalvs køer		
Tunge racer						
12-8	35 (37)	19 (48)	14	6	7	4
13-8	14 (36)	6 (96)	14	2	1	0
33-8	50 (22)	22 (32)	27	16	12	5
34-8	48 (48)	26 (73)	4	5	4	9
53-8	64 (28)	31 (32)	11	0	13	0
54-7	20 (20)	9 (43)	18	9	7	0
70-9	36 (11)	38 (29)	18	0	3	3
71-9	77 (13)	42 (43)	15	2	0	0
Lette racer						
14-8	20 (35)	6 (77)	17	5	1	0
15-8	0 (15)	0 (27)	0	0	5	0
26-7	5 (40)	3 (61)	5	10	0	8
49-9	3 (108)	1 (110)	7	3	0	2
51-7	0 (8)	0 (28)	0	7	0	6
55-8	29 (7)	9 (11)	50	0	11	0

Tilbageholdt efterbyrd forekommer typisk i forbindelse med komplicerede og langtrukne kælvninger, store kalve, tvillingefødsler, svær fødselshjælp etc. (traumatiske kælvninger). Dette genspejles til dels i disse besætninger, hvad angår andelen af dyrlægebehandlede tilbageholdte efterbyrder. Tilbageholdte efterbyrder, der ikke behandles ved dyrlæge, angives at forekomme i meget ringe udstrækning.

4.6 Yversundhed

Der udvises fortsat stor påpasselighed med hensyn til at levere mælk med lave celletal ved at malke køer, med synlige forandringer af mælken, uden om tanken.

Gennemgående er der dog også i dette driftsår blevet gjort en stor forebyggende indsats for at opnå den bedst mulige yversundhed, blandt andet med henblik på at opfylde de skærpede krav til mælke kvaliteten. Der er i nogle af besætningerne (H-nr. 26-7, 54-7, 70-9) sket en uheldig og meget drastisk stigning, hvad angår tankcelletallet i det forløbne driftsår, hvilket kan ses af tabel 4.4. Denne stigning kan i et vist omfang tilskrives problemer eller ændringer i rutiner omkring malkning eller en stigning i andelen af inficerede yvere, primært forårsaget af *Staf.aureus*.

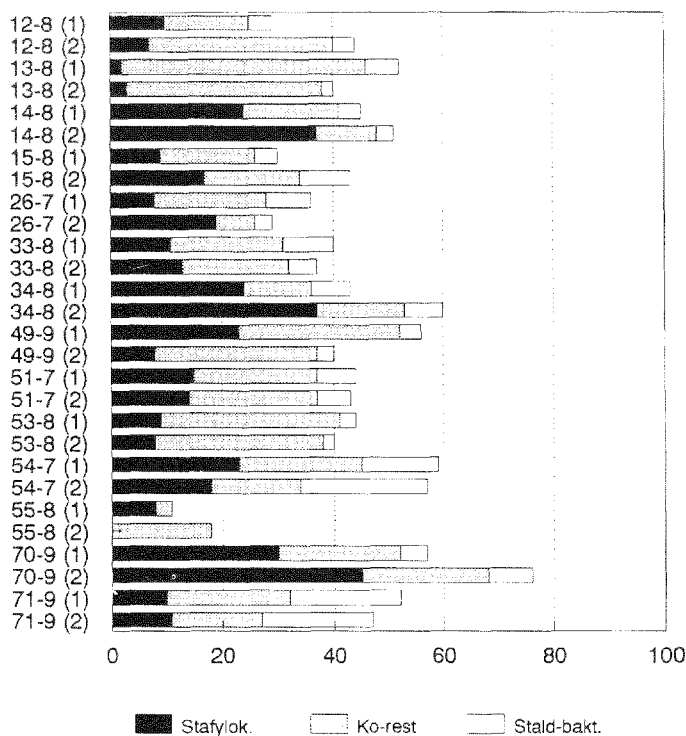
Andelen af køer med bakterielt inficerede yvere (en eller flere kirtler) udgør for de fleste besætningers vedkommende mellem en tredjedel og halvdelen af samtlige køer i besætningen. Som det fremgår af figur 4.1, udgør bakterier, der er ko- og evt. yverspecifikke, langt størstedelen af det samlede antal infektioner.

Andelen af køer med stafylokokinficerede mælkekirtler udgør dog stadig en forholdsvis stor andel af dyrene, og sådanne "stafylokok-køer" måtte ved driftsårets afslutning betegnes som et væsentligt problem i flere af besætningerne (H-nr. 14-8, 34-8, 70-9). Udviklingen fra udtagning af enkeltkirtelprøver hhv. efterår og forår er meget lig udviklingen over samme periode sidste år, hvad angår besætningernes procentvise andel af køer med bakterieinficerede yvere.

Dyrlægebehandlingsfrekvensen er - bortset fra enkelte besætninger - for yverbetændelse faldet i forhold til tidligere driftsår og må i størstedelen af besætningerne betegnes som lav. Alle driftsledere angiver fortsat at behandle milde tilfælde af yverbetændelse selv ved hjælp af håndudmalkning eller eftermalkninger kombineret med indsmøring af yveret i pebermynteolie og lignende og eventuelt massage af den syge kirtel.

Yverinfektioner

Økologiske malkekvægsbesætninger

Figur 4.1

Yverinfektioner forårsaget af henholdsvis Staf.aureus, andre ko-afhængige bakterier ("ko-rest", inkluderer bl.a. Strept.dysg. og koagulasenegative stafylokokker) samt staldbakterier.

Den totale længde af hver søjle viser procentdel dyr med bakterieinfektion i yveret (ko-basis). Opdelingen inden for søjlen viser fordelingen af enkelt diagnoser, og den samme ko kan således godt være repræsenteret i mere end ét af de 3 felter.

Undersøgelsen foretaget november 1992 angives "1", og undersøgelsen foretaget i april 1993 angives "2".

Tabel 4.4 Yversundhedstilstanden, udtrykt dels ved registreringer foretaget på årsbasis, og dels ved 2 "øjebliksbilleder" i form af resultater fra enkeltkirtelprøver, udtaget november-december 1992 og april 1993.

H-nr.	% køer behandl.v. dyrlæge, yverbet.	Tankcelletal, 50% fraktiler (variat) ¹⁾	Enkeltkocelletal		% køer med bakterieforekomst		% køer med staf.-forekomst	
			Forhøjet 1 x	Forhøjet 2 x	Efterår 1992	Forår 1993	Efterår 1992	Forår 1993
12-8	5	160 (110)	13	32	29	44	11	8
13-8	5	250 (170)	22	53	52	40	4	5
14-8	4	370 (240)	17	54	46	52	30	35
15-8	7	140 (140)	13	28	30	43	12	20
26-7	3	400 (380)	21	42	36	28	11	19
33-8	21	275 (150)	13	37	40	37	14	15
34-8	23	270 (260)	21	45	43	60	28	40
49-9	5	220 (180)	16	32	55	40	21	11
51-7	0	240 (220)	26	37	44	43	22	18
53-8	11	140 (170)	8	23	43	39	9	10
54-7	40	305 (440)	18	55	58	58	27	23
55-8	17	120 (200)	31	27	11	18	11	0
70-9	13	360 (280)	14	39	58		33	
71-9	17	290 (210)	20	39	53	50	11	12

4.7 Dyrlægebehandlinger

Andelen af såvel ikke-behandlede køer som ikke-behandlede kalve fremgår af tabel 4.5, sammen med angivelse af behandlingsfrekvenserne på visse relativt veldefinerede lidelser.

En meget stor del af dyrlægebehandlingerne ligger inden for lidelserne yverbetændelse og mælkefeber. Generelt er dyrlægebehandlingsfrekvensen faldet i forhold til sidste driftsår og må i nogle besætninger betegnes som særdeles lav. Andelen af dyrlægebehandlet mælkefeber er ligeledes faldet generelt siden sidste år. Til trods herfor angiver driftslederne de samme tilkaldekriterier med hensyn til dyrlægebehandling som de foregående år. Omfanget af egne behandlinger samt kriterier for tilkald af dyrlæge er individuel for hver gård, hvilket der delvist redegøres for i besætningsrapporterne.

En generel ændring i dyrlægebehandlingsfrekvensen kan således være udtryk for, at driftslederne i stigende grad foretager behandlinger selv. De enkelte sygdomstilfælde må således antages at forekomme i en mildere grad end foregående år. Det kan dog også antages, at det totale antal af sygdomstilfælde er faldet. I begge disse tilfælde må den generelle sundhedstilstand i de enkelte besætning konkluderes at være forbedret. Omfanget af egne behandlinger er dog ikke taget i betragtning i disse resultater, og kunne således også antages at være øget, selv om det enkelte tilfælde er så mildt, at det ikke giver anledning til dyrlægetilkald. Årsagerne til såvel forbedringer som forværringer er, lige så vel som omfanget af egne behandlinger, besætningspecifikke og beskrives delvist i besætningsrapporterne. Afslutningsvis skal det understreges, at andelen af dyrlægebehandling i en besætning således ikke nødvendigvis udtrykker denne besætnings reelle sygdomsforekomst.

Tabel 4.5 Dyrlægebehandlinger i besætningen, dels den totale andel (udtrykt i % ikke-behandlede) og dels andelen af behandlede inden for forskellige sygdomsgrupper, pct.

H-nr.	Kalve	Laktationer	Yverbetændelse	Mælkefeber (køer $\geq$ 3. lakt.)	Tilbageholdt efterbyrd (kælvn.)
12-8	97	78	5	10	7
13-8	90	86	5	17	1
14-8	100	93	4	6	1
15-8	98	83	7	16	5
26-7	93	88	3	20	0
33-8	93	46	21	18	12
34-8	78	50	23	22	4
49-9	98	91	5	9	0
51-7	100	97	0	0	0
53-8	94	70	11	10	13
54-7	78	48	40	0	7
55-8	100	56	17	10	11
70-9	100	72	13	0	3
71-9	98	74	17	9	0

4.8 Litteratur

Jakobsen, P. & Enevoldsen, C. 1992. Reproduktion og sundhed i konventionelle malkekvægbesætninger - besætningsanalyse og indsatsområder. 714. Beretning fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. Kapitel 5. 105-121.

Vaarst, M., Brock, K., Enevoldsen, C. & Kristensen, E.S. 1991. Sundhed, sygdomsforebyggelse og -behandling samt reproduktion i økologiske malkekvægbesætninger. 699. Beretning fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. Kapitel 6. 130-156.

Vaarst, M.; Enevoldsen, C. & Kristensen, E.S. 1992. Sundhed, sygdomsbekæmpelse og reproduktion i økologiske malkekvægbesætninger 1991-92. 714. Beretning fra Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum. Kapitel 6. 176-186.

4.9 Besætningsrapporter

Den enkelte besætning beskrives via en række nøgletal og uddybende kommentarer. Hovedformålet hermed er at belyse udviklingen inden for besætningen i driftsåret 1. maj 1992 - 30. april 1993.

De anvendte nøgletal er hver især belyst ud fra forskelligt beregningsgrundlag med henblik på at belyse hver enkelt af parametrene i den størst mulige relevante sammenhæng.

Vedr. forståelse og tolkning af de anvendte parametre henvises til de tilsvarende kapitler i beretningen 1991 henholdsvis 1992, hvor disse beskrives indgående.

Tabel 4.6 er udarbejdet med henblik på at give et indtryk af det generelle niveau samt spredningen på de enkelte parametre.

Tabel 4.6 Besætningernes sammensætning, reproduktions- og sundhedsforhold belyst ved 50%, 10% og 90% fraktiler, som er beregnet på grundlag af de i gårdrapporterne anvendte nøgletal vedrørende sundhedsstatus. Besætningsfordeling: 7 med tunge og 7 med lette racer.

Besætning	50%	(10% - 90%)
Antal årskøer	53,5	(31 - 119)
% køer, 1. laktation	37,5	(29 - 43)
% køer $\geq$ 3. laktation	27,5	(20 - 38)
Udsætninger		
<u>1. laktation</u>		
Antal dage e. klv., 25% udsat	96	(38 - 264)
Antal dage e. klv., 75% udsat	290,5	(172 - 560)
<u>2. laktation</u>		
Antal dage e. klv., 25% udsat	99,5	(49 - 265)
Antal dage e. klv., 75% udsat	283,5	(244 - 340)
<u>3. laktation</u>		
Antal dage e. klv., 25% udsat	113,5	(56 - 157)
Antal dage e. klv., 75% udsat	291,5	(182 - 343)
Kælvninger		
% kælvninger m/fødselshjælp, 1. kalv	24,5	(0 - 64)
% kælvninger m/fødselshjælp, $\geq$ 2. kalv	9	(0 - 38)
% levendefødte, 1. kalv	86	(73 - 100)
% levendefødte, $\geq$ 2. kalv	96	(90 - 100)
Kalvedødelighed i pct., 1-30 d.e.k.	1	(0 - 8)
Reproduktion		
Alder 1. klv., mdr.: 50% frkt.	25,7	(24,1 - 27,3)
Klv.interval, dage: 50% frkt.	352	(338 - 375)
Yversundhed		
Tankcelletal: 50% frktil	260	(140 - 370)
Enkeltkocelletal ¹⁾ , % køer: Forh. 1x	17,5	(13 - 26)
Enkeltkocelletal ¹⁾ , % køer: Forh. 2x	38	(27 - 54)
% køer behandlet v/dyrlæge, yverbet.	9	(3 - 23)
Synlig yverbetændelse, november 1992	3,5	(0 - 11)
Synlig yverbetændelse, april 1993	6	(2 - 16)
CMT forhøjet $\geq$ 2 kirtler, november 1992	19,5	(6 - 33)
CMT forhøjet $\geq$ 2 kirtler, april 1993	15	(6 - 29)
Bakteriefrie køer, november 1992	56,5	(42 - 71)
Bakteriefrie køer, april 1993	57	(40 - 72)
Dyrlægebehandlinger		
% køer $\geq$ 3 lakt. beh. for mælkefeber	10	(0 - 20)
% kælvninger, beh. af tilbageh. efterb.	3,5	(0 - 12)
% køer, <u>ikke</u> dyrlægebehandlede	76	(48 - 93)
% kalve, <u>ikke</u> dyrlægebehandlede	98	(78 - 199)

1) I beregning vedr. enkeltkocelletal indgår 14 besætninger.

H-nr. 12-8 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Løsdriftstald med dybstrøelse og spalter med plads til 70 køer. Småkalve i enkeltbokse, større kalve i fællesbokse eller opbundne. Kvier i udendørs hal med dybstrøelse og adgang til indendørs spalteareal.

RDM/SDM-besætning. Godkendt økologisk mælkeproduktion siden 1/1 1988. Der har i perioder været en meget lav mælkeleverance pga. udsætning af køer (benproblemer og lav ydelse umiddelbart efter kælvning). Som følge heraf er antal dyr ved driftsårets afslutning øget.

Reproduktion: Såvel kvier som køer insemineres. Reproduktionsparametrene ligger på et i forhold til sidste driftsår meget stabilt niveau. Der tilstræbes normalt cirka 45 dage efter kælvning, før køernes insemineres. Der er fortsat sæsonvariation i kælvningsmønstret, idet dele af kalvestalden anvendes til forspiring af kartofler i forårsmånederne. Dyrene angives generelt at have meget voldsomme brunstytringer, evt. med tilstødende komplikationer i form af benproblemer eller kælvninger tidligere end ventet (højdrægtige dyr angives at springe på køer i brunst).

Kælvninger: Der har været en del problematiske kviekælvninger. Disse er undertiden foregået på dybstrøelsesarealet blandt de andre kvier. I videst mulig udstrækning søges kælvningsboks dog benyttet. Der har været et tilfælde, hvor en levendefødt kalv sandsynligvis er trådt/lagt ihjel (registreret dødfødsel), samt tilfælde, hvor kalvene ifølge driftsleder har haft uforholdsmæssig meget slim i luftvejene efter kælvning. Såfremt der var været assistance under kælvningen, er slimen blevet fjernet. Enkelte registrerede dødfødsler har muligvis været tilfælde, hvor kalven er blevet kvalt i slim efter kælvningen. Nogle kvier har haft en særdeles lav ydelse umiddelbart efter kælvning. Sikre årsagsfaktorer har ikke kunnet udpeges i forbindelse med dette. Kvier flyttes i mange tilfælde fra kvie-arealet til kælvningsboks i tilknytning til påbegyndt kælvning, hvor hun og kalven går et døgn. Derefter tilmalkes hun i bindestald (2-3 dage), hvorefter hun flyttes til komiljøet. Disse flytninger til 3 forskellige nye miljøer i løbet af meget få dage kan have haft en negativ effekt på blandt andet ydelsen. Driftsleder angiver at have dårlige erfaringer med indsættelse af højdrægtige kvier i komiljøet (tyrannisering fra ældre køer). Ved driftsårets slutning blev 8 kvier sat ind i komiljøet på en gang, hvilket tilsyneladende har fungeret fint. I tilfælde af vanskelige, evt. assisterede, kælvninger tilkaldes dyrlægen efterfølgende og ilægger børstave. Disse behandlinger er alle registrerede som tilbageholdte efterbyrder.

Yversundhed: Der er meget stor opmærksomhed omkring celletal og yversundhed generelt, hvilket bl.a. resulterer i meget lavt tankcelletal. Yversundheden må generelt betegnes som god. Køer med stafylokokinficerede yvere malkes til sidst. Der er konstateret langt færre problemer mht. goldkoyverbetændelser, og dermed dyrlægebehandling vedr. yverbetændelse. Goldyvere overvåges hver-hveranden dag. Der har i løbet af driftsåret som regel kun været 1-2 køer ad gangen, hvis mælk ikke er malket med til tanken.

Sundhed i øvrigt:

Klov-lemmelidelser: Der er foretaget flere udsætninger på grund af klov-lemmelidelser, ligesom behandlinger af disse udgør størsteparten af besætningens dyrlægebehandling ("anden sygdom"). Det drejer sig i overvejende grad om forstuvninger og ledproblemer. De mindre kalve bliver ofte meget langttæde, hvorefter de flyttes til en stald, hvor de skal stå opbundne i en periode. Hvor stor indflydelse denne periodes fejlbelastning af sener og led kan have på den senere lemme-sundhed er uafklaret. Såvel klove som ben retter sig sædvanligvis meget hurtigt ved flytning til dybstrøelseshallen. Fremover søges gennemført beskæring af disse kalve samt løsdrift til alle kvier.

Kalvesundhed: Der har i vinterperioden og de tidlige forårsmåneder været problemer med kalvediarré, samt et enkelt tilfælde af dyrlægebehandlet lungebetændelse. Dette tilskrives til dels kombinationen af kalvestalds-miljøet og årstiden, der har været kold og fugtig, samt forskellige kalvepasser. I februar blev der ændret på disse forhold, og der kom fast kalvepasser. Der har endvidere været problemer med at få kalvene (efter bestemte tyre) til at drikke af spand, i op til 3-ugers alderen, hvorfor nogle er solgt.

Nøgletal vedr. Besætningens Sundhedsstatus. H-nr. 12-8

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>±3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	20	24	19
Antal køer 30.04.93:	33	14	29
Afgået (heraf døde) i perioden:	6 (0)	9 (0)	8 (0)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	55	49	117
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	201	281	287
Antal kalve født (antal kælvn.):	37 (37)	17 (17)	34 (31)
% levendefødte kalve:	86	100	91
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	35 (3)	18 (0)	19 (0)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 4 Kalve 31-365 dg.: 2 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion, fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	24,4	26,0	32,1
Kælvningsinterval, dage:	333	355	419
Insem.rate, %: 51; Drægtighedschance, %: 59; Seneste insem., dage: 255;			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 120 50%: 160 90%: 230	
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 13 Forhøjet ≥ 2 x: 32	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 2 April 93: 4	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 13 (14) ≥ 2 kirtl.: 5 (6)	
<u>Yverbetændelsesbakterier</u> : Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 71 (56)	
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):	
Staf: 33 (15) Dysg: 3 (3) Miljø: 13 (10) Andre: 50 (72)	

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 5	
Mælkefeber, % køer ≥ 3.lakt.: 10 Tilbageh. efterb., % kælvn.: 7	
<u>Anden sygdom, køer</u> : % behandlede: 7	
% fordeling af diagnoser:	
Stofsk./fordøj.: 0 Reproduktion, fraktil: 0 Klov/lemme: 80 Andet: 20	
<u>Sygdom, kalve < 1 år</u> : % behandlede: 3	
% fordeling af diagnoser:	
Mave-tarm: 33 Luftveje: 33 Andet: 33	

Oplyste dødsårsager: Køer: -
Kalve: Diarré, tarmslyng, uspecifikt

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, milde tilfælde af ømbenethed (beskæring m.m.), kalvediarrré, fordøjelsesforstyrrelser.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Alle dyr klovbeskæres 2-3 gange årligt samt efter behov, der pattesprayes efter malkning og goldning. Lejlighedsvis navledesinfektion.

H-nr. 13-8 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Nyere løsdriftstald til 100 køer, med dybstrøelsesareal og spalter ved foderbordet samt kraftfoderautomat. Ungdyr i løsdrift i kostald samt hal. Kalve i enkelt- og fællesbokse i kalvestald. Goldkøer på dybstrøelse i ældre stald. Oprindeligt Jerseybesætning med stor andel indkrydsning af tunge racer (fortrinsvis RDM). Godkendt økologisk mælkeproduktion siden 1/1 1988.

Efter flere års mange indsættelser af indkrydsningskvier er besætningen efterhånden overvejende af tung race, og der er, som tilstræbt, et stadigt stigende antal ældre dyr.

En del af udsættelserne, også tidlige, har været salg af levende dyr til avl.

Reproduktion: Reproduktionsforholdene er meget stabile og præget af intens overvågning og styring. Kvierne er løbet ved tyr. Der er foretaget enkelte prostaglandinbehandlinger i forbindelse med gentagne løbninger eller vedvarende børflåd.

Kælvninger: Kælvninger foregår blandt goldkøer på dybstrøelsesareal. Forløbet plejer som regel at være ukompliceret trods en ofte relativt høj belægningsgrad, og der er sjældent brug for assistance. 2 af de registrerede dødfødsler er aborter. Én dødfødsel var en tvilling i forkert leje. En anden dødfødsel foregik på marken og var en assisteret og meget vanskelig kælvning. Mælkefeber forebygges hos enkelte, udvalgte køer (fede og/eller forhistorie om mælkefeber). Niveauet er omtrent det samme som de foregående driftsår.

Yversundhed: Tankcelletallet har været højere gennem dette driftsår i forhold til tidligere driftsår, især i sensommeren samt ved driftsårets udgang. Andelen af bakterieinficerede yvere er steget meget voldsomt i løbet af sommeren. Nogle sikre årsagsfaktorer til dette har ikke kunnet gives. Det drejer sig overvejende om infektioner med koagulasenegative stafylokokker (tidligere betegnet "mikrokokker"), som er en normal bakterie på pattehuden. Det har ikke givet anledning til øget andel køer med klinisk yverbetændelser, svingninger i kocelletal eller forhøjede CMT-værdier (ved analyse af enkeltkirtelprøver november 1992 og april 1993). Den omtalte stigning af bakterielle infektioner i yveret konstateredes endvidere ved udtagning af enkeltkirtelprøver i foråret.

Andelen af dyrlægebehandlede yverbetændelser er faldet yderligere. Der har i det forløbne driftsår ikke været voldsomme yverbetændelsestilfælde.

Der er fortsat megen opmærksomhed om yversundheden under malkningen. Der lægges stor vægt på kendskab til den enkelte kos karakteristika såsom tendens til manglende mælkenedlægning, tømning af kirtler eller tilbagevendende forandringer i mælken samt temperament under malkning.

Sundhed i øvrigt:

Klov-lemmelidelser: Sidste vinters omfattende problemer med klov- og lemmelidelser har ikke gentaget sig denne vinter. Der er konstateret ganske få tilfælde af lette haltheder hos enkelte køer.

Kalvesundhed: Der har i vintermånederne været en del problemer med kalvediarré hos forholdsvis spæde kalve (2-3 dage gamle) samt enkelte behandlinger for luftvejslidelser. Diarrétilfældene har som regel været højst en uge og er i langt de fleste tilfælde blevet behandlet ved driftslederen selv (tilskud af elektrolyt-blanding, enkelte er blevet sondefødrede, fordi de var stærkt nedstemte). Driftslederen angiver, at det i perioder har været vanskeligt at sikre en god hygiejne i kalvestalden på grund af mangel på halm efter lille avl. Situationen i kalvestalden var igen stabiliseret ved driftsårets udgang. 2 kalve er døde pga. henholdsvis hængning i gitter og drukning i en brønd.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 13-8

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>±3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	51	46	27
Antal køer 30.04.93:	31	36	45
Afgået (heraf døde) i perioden:	13 (0)	18 (0)	10 (0)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	93	163	21
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	186	245	300
Antal kalve født (antal kælvn.):	37 (36)	44 (44)	53 (52)
% levendefødte kalve:	86	98	98
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	14 (0)	14 (0)	0
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 0 Kalve 31-365 dg.: 2 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion, fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	22,5	24,1	26,5
Kælvningsinterval, dage:	326	347	404
Insem.rate, %: 74; Drægtighedschance, %: 57; Seneste insem., dage: 151;			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 190 50%: 250 90%: 360	
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 22 Forhøjet ≥ 2 x: 53	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 1 April 93: 4	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 25 (20) ≥ 2 kirtl.: 12 (7)	
<u>Yverbetændelsesbakterier:</u> Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 48 (60)	
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):	
Staf: 5 (8) Dysg: 1 (3) Miljø: 11 (5) Andre: 83 (84)	

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 5	
Mælkefeber, % køer ≥ 3.lakt.: 17 Tilbageh. efterb., % kælvn.: 1	
<u>Anden sygdom, køer:</u> % behandlede: 3	
% fordeling af diagnoser:	
Stofsk./fordøj.: 42 Reproduktion, fraktil: 29 Klov/lemme: 15 Andet: 15	
<u>Sygdom, kalve < 1 år:</u> % behandlede: 10	
% fordeling af diagnoser:	
Mave-tarm: 27 Luftveje: 33 Andet: 40	

Oplyste dødsårsager: Køer: -
 Kalve: ulykkestilfælde (2)

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediarré.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Klovbeskæring 2 gange årligt samt efter behov. Udmalkning af råmælk til nyfødte kalve så vidt muligt inden for 3-4 timer efter kælvning. Mælkefeber forebygges hos enkelte udvalgte køer (fede og/eller forhistorie om mælkefeber).

H-nr. 14-8 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Dybstrøelsesstald med plads til 80 køer, med spalteareal ved foderbord. Ungdyrstald med 8 dybstrøelsesbokse. Kalvestald med enkeltbokse samt fællesboks med adgang til udendørs fold. Godkendt økologisk mælkeproduktion siden 1/1 1988. Jerseybesætning med indkrydsning af Finsk Ayrshire. Tidlige udsætninger er primært foretaget pga. stafylokokinfektion i yvere.

Reproduktion: Tyr anvendes til såvel kvier som køer. Såvel kælvningsinterval som alder ved første kælvning ligger på et meget stabilt niveau set i forhold til sidste år.

Kælvninger: Der har været mange dødfødsler i vintermånederne, hvilket til dels må tilskrives personale-skift, idet besætningens driftsleder, som har stået for dyrene gennem de sidste 6-7 år, ophørte med at arbejde på gården ved årsskiftet. Enkelte kalve menes at være levendefødte, men døde i forbindelse med tråd o.l. Nogle angives at være flyttet til kælvningsboksen i selve kælvningsforløbet. Situationen stabiliseredes dog i løbet af få måneder. Overvågningsintensiteten angives fortsat at være lav. Man søger ved jævnlig overvågning af ko og kalv at sikre, at den nyfødte kalv får tilstrækkelig råmælk.

Yversundhed: Tankcelletallet må fortsat betegnes som værende meget ustabil. I løbet af efteråret og vinteren indledtes imidlertid en systematisk udsætning af inficerede køer med yverproblemer (inficerede med *Staf.aureus*, høje og/eller svingende kocelletal). I perioder har et forholdsvis lille antal dyr stået for en stor del af den samlede cellebelastning i tankmælken. Fra begyndelsen af februar er tankcelletallet tilsyneladende bragt ned på et mere stabilt og generelt lavere niveau. Dette skyldes dels førortalte udsætninger, og dels køer, hvis mælk ikke malkes med til tanken. Efter malkning af køer med synligt forandret mælk, skylles malkesættene med varmt vand. Såvel andelen af køer med bakterieinficerede yvere som andelen af køer med stafylokokinficerede yvere er steget gennem vinteren. Førnævnte forhold vedr. personaleskift, og dermed automatisk skift mht. rutiner, er én af de sandsynlige årsagsfaktorer i denne forbindelse. Der lægges stor vægt på at opnå en systematisk, hygiejnisk og regelmæssig malkerutine. Der har i besætningen været en del køer med stafylokokinficerede kirtler, som ikke gav ret meget mælk. Sådanne kirtler er blevet goldet gennem driftsårets sidste måneder. Fremover vil man søge at begrænse problemet ved holdinddeling, hvor holdet med nyindsatte kvier vil blive malket først.

Sundhed i øvrigt:

Mælkefeber: Mælkefeberfrekvensen er faldet betydeligt. Dette kan til dels forklares ved, at en del ældre køer, der tidligere regnedes blandt sikre "mælkefeberkandidater", er blevet sat ud. I begrænset omfang forbygges med peroral calciumtildeling, ellers er der ikke iværksat forebyggelsestiltag i forhold til tidligere driftsår.

Trommesyge: Trommesyge er et tilbagevendende problem i forår og sensommer. Man har søgt at forebygge tilfælde ved at fodre og tildele hø om morgenen, før man lukkede dyrene ud. Der er trods dette forsøg på forebyggelse sket to dødsfald som følge af trommesyge, ligesom et mindre antal dyr, såvel sommeren 1992 som det tidlige forår 1993, har måttet behandles med peroral tildeling af olie.

Hornskader: Tidligere, voldsomme problemer med hornskader har gennem flere år været søgt forebygget ved inddeling af køer i to flokke. I driftsåret har man ændret udfodringsrutinen således, at alt foderet gøres klar på foderbordet før der åbnes til dette staldafsnit. Endvidere har man undladt at anvende fanggitteret, hvorved dyrene gives mulighed for at vige.

Kalvesundhed: Der har været vedvarende problemer med spædkalvene. En meget stor del af dem får diarré umiddelbart efter råmælksperioden i tilknytning til flytning fra kælvboksen til kalvestaldens enkeltbokse. En god hygiejnisk standard søges opretholdt, ligesom man har anskaffet dyppekoger til opvarmning af mælken. Problemerne blev indledningsvis søgt løst ved tildeling af elektrolytblanding. Ved driftsårets afslutning gik man over til at sætte mælkemængden ned og i stedet tilsætte rødvin til mælken, øjensynligt med god effekt. Der har i perioder været problemer med kalvene i fællesboksen med adgang til udendørs fold, hvor de blev utrivelige og pjuskede. De er i sådan forbindelse blevet undersøgt for endoparasitter (løbe-tarm-orm og coccidier) uden at dette har kunnet påvises.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 14-8

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>+3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	28	18	46
Antal køer 30.04.93:	32	22	35
Afgået (heraf døde) i perioden:	6 (2)	5 (0)	17 (1)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	88	199	47
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	213	294	153
Antal kalve født (antal kælvn.):	36 (35)	23 (23)	55 (54)
% levendefødte kalve:	83	96	94
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	20 (0)	13 (0)	4 (0)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 0 Kalve 31-365 dg.: 2 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	23,0	25,4	27,9
Kælvningsinterval, dage:	317	338	384
Anvendelse af tyr i driftsåret.			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 270 50%: 370 90%: 510	
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 17 Forhøjet $\geq$ 2 x: 54	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 5 April 93: 9	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 21 (24) $\geq$ 2 kirtl.: 18 (12)	
<u>Yverbetændelsesbakterier</u> : Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 54 (48)	
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):	
Staf: 53 (72) Dysg: 8 (1) Miljø: 9 (7) Andre: 30 (20)	

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 4	
Mælkefeber, % køer $\geq$ 3.lakt.: 6 Tilbageh. efterb., % kælvn.: 1	
<u>Anden sygdom, køer</u> : % behandlede: 1	
% fordeling af diagnoser:	
Stofsk./fordøj.: 0 Reproduktion: 0 Klov/lemme: 0 Andet: 100	
<u>Sygdom, kalve < 1 år</u> : % behandlede: 0	
% fordeling af diagnoser:	
Mave-tarm: - Luftveje: - Andet: -	

Oplyste dødsårsager: Køer: Trommesyge, blodforgiftning efter yverbetændelse.
Kalve: Diarré, druknet i bæk.

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, hornlæsioner, kalvediarrré, efterbyrder uden komplikationer.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Klovbeskæring (ca. 40-50 dyr) 2 gange årligt. Udvalgte dyr med risiko for mælkefeber tildeles peroral calcium ved kælvning. Skylning af malkesæt efter dyr med yverinfektioner (afmærkede). Opvarmning af mælk til kalve vha. dyppekoger påbegyndt. Undladt fiksering af dyr i forbindelse med fodring samt færdigudfodring før dyrene lukkes ind til foderbordet (hornskader).

H-nr. 15-8 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Bindestald til 30 køer. Ungdyr på dybstrøelse. Kalve i enkeltbokse i laden. Besætningen består af Jersey med indkrydsning af Finsk Ayrshire. Godkendt økologisk mælkeproduktion siden 1/1 1988. Der er sat forholdsvis mange kvier ind i driftsåret, andelen af ældre køer (≥ 3 . lakt.) må dog fortsat siges at udgøre en stor del af besætningen.

Reproduktion: Tyr anvendes til kvier samt lejlighedsvis til køer. Såvel kælvningsinterval som alder ved første kælvning ligger på et særdeles stabilt niveau i forhold til de foregående driftsåre.

Kælvninger: Der har ikke været assisterede kælvninger i det forløbne år. Ved en stor del af kælvningerne ses til den kælvende ko under malkning o.l., men man ønsker ikke at gribe ind, så længe det ikke er nødvendigt. Dog foregår en del kælvninger ifølge driftsleder uden overvågning. Der har ikke været nogle dødfødsler i det forløbne driftsår. Det tilstræbes fortsat, at ko og kalv er sammen de første døgn efter kælvning. Der har været to tilfælde af tilbageholdt efterbyrd.

Yversundhed: Tankcelletallet er fortsat særdeles lavt og stabilt, dog en anelse stigende op til driftsårets udgang. Et forholdsvis lavt antal dyr har forhøjede celletal. Der er blevet dyrlægebehandlet en del yverbetændelser i det forløbne år (dog mindre end sidste år), heriblandt ét tilfælde opstået i forbindelse med et pattetråd, samt ét tilfælde af coli-yverbetændelse. I juli var der en mindre "bølge" af yverbetændelser i stalden, hvoraf 2-3 tilfælde blev dyrlægebehandlet. Desuden var der 4-5 køer med forhøjede celletal, hvilket forårsagede udsving i tankcelletallet.

Der er gennemgående meget få tilfælde af kliniske yverbetændelser i besætningen. Andelen af bakterieinficerede køer, primært stafylokokinficerede køer, er steget gennem vinteren. Der gennemføres malkerækkefølge og konsekvente malkerutiner.

Sundhed i øvrigt:

Mælkefeber: Mælkefeber må fortsat siges at udgøre den største andel af dyrlægebehandlingerne i besætningen. Der er konstateret et tilfælde af mælkefeber i forbindelse med goldningen af en ko, hvilket må betegnes som atypisk. De øvrige tilfælde er omkring kælvning. Der har været 3 tilfælde af mælkefeber i løbet af april, heraf er et enkelt behandlet 3 gange over 2 dage, ellers er de som regel forholdsvis ukomplicerede. Ejer søger fortsat at behandle tilfælde af mælkefeber, hvor koen står op, ved omgående tildeling af calcium peroralt.

Kalvesundhed: Der har i det forløbne driftsår været en del problemer med diarré hos ældre, fravænnede kalve, som ellers var "kommet godt i gang" med foderoptagelse (hø og kraftfoder). Tilfældene har været sporadiske, symptomerne svingende og forårsaget utrivlighed, hvor kalvene i kortere perioder har været gået i stå, rent næringsoptagelses- og vækstmæssigt. Analyser af gødningen har ikke kunnet afsløre forekomst af nogle patogener. Hygiejnen har været god gennem hele forløbet. Man er begyndt at producere egen kalveblanding, hvor rapskager er blevet erstattet med melasse. Blandingen er tilsyneladende velegnet til kalvene. Frekvensen af diarrétilfældene faldt gennem foråret, og ved driftsårets udgang var problemet nedbragt helt.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 15-8

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>+3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	9	8	16
Antal køer 30.04.93:	15	5	15
Afgået (heraf døde) i perioden:	2 (0)	2 (0)	8 (0)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	261	66	81
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	279	277	305
Antal kalve født (antal kælvn.):	15 (15)	7 (7)	21 (20)
% levendefødte kalve:	100	86	95
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	0	0	0
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 0 Kalve 31-365 dg.: 7 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:

	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	23,2	25,0	28,2
Kælvningsinterval, dage:	319	334	402
Anvendelse af tyr i driftsåret.			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 80	50%: 140	90%: 220
Enkelkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 13	Forhøjet $\geq$ 2 x: 28	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 6	April 93: 6	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 24 (14)	$\geq$ 2 kirtl.: 21 (23)	
<u>Yverbetændelsesbakterier</u> : Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 70 (57)		
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):		
Staf: 29 (40)	Dysg: 0 (0)	Miljø: 18 (20) Andre: 53 (40)

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 7	
Mælkefeber, % køer $\geq$ 3.lakt.: 16	Tilbageh. efterb., % kælvn.: 5
<u>Anden sygdom, køer</u> : % behandlede: 0	
% fordeling af diagnoser:	
Stofsk./fordøj.: Reproduktion: Klov/lemme: Andet:	
<u>Sygdom, kalve < 1 år</u> : % behandlede: 2	
% fordeling af diagnoser:	
Mave-tarm: 0 Luftveje: 0 Andet: 100	

Oplyste dødsårsager: Køer: -
 Kalve: uspecifikt

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediararé, stående tilfælde af mælkefeber, tykke haser.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Malkerækkefølge. Klovbeskæring af alle 1 gang årligt samt efter behov. Udendørs motion vinter på betonunderlag. Mineraltildeling til kalve. Malkning af nykælvere i stald (overvågning af ko og kalv).

H-nr. 26-7 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Dybstrøelsesstald til malkekøer, under udvidelse. Malkning påbegyndt i løbet af driftsåret i malkestald i umiddelbar tilknytning til dybstrøelsesarealet. Ungdyr på dybstrøelse i ældre bygninger, blandt andet den forhenværende kostald. Nyetableret goldkoareal i forhenværende kostald. Kalve i indendørs enkeltbokse samt udendørs kalvehytter. Jerseybesætning med påbegyndt indkrydning af tungere racer. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/1 1988. Besætningen er stadig under udvidelse, hvorfor der fortsat er et meget stort antal førstekalvskøer. Tidlige afgange fra besætningen drejer sig fortrinsvis om dødsfald.

Reproduktion: Tyr anvendes til såvel kvier som køer. Både alder ved første kælvning og kælvningsinterval ligger på et stabilt niveau i forhold til foregående år. Der er forholdsvis mange kælvninger i de tidlige forårsmåneder, hovedsagelig kviekælvninger.

Kælvninger: Kælvninger foregår normalt i kælvningsboks, men er i en periode først på vinteren foregået i dybstrøelsen sammen med de øvrige køer. Dette medførte ifølge driftslederen ikke nogle komplikationer. Der har været en del dødfødsler, hvoraf de fleste er sket i kælvningsboks. I nogle af tilfældene menes kalven at have været levendefødt. En kalv var umulig at få til at drikke, enkelte blev fundet døde, og en angives at have været meget stor og som følge heraf medtaget af kælvningen. Der har været to tilfælde af aborter i december, hvor dyrlægen blev tilkaldt. Der har ikke været dyrlægebehandlede tilfælde af tilbageholdte efterbyrder. De kælvende dyr har -bortset fra få indkøbte krydsningsdyr - alle været ren Jersey. De første kvier af blandet race forventes at kælte tidligt forår 1994.

Yversundhed: Tankcelletallet er steget drastisk i løbet af dette driftsår, ligesom der har været nogle voldsomme udsving, bl.a. i forbindelse med skift til anvendelse af malkestald i slutningen af juni. Mælken angives i driftsåret at være malket med til tanken i videst muligt omfang, mhp. at opfylde kvoten. Køer med synligt forandret mælk malkes fra. Gennem driftsårets sidste måned er det generelle tankcelletalsniveau dog nedbragt og tilsyneladende meget mere stabilt. Andelen af køer med forhøjet celletal (≥ 2 gange) er steget i løbet af driftsåret. Enkelte tilfælde af yverbetændelse er dyrlægebehandlet. Der er ikke sket ændringer mht. behandlingskriterier eller -metoder.

Sundhed i øvrigt:

Dødsfald: Der har været særdeles mange dødsfald blandt køerne gennem efteråret og vinteren. Det drejer sig om vidt forskellige diagnoser, heraf en del med baggrund i fordøjelses- og stofskiftebetingede forstyrrelser. Stort set alle behandlinger under "Anden sygdom, køer" er sket i relation til disse køer. Et par af dødsfaldene er sket meget akut og er kommet bag på driftslederen. Der er i et par af tilfældene foretaget obduktion. Dødsfaldet pga. lungebetændelse var et tilfælde af lungeorm, der forblev ubehandlet og udviklede sig til lungebetændelse.

Mælkefeber: Mælkefeber må stadig betragtes som én af de væsentligste lidelser i besætningen. Driftsleder angiver at kunne forudsige en stor del af tilfældene. Der forebygges ikke med calcium i tilknytning til kælvning. Man søger at begrænse omfanget af tilfældene ved restriktiv fodring i goldperioden, især mht. calcium. Ét dødsfald er sket som direkte følge af mælkefeber.

Horn: En stadigt større andel af køerne samt alle kvier har efterhånden horn. Nogle af køerne har synlige tegn på konfrontationer (ridser/ar på flanker og baglår), men der angives ikke at være problemer med skader som hornstød i yveret (blodkirtler) og oprevne skeder. I visse ungdyrflokke må omfanget af hornskader siges at være omfattende (rifter, sår, blodansamlinger), hvor der i andre flokke ikke er problemer af nogen art.

Kalvesundhed: Kalvene er gennem driftsåret blevet passet fast af én person. Der har i perioder været problemer med diarré, som har forårsaget dødsfald blandt kalvene. Tilfældene er behandlet med elektrolytter. Man har tidligere behandlet kalvediarré med peroral tildeling af kalvepiller indeholdende antibiotika, hvilket man er ophørt med. Der har været enkelte tilfælde af luftvejslidelser i foråret, og som følge heraf også enkelte dyrlægebehandlinger for lungebetændelse. Kalvene tildeles mælkeerstatning efter råmælksperioden.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 26-7

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>+3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	26	9	37
Antal køer 30.04.93:	42	17	33
Afgået (heraf døde) i perioden:	3 (0)	3 (3)	7 (3)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	264	6	55
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	336	346	400
Antal kalve født (antal kælvn.):	40 (40)	22 (21)	41 (40)
% levendefødte kalve:	95	81	95
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	5 (0)	0	5 (3)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 8 Kalve 31-365 dg.: 0 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:

	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	23,4	25,9	29,4
Kælvningsinterval, dage:	316	342	399

Tyr har været anvendt i driftsåret.

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 260	50%: 400	90%: 640
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 21	Forhøjet $\geq$ 2 x: 42	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 11	April 93: 7	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 19 (27)	$\geq$ 2 kirtl.: 30 (17)	
<u>Yverbetændelsesbakterier</u> : Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 64 (72)		
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):		
Staf: 23 (67)	Dysg: 40 (9)	Miljø: 7 (9) Andre: 30 (15)

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 3			
Mælkefeber, % køer $\geq$ 3.lakt.: 20	Tilbageh. efterb., % kælvn.: 0		
<u>Anden sygdom, køer</u> : % behandlede: 3			
% fordeling af diagnoser:			
Stofsk./fordøj.: 50	Reproduktion: 38	Klov/lemme: 0	Andet: 12
<u>Sygdom, kalve < 1 år</u> : % behandlede:			
% fordeling af diagnoser:			
Mave-tarm: 0	Luftveje: 0	Andet: 100	

Oplyste dødsårsager: Køer: Lungebetændelse, fremmedlegeme/løbesår, mælkefeber, uspecifikt
Kalve: Diarré, lungebetændelse, uspecifikt.

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Yverbetændelse, kalvediarrré

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Opstaldning af kalve i udendørs kalvehytter. Separat goldkostald (mulighed for restriktiv fodring af goldkøer).

H-nr. 33-8 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Bindestald til 48 køer. Opdræt på dybstrøelse med spalter ved foderbord. Kalve i enkeltbokse i kostald. SDM-besætning. Godkendt økologisk mælkeproduktion siden 1/5 1989.

Reproduktion: Tidspunktet for første inseminering varierer meget. Sene og gentagne insemineringer er foretaget hos 6-8 køer i løbet af driftsåret, heraf halvdelen førstekalvskøer.

Kælvninger: Der har været flere dødfødsler end de foregående år. Disse har været spredt over hele driftsåret og har for størstedelens vedkommende været i forbindelse med vanskelige kælvninger. Således er andelen af tilbageholdte efterbyrder også steget markant i forhold til tidligere år. I det tidlige forår var der flere dødfødsler/svage fødte kalve samt aborter (3 af de registrerede dødfødsler er aborter). Ved blodprøvning af 10 dyr konstateredes selenmangel, hvorfor selentilskud (bolus) er påbegyndt givet ved goldning samt til kvier.

Yversundhed: Såvel enkeltkocelletal som tankcelletal har ligget markant lavere og mere stabilt gennem vinteren og foråret end i den tilsvarende periode sidste år. Vakuum i malkeanlægget blev i forbindelse med eftersyn af malkeanlæg i november vurderet unødvendigt højt og derfor justeret, hvilket med stor sandsynlighed har haft en positiv indflydelse på køernes yversundhed.

Forekomsten af Staf. aureus er faldet i forhold til sidste år. Malkerækkefølge praktiseres fortsat i videst muligt omfang for at begrænse udbredelsen af kroniske bakterieinfektioner i yveret.

Sundhed i øvrigt:

Klovsundhed: Der opstod i efteråret voldsomme problemer med laminitis hos nykælvere, især førstekalvskøer. Den primære årsag hertil vurderedes at være en meget strukturfattig og proteinrig fodring gennem sensommeren og efteråret. Kvierne går på dybstrøelse og bliver i forbindelse med tilvænnning til komiljøet flyttet til bindestald med daglig motionering udenfor på betonareal, hvilket også må vurderes at være belastende for klove og ben. Flere (2-3) dyr måtte aflives eller sættes ud som direkte følge af dårlige klove, og der konstateredes ved klovbeskæring adskillige dyr med alvorlige klovforandringer. Gruppering af køerne gennemførtes i videst muligt omfang med henblik på at undgå, at køerne og kvierne stjæl foder hos hinanden. For at skåne kvier under tilvænnning til miljøet, indførtes restriktiv motionering i overgangsperioden, og i tilfælde af ømbenethed blev motion på betonunderlag helt undladt. Enkelte kvier blev forsøgsvis beskåret i tilknytning til forestående miljøsift. Hø påbegyndtes udfodret som første foderemne om morgenen, og foderrationen blev omgående ændret med henblik på et større strukturindhold. Situationen stabiliseredes gradvis gennem vinteren og kunne ved forårsbeskæringen siges at være stærkt forbedret.

Mælkefeber: Andelen af behandlede mælkefebertilfælde er steget gennem de sidste år. Enkelte ældre køer tildeles calcium (bolus) i forbindelse med kælvning, såfremt de vurderes at være i risikogruppen m.h.t. mælkefeber. Der har været 3 tilfælde af behandlet mælkefeber i løbet af driftsåret, spredt i løbet af perioden.

"Anden sygdom, køer": Der har i løbet af januar-februar været konstateret og dyrlægebehandlet 4-6 tilfælde af mild diarré hos køerne, efter foderskift.

Sundhed hos kalve og ungdyr: Der har i løbet af vinteren været konstateret nogle tilfælde af diarré hos kalvene, hvoraf to tilfælde blev dyrlægebehandlet. Øvrige tilfælde er blevet behandlet ved driftsleder/fodermester. Staldens ventilationsanlæg er blevet forbedret, ligesom der er opsat "plaststrimmel-døre" ved kviernes passage mellem kostald (spalteareal) og dybstrøelsesareal i tilstødende hal. Dette menes at være medvirkende til en bedre luftcirkulation og mindre træk i kostalden. Der har således ikke været tilfælde af luftvejslidelser i driftsåret. Tidligere vintres angreb af ektoparasitter (lus) hos ungdyr har ikke udgjort noget problem dette driftsår.

Lungeorm: En stor del af de førstegangsgræssende kvier blev i september angrebet. De blev indbundet og behandlet for lungeorm. Dette angreb menes at stå i forbindelse med afgræsning på kontamineret mark efter en sommer, hvor ungdyrene ikke havde været præsenteret for lavgradig infektion.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 33-8

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>±3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	17	10	21
Antal køer 30.04.93:	20	14	16
Afgået (heraf døde) i perioden:	4 (1)	5 (0)	8 (0)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	125	265	129
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	618	546	373
Antal kalve født (antal kælvn.):	22 (22)	14 (14)	18 (18)
% levendefødte kalve:	73	86	83
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	50 (5)	0	39 (6)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 5 Kalve 31-365 dg.: 0 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:

	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	24,3	26,0	29,1
Kælvningsinterval, dage, 1.-2. klv.:	347	417	480
Kælvningsinterval, dage, 2.-3. klv.:	318	356	466
Insem.rate, %: 30; Drægtighedschance, %: 49; Seneste insem., dage: 219;			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 230 50%: 275 90%: 380		
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 13 Forhøjet ≥ 2 x: 37		
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 10 April 93: 17		
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 31 (35) ≥ 2 kirtl.: 21 (15)		
<u>Yverbetændelsesbakterier</u> : Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 60 (63)		
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):		
Staf: 25 (35) Dysg: 29 (13) Miljø: 29 (13) Andre: 17 (39)		

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 21		
Mælkefeber, % køer ≥ 3.lakt.: 18 Tilbageh. efterb., % kælvn.: 12		
<u>Anden sygdom, køer</u> : % behandlede: 19		
% fordeling af diagnoser:		
Stofsk./fordøj.: 24 Reproduktion: 16 Klov/lemme: 24 Andet: 36		
<u>Sygdom, kalve < 1 år</u> : % behandlede: 7		
% fordeling af diagnoser:		
Mave-tarm: 100 Luftveje: 0 Andet: 0		

Oplyste dødsårsager:

Køer: Laminitis
Kalve: Navlebetændelse, CNS-lidelse

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, lus/skab, kalvediarré

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Klovbeskæring 2 gange årligt (alle køer). Køer med forhistorie om mælkefeber får tildelt calciumbolus. Malkerækkefølge. Malkeanlægget justeret (vakuumbledbragt) i driftsåret. Nyfødte kalve 2-3 liter råmælk inden for 3-4 timer e.klv. Ventilations- og luftforholdene forbedrede i driftsåret. Goldkøer og nyindsatte kvier placeres så vidt muligt separat. Hø tildeles som første foderemne om morgenen. Restriktiv motionering til nyindsatte kvier. Selen påbegyndt tildelt ved goldning samt til kvier.

H-nr. 34-8 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Løsdriftstald til 88 køer. Kvier på spalter og dybstrøelse. Kalve i enkelt- og fællesbokse i kalvestald med naturlig ventilation samt hos "ammekøer" på ungdyrarealer. SDM. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/10 1988.

Besætningen er aldersmæssigt stabil. Belægningsgraden i stalden må siges at være meget tæt, og det tilstræbes at nedbringe antallet af dyr i vinterhalvåret for at mindske belastningen ved en høj belægningsgrad (infektioner, yversundhed m.m.). Krydsning indledt med RDM af hensyn til krydsningsfrodigheden. En tredje race planlægges inddraget på længere sigt.

Reproduktion: Alderen ved første kælvning er fortsat relativ høj, hvilket er udtryk for en bevidst politik fra driftsleders side.

Kælvningsintervallet er meget stabilt, set i forhold til tidligere driftsår. Der har været vanskeligheder ved at inseminere især førstekalvskøerne, som er meget højtydende og ligefrem afmagrede som følge heraf. Der anvendes insemination samt tyr til kvierne. Dyr lægebehandlede reproduktionslidelser er fortrinsvis bruntbehandling foretaget i sommeren og efteråret, hvor overvågningsintensiteten pga. høj arbejdsintensitet angives at have været lav.

Kælvninger: Andelen af levendefødte kalve er steget i forhold til sidste år, især for de førstegangs-kælvendes vedkommende. Overvågningsintensiteten angives at være blevet større end i denne periode, til trods for at andelen af assisterede kælvninger er mindre. Man har i perioder undladt at malke råmælk ud til kalven, men er vendt tilbage til denne rutine, som vurderedes at have positiv effekt på kalvesundheden. Ko og kalv opholder sig sammen 2-3 døgn, hvorefter kalven sættes sammen med en "ammeko" og 2-3 andre kalve.

Yversundhed: Det generelle tankcelletalniveau er faldet, men der ses dog fortsat en del svingninger mht. såvel kocelletal som tankcelletal.

Frekvensen af dyr lægebehandlede yverbetændelser er fortsat høj. Disse behandlinger har i nogen udstrækning været homøopatiske. Der blev i efteråret iværksat et større behandlingsprogram, idet alle stafylokokinficerede køer, som man ønskede at beholde i besætningen, blev antibiotikabehandlet i tilknytning til goldning. Denne strategi er planlagt gennemført i en periode på et år. Til trods for denne indsats er den relative andel af såvel bakterieinficerede som stafylokokinficerede køer tilsyneladende steget i løbet af vinterhalvåret. Skyldning af pattesæt efter malkning af afmærkede stafylokokinficerede køer har været gennemført i en stor del af driftsåret.

Sundhed i øvrigt:

Driftsledelse og dyr læge: Den lokale dyr læge samt en rådgivende tysk dyr læge bliver involveret meget i vurderingen af de enkelte sygdomstilfælde, samt rådgivning. Ejer har inden for driftsåret i langt højere grad end tidligere været involveret i selve driften, hvor det før fortrinsvis var fodermestre, der stod for den daglige drift. I situationer med f.eks. personaleskift vurderes dette at være af stor betydning i kraft af sikring af kontinuiteten og konsekvensen i pasningsrutiner.

Klov-og lemmelidelser: Der har været en del klov-lemme-problemer gennem efteråret og vinteren, hvoraf de fleste behandlede tilfælde opstod efter beskæring. Problemet vurderes fortrinsvis at være centreret omkring kloven, hvor det før også omfattede sener og led. Klovsundheden må generelt betragtes som stærkt forbedret allerede fra sommeren.

Mælkefeber: Andelen af mælkefebertilfælde vurderes at være relativt høj. Som følge af høj belægningsgrad har der været praktiske vanskeligheder ved at få goldkøer tilvænnet komiljøet.

Horn: En stor del af kvierne har horn. Dette medfører tilsyneladende ikke komplikationer.

Kalvesundhed: Der har været omfattende problemer med kalvesundheden, hvor diarré har været et gennemgående problem, fortrinsvis blandt kalve i enkeltbokse. Dette har forårsaget dødsfald og utrivlighed hos en del af kalvene. Ammekøer i besætningen med hver 2-4 kalve har opholdt sig på dybstrøelsesarealer + spaltegulv. Det har i perioder fungeret godt. I perioder har nogle af kalvene været utrivelige. Placering i stalden umiddelbart inden for port, samt forskellige størrelser på kalvene inden for samme gruppe, er mulige, medvirkende årsager til dette.

Nøglletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 34-8

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>+3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	41	17	39
Antal køer 30.04.93:	38	25	35
Afgået (heraf døde) i perioden:	14 (1)	1 (0)	12 (1)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	91	330	171
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	246	330	341
Antal kalve født (antal kælvn.):	48 (48)	31 (29)	46 (44)
% levendefødte kalve:	96	97	93
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	48 (0)	29 (0)	25 (0)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 9 Kalve 31-365 dg.: 4 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	24,5	27,1	30,0
Kælvningsinterval, dage:	312	353	439
Insem.rate, %: 60; Drægtighedschance, %: 37; Seneste insem., dage: 223;			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 200	50%: 270	90%: 460
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 21	Forhøjet ≥ 2 x: 45	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 10	April 93: 7	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 30 (26)	≥ 2 kirtl.: 22 (29)	
<u>Yverbetændelsesbakterier:</u> Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 57 (40)		
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):		
Staf: 55 (61)	Dysg: 5 (9)	Miljø: 17 (13) Andre: 23 (18)

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 23			
Mælkefeber, % køer ≥ 3 .lakt.: 22	Tilbageh. efterb., % kælvn.: 4		
<u>Anden sygdom, køer:</u> % behandlede: 17			
% fordeling af diagnoser:			
Stofsk./fordøj.: 8	Reproduktion: 46	Klov/lemme: 16	Andet: 30
<u>Sygdom, kalve < 1 år:</u> % behandlede: 22			
% fordeling af diagnoser:			
Mave-tarm: 38	Luftveje: 31	Andet: 31	

Oplyste dødsårsager:	Køer: uspecifikt, infektion
	Kalve: lungebetændelse, diarré

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediarré.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Klovbeskæring 2-3 gange årligt (samtlige køer mindst to gange årligt). Malkesæt er i perioder blevet spulet med rent varmt vand efter malkning af inficerede køer. Råmælk tildeles, efter kælvning, i flasker.

H-nr. 49-9 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Løsdriftstald med sengebåse og spalter, med plads til 175 køer. Ungdyr og goldkøer på dybstrøelse samt spalter med sengebåse. Kalve i enkeltbokse i kalvestald. Større kalve i fælleshokse samt udendørs kalvebokse (plads til cirka 40 kalve). Jerseybesætning. Godkendt økologisk mælkeproduktion siden 1/10 1990. Andelen af førstekalvskøer er fortsat stor, blandt andet som følge af en stor udskiftning af stafylokokinficerede køer. Besætningen består nu langt overvejende af køer, der er vaccinerede mod paratuberkulose (program iværksat for 5 år siden).

Reproduktion: Fortsat inseminering ved én af driftslederne. Der har været enkelte gentagne omløbere samt en del køer, der er insemineret uregelmæssigt. Dette forhold tilskrives primært en lavere overvågningsintensitet i perioder. Kælvningsintervallet har dog været regelmæssigt set i forhold til tidligere driftsår. Kvierne er generelt blevet ældre ved 1. kælvning i løbet af de sidste tre år.

Kælvninger: Der angives fortsat at være en lav grad af overvågning, ligesom der generelt er en særdeles lille frekvens af assisterede kælvninger. Der har i driftsåret ikke været dyrlægebehandlede tilfælde af tilbageholdte efterbyrder.

Yversundhed: Tankcelletallet må generelt betegnes som lavt og stabilt, ligesom der er færre køer med svingende celletal. Der har gennem driftsåret været holdopdeling således, at førstekalvskøer malkedes først, derefter køer, der ikke havde yverinfektion med Staf. aureus og sidst et hold køer, der var inficerede. I sommeren var der stort set ikke angreb af sommersår, som mentes at være den primære årsag til den voldsomme stigning i andelen af stafylokokinficerede køer i besætningen i det foregående driftsår. Primært gennem udsætninger er andelen af disse stafylokokinficerede køer nedbragt betydeligt, i takt med at andelen af bakteriefrie køer generelt er øget. Forekomsten af koagulasenegative stafylokokker ("mikrokokker") er fortsat relativ høj. Andelen af køer med synlig yverbetændelse er generelt lav, ligesom der er relativt få dyrlægebehandlinger af mastitis. Yverbetændelser behandles ved driftsledere dels ved håndudmalkning og påsmøring af pebermynteolie, og i nogle tilfælde med homøopatiske midler. Der anvendes pattespray med et blødgørende middel efter hver malkning.

Der har i slutningen af efteråret og begyndelsen af vinteren været nogle tilfælde af miljøbetingede yverbetændelser og forhøjede celletal, som fortrinsvis tilskrives en periode med meget gødningsforurening på en del af spaltearealet.

Sundhed i øvrigt:

Dyrlægebehandlinger: Der må generelt siges at være særdeles få dyrlægebehandlinger i besætningen. Bortset fra enkelte yverbetændelser, forekomsten af stafylokokyverinfektioner samt vedvarende problemer med kalvesundheden (se disse punkter) er der ikke nogle sygdomskomplekser, der er gennemgående i besætningen. Dyrlægen har været inddraget i kortere perioder med forsøgsvisse igangsættelser af homøopatiske behandlingsforløb.

Mælkefeber: Frekvensen af mælkefeber er stadig faldende. De tilfælde, der har været i driftsåret, har alle været der i januar-februar, og de har været ukomplicerede. Fodertildelingen hos goldkøer er fortsat tilstræbt meget restriktiv. Fiskemel er tildelt goldkøer gennem driftsåret. I slutningen af driftsåret er man begyndt at anvende en økologisk kornblanding, der indeholder fiskemel, til alle køer og kælvkvier.

Kalvediarre og -lungebetændelse: Der har fortsat været problemer med kalvesundheden, fortrinsvis diarre efter råmælksperioden. Man har i en periode søgt at sætte et par småkalve ned til goldkøerne mhp. udveksling af patogener og mulig antistofdannelse hos disse goldkøer. Dette besværliggjorde dog pasningsrutinerne, hvorfor man stoppede. Der er foretaget enkelte, individuelle homøopatiske behandlinger, tilsyneladende med varierende effekt. Kalvediarre behandles i øvrigt med elektrolyttildeling. Enkelte kalve er blevet behandlet for kalvedifteritis. Der har været et enkelt tilfælde af lungebetændelse i vinteren. Der har endvidere været omfattende ringormeudbrud blandt de større kalve, hvoraf nogle blev behandlet.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 49-9

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>+3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	78	47	55
Antal køer 30.04.93:	104	40	36
Afgået (heraf døde) i perioden:	16 (0)	26 (1)	39 (1)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	123	141	147
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	288	275	284
Antal kalve født (antal kælvn.):	108 (108)	57 (55)	56 (55)
% levendefødte kalve:	93	100	95
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	3 (0)	0	2 (0)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 2 Kalve 31-365 dg.: 2 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	22,8	25,4	28,7
Kælvningsinterval, dage:	331	358	433
Insem.rate, %: 48; Drægtighedschance, %: 55; Seneste insem., dage: 211;			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 130	50%: 220	90%: 310
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 16	Forhøjet ≥ 2 x: 32	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 6	April 93: 6	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 17 (15)	≥ 2 kirtl.: 17 (6)	
<u>Yverbetændelsesbakterier:</u> Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 45 (60)		
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):		
Staf: 40 (21)	Dysg: 3 (4)	Miljø: 8 (7) Andre: 49 (68)

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 5			
Mælkefeber, % køer ≥ 3 .lakt.: 9	Tilbageh. efterb., % kælvn.: 0		
<u>Anden sygdom, køer:</u> % behandlede: 2			
% fordeling af diagnoser:			
Stofsk./fordøj.: 29	Reproduktion: 14	Klov/lemme: 57	Andet: 0
<u>Sygdom, kalve < 1 år:</u> % behandlede: 2			
% fordeling af diagnoser:			
Mave-tarm: 60	Luftveje: 20	Andet: 20	

Oplyste dødsårsager: Køer: Trommesyge
Kalve: Lungebetændelse, diarré, kalvedifteritis

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediarrré, milde klovbrand-bylder, ringorm hos kalve, tykke haser.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: 70-100% af køerne beskæres én gang årligt (løbende behovsvurdering). Råmælk udmalkes og tildes i flaske efter kælvning. Fiskemel tildelt gennem året til goldkøer og kvier. Goldkoyvere overvåges og pattesprayes dagligt om vinteren gennem hele goldperioden. Om sommeren efterses goldkøer og kvier 2 gange ugl. på stald, eventuelle sår smøres med tjære og der pattesprayes.

H-nr. 51-7 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Nyetableret løsdriftstald med foderbord til 33 køer samt malkestald til 2 gange 3 køer. Ungdyrfællesbokse på den modsatte side af køernes foderbord med plads til 20 ungdyr. Kalve i enkelt- og fællesbokse i ladebygning. Jerseybesætning med indkrydsning af tungere racer. Efter en besætningsudvidelse gennem sidste driftsår, i forbindelse med ibrugtagning af nyt staldanlæg, består besætningen igen af en forholdsvis stor andel ældre køer.

Reproduktion: Jerseytyr anvendes til kvier. Alderen ved første kælvning er generelt steget gennem de sidste år, hvilket fortrinsvis tilskrives tilfældige sæsonforskydninger i forhold til græsning med tyr, samt til en vis grad overvejelse om ikke at lade "små" kvier gå ved tyren. Der har ikke været reproduktionslidelser. Enkelte køer er blevet insemineret gentagne gange, i visse tilfælde forholdsvis sent, hvilket dog tilsyneladende ikke har påvirket kælvningsintervallet. Derimod er den beregnede drægtighedschance lav, blandt andet som følge af dobbeltinsemineringer.

Kælvninger: Overvågningsintensiteten i forbindelse med kælvninger angives fortsat at være særdeles lav, ligesom der i det forløbne år ikke er ydet assistance under kælvning. Der har været to dødfødsler, hvoraf den ene var en tvillingfødsel, hvor den ene kalv døde. Der har ikke været tilfælde af tilbageholdte efterbyrder. Kø og kalv opholder sig sammen i 3-6 dage i kælvningsboks.

Yversundhed: Tankcelletallet har ligget på et generelt lavere niveau og været væsentligt mere stabilt end i det foregående driftsår. Såvel malkehygiejne som malkerutinerne gennemføres meget konsekvent. Der har været særdeles få tilfælde af klinisk yverbetændelse gennem driftsåret, hvilket dels afspejles i et forholdsvis lavt antal dyr med svingende kocelletal, ingen dyr med synlig yverbetændelse ved de to prøveudtagninger samt ingen dyrlægebehandlede yverbetændelser i løbet af driftsåret.

Sundhed i øvrigt:

Dyrlægebehandlinger: Der er bortset fra ét tilfælde af en behandlet fordøjelsesforstyrrelse ikke foretaget dyrlægebehandlinger i indeværende driftsår.

Mælkefeber: Mælkefeber søges undgået ved restriktiv fodring til goldkøer. Der tildeles ikke kalk i forbindelse med kælvning.

Kalvesundhed: Der har været nogle tilfælde af diarré hos spædkalve, som blev behandlet af driftslederne selv med elektrolytblanding. 2 dødsfald hos kalve skyldes begge diarré. Enkelte af diarré-tilfældene menes at kunne henføres til mælketemperaturen (mælken har været for kold), hvorfor der er meget påpasselighed på dette område, såvel som med hensyn til hygiejnen omkring kalvene. Der har været nogle tilfælde af ringorm blandt kalve og ungdyr. Disse tilfælde er blevet behandlet ved driftsleder.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 51-7

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>+3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	15	6	9
Antal køer 30.04.93:	4	14	10
Afgået (heraf døde) i perioden:	3 (0)	2 (0)	3 (0)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	218	177	81
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	321	275	336
Antal kalve født (antal kælvn.):	8 (8)	17 (16)	12 (12)
% levendefødte kalve:	100	87	100
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	0	0	0
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 6 Kalve 31-365 dg.: 0 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	24,5	28,3	31,7
Kælvningsinterval, dage:	317	344	410
Insem.rate%: 36; Drægtighedschance,%: - ; Seneste insem., dage: 195;			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 160 50%: 240 90%: 380		
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 26 Forhøjet ≥ 2 x: 37		
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 0 April 93: 0		
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 19 (32) ≥ 2 kirtl.: 9 (11)		
<u>Yverbetændelsesbakterier</u> : Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 56 (57)		
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):		
Staf: 35 (32) Dysg: 15 (0) Miljø: 15 (14) Andre: 35 (55)		

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 0		
Mælkefeber, % køer ≥ 3.lakt.: 0 Tilbageh. efterb., % kælvn.: 0		
<u>Anden sygdom, køer</u> : % behandlede: 3		
% fordeling af diagnoser:		
Stofsk./fordøj.: 100 Reproduktion: - Klov/lemme: - Andet: -		
<u>Sygdom, kalve < 1 år</u> : % behandlede: 0		
% fordeling af diagnoser:		
Mave-tarm: - Luftveje: - Andet: -		

Oplyste dødsårsager: Køer: -
Kalve: Diarré

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediarré.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Særdeles konsekvent malkehygiejne, samt konsekvente, daglige rutiner.

II-nr. 53-8 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Bindestald til 47 køer. Ungdyr på dybstrøelse. Kalve i enkelt- og fællesboks i kalvestald. Besætning af blandet race, fortrinsvis RDM. Godkendt økologisk mælkeproduktion siden 1/9 1989.

Efter en lang periode, hvor besætningen har været under opbygning, og hvor en stor del af den bestod af indkøbte dyr, er andelen af egne kvier vokset betydeligt gennem driftsåret, ligesom andelen af ældre dyr (≥ 3 . laktation) nu udgør godt en tredjedel af den samlede besætning.

Reproduktion: Der anvendes tyr til såvel køer som kvier, kombineret med insemineringer. Der er tendens til, at kælvningsintervallerne hos ældre køer er blevet mindre. De lange kælvningsintervaller (primært hos førstekalvskøer) kan hovedsageligt tilskrives tilstedeværelse af urent flåd, især ved de første brunster efter kælvning, men undertiden også efter en længere periode. Sikre årsagsfaktorer til dette har ikke kunnet gives. Alderen ved første kælvning er øget med en måned i forhold til sidste år. Løbning af kvier sker efter en vurdering af såvel alder som størrelse og huld.

Kælvninger: Der er en meget stor grad af overvågning af kælvninger, der som regel foregår i kælvningsboks, samt en relativt stor andel kælvninger med fødselshjælp. Dødfødsler er som regel sket i tilknytning til vanskelige kælvninger, hvor der er ydet megen hjælp.

Yversundhed: Tankcelletallet må fortsat betegnes som lavt og stabilt. Andelen af køer der ikke har yverbetændelseshakterier er steget gennem vinteren (bl.a. gennem indsættelse af kvier). Andelen af dyr med mikrokokinfectioner i yveret har udgjort størstedelen af de bakterielle diagnoser såvel i efteråret 1992 som i foråret 1993. Antallet af behandlingskrævende yverbetændelser er derimod faldet i løbet af driftsåret, ligesom andelen af dyr med synlig yverbetændelse ved prøveudtagninger henholdsvis i november og april er faldet siden sidste driftsår. Andelen af laktationer med behandlinger for yverbetændelse er konstant i forhold til sidste år.

Sundhed i øvrigt:

En del lidelser, fortrinsvis yverbetændelser, behandles af driftslederen ved hjælp af homøopati. Disse behandlinger iværksættes efter vurdering af det enkelte sygdomstilfælde.

Klovsundhed: Samtlige køer er blevet klovbeskåret 2 gange i løbet af driftsåret. Der er ved halvårlige halthedsvurderinger konstateret særdeles få tilfælde af halte dyr, ligesom der var meget få tilfælde af forandringer i klove ved beskæringer. Klovsundheden må derfor betegnes som god.

Mælkefeber: Forekomsten af mælkefeber er steget i forhold til de foregående driftsår. Årsager hertil er dels, at køer har været særdeles fede ved kælvning (vanskeligheder ved beregning af nøjagtigt kælvningstidspunkt som følge af tyr) og dels vanskeligheder ved at styre foderrationen (undgå at dyrene "stjæler" fra hinanden).

Stofskifte-fordøjelses-lidelser: Et dødsfald blandt køerne i forsommeren 1992 pga. magnesiummangel medførte tildeling af magnesium til alle, der var blevet lukket ud.

Kalvesundhed: Der har været et meget lille antal diarréer i løbet af driftsåret. De tilfælde, der har været, mener man med stor sikkerhed at kunne tilbageføre til mælk, der ikke har været tilstrækkelig varm, hvorfor der er udvist meget stor påpasselighed på dette område. En enkelt kalv er behandlet flere gange af såvel dyrlæge som ejer for trommesyge. Andelen af dyrlægebehandlinger blandt kalve er faldet betydeligt i forhold til tidligere driftsår.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 53-8

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>±3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	11	14	13
Antal køer 30.04.93:	23	7	16
Afgået (heraf døde) i perioden:	4 (1)	3 (1)	8 (0)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	60	66	60
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	249	459	283
Antal kalve født (antal kælvn.):	28 (28)	10 (10)	22 (22)
% levendefødte kalve:	89	100	100
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	64 (4)	20 (0)	36 (0)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 0 Kalve 31-365 dg.: 0 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	24,8	27,3	29,5
Kælvningsinterval, dage, 1.-2.:	290	371	486
Kælvningsinterval, dage, 2.-3.:	321	345	387
Tyr anvendt i driftsåret.			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 90	50%: 140	90%: 260
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 8	Forhøjet ≥ 2 x: 23	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 2	April 93: 2	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 16 (29)	≥ 2 kirtl.: 14 (15)	
<u>Yverbetændelsesbakterier:</u> Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 57 (61)		
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):		
Staf: 20 (19)	Dysg: 0 (0)	Miljø: 7 (4) Andre: 73 (77)

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 11			
Mælkefeber, % køer $\geq$ 3.lakt.: 10	Tilbageh. efterb., % kælvn.: 13		
<u>Anden sygdom, køer:</u> % behandlede: 5			
% fordeling af diagnoser:			
Stofsk./fordøj.: 29	Reproduktion: 36	Klov/lemme: 7	Andet: 28
<u>Sygdom, kalve $<$ 1 år:</u> % behandlede: 6			
% fordeling af diagnoser:			
Mave-tarm: 20	Luftveje: 0	Andet: 80	

Oplyste dødsårsager: Køer: Magnesiummangel, trommesyge.
Kalve: -

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediarré, understøttende homøopatisk behandling ved andre lidelser (f.eks. fremmedlegeme og tilbageholdt efterbyrd).

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Beskæring af samtlige køer 2 gange årligt. Malkerækkefølge. Gummimåtter til kvier og dyr med dårlige ben. Der pattesprayes ved malkning. Råmælk udmalkes til kalven og kalvens navle desinficeres. Mælkefeber forebygges med peroral calciumtildeling. Magnesiumtildeling ved udbinding.

H-nr. 54-7 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Dybstrøelsesstald med plads til 60 køer. Ungdyr på dybstrøelse og spalter i kostalden (plads til 50 kvier). Kalve i gammel samt nytilbygget kalvestald i enkelt- og fællesbokse. Besætningen er af blandet race, fortrinsvis Finsk Ayrshire og NRF. Godkendt økologisk mælkeproduktion siden 1/10 1987. Besætningen er igen udvidet, efter tidligere års konsekvente udsætninger af køer med stafylokokinfectioner i yveret. En enkelt tidlig afgang drejer sig om dødsfald umiddelbart efter kælvning (ko, der ikke kunne komme op efter kælvning på marken og blandt andet blev stærkt dehydreret).

Reproduktion: Køerne bliver fortrinsvist insemineret, dog har tyr været anvendt til køer i perioder. Tyr anvendes desuden til kvier. Kviernes alder ved første kælvning er stadig faldende (men har dog også været ekstremt høj pga. nogle meget sene løbninger i foregående driftsår). Der er nogle meget sene insemineringer især hos førstekalvskøer. Brunstovervågningen angives at være varierende, og der ses således også periodevist samlede insemineringer af en hel række dyr inden for ganske få uger. Der formodes at have været enkelte (1-2) meget tidlige aborter (sen omløbning, evt. efter konstateret drægtighed).

Kælvninger: Der har været et par vanskelige kælvninger med fødselshjælp. 2 af de registrerede dødfødsler har været levendefødte kalve, som er døde inden for det første døgn, muligvis som følge af et traumatisk fødselsforløb. Kælvningerne foregår i koflokken, kalven tages fra og tildeles råmælk med patteflaske. Enkelte af de tilbageholdte efterbyrder angives fortsat at være iodskylninger af børen efter svære, assisterede fødselsforløb. Størstedelen er dog tilfælde af konstaterede, tilbageholdte efterbyrder.

Yversundhed: Tankcelletallet har gennem vinteren ligget på et relativt højt niveau, og der har gennem hele året været nogle voldsomme udsving i kocelletal såvel som tankcelletal. Der har været betydelige problemer med malkeanlæg gennem driftsåret, især med aflægerfunktion og luftindslip ved påsætning. Der er gjort en stor indsats for at rette rutinerne til, bl.a. gennem én fast malker. I den sidste del af driftsåret må rutinerne således vurderes stabile hvad angår såvel malkning som malkeanlæg. Andelen af behandlinger ved dyrlæge er øget siden sidste driftsår. Problemerne med synlig og evt. dyrlægebehandlingskrævende yverbetændelse har optrådt meget periodevis og menes blandt andet at stå i forbindelse med ovennævnte problemer. Milde tilfælde uden komplikationer behandles fortsat ved driftslederen med håndudmalkning/eftermalkning og pebermynteolie.

Sundhed i øvrigt:

Klovsundhed: Ved to klovbeskæringer i begyndelsen af vinteren henholdsvis foråret konstateredes forholdsvis få forandringer, og klovsundheden må generelt betegnes som god.

Mælkefeber: Set i forhold til de foregående driftsår, hvor mælkefeber har medført adskillige behandlinger, bl.a. af nogle komplicerede forløb, samt flere dødsfald, må det betragtes som en stærk forbedring, at der i dette driftsår slet ikke er forekommet mælkefebertilfælde. Separering af goldkøer har, i modsætning til tidligere driftsår, været tilstræbt og i vid udstrækning gennemført. Dette må antages at være af stor betydning for denne udvikling.

Kalvesundhed: Andelen af kalve, der er blevet dyrlægebehandlede, må fortsat betegnes som høj, omend dog faldende i forhold til de foregående år. Der har været en større bølge af lungebetændelsesbehandlinger i januar. Der har gennem hele driftsåret været mange tilfælde af diarré blandt spædkalvene. Således vurderes størsteparten af dem at have diarré i en kortere periode, sædvanligvis uden yderligere komplikationer. Der har i efteråret og vinteren været et hold kalve, der har været utrivelige, ellers må sundhedstilstanden hos de større kalve betragtes som god. Der er i driftsåret blevet bygget et afsnit til kalvestalden med henblik på at give mere plads til kalvene, idet de større kalve får et fællesareal i dette afsnit. Pladsforholdene såvel hos kalve som hos ungdyr er dog fortsat utilfredsstillende.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 54-7

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>+3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	23	15	10
Antal køer 30.04.93:	20	16	21
Afgået (heraf døde) i perioden:	2 (0)	-	2 (1)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	265	-	5
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	560	-	152
Antal kalve født (antal kælvn.):	22 (20)	20 (20)	26 (23)
% levendefødte kalve:	85	90	91
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	20 (0)	15 (0)	4 (0)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 0 Kalve 31-365 dg.: 0 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	23,2	26,1	29,3
Kælvningsinterval, dage, 1.-2.:	302	363	527
Kælvningsinterval, dage, 2.-3.:	307	347	431
Tyr er anvendt i driftsåret.			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 210	50%: 305	90%: 650
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 18	Forhøjet $\geq$ 2 x: 55	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 13	April 93: 16	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 29 (23)	$\geq$ 2 kirtl.: 24 (16)	
<u>Yverbetændelsesbakterier:</u> Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 42 (43)		
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):		
Staf: 40 (32)	Dysg: 12 (2)	Miljø: 23 (36) Andre: 26 (30)

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 40			
Mælkefeber, % køer $\geq$ 3.lakt.: 0	Tilbageh. efterb., % kælvn.: 7		
<u>Anden sygdom, køer:</u> % behandlede: 7			
% fordeling af diagnoser:			
Stofsk./fordøj.: 50	Reproduktion: 6	Klov/lemme: 13	Andet: 31
<u>Sygdom, kalve < 1 år:</u> % behandlede: 22			
% fordeling af diagnoser:			
Mave-tarm: 13	Luftveje: 67	Andet: 20	

Oplyste dødsårsager: Køer: Dehydrering/medtaget efter kælvning
Kalve:

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediarrré, ormebehandling.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Klovbeskæring af samtlige køer 2 gange årligt. Pattespray til alle ved malkning. Råmælk i patteflaske. Efter assisterede vanskelige kælvninger iodskylles børen ved dyrlæge. Opdeling af goldkøer og lakterende køer gennemført dette driftsår.

H-nr. 55-8 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Bindestald med plads til 24 køer. Ungdyr på dybstrøelse i ladebygning. Kalve i enkeltbokse i kostald. Jerseybesætning. Godkendt økologisk mælkeproduktion 1/1 1988. Ældre køer udgjorde ved driftsårets afslutning næsten to tredjedele af besætningen. Besætningsstørrelsen er blevet mindre. Der har ikke været dødsfald i det forløbne driftsår.

Reproduktion: Reproduktionsmønsteret er tilsyneladende særdeles ujævnt, og der angives at blive taget meget store individuelle hensyn. Der lægges stor vægt på køernes holdbarhed, hvorfor en lang tomperiode ønskes for nogle af køerne efter vurdering af bl.a. alder og ydelse. Visse køers ydelse har været ekstrem høj, hvilket ofte medfører, at driftsleder ikke ønsker at inseminere den pågældende ko før længere henne i laktationen. Ved goldning har visse køer således ydet ekstremt meget (op til 28 kg EKM). Alderen ved første kælvning er generelt lav (dog med enkelte særdeles sene løbninger).

Kælvninger: Kviekælvninger har været problematiske. To af de i alt fire dødfødsler er tvillinger. Der har desuden været en dødfødsel i forbindelse med en kompliceret kælvning hos en 38,5 mdr. (fed) kvie (børslyngning). Såvel kvier som goldkøer må gennemgående betegnes som ved særdeles godt huld, hvilket ikke kan udelukkes som betydende faktor. I forbindelse med reducere af besætningsstørrelsen blev der i højere grad givet mulighed for at stille kælvkvier og goldkøer separat og fodre dem restriktivt. Kælvningsboksen er ligeledes blevet anvendt som "separerings-mulighed" ved goldning.

Yversundhed: Tankcelletallet må betegnes som særdeles lavt, ligesom udsvingene mht. enkeltkocelletal er forholdsvis få. Andelen af køer med bakterielt inficerede yvere er meget lavt. I forbindelse med udsætningerne (besætningsreduktion) blev stafylokokinficerede køer prioriteret højt, hvorfor der ingen inficerede dyr var ved prøveudtagningerne i foråret. Kriterier for tilkaldelse af dyrlæge er generelt lave, når der konstateres forandringer i mælk eller yver. Enkelte behandlinger af pattetråd (med efterfølgende yverbetændelse) er blevet anført under "Anden sygdomsbehandling/andet".

Sundhed i øvrigt:

Klovlemme-lidelser: Der har været et par dyrlægebehandlinger i besætningen af klovlemme-lidelser, som drejer sig om et par dyr med såleknusninger.

Mælkefeber og stofskiftelidelser: Der har i det forløbne år været ét (ukompliceret) tilfælde af mælkefeber hos en ko umiddelbart efter hendes 10. kælvning. Der blev i forbindelse med flere voldsomme tilfælde af mælkefeber i foregående driftsår installeret malkehane ved kælvningsboksen, hvilket gav mulighed for mere ro hos den nykælvede ko i de første dage, hvor hun og kalven gik i kælvningsboksen. Der er tilstræbt restriktiv fodring i goldperioden samt skånsom malkning gennem de første dage. Der har været en behandling for stofskiftelidelse. Det drejer sig om foderforgiftning hos en ko, der har fået flere sygdomsbehandlinger i driftsåret (såleknusning samt yverbetændelse).

Kalvesundhed: Der har i det forløbne år ikke været dyrlægebehandlinger eller dødsfald blandt kalvene. Sundheden blandt kalve og ungdyr er særdeles god. Der har været enkelte (1-2) behandlinger ved driftsleder af kalvediarré. Disse tilfælde har været meget milde og kun meget få gentagne behandlinger har været nødvendige.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 55-8

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>±3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	4	7	12
Antal køer 30.04.93:	5	1	11
Afgået (heraf døde) i perioden:	5 (0)	1 (0)	7 (0)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	38	272	128
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	345	272	296
Antal kalve født (antal kælvn.):	8 (7)	1 (1)	10 (10)
% levendefødte kalve:	50	100	100
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	29 (29)	0	10 (0)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 0 Kalve 31-365 dg.: 0 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	23,5	23,9	38,5
Kælvningsinterval, dage:	356	397	442
Insem.rate%: 25; Drægtighedschance,%: 54; Seneste insem., dage: 294;			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 60 50%: 120 90%: 260
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 31 Forhøjet ≥ 2 x: 27
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 0 April 93: 6
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 28 (12) ≥ 2 kirtl.: 6 (0)
Yverbetændelsesbakterier: Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 89 (82)
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):
Staf: 75 (0) Dysg: 0 (33) Miljø: 0 (0) Andre: 25 (67)

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 17
Mælkefeber, % køer ≥ 3.lakt.: 10 Tilbageh. efterb., % kælvn.: 11
Anden sygdom, køer: % behandlede: 11
% fordeling af diagnoser:
Stofsk./fordøj.: 20 Reproduktion: 0 Klov/lemme: 40 Andet: 40
Sygdom, kalve < 1 år: % behandlede: 0
% fordeling af diagnoser:
Mave-tarm: - Luftveje: - Andet: -

Oplyste dødsårsager: Køer: -
 Kalve: -

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediarrré.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Køer beskæres 2 gange årligt, samt efter behov. Kvier beskæres 1-2 gange årligt samt efter behov. Calcium tildeles alle køer ≥ 4. laktation ved kælvning. Malkerækkfølge. Der pattespræyes ved malkning.

**H-nr. 70-9 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom:
udvikling gennem driftsåret 1992-1993.**

Staldsystem og besætning: Bindestald med plads til 43 køer. Ungdyr på dybstrøelse og spalter. Kalve i enkeltboks i kalvestald. DRK. Godkendt økologisk mælkeproduktion fra 1/10 1989. Besætningen må betegnes som aldersmæssigt stabil, med færre nyttilkomne kvier i løbet af dette driftsåret i forhold til tidligere. En enkelt tidlig udsætning er en nødslagtning pga. lammelse efter kælvning.

Reproduktion: Der anvendes insemination til såvel kvier som køer. I forhold til tidligere driftsåre ligger såvel alder ved første kælvning som kælvningsintervallerne på et stabilt niveau. Der har ikke været dyrlægebehandlede reproduktionslidelser i driftsåret.

Kælvninger: Der har været 2 tilfælde af dødfødsler hos førstekalvskøer. Kælvninger foregår i kælvningsboks. Andelen af fødselshjælp er faldet i forhold til tidligere år. Overvågningsintensiteten angives af driftsleder dog at være større end frekvensen af assisterede fødsler indikerer. Der har ikke været yderligere komplikationer i tilknytning til kælvningerne. Der har været et enkelt dyrlægebehandlet tilfælde af tilbageholdt efterbyrd i tilknytning til en vanskelig kælvning.

Yversundhed: Tankcelletallet er steget drastisk i løbet af driftsåret, ligesom andelen af køer med bakterieinficerede yvere er vokset markant, specielt hvad angår ko-afhængige bakterier (henved 90% af samtlige bakterielle diagnoser). Denne voldsomme stigning angives dog af driftslederen ikke at afspejle sig i frekvensen af synlig yverbetændelse. Frekvensen af dyrlægebehandlede yverbetændelser er steget gennem de sidste år. Tre af behandlingerne inden for dette driftsåret drejer sig dog om forsøgsvis antibiotikabehandling i forbindelse med goldning af køer, som havde fået påvist *Staf. aureus* ved analyse af enkeltkirtelprøver. Der blev ved analyse af mælkeprøver efter kælvning konstateret fortsat forekomst af *Staf. aureus*. Malkerækkefølge har været forsøgt i en periode ved reservering af enkelte malkesæt til inficerede køer. Denne rutine betingede dog en meget høj grad af uregelmæssighed og brud i rutinerne, og køerne blev forvirrede over at "blive sprunget over" og havde i visse tilfælde påbegyndt nedlægning, blot ved forberedelse af nabo-koen. Denne rutine skønnedes derfor uhensigtsmæssig i besætningen. Fremover vil man ved nyindsættelser af kvier til besætningen søge at placere dem således, at malkningen kan påbegyndes ved dem.

Sundhed i øvrigt:

Klov-lemmelidelser: De anførte behandlinger drejer sig om 3 behandlinger af klovbrandbylder hos køer i juli. Dødsfaldet drejer sig om et tilfælde af hasebetændelse og klovbyld, hvor dyret blev aflivet.

Kalvesundhed: Kalvesundheden må generelt betegnes som god. Der er uhyre sjældent problemer med diarré. Der har i driftsåret været ét tilfælde af dyrlægebehandlet lungebetændelse. Enkelte andre kalve angives at have stået en kortere periode med luftvejssymptomer, uden at det skønnedes nødvendigt at behandle dem. Det eneste dødsfald blandt kalve formodes at være forårsaget af tråd af koen.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 70-9

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>±3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	18	7	11
Antal køer 30.04.93:	7	15 11	
Afgået (heraf døde) i perioden:	5 (1)	4 (0)	3 (0)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	22	126	154
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	127	258	212
Antal kalve født (antal kælvn.):	11 (11)	18 (17)	12 (12)
% levendefødte kalve:	82	100	100
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	36 (0)	53 (0)	17 (0)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 3 Kalve 31-365 dg.: 0 Opdr.>1år: 0			

Reproduktion; fraktil:	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	23,7	25,5	28,6
Kælvningsinterval, dage:	327	372	408
Insem.rate,%: 51; Drægtighedschance,%: 37; Seneste insem., dage: 177;			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 225 50%: 360 90%: 505	
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 14 Forhøjet ≥ 2 x: 39	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 0 April 93:	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 21 () ≥ 2 kirtl.: 45 ()	
<u>Yverbetændelsesbakterier</u> : Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 42 ()	
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):	
Staf: 52 Dysg: 31 Miljø: 10 Andre: 7	

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 13	
Mælkefeber, % køer ≥ 3.lakt.: 0 Tilbageh. efterb., % kælvn.: 3	
<u>Anden sygdom, køer</u> : % behandlede: 13	
% fordeling af diagnoser:	
Stofsk./fordøj.: 11 Reproduktion: 0 Klov/lemme: 78 Andet: 11	
<u>Sygdom, kalve < 1 år</u> : % behandlede: 3	
% fordeling af diagnoser:	
Mave-tarm: 0 Luftveje: 100 Andet: 0	

Oplyste dødsårsager: Køer: Klov-lemme-lidelse.
 Kalve: Tråd.

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediarré.

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Alle klovbeskæres 1 gang årligt af driftsleder, samt efter behov. Råmælk tildeles inden for 2-4 timer efter kælvning. Pattespray ved goldning og kælvning. Slikkesten med selen og magnesiumtilskud ved udbinding. Calcium gives i nogle tilfælde peroralt til køer med forhistorie om mælkefeber.

H-nr. 71-9 Besætning, reproduktion, sundhed og sygdom: udvikling gennem driftsåret 1992-1993.

Staldsystem og besætning: Bindestald til 50 malkekøer. Tilstødende hal med dybstrøelse til motionering. Kalve i (store) enkeltbokse i kostalden. Ungdyr på dybstrøelse. SDM-besætning. Godkendt økologisk mælkeproduktion siden 1/10 1988.

Besætningen har haft færre nyindsættelser af kvier i driftsåret. Enkelte tidlige udsætninger af køer i januar er foretaget pga. særdeles høje celletal hos disse.

Reproduktion: Stabil reproduktion. Der har i driftsåret ikke været problemer med brunstytringer, ej heller væsentlige problemer med omløbninger. Enkelte ældre køer er blevet insemineret en del gange (i op til 7 måneder efter kælvning), hvilket er blevet tolereret; de er højtydende og sunde køer, og man vil gerne beholde dem i besætningen. Man har derfor ikke ønsket at behandle dem. Der har i driftsåret ikke været nogle behandlinger af reproduktionslidelser.

Kælvninger: Der er fortsat en meget høj andel af assisterede kælvninger, og det angives, at langt størstedelen af kælvningerne overvåges. Især kviekælvningerne bliver konsekvent overvåget, og det kælvende dyr hjælpes i nødvendigt omfang. Driftslederne skønner, at kun cirka en femtedel af kælvningerne er deciderede assistancekrævende. Kalven hjælpes op, og det overvåges i videst muligt omfang, om den patter.

Der har ikke været nogle tilfælde af tilbageholdte efterbyrder i tilknytning til kælvning.

Der tildeles gel til ældre køer med forhistorie om mælkefeber. Den ene af de to registrerede dødfødsler hos førstekalvskælvere er en abort.

Yversundhed: Såvel enkeltkocelletal som tankcelletallet ligger på et i forhold til sidste år stabilt niveau, dog har færre køer gentagne udsving i deres celletal. Andelen af bakteriefrie køer er faldet i forhold til sidste år, og forekomsten af gødningsbakterie-inficerede yvere er steget relativt meget. Dette tilskrives flere forskellige forhold. Dels har køerne pga. græsmangel været inde om natten hele sidste sommer. Der var desuden en del diarrétilfælde hos køerne i sensommeren som følge af kraftig græsfodring. Mangel på bygghalm gennem vinteren (også som følge af sidste sommers tørke) har medført øget anvendelse af havrehalm, der ikke har samme hygiejnemæssige fordele som bygghalm. De nævnte forhold er alle sandsynlige, medvirkende årsager til et miljø, der er bakteriemæssigt hårdere belastet end i tilsvarende perioder i de foregående driftsår.

Der er en fortsat grundig overvågning af yversundheden, og man anvender pattespray ved malkning meget konsekvent. Ligeledes er man meget konsekvent med at indsmøre yvere hos køer omkring kælvning med blødgørende hudplejemidler, mhp. at undgå belastet, tør og såret hud. Der gribes omgående ind i tilfælde af konstateret synlig yverbetændelse, med håndudmalkning, massage af yveret og indsmøring af pebermyn-teolie. Driftslederne angiver at have behandlet flere tilfælde af synlig yverbetændelse i dette driftsår end tilfældet har været for tidligere år, hvilket til dels tilskrives ovenstående forhold.

Sundhed i øvrigt:

Klov- og lemmelidelser: Der har i driftsåret ikke været dyrlægebehandlede klov- og lemmelidelser. Klovbeskæreren tilkaldes i tilfælde af halthed hos et dyr. Dyret tages på stald og tildeles rigelig strøelse samt nødvendig pleje (vask i varm sæbevand etc.). Der er i forbindelse med klovbeskæring konstateret en del synlige forandringer i klovhornet (såleknusninger, rød sål, rød hvid linie), hvilket ikke afspejles synligt i besætningen i form af haltheder eller ømbenethed, heller ikke i forbindelse med kælvninger.

Stofskifte- og fordøjelselidelser: Udover førnævnte tilfælde af diarré i sensommeren, samt to tilfælde af fremmedlegeme i løbet af vinteren, er der ikke konstateret fordøjelses- eller stofskiftemæssige forstyrrelser i driftsåret. Man har gennem vinteren fodret med færre roer og dermed mere ensilage af en meget høj kvalitet. Dyrene tilbydes ikke anden stråfodring end strøelsen.

Kalvesundheden: Kalvesundheden må betegnes som særdeles god. Der har ikke været dødsfald blandt kalvene. En enkelt kalv blev i august 1992 behandlet ved dyrlæge mod diarré. Det angives derudover af driftsledere, at der er særdeles få tilfælde af diarré hos kalvene. Der har ikke været tilfælde af lungebetændelse i driftsåret.

Nøgletal vedr. besætningens sundhedsstatus. H-nr. 71-9

Aldersfordeling, udsætning og dødelighed:

	<u>1.lakt:</u>	<u>2.lakt:</u>	<u>±3.lakt:</u>
Antal køer 01.05.92:	20	14	19
Antal køer 30.04.93:	10	17	22
Afgået (heraf døde) i perioden:	2 (0)	7 (1)	4 (0)
Antal dg. e.klv.: 25 % udsat:	93	70	125
Antal dg. e.klv.: 75 % udsat:	96	286	352
Antal kalve født (antal kælvn.):	13 (13)	19 (19)	24 (24)
% levendefødte kalve:	85	95	100
Føds.hjælp, % (heraf v/dyrl.):	77 (0)	58 (0)	29 (0)
Dødelighed, %: Kalve 1-30 dg.: 0 Kalve 31-365 dg.: 0 Opdr.>1år: 0			

	<u>10%:</u>	<u>50%:</u>	<u>90%:</u>
Reproduktion; fraktil:			
Alder ved 1. kælvning, mdr.:	23,7	25,1	26,0
Kælvningsinterval, dage:	323	375	434
Insem.rate, %: 59; Drægtighedschance, %: 37; Seneste insem., dage: 176;			

Yversundhed:

Tankcelletal (x 1.000); fraktil: 10%: 210	50%: 290	90%: 420
Enkeltkocelletal, % køer: Forhøjet 1 x: 20	Forhøjet ≥ 2 x: 39	
Synlig yverbetændelse, %: Nov. 92: 2	April 93: 8	
CMT forhøj., % køer 1992 (1993): 1 kirtl.: 31 (24)	≥ 2 kirtl.: 33 (22)	
<u>Yverbetændelsesbakterier</u> : Bakteriefrie køer, %, 1992 (1993): 47 (50)		
Fordeling af mastitisbakterier, % af bakt. diagnoser 1992 (1993):		
Staf: 18 (23)	Dysg: 4 (0)	Miljø: 39 (41)
		Andre: 39 (36)

Sygdomsbehandling ved dyrlæge:

Yverbetændelse, % laktationer behandlet: 17			
Mælkefeber, % køer ≥ 3.lakt.: 9	Tilbageh. efterb., % kælvn.: 0		
<u>Anden sygdom, køer</u> : % behandlede: 6			
% fordeling af diagnoser:			
Stofsk./fordøj.: 45	Reproduktion: 0	Klov/lemme: 0	Andet: 55
<u>Sygdom, kalve < 1 år</u> : % behandlede: 2			
% fordeling af diagnoser:			
Mave-tarm: 100	Luftveje: 0	Andet: 0	

Oplyste dødsårsager:	Køer: Uspecifikt.
	Kalve: -

Sygdomsbehandling foretaget fortrinsvis ved ejer: Milde yverbetændelser, kalvediarré, nogle tilfælde af ømbenethed (pleje, vask med sæbevand etc.)

Aktivt sygdomsforebyggende foranstaltninger: Klovbeskæring af samtlige køer 2 gange årligt samt efter behov. Kvier efter behov (ca. en femtedel årligt). Calciumgel ved kælvning til dyr med forhistorie om mælkefeber. Der pattesprayes ved malkning og goldning. Indsmøring af yvere omkring kælvning (salve) for at undgå rifter og sår på patterne.